

Univerza v Ljubljani
Fakulteta za socialno delo

Adrijana Taletović

**Uporaba pristopov sistemske psihoterapije v postmodernem
sistemskem socialnem delu**

Diplomsko delo

Ljubljana, 2024

Univerza v Ljubljani
Fakulteta za socialno delo

Adrijana Taletović

**Uporaba pristopov sistemske psihoterapije v postmodernem
sistemskem socialnem delu**

Diplomsko delo

Mentorica: doc. dr. Lea Šugman Bohinc

Somentorica: doc. dr. Tamara Rape Žiberna

Ljubljana, 2024

ZAHVALA

Iskreno se zahvaljujem mentorici, doc. dr. Lei Šugman Bohinc, in somentorici, doc. dr. Tamari Rape Žiberna, za vse razumevanje, potrpežljivost, nudeno podporo in pomoč ter strokovne usmeritve.

Zahvaljujem se vsem sogovornicam za vaš čas in prispevano dragoceno znanje.

Največja zahvala gre moji mami in očiju, ki sta mi omogočila študij in me skozi življenje v vsem vedno nesebično podpirala. Sta moj največji zgled in besede niso dovolj, da se vama zahvalim za vse, kar sta storila zame.

Posebna hvala tebi, Martin, za vso ljubezen, razumevanje in podporo skozi vse. Hvala, ker me vedno znova spodbujaš in tako močno verjameš vame.

Hvala tudi vsem ostalim bližnjim, ki ste mi bili v oporo.

Za tebe, mami. ♥

PODATKI O DIPLOMSKEM DELU

Ime in priimek: Adrijana Taletović

Naslov diplomskega dela: Uporaba pristopov sistemske psihoterapije v postmodernem sistemske socialnem delu

Mentorica: doc. dr. Lea Šugman Bohinc

Somentorica: doc. dr. Tamara Rape Žiberna

Kraj: Ljubljana

Leto: 2024

Št. strani: 221

Št. prilog: 4

Št. slik: 1

Št. preglednic: 1

Povzetek diplomskega dela:

V diplomskem delu sem se osredotočila predvsem na raziskovanje možnosti uporabe pristopov sistemske psihoterapije v okviru postmoderne sistemske socialnega dela. V teoretičnem uvodu sem predstavila dosedanja spoznanja in znanja sistemske psihoterapije, postmoderne sistemske socialnega dela in možnosti prepleta med pristopoma. Izhajala sem iz epistemoloških predpostavk sistemske psihoterapije in postmoderne sistemske socialnega dela, na podlagi katerih sem ugotavljala, v kolikšni meri se sistemska psihoterapija in postmoderno sistemsko socialno delo v uporabljenih pristopih in načinu izvajanja procesa podpore in pomoči razlikujeta oziroma sta si sorodna. Primerjavo sem dopolnila z raziskovanjem njunih teoretičnih konceptov in metodičnih pristopov. S predstavitvijo prispevka družinske terapije v okviru socialnega dela z družinami sem raziskala dosedanja spoznanja o njuni medsebojni interdisciplinarni povezanosti in pridobila vpogled v to, kako se lahko pristopa podpreta, kar je bilo tudi moje vodilo pri diplomskem delu. V empiričnem delu sem opravila kvalitativno raziskavo in z rezultati pridobila dodaten vpogled v obravnavano tematiko. Rezultati nakazujejo, da je med pristopoma več podobnosti kakor razlik in da obstaja sinergija med pristopoma, ki se lahko vzajemno dopolnjujeta in podpirata.

Ključne besede: sistemska psihoterapija, postmoderno sistemsko socialno delo, sistemski pristop, interdisciplinarnost, podpora in pomoč.

The Application of Systemic Psychotherapy Approaches in Postmodern Systemic Social Work

Graduation Thesis Abstract

In my thesis, I focused primarily on exploring the potential applications of systemic psychotherapy approaches within the framework of postmodern systemic social work. In the theoretical introduction, I presented the current insights and knowledge in systemic psychotherapy, postmodern systemic social work, and the possibilities for their integration. I based my work on the epistemological assumptions of systemic psychotherapy and postmodern systemic social work, examining the extent to which these two fields differ and the extent to which they are similar in their approaches and methods of providing support and help.

Based on this, I explored their fundamental differences, which I complemented by researching theoretical concepts and methodological approaches in both systemic psychotherapy and postmodern systemic social work. By presenting the contribution of family therapy within the context of social work with families, I investigated the existing knowledge on their interdisciplinarity and gained insight into how these approaches can support each other, which was also my guiding principle.

I conducted a qualitative study, through which I obtained results that helped me in my research and provided additional insights into the topic. The results suggest that there are more similarities than differences between the approaches and that there is a synergy between them, as the approaches can be highly complementary and mutually supportive.

Keywords: systemic psychotherapy, postmodern systemic social work, systemic approach, interdisciplinarity, support and help.

KAZALO VSEBINE

1. TEORETIČNI UVOD	1
1.1. Psihoterapija	1
1.1.1. Namen psihoterapije	1
1.1.2. Dejavniki uspeha v psihoterapiji	2
1.1.3. Pregled psihoterapevtskih pristopov.....	5
1.2. Sistemska psihoterapija	6
1.2.1. Ključne osebnosti	9
1.2.2. Sistemska teorija.....	10
1.2.3. Kibernetika	12
1.2.4. Teoretični koncepti sistemske psihoterapije	14
1.2.5. Tehnike sistemske psihoterapije	16
1.3. Postmoderno sistemsko socialno delo	17
1.3.1. Opredelitev postmoderne paradigme v socialnem delu.....	19
1.3.2. Sistemsko socialno delo	20
1.3.3. Koncept delovnega odnosa.....	21
1.3.4. Jezik socialnega dela	24
1.3.5. Metode dela	25
1.3.6. K rešitvi usmerjen pristop v socialnem delu	26
1.3.7. Socialno delo z družino	28
1.4. Preplet med sistemsko psihoterapijo in postmodernim sistemskim socialnim delom...30	
1.4.1. Prispevek družinske terapije pri delu z družinami v kontekstu socialnega dela 31	
2. OPREDELITEV PROBLEMA	34
3. METODOLOGIJA.....	36
3.1. Vrsta raziskave.....	36
3.2. Raziskovalni instrument in viri podatkov.....	36
3.4. Zbiranje podatkov.....	37

3.5. Obdelava ali analiza podatkov	37
4. REZULTATI	39
4.1. Podobnosti med pristopoma.....	39
4.2. Razlike med pristopoma.....	42
4.3. Uporabnost znanj	57
4.4. Neuporabnost znanj.....	59
4.5. Predlogi	61
4.6. Mnenje	62
5. RAZPRAVA	66
5.1 Kritično ovrednotenje uporabljene metodologije	77
6. SKLEPI	79
7. PREDLOGI	83
8. UPORABLJENA LITERATURA IN VIRI	84
9. PRILOGE	94
9.1. Vodilo za intervju	94
9.2. Določitev enot kodiranja.....	95
9.3. Odprto kodiranje	135
9.4. Osno kodiranje	202

KAZALO SLIK

Slika 1.1.: Terapevtski dejavniki oziroma dejavniki izida psihoterapije.	3

KAZALO PREGLEDNIC

Preglednica 1.1.: Zgodovinski razvoj modelov sistemske psihoterapije.	7

KAZALO TABEL

Tabela 3.1.: Primer odprtega kodiranja	38
Tabela 9.1.: Odprto kodiranje intervjuja A	135
Tabela 9.2.: Odprto kodiranje intervjuja B	143
Tabela 9.3.: Odprto kodiranje intervjuja C	155
Tabela 9.4.: Odprto kodiranje intervjuja D	160
Tabela 9.5.: Odprto kodiranje intervjuja E	169
Tabela 9.6.: Odprto kodiranje intervjuja F	178

1. TEORETIČNI UVOD

1.1. Psihoterapija

Prochaska in Norcross (2003, v Žvelc, 2011, str. 1) psihoterapijo definirata kot: »[...] namern[o] uporab[o] kliničnih metod in medosebnih značilnosti, ki slonijo na uveljavljenih psiholoških principih z namenom spremeniti klientovo vedenje, mišljenje, čustva in/ali druge osebne značilnosti v smeri, ki jih klient želi.«

Večina sodobnih avtorjev poudarja procesno in sodelovalno naravo psihoterapije. Corey (2011, str. 7) kot najboljši terapevtski izid šteje sodelovalni proces, ki vključuje tako terapevta kot klienta pri soustvarjanju rešitev. Pri tem je terapevt v vlogi nekoga, ki klienta skozi proces dialoga podpre pri njegovi spremembi. Huft (2022, v Flückiger et al., 2024, str. 2) prav tako poudarja element sodelovanja kot ključen del psihoterapije in jo opisuje kot individualizirano prakso na področju duševnega zdravlja, ki se je razvila v (post)moderne družbi.

Pritz (2003, str. 9), ki poudarja odnos med psihoterapevtom in klientom kot temeljni element psihoterapevtske obravnave, pojasnjuje, da psihoterapijo lahko razumemo kot: »[...] vse metode, ki opisujejo kurativen odnos med psihoterapevtom in pacientom/klientom in vplivajo na nevrotična, psihotična, psihosomatska in somatopsihična stanja.« Ob tem dodajam še definicijo avtorjev Holmes in Lindley (1989, str. 3), ki definirata psihoterapijo v okviru sistematične rabe odnosa med terapevtom in klientom z namenom spodbujanja sprememb v kogniciji, občutjih in vedenju.

Na podlagi zapisanega ugotavljam, da je psihoterapija proces, v okviru katerega posameznik poskuša doseči želeno spremembo. Ta sprememba prvotno predstavlja premik v okviru psihološkega delovanja posameznika. Osnova za takšno delo je odnos med pomagajočim in prejemnikom pomoči, ki predstavlja bistven sestavni del psihoterapevtskega procesa. Pomagajoči in prejemnik pomoči pa se razlikujeta v vlogi, in sicer je pomagajoči tisti, ki proces vodi, prejemnik pa je tisti, ki skozi vodenje gradi novo perspektivo.

1.1.1. Namen psihoterapije

Določene oblike psihoterapevtske dejavnosti so obstajale že od nekdaj – v vseh zgodovinskih obdobjih in v vsaki kulturi (Bohak, 2011). Ljudje so že od nekdaj v kritičnih trenutkih imeli potrebo po razreševanju dilem skozi pogovor z namenom, da bi dosegli mentalno jasnost. Teme težav, s katerimi so se ljudje takrat soočali, lahko prenesemo tudi v sedanji čas in sodobno psihoterapijo, meni Bohak (ibid., str. 57): »[...] kriz[e] rasti, problemi identitete, [...]

vprašanj[a] smisla, tako svojega osebnega kot človeškega nasploh, in ne nazadnje [...] problemi duhovno-duševnega in telesnega zdravja v ožjem smislu.«

Skozi zgodovino se je psihoterapija spreminjala v okviru tega, komu je namenjena, pojasnjuje Žvelc (2011). Več kot sto let nazaj so psihoterapijo obiskovali odrasli ljudje, ki so trpeli zaradi nevrotičnih motenj. Kasneje je psihoterapija dosegla širši krog ljudi, saj je pokrivala več raznolikih vrst težav, s katerimi so se posamezniki spopadali. Razširila se je tudi v okviru starostnih skupin – danes je namenjena vsem, ne glede na starost, kar pomeni, da so vanjo lahko vključeni otroci, mladostniki, odrasli in starostniki.

Psihoterapija je nepogrešljiva za namen zdravljenja raznolikih težav v duševnem zdravju in osebnih stisk (Lambert et al., 2004). Žvelc (2011, str. 8) natančneje povzame tovrstne težave v duševnem zdravju in jih opredeli kot: »[...] anksiozne, depresivne motnje in druge čustvene motnje oziroma težave, vedenjske težave, osebnostne motnje, psihosomatske motnje, motnje hranjenja, spolne motnje, težave v partnerstvu, v družini idr.«

Pritz (2003), ki je mnenja, da je psihoterapija lahko pogosto tudi preventivna, pravi, da so ciljna populacija psihoterapije posamezniki s čustvenimi težavami kot tudi tisti, ki želijo izboljšati svoje socialno delovanje in raziskati svoje notranje vire. Žvelc (2011) omenja tudi osebe, ki so odvisne od alkohola, drog in nepredpisanih zdravil ter tiste, ki imajo težave s psihotičnimi motnjami.

1.1.2. Dejavniki uspeha v psihoterapiji

Lambert (2007, v Žvelc, 2011, str. 6-7) ugotavlja, da na izid v psihoterapiji bistveno bolj vplivajo skupni dejavniki kot uporaba določenih metod dela znotraj posameznih psihoterapevtskih pristopov. Na podlagi številnih empiričnih raziskav opredeli štiri kategorije dejavnikov v terapiji, ki pripomorejo k uspehu v psihoterapiji:

- *klientovo življenje – zunajterapevtski dejavniki (40 %¹)* – to so pozitivne, naključne izkušnje v klientovem življenju, klientovi viri moči, kot so npr. socialni viri – podpora v socialni mreži itn.;

- *skupni dejavniki (35 %)* – to so dejavniki, ki so prisotni v večini psihoterapevtskih pristopov in so neodvisni od teoretske podlage posameznih pristopov. Sem spadajo odnosni dejavniki, kot

---

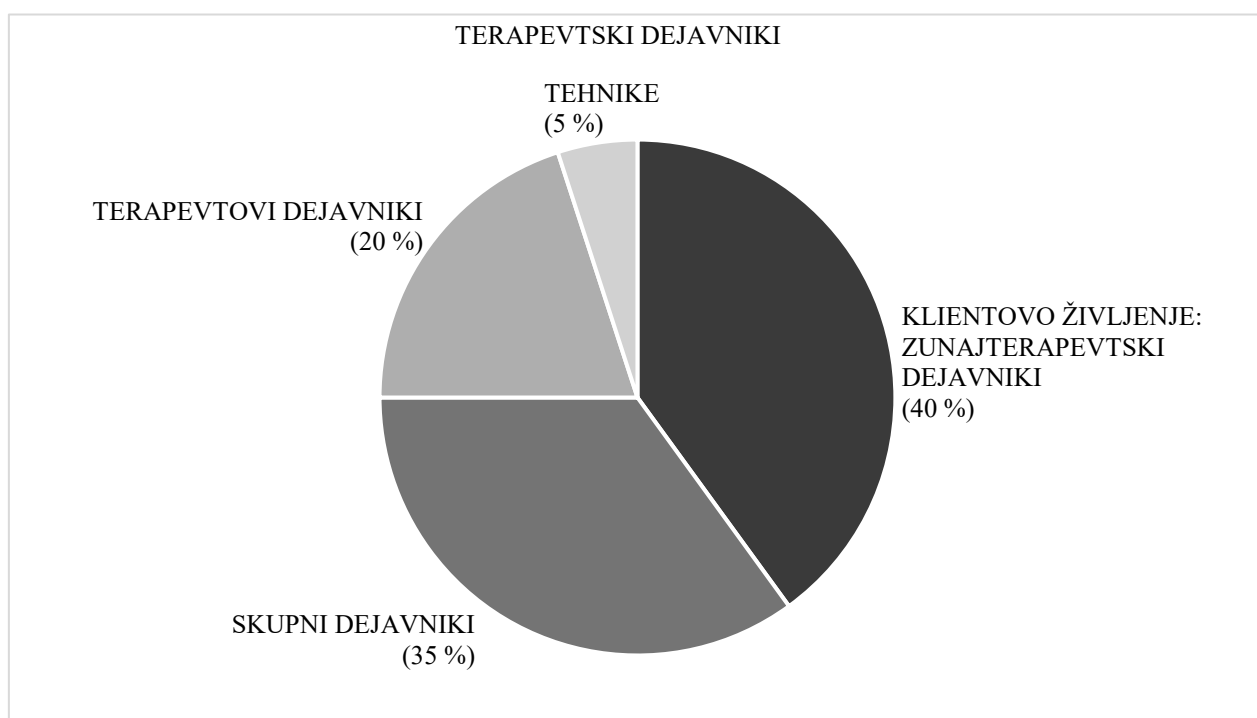
¹ Navedeni odstotki v besedilu predstavljajo prispevek posameznih kategorij dejavnikov k uspehu v psihoterapiji.

so: zaupanje znotraj odnosa med psihoterapevtom in klientom, kvaliteta terapevtskega delovnega odnosa, procesni dejavniki, dejavniki pričakovanja;

- *terapevtovi dejavniki (20 %)* – empatija in toplina terapevta, njegovo sprejemanje klienta, opogumljanje klienta za tveganja, terapevtova kongruentnost in prepričanost ter vera v svoje strokovno delovanje;

- *psihoterapevtske tehnike (5 %)* – dejavniki v okviru posameznih psihoterapevtskih pristopov, kot so na primer uporaba krožnih vprašanj, uporaba tehnike dveh stolov, uporaba transferja, hipnoza itn.

Slika 1.1.: Terapevtski dejavniki oziroma dejavniki izida psihoterapije

Vir: Žvelc, 2011, str. 7.

Teorijo skupnih dejavnikov je leta 1936 predstavil Saul Rosenzweig. Ugotovil je, da so izidi vseh psihoterapevtskih pristopov med seboj primerljivi, na podlagi česar je predvidel, da verjetno delujejo v okviru dejavnikov, ki so skupni vsem. Uporabil je analogijo iz Lewisove knjige *Alica v čudežni deleži*, v kateri ptica Dodo na koncu tekmovanja razglasi: »Vsi ste zmagali in vsi si zaslužite nagrade.« (Rosenzweig, 1936, str. 412-415) Slednja razsodba ptice Dodo (ang. *Dodo Bird Verdict*) po Budd in Hughes (2009, str. 510) torej nakazuje, da se psihoterapevtski pristopi med seboj bistveno ne razlikujejo in imajo primerljive učinke, kar je po Rosenzweigovi objavi postalo predmet burne razprave v svetu psihoterapije. Če povzamem,

ne moremo izpostaviti posameznega psihoterapevtskega pristopa, ki bi bil učinkovitejši zgolj zaradi uporabe svojih specifičnih metod dela.

Teorijo skupnih dejavnikov je kasneje razširil Jerome Frank (Možina, 2020, str. 44). Ustvaril je namreč prvi model skupnih dejavnikov, imenovan *kontekstualni model*, ki predstavlja transteoretično razlago psihoterapevtskega procesa in upošteva vlogo terapevtskega odnosa ter tehnik. Tovrstna razlaga pripomore k razvidnosti skupnih značilnosti več različnih pristopov kljub njihovim bistvenim (konceptualnim in metodološkim) razlikam. Kontekstualni model lahko razumemo kot radikalno različnega od tehničnega eklekticizma, ki poudarja pomen specifičnosti posameznih terapevtskih pristopov za namen razreševanja specifičnih problemov, kar pa je skladno z medicinskim modelom (Možina, 2020, str. 44-49).

Tako lahko ločujemo med specifičnimi in skupnimi dejavniki, kar se je Butlerju in Struppu (Možina, 2021, str. 85), ki sta poudarjala medosebni kontekst, zdelo nesmiselno. Predstavila sta vidik, v okviru katerega lahko terapevtski odnos, do tedaj strogo ločen kot skupni dejavnik, ustvarja določen medosebni kontekst, ki spodbuja določene terapevtske intervencije in uporabo specifičnih tehnik. Zagovornika integracije specifičnih in skupnih dejavnikov sta tudi Wampold in Imel, ki sta posodobila kontekstualni model (Možina, 2021, str. 110-112). Predstavila sta empirične ugotovitve, da v nasprotju z medicinskim modelom specifični prijemi nimajo neposrednega vpliva, temveč delujejo posredno v okviru soustvarjanja pozitivnih pričakovanj in podpore klientu, da prevzema aktivno vlogo pri razvoju učinkovitih vzorcev mišljenja, čustvovanja, vedenja in odnosov. Wampoldov kontekstualni model je nadgradil Schiepek s sodelavci, ki so razvili *nelinearni dinamični model skupnih in specifičnih dejavnikov*, ki temelji na sinergetiki - znanosti o kompleksnosti in teoriji kaosa (Možina, 2021, str. 112-114). Na tak način so želeli prikazati povezavo med mrežno strukturo skupnih in specifičnih dejavnikov ter njihovo dinamiko, kar je prispevalo tudi k prevpraševanju smiselnosti kvantitativnega prikaza vpliva skupnih in specifičnih dejavnikov.

Model skupnih dejavnikov poznamo tudi v okviru sodobnega socialnega dela. Po Cameron in Keenan (2010, str. 65) je, kot prvi v literaturi socialnega dela, Drisko (2004) predstavil skupne dejavnike, kjer je poleg petih kategorij skupnih dejavnikov (dejavniki uporabnika, dejavniki pomagajočega, odnosni dejavniki, dejavniki v praksi dela, dejavniki spremembe) opozoril še na dejavnik socialne mreže. Na podlagi njegovega prispevka in prispevka avtorjev Grencavage in Norcross (1990), ki sta pripomogla k sistematični identifikaciji skupnih faktorjev v psihoterapiji, sta Cameron in Keenan model skupnih dejavnikov v sodobnem socialnem delu

dopolnila in dodala tri nove konceptualizacije: (1) *pogoji in procesi, ki podpirajo spremembe*, temeljijo na načinu delovanja dejavnikov v praksi kot pogoji in procesi v okviru strategij in spretnosti za namen doseganja sprememb, (2) *sistem aktivnega delovanja* predstavlja delovanje pogojev in procesov, v okviru katerih dejavniki vzajemno vplivajo drug na drugega in sinergično oblikujejo spremembo, (3) *mesto kompetenc v praksi* predstavlja pojmovanje, da se dejavniki ne nanašajo le na pomagajoče in uporabnike, temveč na vse, ki so vpleteni v doseganje spremembe – družina, druga neformalna podpora mreža, pomagajoči v okviru socialnih storitev, izobraževalnih ustanov, zdravstva in pravosodnega sistema (Cameron in Keenan, 2010, str. 65).

1.1.3. Pregled psihoterapevtskih pristopov

Tekom zadnjih petdeset let sta razvidna hiter razvoj in porast številnih in raznolikih psihoterapevtskih pristopov. Splošno veljavni psihoterapevtski pristopi temeljijo na specifičnih teoretičnih podlagah, iz katerih izvirajo tudi metode dela (Žvelc, 2011).

Izvedba psihoterapije temelji na posameznih ciljih, ki se razlikujejo glede na obliko psihoterapije. Na podlagi tega poznamo psihoterapevtske pristope, ki so lahko podporni, nekateri so usmerjeni na premagovanje neželenih stanj oziroma vedenj, drugi se osredotočajo na ozaveščanje in doseganje uvida ali pa na osebno rast. Vse pristope pa kljub temu združuje težnja po premagovanju psiholoških stisk posameznikov, kar dosegajo na podlagi pogovora v odnosu psihoterapevt – klient (ibid.).

Psihoterapevtske pristope lahko opredelimo na več načinov (ibid., str. 2):

- Klasifikacija glede na globino (Erić, 2002, str. 12):
  - o globinske psihoterapije;
  - o podporne in suportivne psihoterapije.
- Klasifikacija glede na trajanje (Erić, 2002, str. 12-13):
  - o dolgotrajne psihoterapije; terapije z odprtim koncem;
  - o kratkotrajne psihoterapije; časovno omejene psihoterapije.
- Klasifikacija glede na število oseb, ki so vključene v psihoterapevtsko obravnavo (Erić, 2002, str. 13):
  - o individualna psihoterapija;
  - o partnerska psihoterapija;
  - o družinska psihoterapija;

- skupinska psihoterapija.
- Klasifikacija glede na paradigmo, na podlagi katere določen psihoterapevtski pristop temelji (Žvelc, 2010, v Žvelc, 2011, str. 2):
  - psihoanaliza, psihoanalitične in psihodinamske psihoterapije (temeljijo na psihoanalitični paradigmi);
  - vedenjske in kognitivne terapije (temeljijo na vedenjski in kognitivni paradigmi);
  - eksistencialne in humanistične psihoterapije (temeljijo na eksistencialni in humanistični paradigmi);
  - sistemske psihoterapije (izvirajo iz sistemske paradigme);
  - integrativne psihoterapije (temeljijo na integrativni paradigmi).

1.2. Sistemska psihoterapija

Od petdesetih do vključno sedemdesetih let prejšnjega stoletja so skupino družinskoterapevtskih pristopov imenovali *sistemska družinska terapija*. Povezovala so jih podobne temeljne predstave o družinah in načinih, kako jim nuditi podporo in pomoč za želene spremembe. Na podlagi skupnih izhodišč, ki jih lahko imenujemo sistemski koncepti, se je od osemdesetih let področje dela razvilo in razširilo na terapijo s posamezniki, pari in skupinami, kar je omogočilo razvoj novih konceptov in teorij. Na osnovi spremenjenih in dopolnjenih sistemskih teorij in praks se je kasneje vse bolj uveljavilo ime *sistemska psihoterapija* (Možina et al., 2011, str. 415).

Pojem sistemska psihoterapija zajema več modelov, ki se med seboj razlikujejo glede na teorijo in prakso, zato sistemske psihoterapije ne moremo opredeliti kot ene same (ibid., str. 418). Pregled sistemskih modelov znotraj sistemske psihoterapije, ki so vplivali na razvoj sodobne sistemske psihoterapije, lahko po Von Schlippeju in Schweitzerju (2003, v Možina et al., 2011, str. 418-419) prikažemo v treh skupinah: modeli kibernetike prvega reda, modeli kibernetike drugega reda in socialnokonstrukcionistični ter postmoderni pristopi, pri čemer se slednji dve skupini bistveno prekrivata.

Preglednica 1.1.: Zgodovinski razvoj modelov sistemske psihoterapije

IME, AVTORJI in leto prve publikacije	SISTEMSKI KONCEPTI	OSREDNJE METODE
1. MODELI KIBERNETIKE I. REDA		
STRUKTURNA DRUŽINSKA TERAPIJA SALVADOR MINUCHIN: Families of The Slums, 1967, Families and Family Therapy, 1974	STRUKTURA, MEJE, HIERARHIJE	TEHNIKE PRIDRUŽEVANJA IN TEHNIKE DESTABILIZACIJE, DELO NA MEJAH, STABILIZACIJA PODSISTEMOV (STARŠI – OTROCI)
STRATEŠKA DRUŽINSKA TERAPIJA JAY HALEY: Strategies of Psychotherapy, 1963, Uncommon Therapy, 1973; CLOE MADANES: Strategic Family Therapy, 1981	DRUŽINA KOT KIBERNETSKA REGULACIJSKA ZANKA	PARADOKS, TEŽKI PREIZKUSI (»ORDEALS«), DOMAČE NALOGE
MILANSKA SISTEMSKA DRUŽINSKA TERAPIJA – ZGODNJI MILANSKI TIM MARA SELVINI PALAZZOLI, LUIGI BOSCOLO, GIANFRANCO CECCHIN, GIULIANA PRATA: The Treatment of Children through the Brief therapy Of Their Parents, 1974, Paradox and Counterparadox, 1978	DRUŽINSKE IGRE	KROŽNOST, POSTAVLJANJE HIPOTEZ, NEVTRALNOST, PARADOKS, POZITIVNO OPISOVANJE VSEH OBLIK VEDENJA (POZITIVNA KONOTACIJA), MILANSKI DRUŽINSKI RITUAL
2. MODELI KIBERNETIKE II. REDA		
KRATKA TERAPIJA, USMERJENA NA PROBLEM (Palo Alto ali MRI Model) JOHN WEAKLAND, RICHARD FISCH, PAUL WATZLAWICK, ARTHUR BODIN: Brief Therapy – Focused Problem Resolution, 1974	PROBLEM KOT »IRONIČNI PROCES« STOPNJEVANJA POSKUSA REŠEVANJA	STRATEŠKE KONTRAIKTIVNE SUGESTIJE (PARADOKSI) USMERJENE NA PREKINITEV POSKUSOV REŠEVANJA
SISTEMSKO KONSTRUKTIVISTIČNA TERAPIJA IN POZNI MILANSKI TIM LUIGI BOSCOLO, GIANFRANCO CECCHIN: Milan Systemic Family Therapy, 1987; GIANFRANCO CE-	DRUŽINSKE IGRE KOT JEZIKOVNE IGRE	KROŽNA VPRAŠANJA, HIPOTETIČNA VPRAŠANJA, PODELITEV HIPOTEZ S KLIENTI

IME, AVTORJI in leto prve publikacije	SISTEMSKI KONCEPTI	OSREDNJE METODE
CCHIN: The Cybernetics of Prejudices in the Practice of Psychotherapy, 1992; PAOLO BERTRANDO: Hypotheses are Dialogues: Sharing Hypotheses with Clients, 2006, The Dialogical Therapist, 2007; HELM STIERLIN, Von der Psychoanalyse zur Familientherapie, 1975, Das erste Familiengespräch, 1977		
REFLEKTIRAJOČI TIM TOM ANDERSEN: The Reflecting Team: Dialogue and meta-Dialogue In Clinical Work, 1987, The Reflecting Team, 1991	LJUDJE USTVARJAJO MNOGE RESNIČNOSTI	REFLEKTIRAJOČI TIM, SODELOVANJE NAMESTO INTERVENCIJE
3. SOCIALNOKONSTRUKCIONISTIČNI IN POSTMODERNI PRISTOPI		
TERAPIJA: KONSTRUKTIVNI IN POMAGAJOČI DIALOGI HARLENE ANDERSON, HARRY GOOLISHIAN: Language systems and therapy: An evolving idea, 1987, Skupaj z WINDERMAND, L.: Problem Determined systems: Towards Transformation in family therapy, 1986	SOCIALNA KONSTRUKCIJA SOCIALNIH RESNIČNOSTI Z JEZIKOM	MULTIPLI DIALOGI, USTVARJANJE SODELOVALNIH KONTEKSTOV, REFLEKTIRAJOČI TIM
NARATIVNA TERAPIJA MICHAEL WHITE, DAVID EPSTON: Narrative means to therapeutic ends, 1990	SISTEMI SO SESTAVLJENI IZ ZGODB, LJUDJE SO PRIPOVEDOVALCI ZGODB	EKSTERNALIZACIJA, ISKANJE IZJEM, ENKRATNIH IZIDOV
K REŠITVI USMERJENA KRATKOTRAJNA TERAPIJA STEVE DE SHAZER: Keys to solution in brief therapy, 1985; INSOO KIM BERG	»IZ JEZIKA SE NI MOGOČE REŠITI«	K REŠITVI USMERJEN POGOVOR, »VPRAŠANJE O MOŽNEM ČUDEŽU«, DOMAČE NALOGE, DOBRO OBLIKOVANI CILJI

Vir: Možina *et al.*, 2011, str. 431-432.

Sistemska psihoterapija je po Lorås et al. (2017, str. 11-12) osnovana na predpostavki, da se lahko posameznikove stiske in prepreke rešijo znotraj relacijskega sistema in konteksta, v

katerem so nastale. V okviru tega so posameznikove izkušnje in zgodovina najboljše izhodišče za iskanje in razvijanje novih strategij za spopadanje s težavami. Osnovni terapevtski cilj je mobilizirati trdnost njihovih odnosov z namenom, da bi simptomi njihovih stisk postali manj obremenjujoči zanje.

Slednji odstavek odraža vsebino *sistemskega pristopa*, na katerem temelji sistemska psihoterapija. O tem pišejo tudi Možina in soavtorji (2011, str. 418): sistemski pristop pomeni način razumevanja in razmišljanja o vedenju posameznikov v okviru njihovih družinskih in drugih sistemov. Sistemski pristop se kaže tudi v metodah in tehnikah, ki jih uporabljajo v psihoterapiji.

1.2.1. Ključne osebnosti

K razvoju sistemske psihoterapije je prispevalo več različnih posameznikov, kar kaže na njeno široko in raznoliko področje. Med mnogimi vplivnimi avtorji se omenjajo trije ključni posamezniki, in sicer *Milton H. Erickson*, *Gregory Bateson* in *Virginia Satir* (ibid., str. 418-430).

Prispevek *Miltona H. Ericksona* mnogi označujejo kot genialen. Bil je ameriški psihiater, psihoterapevt in pionir na področju terapevtske hipnoze (ibid., str. 426). Razvil je posebno psihoterapevtsko prakso, na katero je močno vplivala njegova izkušnja samozdravljenja. V svojem terapevtskem pristopu je bil močno usmerjen na natančno opazovanje notranjega in zunanjega dogajanja, utilizacijo in spodbujanje uporabe vseh virov posameznika (tako notranjih, predvsem nezavednih, kot tudi zunanjih), kamor spadajo vse izkušnje, spretnosti, znanje in neizkoriščene zmožnosti. Pri tem je svojo prakso podprl s pripovedovanjem zgodb, ki so pričale o uspešnih izidih, s čimer je pri klientih sprožal oziroma spodbujal proces samozdravljenja. Na podlagi tega je razvil terapevtski princip, ki v sistemski psihoterapiji obstaja tudi danes – spreminjati pomanjkljivosti in ovire v vire. Slednje odraža tudi princip preokvirjanja problemov v rešitve (Možina in Kramer, 2002).

Gregory Bateson, ki je integriral splošno sistemsko teorijo s kibernetiko in ju vpeljal v družinsko terapijo (Gostečnik, 2010, str. 21), se je uveljavil predvsem kot antropolog in kibernetik. Njegovo osrednje zanimanje so bili paradoksi v komunikaciji in shizofrena komunikacija, v kontekstu katere je definiral t. i. *dvojno vez*, psihološko, odnosno pogojeno duševno motnjo. Na podlagi njegovega raziskovalnega dela z družinami, kjer se je eden od članov soočal z diagnozo shizofrenije, se je razvil družinski terapevtski pristop, kar je

prispevalo k razvoju družinske terapije duševnih težav (Možina, 2019, str. 225-226). Krause (2007, str. 915) označuje Gregoryja Batesona za enega od očetov družinske terapije. Avtorica poleg tega prepoznava njegov prispevek k sistemski psihoterapiji v njegovih pionirskih idejah o kibernetiki in odnosih ter njihovi povezavi s komunikacijo in psihiatrijo. Bateson je namreč poudarjal razumevanje psihiatričnih simptomov in družbenih odnosov kot del širšega sistema in prevpraševal tradicionalno dualistično miselnost uma in telesa ter zahodni individualizem, kar je prispevalo k novim uvidom in načinom obravnave v družinski terapiji.

Virginijo Satir, ameriško socialno delavko in družinsko terapevtko, ki je bistveno vplivala na razvoj sistemske psihoterapije v okviru svojega edinstvenega pristopa k družinam, povezujejo z izkustvenim pristopom. Usmerjena je bila predvsem na razvijanje usklajene (kongruentne) komunikacije, kar je omogočilo prostor za posameznikovo raziskovanje in izražanje svojih iskrenih čustev in želja ter tveganje za soočanje z globljo realnostjo zanj pomembnih odnosov. Njeno delo je vsebovalo veliko igre vlog, družinskih kipov, metafor, preokvirjanja, paradoksov, gibanja in raziskovanja telesnih drž. Vse naštetu pa spada tudi med pomembne elemente modela reka življenja (Možina et al., 2011, str. 429-430; Možina in Kramer, 2002, str. 4).

1.2.2. Sistemska teorija

Sistemska psihoterapija je psihoterapevtski pristop, ki temelji na sistemski paradigmi (Žvelc, 2011). Sistemska psihoterapija je bila namreč eno od področij, kjer se je začela razvijati sistemska znanost, ki je bila raziskovala kompleksne sisteme. Razvoj kibernetike, povezane z razvojem splošne sistemske teorije, je vplival na prelomno spremembo v znanosti v štiridesetih letih prejšnjega stoletja, kar je med drugim zaznamovalo tudi področje psihoterapije (Možina et al., 2011, str. 417). V Ameriki se je - v obdobju, ko so v Evropi posvečali svoj čas raziskovanju, katera od psihoanalitičnih teorij najbolj poglobljeno opisuje notranje-psihično organizacijo, strukturo, delovanje in način dojemanja posameznika - pojavil drug vidik, ki se je oddaljil od tovrstne usmerjenosti in se osredotočil predvsem na dinamiko družine in njene strukture. K temu je pomembno prispevala: »[...] nova znanstvena paradigma: t. i. *splošna sistemska teorija s kibernetiko* [...]« (Gostecnik, 2010, str. 5). Pionir splošne sistemske teorije – biolog Ludwig von Bertalanffy v tej teoriji podrobneje definira sistem kot skupek elementov v medsebojni interakciji in poudari, da lahko tovrstno razmišljanje apliciramo v različnih znanstvenih disciplinah (Bertalanffy, 1968).

V povezavi s sistemsko teorijo je pomembno omeniti *redukcionizem*, ki je po Hecker et al. (2013, str. 40-45) teorija oziroma proces analitičnih objektivističnih znanstvenikov, ki si

prizadevajo pojasniti kompleksne podatke na enostaven način z namenom lažjega razumevanja realnosti. Redukcionizem nam narekuje, naj na stvari in pojave gledamo kot na stroj. Takšen pogled predpostavlja, da lahko stroj, ki je sestavljen iz različnih delov, zreduciramo na posamezne dele, ne da bi pri tem izgubil svoj značaj. Redukcionistično teorijo so v času razvoja sistemske teorije problematizirali številni znanstveniki, ki so zagovarjali stališče, da so dognanja redukcionizma sicer pomembna, vendar v kontekstu kompleksnih sistemov niso veljavna. Da bi namreč razumeli kompleksen sistem, kot je družina, le-tega ne moremo zreducirati na posamezne dele. Družine ne moremo preučevati tako, da posamezno opazujemo njene člane. Pomemben je pogled, ki razume, da so člani družine v odnosu drug z drugim in so odnosi tisto, kar opredeljuje družino kot edinstveno. V nasprotju z redukcionističnim pogledom je celovitejši pogled na družino bistven za videnje njene kompleksnosti, saj upošteva razumevanje, da so deli sistema – člani družine v medsebojni odvisnosti. Na podlagi tega je torej potrebno problem raziskovati v kontekstu odnosov znotraj družine.

Eden izmed temeljnih principov sistemske teorije je tudi »feedback« oziroma povratna zanka, ki predstavlja proces, v okviru katerega družinski sistem prejme novo informacijo, kar sproži kompleksen odgovor. Ta odgovor ni določen s strani enega posameznega člana družine, saj na podlagi drugega pomembnega principa sistemske teorije, ki je tesno povezan s konceptom medsebojne soodvisnosti, velja, da je: »[...] celota vedno več kot samo seštevek njenih delov« (Hecker et al., 2013, str. 46). S tem lahko utemeljimo, da je v okviru sistemske dinamike problem posameznika vedno lahko tudi sistemski in je glede na to t. i. identificirani pacient vedno produkt nefunkcionalnega sistema (Schore, 2003, po Gostečnik, 2010, str. 24).

Dallos in Draper (2005, str. 31-32) v kontekstu človeških sistemov pojasnita koncept »feedbacka« kot takšnega, ki zajema idejo refleksivnosti – sistem ima sposobnost spremljanja in reflektiranja svojih dejanj. V okviru človeških odnosov pojem »sistem« vključuje idejo vrednotenja, kaj so potrebe določene situacije ali odnosa in prilagajanje odstopanj od njihovega doseganja. »Feedback« je glede na to metoda nadzora sistema, pri kateri se rezultati preteklega delovanja sistema ponovno vstavijo v sistem, da se na podlagi teh informacij prilagodi in izboljša prihodnje delovanje.

Hecker in drugi (2013, str. 47) v okviru koncepta »feedbacka« natančneje predstavijo povratne zanke, ki jih pojasnijo kot cikle, na podlagi katerih posamezniki vplivajo na dejanja drugih. Vpliv, ki ga ima določeno vedenje na sistem in njegov odziv, avtorji opredelijo kot *pozitivni* ali *negativni* »feedback«. S tem besedi »pozitivni« in »negativni« ne zaznamujeta vedenja kot

dobrega ali slabega, temveč sporočata, ali je v sistemu prišlo do spremembe. V primeru, da je prišlo do spremembe in je bila ta sprejeta s strani sistema, govorimo o pozitivni povratni zanki – potrjeno vedenje se krepi. Negativne povratne zanke pa lahko vodijo do skoraj stabilnega, torej minimalno spremenljivega, vedenja z rahlimi nihanjem. Avtorji to ponazarjajo s sledečim primerom – kadar v odnosu med partnerjema pride do spora, se ob zavedanju, da napetost med njima narašča, partnerja drug od drugega odmakneta z namenom, da se pomirita. Situacijo želita zavestno in aktivno obvladati posebej zato, da ohranita miren odnos.

1.2.3. Kibernetika

Kot navaja Gostečnik (2010, str. 20), je Norbert Wiener dopolnil splošno sistemsko teorijo in zasnoval *kibernetiko*, ki se osredotoča na raziskovanje organizacije sistema in mehanizmov, ki omogočajo njegovo ustrezno delovanje. Ob tem je domneval, da lahko tudi človeški organizmi na podlagi povratnih informacij poskušajo nadzorovati nestabilnost v svojih sistemih, s čimer je možno pojasniti temeljno delovanje vsakega sistema.

Slednji odstavek predstavlja temeljne principe kibernetike s poudarkom na povratnih informacijah in nadzoru, medtem ko Ashby (1999, str. 4-5) predstavi kibernetiko kot znanstveno metodo, saj jo utemeljuje kot: »[...] metodo za znanstveno obravnavo visoko kompleksnega sistema.« Šugman Bohinc (2010, str. 57), ki dodaja vpogled v zgodovinski kontekst, predstavi kibernetični opis delovanja kompleksnih sistemov kot enega uspešnejših predvsem v času prve polovice 20. stoletja, ko so v okviru intenzivnega tehnološkega razvoja raziskovali do takrat navidezno enostavne procese, ki so se izkazali za kompleksne. Avtorica poudarja tri ključne prispevke zgodnjih kibernetikov:

- premik od strukture k organiziranosti opazovanih sistemov v okviru njihovega proučevanja,
- logična utemeljitev povratne informacije kot ključna komponenta za (samo-) upravljanje z vedenjem sistema,
- mehanizem krožne vzročnosti in povratne zanke kot podpora pri opisovanju vzorcev obnašanja sistema.

Osrednje zanimanje kibernetikov je bilo predvsem vedenje oziroma vzorci delovanja sistemov in ne struktura sistemov, kar je bil predmet raziskovanja večine drugih raziskovalcev. Kibernetiki so preučevali med seboj primerljive sisteme v okviru razlik v njihovem vedenju (kot so na primer različni komunikacijski vzorci dveh primerljivih družin) kot tudi spremembe

organiziranosti znotraj opazovanega sistema v določenem času (kot je na primer sprememba vzorcev komunikacije v posamezni družini v času od para brez otrok do para z enim in kasneje še z dvema otrokoma) (ibid., str. 57).

Kibernetiko podobno pojmuje tudi Štajduhar (2010, str. 36), ki jo definira kot znanost o vzorcih s fokusom na organizacijo in odnose med podenotami sistema, kjer je sistem osnovna enota preučevanja kibernetikov. Avtor ob tem poudarja sistemsko-teoretični relativizem, saj je na podlagi tega, kdo je opazovalec, kaj je namen ali cilj opazovanja, odvisno, kaj je sistem in kako ga opredeljujemo.

Štajduhar (2010, str. 36) opredeli *kibernetiski sistem* kot takšen, ki je: »[...] rekurzivno organiziran in katerega rekurzivni proces vključuje samokorekcijo (to je strukturno povratne zanke).« Šugman Bohinc (2010, str. 57-58) slednjo opredelitev prikaže pri človeškem delovanju, saj pojasni, da ljudje za namen svoje vedenjske regulacije upoštevamo pretekle rezultate svojega delovanja. Pomembno dognanje kibernetikov je bila jasna opredelitev takšnega sistema delovanja kot krožne logike povratnih informacij, s pomočjo katere sistem uravnava svoje delovanje. Tako so šele kibernetiki predstavili vzorec krožne vzročnosti, ki izhaja iz samoregulacije vedenja na podlagi povratnih sporočil. Ob tem avtorica (ibid.) poudari premik od enosmernega h krožnemu opisovanju vzorcev procesov v opazovanih sistemih, kar opredeli kot ključen dejavnik prehoda v razvoju kibernetikega pogleda na svet. Model krožne vzročnosti v primerjavi z dotodanjim splošno uveljavljenim modelom enosmerne vzročnega pojasnjevanja vedenja opazovanega sistema pojasni kot primernejši način opisa, ki bolj celostno zaobjame kompleksnost opazovanega procesa.

Kibernetiki so konec šestdesetih let prejšnjega stoletja krožnost v opazovanih kompleksnih sistemih prepoznali tudi v odnosu med opazovalcem in opazovanim sistemom. Ugotovitev, da je tudi *opazovalec vpleten v sistem, ki ga opazuje*, in s tem z njim soodvisen, saj sta opazujoči in opazovani sistem sovplivajoča, je povzročila velik premik – od realizma (objektivizma) h konstruktivizmu, od redukcionizma k upoštevanju kompleksnosti, od analitične metode k interpretativni (hermenevtični) metodi, od položaja neudeležnosti, nepristranskosti in nevtralnosti k položaju udeležnosti oziroma vsestranske pristranosti (Šugman Bohinc, 2010, str. 58).

Premik je razviden tudi iz opredelitve kibernetike prvega in drugega reda. Šugman Bohinc (2000, str. 91) *kibernetiko prvega reda* opredeli kot pogled, ki ne upošteva vpletenosti

opazovalca v opazovan sistem in s tem njunega krožnega sovplivanja. Tudi iz opredelitve Štajduharja (2010, str. 36) je razvidno, da je kibernetik zunanji opazovalec, pri čemer dodaja, da je epistemološko izhodišče kibernetike prvega reda objektivistično. *Kibernetiko drugega reda* Šugman Bohinc (2000, str. 91) predstavi kot takšno, ki omogoča prostor interpretacijam in konstruktom posameznikov glede opaženih zakonitosti delovanja opazovanega sistema. Upoštevanje slednjega v okviru svetovanja in terapije pomeni, da poskušamo razumeti klientovo razumevanje problema in rešitve. V skladu s tem Štajduhar (2010, str. 36) predstavi kibernetiko drugega reda kot konstruktivistično.

Za *kibernetiko tretjega reda*, ki jo z drugimi besedami lahko imenujemo tudi *socialni konstrukcionizem*, po Šugman Bohinc (2010, str. 59) veljajo naslednje temeljne značilnosti:

- resničnosti so družbeno (in ne zgolj individualno ter družinsko) konstruirane,
- resničnosti so konstruirane na podlagi jezika,
- resničnosti so organizirane in se ohranjajo z naracijami, saj ljudje organiziramo svoje izkušnje na način zgodb,
- ne obstaja ena temeljna, univerzalna resnica, ki bi veljala za vse ljudi, kontekste in kulture.

1.2.4. Teoretični koncepti sistemske psihoterapije

V nadaljevanju bom predstavila nekaj temeljnih konceptov, ki predstavljajo teoretično podlago za delo v praksi sistemske psihoterapije po Možina et al. (2011, str. 435-448):

Širjenje repertoarja možnosti oziroma možnih izbir

Koncept ponazarja, da je pomembno širiti paleto možnih izbir, saj se v nasprotnem primeru onemogoča sistemski terapevtski proces. Slednjega lahko med drugim zavirajo tabuji, predsodki in moralistično ocenjevanje nečesa kot dobro ali slabo.

Hipotetiziranje, krožnost, nevtralnost, nepristranost oziroma vsepristranost

Hipotetiziranje je eden izmed osnovnih konceptov v sistemske psihoterapiji in predstavlja proces oblikovanja domneve terapevta o klientskem sistemu, ki je začasna in pripomore k strukturiranju ter vodenju nadaljnjega terapevtskega dela. S hipotetiziranjem se izraža tudi terapevtova participacija v procesu. Kot trdijo Selvini Palazzoli in sodelavci (b. d., str. 2-3), imajo terapevti že pred pričetkom terapevtskega procesa bazo informacij o družini, s katero

bodo sodelovali. Na podlagi teh informacij oblikujejo hipotezo, ki se lahko izkaže za napačno, zato terapevt na podlagi novo pridobljenih informacij oblikuje drugo hipotezo, s čimer formulira novo izhodišče za nadaljnji proces dela.

Krožnost je koncept, ki ponazarja družinski sistem kot skupino krožno povezanih članov družine, kjer lahko sprememba (npr. vedenja) enega člana družine vpliva na druge in na družinski sistem kot celoto. Posledično lahko sprememba družinskega sistema ponovno vpliva na (npr. vedenje) posameznega člana družine. Na podlagi tega je razvidno, da vsako dejanje posameznika v krožnem sistemu odnosov lahko pojmuje tudi kot reakcijo. Iz tega tudi sledi, da je vzročnost krožna in ne linijska, s čimer se oddaljimo od perspektive enosmernega nadzora. Selvini Palazzoli et al. (ibid., str. 6) opredeljujejo krožnost kot zmožnost terapevta, da izvede raziskovanje na podlagi upoštevanja povratnih informacij družine, ki nastanejo kot odziv na terapevtova vprašanja o njihovih odnosih, s čimer prepozna razlike in spremembe v sistemu.

Koncept *nevtralnosti* avtorji definirajo kot terapevtovo držo, ki temelji na tem, da je na strani vseh svojih klientov v sklopu družine in hkrati na strani nikogar (ibid., str. 11). Koncept je kasneje prejel kritike na podlagi tega, da je terapevtova nevtralna pozicija v določenih situacijah, kot so fizične in spolne zlorabe v družinah, sporna, saj obstaja možnost za ponovno travmatizacijo žrtve zlorabe. Avtorji zato predlagajo uporabo izraza *nepristranskost* oziroma *vsepristranskost* (Možina et al., 2011, str. 438). Ta koncept Boszormenyi-Nagy in Spark (1981, v Možina et al., 2011, str. 438) pojasnjujeta kot držo in zmožnost terapevta, da pri zastopanju interesov posameznih članov družine ne zavzema položaja, ki je bolj naklonjen enemu klientu kakor drugemu. Namesto tega deluje iz drže, s katero izraža enako mero zastopanja vseh udeleženih. V okviru tega terapevt priznava vsakega člana posebej, hkrati pa se prepozna na obeh straneh odnosa.

Orientacija na vire in rešitve

Orientacija na vire in rešitve je še en bistven koncept sistemske psihoterapije, ki je pripomogel k razvoju celotne psihoterapije. Osredotočenost na vire zajema fokus na posameznikove fizične, psihološke in socialne vire, kot so: pretekle in sedanje izkušnje, prepričanja, vrline, odnosi, materialne dobrine ipd., ki lahko pripomorejo k reševanju problemske situacije. Cilj je, da klient ob podpori terapevta tovrstne vire prepozna in jih izkoristi pri spoprijemanju s problemsko situacijo. Eno pomembnejših stališč sistemskega terapevta je, da imajo klientski sistemi vse

svoje vire že na voljo, četudi jih na prvem srečanju ne prepoznavajo (Možina et al., 2011, str. 441-442).

Sinergetika

Sinergetika je znanost o součinkovanju, znanost o kompleksnosti. Danes sinergetiko pojmuje kot transdisciplinarno teorijo samoorganizirajočih procesov, ki opisuje in pojasnjuje procese oblikovanja in strukturnega spreminjanja v živi in neživi naravi. Sinergetika prikazuje sinhronizacijo in nastajanje makroskopskih struktur na podlagi nelinearnih součinkovanj med deli sistema (Haken in Schiepek, 2006, v Možina et al., str. 448).

Možina in Rus Makovec (2010, str. 5) predstavita teoretične predpostavke sistemske psihoterapije:

- razumevanje posameznika v okviru medčloveških interakcij (namesto izolirano od konteksta interakcij),
- holizem, ki ponazarja dožemanje sistema kot celoto sestavljeno iz posameznikov in odnosov med njimi,
- krožna vzročnost, ki predstavlja so-vplivanje članov sistema, na podlagi česar se ustvarja kontekst za vedenje članov glede na odziv drugih,
- razumevanje, da je družina dinamični sistem, ki prehaja skozi svoje življenjske cikle, v okviru katerih se odvijajo reorganizacije, prilagoditve in razvoj v okolju ter z njim,
- organizacijo sistema opredeljujejo meje in hierarhija, v okviru česar se odvijajo kontrolni mehanizmi negativne in pozitivne povratne zanke, pri čemer se z negativno povratno zanko sistem vzdržuje v ravnovesju, s pozitivno pa se ravnovesje ruši in omogoča spremembo.

1.2.5. Tehnike sistemske psihoterapije

Von Schlippe in Schweitzer (2003, v Možina et al, 2011, str. 454) predstavita pet skupin terapevtskih intervencij:

1. *Začetne intervencije*, v okviru katerih se uporabljajo metode prikaza sistemskih informacij – npr. genogram ali sistemska risba;
2. *Sistemska vprašanja* – krožna vprašanja, vprašanja konstrukcije realnosti in vprašanja konstrukcije možnosti;
3. *Metaforične intervencije* – družinski kipi, metafore in terapevtske zgodbe;

4. *Komentarji* – pohvale in pozitivne konotacije, preokvirjanje in cepitev terapevtskega tima;
5. *Zaključne intervencije* – predpisovanje, rituali in težki preizkusi oziroma pokore.

Ključne ideje in tehnike oziroma intervencije sistemskega pristopa se kot kompleksna integrirana celota odražajo v metodi *reka življenja*, ki jo je utemeljil Peter Nemetschek (Možina, et al., 2011, str. 454; Možina in Kramer, 2002, str. 1).

Možina in Kramer (2002, str. 8-9) metodo predstavita kot prispodobo o življenju in življenjskem toku oziroma reki, ki nenehno teče iz preteklosti, iz katere prenašamo svoje izkušnje v prihodnost. V kriznih obdobjih našega življenja imamo lahko občutek, da se je naš tok zaustavil, pri čemer težko razberemo vse izkušnje, ki smo si jih do sedaj nabrali in so nam lahko v pomoč. Utemeljitelj metode je tovrstno prispodobo prenesel v terapijo, kjer s klienti upodablja njihov tok življenja z vrvjo, ki jo položi na tla. Krizno obdobje, ki je razlog za poiskano pomoč, terapevt prikaže kot zavoj vrvi, kar ponazarja nalogo terapevta, da klienta usmerja v raziskovanje preteklih izkušenj, ki so mu lahko v pomoč.

Nemetschek (2016, str. 65) predstavi osnove dela z metodo reke življenja in poudari, da delo poteka s celotno družino z aktivnim vključevanjem vseh udeležениh, pri čemer smo osredotočeni na prepoznavanju in poudarjanju virov družine. S tem krepimo njihove vire moči, da bi zmogli premostiti krizo. Pomembno je vključevati analogna sredstva in konstruktivno sodelovati s projekcijskimi površinami, ki predstavljajo možnost razreševanja krize. Avtor omenja tudi gibanje kot podporno za udeležene otroke in njihove duševne procese.

1.3. Postmoderno sistemsko socialno delo

Mesec (2006, str. 245) navaja predlog definicije socialnega dela, ki se glasi:

»Socialno delo je stroka, katere naloga je pomoč konkretnim osebam, posameznikom, skupinam in skupnostim pri reševanju socialnih problemskih situacij in družbenem vključevanju, da bi lahko zadovoljevali osnovne potrebe primerno kulturi, v kateri živijo, in primerno običajni kakovosti življenja. [...] Socialno delo je hkrati tudi veda o tej strokovni dejavnosti, o neformalni pomoči, solidarnosti in okoliščinah, v katerih se odvijajo. Socialno delo kot stroko in kot vedo usmerjajo vrednote svetovnega etosa.«

Na podlagi slednje definicije je torej razvidno, da ima socialno delo dvojno naravo – kot praksa, ki nudi pomoč posameznikom, skupinam in skupnostim in kot veda, ki to strokovno dejavnost raziskuje.

Arnold Milošević in Poštrak (2003, str. 15) menita, da je pojem »socialno delo« kompleksen in njegova opredelitev nadvse zahtevna. Avtorja socialno delo pojmujeata kot kompleksen družbeni pojav, v okviru katerega je težko zajeti vse njegove vidike na enostaven način. Prav tako omenjata, da obstaja veliko definicij socialnega dela, ki se razlikujejo glede na to, katero značilnosti socialnega dela želi posamezni avtor poudariti kot tudi glede na obdobje, v katerem je bila definicija ustvarjena, kar odraža razvojno stopnjo socialnega dela v tistem trenutku. K slednjemu o zahtevnosti definiranja socialnega dela dodajam ugotovitev Rodeta (2017, str. 64-75), ki zaključuje, da nobena definicija socialnega dela ne more biti dokončna, saj je odvisna od socialnih problemov, ti pa se vseskozi spreminjajo.

Mednarodna zveza socialnih delavcev (IFSW, 2024) opredeljuje *socialno delo* kot na prakso oprto stroko in akademsko disciplino, ki spodbuja družbene spremembe in razvoj, socialno kohezivnost, opolnomočenje in osvobajanje ljudi. Kot osrednja načela socialnega dela definicija omenja socialno pravičnost, človekove pravice in kolektivna odgovornost ter spoštovanje raznolikosti. Socialno delo, podprto s teorijami socialnega dela, družbenih ved, humanistike in domorodnega znanja, vključuje ljudi in strukture z namenom, da naslovi življenjske izzive in hkrati izboljša dobrobit ljudi. Ob slednji opredelitvi socialnega dela Poštrak (2022, str. 11) ugotavlja dva vidika socialnega dela: socialno delo je kompleksna praktična dejavnost in hkrati teorija o tej dejavnosti. Avtor poudari razdvojenost v socialnem delu, in sicer med delom na mikroravni, ki odraža pomoč posameznikom, in delom na makroravni, ki odraža delo na spremembah na ravni družbe.

Socialno delo je na temeljni ravni stroka, predana temu, da pomaga ljudem funkcionirati, kakor dobro lahko znotraj njihovega družbenega okolja, hkrati pa spreminja njihova okolja, da bi bilo to mogoče. Predmet socialnega dela je pomoč človeku, družini, skupini in skupnosti pri reševanju kompleksnih psihosocialnih izzivov, katerih teme vključujejo 3 elemente, in sicer pomanjkanje, stisko ter težave pri njenem reševanju (Mešl, 2019). Slednje Čačinovič Vogrinčič et al. (2019, str. 17) podrobneje opredelijo kot *definicijo socialnega problema* po Lüssiju (1991) in zapišejo, da je omenjena definicija osnovana na elementu težav pri iskanju rešitev za pomanjkanje in stisko. Omenjena elementa socialnega problema avtorji poudarijo kot bistven sestavni del vsake instrumentalne definicije problema. V socialnem delu, kjer delujemo v

okviru delovnega odnosa, so osrednjega pomena dialog o pomanjkanju in stiski, dialog, ki omogoča razumevanje in pomoč, ki se osredotoča na premagovanje težav.

1.3.1. Opredelitev postmoderne paradigme v socialnem delu

Postmoderno je po Šugman Bohinc (2010, str. 56-59) obdobje, ki se odvija v danem trenutku, katerega del smo vsi, ki smo opredeljeni kot opazovalci. Postmoderna družba je prostor, znotraj katerega opazimo mnogo raznolikosti – rasne, verske, spolne, starostne, ekonomske itn. Obstaja veliko različnih pogledov na svet kot tudi resnic. Avtorica predstavi postmoderno paradigmo kot utemeljeno na epistemologiji socialnega konstrukcionizma. Lynn Hoffman (1990, str. 1-2), ena od utemeljiteljic družinske psihoterapije, piše, da je socialni konstrukcionizem dolgo enačila s konstruktivizmom. Tako socialni konstrukcionizem kot konstruktivizem namreč zavračata obstoj ene, univerzalne resnice, vendar socialni konstrukcionizem bolj poudarja socialne interpretacije in intersubjektivni vpliv jezika, družine in kulture.

Postmoderno paradigmo v socialnem delu nakaže naslednji citat: »Prvi val v psihoterapiji je temeljil na patologiji. Drugi val je bil usmerjen v problem in reševanje problema. Tretji val se je usmeril v rešitve in v iskanje rešitev. Četrty val prihaja, vendar nihče še nima imena zanj.« Napisano za psihoterapijo lahko prenesemo tudi v socialno delo. (O'Hanlon, 1993, v Čačinovič Vogrinčič et al., 2019, str. 11).

Čačinovič Vogrinčič in sodelavci (2019, str. 11-12) razlagajo četrty val kot postmodernizem, ki poudarja odnos in proces med udeleženiimi v procesu. Z njim se je na novo določil proces pogovora, sporazumevanja in dogovora, pri čemer se pomoč soustvarja na podlagi procesa, ki temelji na delovnem odnosu. V okviru postmoderne paradigme socialnega dela so umeščeni štirje sodobni elementi delovnega odnosa, ki jih predstavim v nadaljevanju, avtorji pa ob tem še posebej izpostavijo elementa etike udeležnosti in ravnanje iz perspektive moči, ker najboljše predstavljata četrty val v socialnem delu.

Knez (2019, str. 65-73) postmoderno predstavi v okviru primerjave z modernizmom, ki ga označi za: »[...] utopičen poskus zagotavljanja socialne pravičnosti in iluzorn[o] prizadevanj[e] za vzpostavitev gotovosti v negotovem vsakdanu svobodomiselnih pripadnikov sodobne družbe.« Avtorica socialno delo v obdobju moderne enači z uveljavljanjem socialnega reda in nadzora ter s prisotnostjo univerzalističnega in redukcionističnega dialoga v okviru racionalizacije in kategoriziranja.

Kleve (2003, v Knez, 2019) postmoderni pogled na svet enači s konstruktivističnim in poudari, da se postmodernost socialnega dela izraža v konstruktivistični praksi. Ta je razvidna, kadar se socialni delavec zaveda, da socialni problemi in stiske posameznikov niso objektivna dejstva, temveč konstrukti, oblikovani v procesu jezika in na podlagi interakcije vseh v procesu podpore in pomoči.

1.3.2. Sistemsko socialno delo

Beseda »sistemsko« opredeljuje osredotočenost na odnose in soodvisnost različnih delov posameznikovega življenja in sistemov, v katere je vključen (Lewis et al., 2022, str. 3). Child (2010, str. 18-20) *sistemsko prakso* opredeli kot delovanje v smeri razvidnosti, deljenja in spoštovanja pogledov ter zgodb vsakega vpletenega. Opiše jo kot prilagoditev in uporabo idej družinske terapije znotraj drugih poklicih pomoči, med katere spada tudi socialno delo. Delovati v skladu s sistemsko prakso pomeni tudi razmišljati v smislu širšega sistema in konteksta, v sklopu česar upoštevamo našo in uporabnikovo kulturo, rituale, vpliv spolnosti, rase, vere, ekonomski status itn.

Oppl in Tomachek (1986, v Stritih, 1998, str. 160) povzemata, da že *Mary Richmond*, ameriška pionirka socialnega dela, poudarja obravnavo posameznika v njegovem socialnem kontekstu in ustrezno usklajevanje splošnih in posameznikovih potreb v okviru medsebojnega sodelovanja v skupnostnih akcijah in gibanjih, kar izraža sistemski pristop.

Avtorica Čačinovič Vogrinčič (2008, str. 50-51) po Lüssiju (1991) opredeli sistemsko socialno delo skozi *metodična načela socialnega dela*, ki omogočajo ustrezen delovni kontekst:

- *načelo vsestranske koristi*, v skladu s katerim socialni delavec deluje na način, da upošteva interese vseh udeležениh v problemu na podlagi delovanja v smeri doseganja rešitve, ki koristi vsem;
- *načelo kontakta* predstavlja vzpostavljanje stika socialnega delavca z vsemi udeleženiimi v procesu podpore in pomoči, kar pomeni neposredno komunikacijo z vsemi;
- *načelo interpozicije* spodbuja definiranje vloge socialnega delavca med vsemi drugimi, ki so udeleženi v procesu, in omogoča, da se socialni delavec z empatijo in sočutjem uporabniku enkrat približa, drugič oddalji in se vrne k sebi v socialnodelovno osebno vodenje;

- *socialnoekološko načelo* predstavlja delovanje socialnega delavca na način, da krepi, aktivira in mobilizira uporabnikovo naravno socialno mrežo, ki jo lahko predstavljajo družina, prijatelji, sodelavci, sosedje. V okviru tega socialni delavec upošteva maksimalno aktiviranje naravne socialne mreže in jo v primeru njene odsotnosti uporabniku pomaga vzpostaviti v njegovem naravnem socialnem kontekstu;
- *načelo pogajanja* predstavlja učinkovit način reševanja kompleksnih socialnih problemov, v okviru česar socialni delavec na podlagi načela interpozicije vodi oblikovanje želenega izida v procesu pogajanja;
- *načelo sodelovanja* predstavlja sodelovanje z drugimi, ki niso neposredno udeleženi v problemu, vendar lahko prispevajo k razreševanju problemske situacije;
- *načelo odpiranja problema* omogoča socialnem delavcu, da z udeleženi v procesu podpore in pomoči izrazi svojo nemoč.

1.3.3. Koncept delovnega odnosa

Koncept delovnega odnosa predstavlja temeljni sodobni koncept v socialnem delu, ki je opredeljen z odnosom med socialno delavko in uporabnico kot sodelavkama. Delovni odnos socialnemu delavcu predstavlja oporo, da lahko vzpostavi pogovor, ki omogoča prostor za raziskovanje in soustvarjanje želenih rešitev (Čačinovič Vogrinčič et al., 2019, str. 9). Pojmovanje uporabnikov kot sodelavcev in omogočanje možnosti za sodelovanje pri prispevanju k rešitvi na podlagi soustvarjanja odraža tudi *jezik socialnega dela*, o katerem bom pisala v nadaljevanju.

Elementi delovnega odnosa po Čačinovič Vogrinčič et al. (2019, str. 9), kjer prvi trije elementi predstavljajo temeljne elemente, preostali pa sodobne koncepte socialnega dela, so:

- dogovor o sodelovanju,
- instrumentalna definicija problema (Lüssi, 1991) in soustvarjanje rešitev,
- osebno vodenje (Bouwkamp, Vries, 1995),
- perspektiva moči (Saleebey, 1997),
- etika udeležnosti (Hoffman, 1994),
- znanje za ravnanje (Rosenfeld, 1993),
- ravnanje s sedanjostjo ali koncept so-navzočnosti (Andersen, 1994).

V nadaljevanju bom predstavila vsak element posebej:

Dogovor o sodelovanju

Je pomemben uvodni ritual, ki predstavlja uvodni del pogovora in omogoča vzpostavljanje delovnega odnosa. Sklenemo ga z vsemi udeleženi v problemu in rešitvi ob pričetku dela. Z dogovorom potrdimo željo uporabnika po sodelovanju kot tudi strukturo sodelovanja, saj povzame način našega dela, okvirni čas, ki nam je na voljo, kot tudi vlogo vseh udeleženi v reševanju problema. Pri tem je vloga uporabnika opredeljena kot odgovornost za delež pri soustvarjanju rešitve. Zelo pomembno je, da socialni delavci ustvarijo varen prostor, ki omogoča prispevek vsakogar v soustvarjalnem procesu. Avtorji poudarjajo tudi pomen dela v sedanjosti in raziskovanje, kar lahko storimo v tem danem trenutku (Čačinovič Vogrinčič et al., 2019).

Dogovor o sodelovanju lahko primerjam tudi s terapevtskim dogovorom, ki je del vzpostavljanja terapevtske delovne aliance (Praper, 2004). V okviru terapevtskega dogovora pomagajoči in posameznik prav tako opredelita okvir sodelovanja, znotraj katerega soglašata o globini procesa in metodah določenega pristopa (ibid.).

Instrumentalna definicija problema in soustvarjanje rešitev

Dogovor o sodelovanju, ki predstavlja socialnodelovni okvir, vključuje tudi koncept *instrumentalne definicije problema in soustvarjanje rešitev*. Delovanje v skladu z omenjenim elementom omogoča, da v pogovor vstopi vsak s svojo definicijo problema – tako uporabnik kot tudi socialni delavec, ki doda svoja videnja, kar izraža naravo soustvarjanja (Čačinovič Vogrinčič et al., 2019).

Tudi v kontekstu sistemske psihoterapije je po Ausloos (2003, v Relvas in Sotero, 2018) bistveno, da pomagajoči vzpostavijo prostor, ki omogoča, da vsak udeležen v problemu izrazi svoj glas, kar hkrati omogoča prispevek vsakega k rešitvi. O tem piše tudi Čačinovič Vogrinčič (2006), ki navaja veščine, ki omogočajo soustvarjanje prostora, v katerem lahko uporabnik izraža svoje misli in čustva ter soustvarja instrumentalno definicijo problema in rešitve kot prispevek družinske terapije v kontekstu socialnega dela.

Osebnostno vodenje

Pri vzpostavljanju in vzdrževanju dobrega odnosa je pomembno, da si socialni delavec dopušča biti oseben. Gre za odzivanje na sedanje dogajanje s tem, da smo pristni in prisotni, kar tudi pomeni, da je dovoljen naš osebni odziv in vstopanje v pogovor z osebnimi izkušnjami. S tem izkažemo sogovorniku, da je dobrodošlo tudi njegovo osebno odzivanje. Na ta način lažje pridemo do rešitev, ki bodo uporabniku ustrezale in bile smiselne (Čačinovič Vogrinčič et al., 2019).

Perspektiva moči

Perspektiva moči temelji na spoštljivem raziskovanju virov in moči uporabnikov. Kadar socialni delavec dela iz perspektive moči, sprašuje po zelenih izidih, rešitvah, željah, virih, opori v skupnosti kot tudi po pozitivnih izkušnjah iz preteklosti (ibid.), osredotoča se na možnosti in ne na problem. Na podlagi perspektive moči prispeva k temu, da uporabnik prepozna svoje vire moči in jih kasneje aktivno uporabi pri razreševanju svoje stiske.

Saleebey (1996, str. 303) dodaja, da je pristop socialnega delavca ključnega pomena. Pomembno je, da socialni delavci uporabnike vidijo kot sebi enake in v neposredni komunikaciji v dialogu spoštljivo delijo znanje, orodja, želje in dvome. V drugem delu avtor (2008, str. 129) predstavi nekaj poudarkov koncepta perspektive moči, in sicer:

- zaupanje v uporabnika in vera vanj sta ključnega pomena;
- spodbujanje in priznavanje uporabnikovih zgodb in izkušenj je pomembno, pri čemer so tudi zgodbe o neuspehu bistvene, saj poglobljajo naše razumevanje in lahko predstavljajo potencialne vire moči;
- pomembna je osredotočenost na spremembo in proaktivno držo pri doseganju zelenih izidov;
- pomembna je osredotočenost na uporabnikove zmožnosti, spretnosti, notranje in zunanje vire;
- upanje, da obstaja možnost za napredek uporabnika in doseganje zelenih izidov.

Delovanje v skladu s perspektivo moči je nekaj, kar je prisotno tudi v okviru sistemske psihoterapije, saj je orientacija na vire in rešitve eden od ključnih konceptov in se odraža kot raziskovanje posameznikovih virov, ki lahko prispevajo k rešitvi (Možina et al., 2011).

Etika udeležnosti

Etika udeležnosti nas vodi, da kot socialni delavci odstopimo od predpostavke objektivnih opazovalcev in vstopimo v sodelovanje. Pomemben je dialog, kjer nihče ne potrebuje zadnje besede. Socialni delavci odstopijo od moči, s katero lahko izražajo posedovanje resnice. To je ključno nadomestiti s soustvarjanjem zelenih izidov (Čačinovič Vogrinčič et al., 2019).

Tovrstno prakso je mogoče opaziti tudi v sistemski psihoterapiji, kjer je prispevek konstruktivizma omogočil prostor, v katerem vlada zanikanje obstoja objektivne resnice, kar v kontekstu družinske terapije pomeni, da je pogled vsakega udeleženca v procesu podpore in pomoči legitimen (Možina in Rus Makovec, 2019).

Znanje za ravnanje

Delovati v skladu s konceptom znanje za ravnanje pomeni, da socialni delavci z uporabniki delijo socialnodelovno znanje, na podlagi katerega delujejo. Znajo predstaviti okvir, znotraj katerega z uporabniki soustvarjajo, in koncepte, na katere se pri svojem delu opirajo. Avtorji to predstavijo kot socialnodelovni način ravnanja z znanjem, ki pripomore pri soustvarjanju zelenih izidov (Čačinovič Vogrinčič et al., 2019).

Ravnanje s sedanostjo ali koncept so-navzočnosti

Pri delu se osredotočamo na sedanost in izkoriščanje danega trenutka. Delovanje v skladu s konceptom so-navzočnosti pomeni, da smo v pogovoru prisotni in aktivni poslušalci, s čimer spodbujamo konstruiranje nove zgodbe (ibid.).

1.3.4. Jezik socialnega dela

Pomembno je omeniti osrednji prostor procesa pomoči v socialnem delu – pogovor, ki omogoča in izraža soustvarjalni odnos med socialnim delavcem in uporabnikom, ki sta v procesu pomoči sogovornika (ibid.).

Jezik socialnega dela, ki predstavlja eno od novosti v okviru paradigmske spremembe v socialnem delu, se je spremenil na način, da socialnim delavcem omogoča ubesediti socialnodelovno v procesu podpore in pomoči ter vzpostaviti in vzdrževati kontekst socialnega dela v delovnem odnosu. Spremembe so omogočile jezik, ki je v skladu s paradigmatičnim premikom v praksi – to je jezik, ki vključuje in opogumlja. Poimenovanje »klient/stranka« nadomeščam z alternativnim poimenovanjem »udeležen v problemu in rešitvi/sogovornik«;

besede »diagnoza/tretma/ocena«, ki so preoblikovane v »dialog/odkrivanje/soustvarjanje/spreminjanje/dodajanje moči«. Značilne so torej pozitivne besede, ki nam dajejo moč, nas spodbujajo, vključujejo in izražajo enakopravnost (Čačinovič Vogrinčič et al., 2019, str. 7-8). Slednje se izraža v tem, da je v odnosu razvidno, da je vsak udeležen strokovnjak svojega področja – socialni delavec v vodenju procesa pomoči, uporabniki v svojih izkušnjah.

Čačinovič Vogrinčič (2010, str. 241-244) dodaja, da je jezik socialnega dela poseben, ker omogoča opisovanje sprememb in spodbuja aktivno raziskovanje sedanjosti ter soustvarjanje prihodnosti, pri čemer smo osredotočeni na nove rešitve in ne na problem. Spremembe v jeziku socialnega dela opredelimo kot najmanjši možni korak, ki ga lahko uporabnik kot ekspert iz svojih izkušenj naredi, kar odraža k rešitvi usmerjen pristop. Pomemben pa je tudi, saj pri sodelovanju z drugimi strokami omogoča jasno opredelitev in poimenovanje značilnih vsebnosti socialnega dela kot tudi njegov delež pri soustvarjanju rešitve v skupih projektih.

1.3.5. Metode dela

Milošević Arnold in Poštrak (2003, str. 120) opredeljujeta socialnodelovne metode kot takšne, ki morajo biti ustrezne za delo z uporabniki kot posamezniki, za delo s skupinami uporabnikov in za delovanje v skupnosti ter širšem družbenem prostoru. Metode socialnega dela so praktični prikaz teoretičnih konceptov in spretnosti socialnega dela.

Avtorja (ibid., str. 124-130) navedeta naslednje temeljne metode socialnega dela :

- *socialno delo s posameznim delom* (ang. *Social Casework*) je po Barker (1995, str. 351) vrsta prakse profesionalnih socialnih delavcev, ki na podlagi psihosocialnih, vedenjskih in sistemskih konceptov nudijo pomoč posameznikom in družinam za namen soočanja z osebnimi, medosebnimi, socialno-ekonomskimi in ekološkimi problemi skozi neposreden odnos;
- *socialno delo s skupino* je metoda, ki se osredotoča na pomoč posameznikom znotraj skupinskega konteksta. Cilj te metode je ustvariti kvalitetno skupinsko življenje in se oblikuje glede na potrebe konkretne skupine. Bistveno spoznanje v okviru skupinskega dela je moč sodelovanja, s katerim lahko posamezniki razvijajo svoje potenciale in občutke lastne vrednosti (Konopka, 1963, v Milošević Arnold in Poštrak, 2003, str. 128);

- *skupnostno socialno delo* je opredeljeno kot metoda intervencije v okviru katere se posamezniki, skupine in organizacije vključujejo v načrtovane akcije. Cilj le-teh vplivati na socialne probleme in s tem izboljšati razmere ter vplivati na razvoj socialnih institucij. Znotraj modela skupnostnega socialnega dela se odvijata dva procesa, in sicer: načrtovanje in s tem opredelitev problemskih področij in rešitev ter organizacija, na podlagi katere se razvijajo metode za uspešno akcijo (Skidmore in Thackery, 1991, v Milošević Arnold in Postrak, 2003, str. 130).

K zgoraj zapisanem dodajam še pogled Flakerja (2024, str. 21-22), ki v svojem delu opredeli, kaj je socialno delo in kako socialni delavec dela, nato pa na podlagi ključnih besed, ki so odnosi, moč, spremembe in viri, opredeli *štiri temeljne operacije socialnega dela*, in sicer:

- *delovni odnos ali zavezništvo*, česar namen je pridobiti vpogled v situacijo posameznika in skozi dialog omogočiti delo in spremembe;
- *krepitev moči ali okrepitev*, s čimer pridobimo moč v okviru zagovornišтва in pogajanja z namenom okrepitve svojega družbenega položaja;
- *analiza tveganja ali zmanjševanje škode* omogoča zanesljivo tveganje in ne izogibanje le-temu, kar omogočimo v okviru analiziranja, zavarovanja in podpore pri tveganju;
- *raziskovanje življenjskega sveta in omogočanje dostopa do sredstev* stremi k preskrbi posameznika na način, da mu omogočimo dostop do virov in ga podpremo pri mobilizaciji lastnih virov.

1.3.6. K rešitvi usmerjen pristop v socialnem delu

V rešitev usmerjena kratka družinska terapija je po Čačinovič Vogrinčič et al., (2019) koncept avtorjev Steva de Shazerja in Insoo Kim Berg, ki sta po osnovni izobrazbi socialna delavca. Pri oblikovanju svojega pristopa sta izhajala iz prakse socialnega dela, ki temelji na perspektivi moči.

Elementi k rešitvi usmerjenega pristopa v okviru socialnega dela predstavljajo oporo, kadar soustvarjamo rešitve v delovnem odnosu z uporabniki. Omogočajo nove načine in uporabo besed, s katerimi ne izražamo stigmatizacije in ogroženosti, vendar razvoj uporabnikovih virov. Socialne delavce podpre pri tem, da spoštljivo raziskujejo, poglobijo razumevanje in poimenujejo želene izide (Mešl, 2018, str. 109).

Osrednje vodilo k rešitvi usmerjenega pristopa je osredotočanje na oblikovanje zelenih izidov in vzpostavljanje orientacije za prihodnost. Slednje ne pomeni, da pomagajoči pri svojem delu zanemarija problem uporabnika, vendar pomeni, da ne posveča toliko časa identifikaciji le-tega. Osredotoča se namreč na raziskovanje, koliko so uporabniki motivirani za doseganje zelenih sprememb in raziskovanje tega, kako dobro se lahko uporabniki spopadajo s svojimi stiskami. V skladu s tem v procesu soustvarjanja raziskujejo, kako uspešni so bili uporabniki pri reševanju preteklih ovir in izzivov, še bolj kot to pa raziskujejo izjeme (Franklin in Jordan, 1999, str. 106-107). Ravno raziskovanje izjem je eden izmed elementov tega pristopa, s pomočjo katerega raziskujemo, kako so uporabniki uspeli doseči spremembo. To je ena izmed tehnik, ki prispeva, da se uporabniki zavejo svojih virov moči in pretekle uspešnosti, kar jih opolnomoči in spodbudi, da korake, ki so jih naredili, da se je zgodila izjema, uporabijo zopet (Berg in Miller, 2020, str. 134-137).

K rešitvi usmerjen pristop tako temelji na premiku našega fokusa od problema k rešitvam, kar pomeni, da pri našem delu prevzamemo nov pogled z druge perspektive, ki se osredotoča na cilje in rešitve ter raziskovanje uporabnikovih virov, ki lahko prispevajo k doseganju zelenih sprememb. Kljub vsemu temu pa nismo »na lovu« samo za konkretnimi rešitvami. Mešl (2018, str. 93) opozarja na to, da je večja teža na ustvarjanju konteksta, v katerem se lahko pojavijo rešitve. S tem soustvarjamo takšno okolje, v katerem bodo uporabniki lahko izven srečanj uspešno delovali in premagovali ovire.

K rešitvi usmerjen pristop je tesno povezan s temeljnimi vodili socialnega dela. Franklin in Jordan (1999, str. 106) izpostavita pomembnost prevzemanja drže »nevedočega« s strani pomagajočega, s čimer so sogovorniki videni kot posamezniki, ki so strokovnjaki svojega življenja. Pomagajoči v skladu s tem izhajajo iz prepričanj, da imajo uporabniki kompetence in sposobnosti za doseganje sprememb, kar pomeni ravnati iz že večkrat omenjene perspektive moči. Podobno razmišljata tudi Jong in Berg (2002, str. 72), ki zavračata medicinski model, na katerega je vplivalo delovanje Freuda, za katerega je med drugim značilna drža pomagajočih, ki prevzemajo držo »vedočega« oziroma »vsevednega«.

V nadaljevanju povzemam nekaj elementov k rešitvi usmerjenega pristopa:

Izjeme so ključen element pristopa, s pomočjo katerega uporabnike spodbudimo, da raziščejo trenutke, ko so zaznali, da je bila njihova stiska manjša, njihova težava ni bila toliko izpostavljena ali je sploh ni bilo. Spodbudimo jih, da raziščejo, kako so se uspešno spopadali z

morebitnimi stiskami in težavami. Pri tem so nam lahko v pomoč vprašanja, kot na primer: »Kaj je bilo takrat drugače? Kako ti je uspelo? Kaj še?« Ključno je tudi, da v vlogi pomagajočega pri tem vztrajamo in spodbudimo raziskovanje še z našo neverbalno govorico telesa, s katero nakazujemo, da nas tematika zelo zanima (Mešl, 2018).

Vprašanje na lestvici je element pristopa, s katerim lahko spodbudimo, da uporabnik sprva opredeli težo problema, ki ga doživlja s tem, ko ga oceni na lestvici od ena do deset. Nato pa lestvico lahko uporabimo na način, da se pomikamo po njej navzgor, s čimer ponazarjamo tudi rešitve in majhne korake, ki jih lahko uporabnik udejanji za doseganje želene spremembe in cilja. Pred tem lahko raziskujemo tudi konkretne korake, ki jih je uporabnik že udejanjil, da je prišel do določene številke na lestvici. S slednjim pripomoremo k razvidnosti že narejenega, kar pa pozitivno vpliva na opolnomočenje naših uporabnikov (ibid.).

Vprašanje čudeža je element, ki sta ga razvila Berg in Shazer spontano pri svojem delu. Z dotičnim elementom uporabnike sprašujemo po tem, kako bi izgledal njihov dan, če bi se čez noč zgodil čudež. S tem nakazujemo tudi na to, da problema, zaradi katerega je uporabnik poiskal pomoč, po noči čudeža ni več. Na ta način odpiramo prostor za raziskovanje konkretnih korakov in dejanj, ki bi jih bilo potrebno uresničiti za to, da se zgodi željeno. Uporabniki s pomočjo vprašanja čudeža ustvarjajo določeno vizijo, s pomočjo katere lahko opredelijo želene izide (ibid.). Čačinovič Vogrinčič et al. (2019) dodajajo, da ta element odpira novo perspektivo, ki ponuja možno in zaželeno ter s tem podpre sogovornike pri ubeseditvi le-tega.

Odnosna vprašanja pomagajo uporabnikom priti do uvida perspektive drugega. Tovrstno razmišljanje o problemu je lahko uporabniku v pomoč že s tega vidika, saj mu takšen način omogoča razmišljanje o problemu z določene razdalje, kar pa lahko blagodejno vpliva na njegovo počutje v smislu, da mu sama pripoved o izzivu ne povzroča še dodatne stiske. Poleg tega odnosna vprašanja omogočajo uvid v to, kakšno vlogo imajo drugi ljudje v uporabnikovem življenju in kako prispevajo k problemu ter kako bi lahko prispevali k rešitvi (Mešl, 2018). Po Čačinovič Vogrinčič et al. (2019) odnosna vprašanja pripomorejo k uvidu v socialno konstrukcijo problema.

1.3.7. Socialno delo z družino

Predmet socialnega dela z družino Čačinovič Vogrinčič in Mešl (2020, str. 30-43) opredelita kot: »[...] soustvarjanje rešitev za kompleksne psihosocialne probleme družin.« Osrednja naravnost socialnega dela z družino je k rešitvi usmerjen pristop, kjer se družini pridružujemo

v skupnosti in tam, kjer nima rešitve. Bistveno prizadevanje socialnega dela z družino je soustvarjanje za namen krepitve moči družine na podlagi delovnega odnosa, ki ustvarja razmere za družini potrebne spremembe. Socialni delavec, ki se seznani s sistemom osebnih in odnosnih nalog družinskih članov, se opre na skupnost družine, ki sooblikuje njeno življenje in z njo vseskozi deluje kot celoto.

Čačinovič Vogrinčič in Mešl (2020) poudarita, da socialno delo z družino temelji na *konceptu dela na dveh ravneh*, ki zajema *kompleksnost socialnega dela*. To predstavita kot temeljno značilnost procesov podpore in pomoči družini. *Delo na prvi ravni* zajema ravnanje z instrumentalno definicijo problemske situacije vsakega posameznega člana, kar pripomore k razvidnosti potrebnih sprememb v družini. V okviru tega vsak posamezen član prispeva k delovnem procesu s svojim deležem za namen razreševanja problemske situacije in sooblikovanja možnih želenih izidov. *Delo na drugi ravni* pa temelji na so-raziskovanju notranjosti družinske skupine in njenih načinov razreševanja konfliktov ter soustvarjanju želenih in potrebnih sprememb. Znotraj dela na drugi ravni avtorici poudarjata koncepta *razvidnost* in *ozaveščenost*, ki sta pomembna za razumevanje dela z družino na drugi ravni.

Čačinovič Vogrinčič (1995) *razvidnost* opredeli kot tisto, kar v družini lahko prepoznamo in sporočimo. Avtorica o razvidnem piše tudi v okviru izkustvene terapije in jo poveže s pomenom možnosti, da v družini lahko izrazimo, kdo smo in kaj želimo ter da imamo možnost to podeliti z drugimi, kar prispeva k jasnosti kompleksnih odnosov. Razvidnost opiše kot takšno, ki govori o pomenu videnja resničnost, da bi jo lahko spreminjali. Pojem *ozaveščenost* pa Čačinovič Vogrinčič in Mešl (2020) predstavita, kot ga razume Skynner (1982), ki ozaveščenost pojmuje kot osrednjo funkcijo v družini, saj je odziv družine na številne izzive odvisen od stopnje ozaveščenosti družine.

Avtorici (ibid.) predstavita tudi *sodelovalne pogovore z družino*, ki pri socialnodelovnem sodelovanju z družino nudijo podporo in strukturo pogovora. Posebej opišeta *v soustvarjanje rešitev usmerjen pogovor* in *v nadaljevanje pogovora usmerjen pogovor*. Razložita, da je v soustvarjanje rešitev usmerjen pogovor podporen, kadar v procesu pomoči pri reševanju kompleksnih socialnih problemov v okviru soustvarjenega dogovora o izidu ni rešitve. V tem primeru so načini za razreševanje tovrstne stiske usmerjeni sprva v delo na razvidni komunikaciji in šele zatem v samo raziskovanje možne rešitve. V primeru, da tudi takšno ravnanje ni uspešno, pa je pomembno delovati v okviru druge ravni, kjer se osredotočamo na raziskovanje odnosov in možne spremembe znotraj le-teh.

V nadaljevanje pogovora usmerjen pogovor je lahko za socialnega delavca podporen, kadar z uporabnikom težko vzpostavljata stik, kar lahko omejujejo neučinkoviti, tekom življenja pridobljeni načini preživetja uporabnika. V teh primerih je potrebno omogočiti odprt prostor za pogovor, ki pripomore k temu, da uporabnik poglobi razumevanje samega sebe. To omogoča novo perspektivo in uvid ravnanj uporabnika na drugačen način, kar pripomore k oblikovanju temelja za novo zgodbo. V okviru tega pogovora je pomembno biti pozoren tudi na temeljne izkušnje iz otroštva uporabnika, ki so pogosto negativne – uporabnik ima namreč lahko izkušnje razvrednotenja, nespoštovanja in ponižanja. Za vzpostavitev nove, pozitivne izkušnje je pomembno vzpostaviti varen prostor za novo učenje, kar avtorici opredelita kot najboljši možen izid pogovora, ki je bil vedno znova soustvarjen za namen njegovega nadaljevanja (ibid.).

1.4. Preplet med sistemsko psihoterapijo in postmodernim sistemskim socialnim delom

Arnold Milošević in Postrak (2003) govorita o interdisciplinarnosti kot odgovoru na vse večjo potrebo po sodelovanju družboslovnih ved v okviru vse večje družbene kompleksnosti (Stritih, 1998, str. 162-163). Interdisciplinarno povezovanje vključuje skupno delovanje dveh ali več področij za namen raziskovanja, razvoja globljega razumevanja in oblikovanja rešitev za kompleksne probleme (Lantermann in Blithe, 2019). Interdisciplinarna sodelovanja so v primerjavi z individualnim raziskovanjem bolj učinkovita, saj vnašajo drugačno perspektivo, v okviru katere so uporabljene raznolike metode in tehnike z več različnih področij. To omogoča celovitejši pristop k razumevanju posameznega problema, kar pa vodi do ustrežnejših rešitev (Collaboratory, 2024).

Flaskas (2007), ki meni, da sistemska psihoterapija ponuja bogat vir znanja za mnoge kontekste prakse socialnega dela, opredeli socialno delo kot dejavnost in kot poklic, ki je od nekdaj v svojem delu upošteval socialni kontekst posameznikov. Med več psihoterapevtskimi pristopi je sistemska psihoterapija tista, ki temelji na sistemski ideji, katere osrednja elementa sta kontekst in odnosi, in ponuja socialni okvir v opredelitvah posameznikovih izkušenj, kot tudi omogoča priznanje kompleksnih interakcij med številnimi konteksti v okviru posameznikovih individualnih in odnosnih izkušenj. Avtor poudari prispevek sistemske psihoterapije v socialnem delu kot globlje razumevanje relacijskih procesov, ki nudi drugačen pogled na posameznikove izkušnje, in sicer v širšem smislu, s čimer presegajo zgolj individualne procese.

Flynn (2019) ugotavlja, da uporaba pristopov sistemske psihoterapije v socialnem delu narašča, s čimer se povečujejo možnosti za prenos znanj iz ene discipline v drugo in medsebojno učenje obeh področij.

Zapisala sem že, da sistemska teorija razume sistem kot sestavljenega iz medsebojno povezanih delov, kar pomeni, da vsaka sprememba enega dela sistema vpliva na celoten sistem (Gostečnik, 2010). To razumevanje lahko prenesemo na uporabnika in njegov sistem, ki vpliva na uporabnikovo delovanje, in obratno. Pomembna so tudi znanja kibernetike, saj prinašajo nov pogled na raziskovanje ter opisovanje kompleksnih sistemov (Šugman Bohinc, 2010). Znanje o sistemske teoriji in kibernetiki je zelo relevantno za socialno delo, saj je ozaveščenost o kompleksnih so-vplivajočih uporabniških (in pomagajočih) sistemih pomembna za razumevanje njihovega delovanja in soustvarjanje ustreznih rešitev.

1.4.1. Prispevek družinske terapije pri delu z družinami v kontekstu socialnega dela

Pomagajoči se v socialnem delu srečujejo z družinami v vseh vidikih svoje prakse, v več kontekstih in ne glede na to, s katero populacijo ljudi sodelujejo. Pomembno je, da so opremljeni z ustreznim znanjem in veščinami, k čemur lahko prispevata družinska terapija in sistemska praksa na podlagi znanja sistemske teorije (Walker, 2008).

Walker (2008) predstavi skupne in ključne značilnosti več različnih modelov družinske terapije, ki ponazarjajo sistemsko prakso in so lahko podporne v kontekstu socialnega dela. Nekaj jih (ibid.) predstavljam v nadaljevanju:

(1) *Genogram* je orodje, ki ponuja dobro izhodišče za nadaljnje delo z družino, saj omogoča pridobitev obsežnih informacij o družini. Z njim pridobimo vpogled v družinsko drevo in strukturo družine za več generacij nazaj, kar hkrati omogoča vpogled v družinski proces in vzorce medgeneracijskih odnosov. Poleg tega pa lahko služi kot medij, s pomočjo katerega se lahko družina izrazi na nebeseden način, zato je še posebno podporen pri delu z otroki ali starejšimi.

(2) *Kontekst problema* predstavlja sistemski pristop, v okviru katerega pomagajoči razmišljajo o problemu v povezavi z njegovim širšim kontekstom. Slednjega ne ponazarja le družinski kontekst, temveč tudi širši kontekst, kot sta na primer socio-ekonomski in kulturni kontekst problema. S pomočjo takšnega pristopa pridobimo nov vpogled v problemsko situacijo in vzorce, ki jo ustvarjajo in vzdržujejo.

(3) *Krožnost* predstavlja temeljno predpostavko vseh družinskih terapevtov in pomeni razumevanje problema kot proizvoda krožnega procesa dogodkov in vedenj, kar omogoča, da tako pomagajoči kot tudi družina pridobijo uvid onkraj linearne vzročnosti, v okviru katere iščemo »grešnega kozla«.

(4) *Konstruktivizem in socialni konstrukcionizem* sta po Goldenberg in Goldenberg (2008) kot del postmoderne paradigme prispevala k delovanju pomagajočih na način, da zavračajo običajno hierarhijo med pomagajočim in uporabnikom in spodbujajo sodelovalen pristop pri delu z družinami, v okviru katerega niso usmerjeni v iskanje objektivne resnice. Pomagajoči – na podlagi razumevanja, da resničnosti vsakega posameznika obstajajo le v kontekstu njihovih konstruktov o resničnosti – skupaj z družinami v dialogu raziskujejo pomene, ki jih pripisujejo posameznim dogodkom. Hkrati jim nudijo podporo pri oblikovanju novih pomenov, kar pripomore k preoblikovanju pogledov na problemsko situacijo.

(5) *Narativna terapija* (Freeman et al., 1997, v Walker, 2008) prepoznava zmožnost ljudi, da ustvarjajo in razvijajo nove pripovedi in zgodbe za namen osmišljanja njihovih izkušenj. Walker (2008, str. 13-14) dodaja, da je cilj narativne terapije podpreti družine pri soustvarjanju in razvijanju novih zgodb o njihovem življenju, pri čemer eno samo, s problemom prežeto prepričanje nadomestijo z več različnimi in kompleksnimi prepričanji, ki ponujajo nove možnosti.

O prispevku družinskih terapij v kontekstu socialnega dela z družino piše tudi Čačinovič Vogrinčič (2006), ki kot skupni element socialnega dela in družinske terapije izpostavi mobilizacijo družine, njene moči in virov. Ob tem poudari njuno razliko in zapiše, da je predmet družinske terapije reševanje notranjih konfliktov družine oziroma raziskovanje podpore, ki jo lahko družina nudi članu, kot tudi doseganje sprememb v družinskem sistemu. Predmet socialnega dela pa je kompleksen socialni problem, ob čemer avtorica poudari skupnost, znotraj katere pomagajoči in družina vzpostavijo delovni odnos in dosegaajo spremembe.

Avtorica (ibid.) poudarja pomembnost vključevanja elementov družinske terapije v socialno delo in ob tem izpostavi avtorja Franklina in Jordana (1999), ki sta mnenja, da metode in tehnike kratkih družinskih terapij v kontekstu socialnega dela povečujejo učinkovitost pomoči. Avtorica povzame njune argumente za uporabo veščin kratke družinske terapije v kontekstu socialnega dela. Argumenti hkrati predstavljajo modele prakse, ki so usmerjeni v sedanjosti, ne izhajajo iz patologije, poudarjajo perspektivo moči in so usmerjeni v akcijo, kar avtorica opredeli kot bistveno za socialno delo z družinami.

Slednje modele prakse oziroma argumente za uporabo veščin kratke družinske terapije, ki jih Čačinovič Vogrinčič (2006) dopolnjuje z znanji delovnega odnosa in jezikom socialnega dela, predstavljam v nadaljevanju: (1) sposobnost za vzpostavljanje stika in odnosa, (2) sposobnost

za jasno opredelitev svoje definicije namena srečanja z družino, (3) sposobnost, za soustvarjanje definicije o koristni uporabi terapije, (4) veščine omogočajo soustvarjanje odprtega prostora, v katerem lahko uporabnik izraža svoje misli in čustva ter soustvarja instrumentalno definicijo problema in rešitve, (5) veščine omogočajo hitro oceno uporabnikove problemske situacije, njegovih virov moči, motivacije in pričakovanj kot tudi preverjanje svojega razumevanja z uporabnikom, (6) sposobnost soustvarjanja ciljev pomoči, ki jih je možno doseči v kratkem času, (7) veščine omogočajo hitro intervencijo, oceno intervencij in prilagoditev svojih ravnanj, pri čemer avtorica posebej poudarja razumevanje besede »intervencija« kot dejanje, ki nastopi, kadar vzpostavljamo delovnega odnosa sodelovanja ni mogoče, kot je na primer nasilje v družini, (8) sposobnost za sooblikovanje primernih domačih nalog za uporabnike, pri čemer je prisoten skupen dogovor o načinu izvedbe naloge, časovnega okvira kot tudi merila uspešnosti, (9) pridobitev poslovnih in marketinških sposobnosti, ki omogočajo uspešno dogovarjanje o naslednjih srečanjih in ceni, kar avtorica predstavi kot realno prihodnost socialnega dela v Sloveniji.

2. OPREDELITEV PROBLEMA

Socialno delo je disciplina, ki poleg tega, da se je vzpostavila kot avtonomna in profesionalna dejavnost s svojimi posebnimi znanji in specifično socialnodelovnimi ravnanji, črpa znanja tudi z drugih področij, kot so: psihologija, sociologija, pravo, pedagogika, antropologija, psihoterapija. Tekom študija smo vzporedno ob spoznavanju socialnodelovnih spretnosti in znanj, pridobivali znanja tudi z omenjenih področij. Veliko zanimanja so pri meni vzbudile predvsem tematike s področja psihoterapije, kjer smo se učili o možnih prispevkih znanja in spretnosti v okviru podpore in obogatitve socialnodelovnega delovanja. Predmeti, pri katerih je bilo to znanje zame najbolj razvidno, so bili naslednji: Dialogski pristop k soustvarjanju podpore in pomoči, K rešitvi usmerjeno socialno delo in Epistemologija socialnega dela. V okviru omenjenih predmetov sem med drugimi spoznala in pridobila znanje sistemskega pristopa, kar mi je vzbudilo razmišljanje o njegovi smiselnosti in relevantnosti znotraj socialnega dela.

Med nadaljnjim raziskovanjem tematike sama nisem izsledila veliko zapisanega, kar bi bilo širše zastavljeno in strukturirano na način, da specifično naslavlja uporabo pristopov sistemske psihoterapije v postmodernem sistemske socialnem delu. Na podlagi tega želim s svojim diplomskim delom prispevati k razvidnosti na tem področju.

Namen diplomskega dela je raziskati možnost uporabe pristopov sistemske psihoterapije znotraj postmoderne sistemske socialnega dela, s čimer želim ugotoviti tudi, v kolikšni meri se sistemska psihoterapija in socialno delo razlikujeta ali sta si sorodna. Pri tem bo osrednje vodilo raziskovanje uporabnosti znanj sistemske psihoterapije v socialnem delu. Raziskovala pa bom tudi uporabnost znanj socialnega dela znotraj sistemske psihoterapije.

Čeprav smo v Sloveniji že v devetdesetih letih prejšnjega stoletja sprejeli teorijo in metode sistemskega socialnega dela (zlasti z delom Lüssija, 1990), opiranje nanje v vsakdanji delovni praksi ni samoumevno. Zato je osnovna teza mojega diplomskega dela ta, da so znanja, ki temeljijo na sistemski teoriji in pristopu, zelo relevantna v socialnem delu, saj s sistemskim pogledom na uporabnika poglobimo svoje razumevanje njegovega delovanja. Glavna teza tega dela pa je, da znanja (koncepti, metode, delovni modeli, spretnosti) sistemske psihoterapije ponujajo celosten pristop podpore in pomoči in pripomorejo k večji razvidnosti uporabnikovega konteksta. Vključevanje te perspektive se mi za socialno delo zdi pomembno, saj se naša stroka ukvarja s človekom v odnosu do njegovega okolja, zato je bistveno, da razumemo tudi okolje, v katerem se uporabniki nahajajo.

Prav tako menim, da je v kateri koli stroki pomembno in primerno vedno znova reflektirati svoje delo in znanja, ki so nam na voljo, in na podlagi tega razvijati, raziskovati in implementirati tudi teoretično relevantna in praktično uporabna znanja drugih strok. V skladu s tem se mi zdi raziskovanje uporabnosti pristopov sistemske psihoterapije v socialnem delu smiselno in dobrodošlo. Enako velja za raziskovanje, katera znanja stroke socialnega dela lahko podprejo strokovne delavce pri izvajanju sistemske psihoterapije. S tem bom s svojo diplomsko nalogo prispevala k razvidnosti in prepoznavnosti obravnavane tematike in potencialno obogatila nabor spretnosti in načinov ravnanja v svoji stroki.

Opredelila sem naslednja raziskovalna vprašanja:

1. Kakšne so epistemološke podobnosti in razlike med sistemsko psihoterapijo in postmodernim sistemskim socialnim delom?
2. Kakšne so podobnosti in razlike med sistemsko psihoterapijo in socialnim delom z vidika uporabljenih konceptualnih in metodičnih pristopov?
3. Katera znanja in pristopi sistemske psihoterapije so z vidika strokovnih delavcev uporabni in učinkoviti v socialnem delu?
4. Katera znanja socialnega dela bi lahko podprla prakso sistemske psihoterapije z vidika strokovnih delavcev?

3. METODOLOGIJA

3.1. Vrsta raziskave

Diplomsko delo je kvalitativna raziskava, saj sem pridobivala informacije, ki so gosti besedni opisi o raziskovalnem problemu, ki sem jih pridobila na osnovi pogovorov (Mesec, 2009). Diplomsko delo je prav tako eksplorativna ali poizvedovalna raziskava (ibid.) in predstavlja uvod v spoznavanje izbranega področja, saj do sedaj, razen nekaj izjem (npr. Tomičić Prezelj, 2019) nismo imeli temu namenjenih študij. S tem bo diplomsko delo prispevalo dodatno podlago za morebitna nadaljnje, bolj poglobljeno raziskovanje izbrane teme. Diplomsko delo je tudi empirična raziskava (ibid.) – z raziskavo sem zbirala nove in neposredne informacije s pomočjo spraševanja.

3.2. Raziskovalni instrument in viri podatkov

Raziskovalni instrument, ki sem ga uporabila, je vodilo za intervju. Z njim sem določila najpomembnejše teme, ki sem jih želela raziskati (ibid.). Vodilo za intervju sem razdelila v dva tematska sklopa s skupno šestimi vprašanji. Prvi tematski sklop sem določila kot opredelitev in primerjavo področij, drugi pa kot rabo in uporabnost znanj. S prvim tematskim sklopom sem želela izvedeti temeljne značilnosti in posebnosti sistemske psihoterapije in postmodernega sistemskega socialnega dela. Spraševala sem o temeljnih predpostavkah, konceptualnih in metodičnih pristopih, opredelitvi odnosa do uporabniških sistemov in značilnostih pri delu z družino, kar je prispevalo k prepoznavanju podobnosti in razlik med strokama. V okviru drugega sklopa pa sem raziskovala osrednje vodilo diplomskega dela, in sicer z vprašanji, s katerimi sem spraševala o uporabnosti znanj iz ene stroke v drugo. V tem delu sem spraševala tudi o znanjih, ki jih ne bi bilo mogoče aplicirati v drugi stroki in obratno, s čimer sem raziskala mejo med strokama. Na koncu sem kot dodatek k vodilu za intervju spraševala o demografskih podrobnostih sogovornic, kot so opredelitev izobrazbe, izkušenj dela in delovnih področij.

Vodilo mi je bilo v pomoč pri določanju strukture poteka vodenja intervjuja, v okviru katerega sem glede na odgovore mojih sogovornic zastavljala tudi podvprašanja, ki niso bila predvidena.

Vodilo za intervju prilagam med prilogami (Priloga 1).

3.3. Populacija in vzorčenje

Populacijo v mojem diplomskem delu sestavlja šest sogovornic, ki imajo izobrazbo socialnega dela in hkrati izobrazbo sistemske psihoterapije ali pa so v procesu pridobivanja slednje.

Populacija zajema vse strokovne delavke na območju celotne Slovenije med letoma 2022 in 2023.

Populacijo sem vzorčila, saj sem zbirala gradivo samo pri določenem številu enot znotraj celotne populacije. Vzorec je neslučajnostni, ker vsaka enota populacije ni imela enake možnosti, da bo izbrana in upoštevana pri raziskavi. Vzorec je namenski, saj sem za potrebe svoje raziskave proučevala tisto skupino ljudi, ki dobro predstavljajo želeno populacijo (ibid.).

Do želenih enot populacije sem prišla s pomočjo seznama sistemskih terapevtk, ki so hkrati tudi socialne delavke. Seznam mi je posredovala mentorica. Prav tako sem po metodi snežne kepe nekatere kontakte sogovornic pridobila po priporočilu sogovornic, s katerimi sem opravila intervjuje.

3.4. Zbiranje podatkov

Zbiranje podatkov je potekalo z metodo spraševanja, s katero sem opravila delno standardizirane intervjuje. Podatke sem zbirala februarja in marca 2023, deloma v živo na območju Ljubljane (po dogovoru sem z eno sogovornico izvedla intervju v pisarni, kjer opravlja delo, z drugo v lokalu in s tretjo na Fakulteti za socialno delo) deloma pa preko spletne aplikacije Zoom po dogovoru s sogovornicami. Intervjuje sem izvajala individualno, trajali pa so različno: od pol ure do ure in pol. Intervjuje sem po predhodni privolitvi sogovornic snemala za namene lažjega urejanja gradiva, ki sem ga kvalitativno analizirala.

3.5. Obdelava ali analiza podatkov

Zbrane podatke sem analizirala kvalitativno. Sprva sem pridobljeno gradivo uredila tako, da sem zapisala transkripte oziroma dobesedne zapise intervjujev na podlagi poslušanja posnetih zvočnih posnetkov. Vsak intervju sem označila s črko, in sicer: A, B, C, D, E in F. Nato sem sem se lotila določanja enot kodiranja v besedilu intervjujev, pri čemer sem začetek in konec enote kodiranja omejila s poševno črto (/). Zatem sem v oklepaju zapisala črko (glede na posamezen intervju) in zaporedno številko (npr. A1, A2, A3 itn.). Določitev enot kodiranja prilagam med prilogami (Priloga 2).

Sledilo je odprto kodiranje v tabeli (priloženo med prilogami – Priloga 3), osno kodiranje (priloženo med prilogami – Priloga 4) in na koncu oblikovanje teoretične formulacije, kar zapisujem v nadaljevanju (Mesec, 1998).

Tabela 3.1.: Primer odprtega kodiranja

#	Izjava/enota kodiranja	Pojem	Podkategorija	Kategorija	Tema
A1	Meni se zdi v večini v bistvu, da se to skoraj kar čisto prekriva.	Prekrivanje v temeljnih predpostavkah in delovanju.		Temeljne predpostavke in delovanje.	Podobnosti med pristopoma.
A2	V resnici bi zelo težko eno zelo jasno ločnico potegnila, da bi rekla to je pa samo izključno za socialno delo ali pa to je pa samo izključno za sistemsko psihoterapijo.	Težko je prepoznavati razliko med pristopoma.	Zahtevnost primerjave pristopov.	Mnenje sogovornice.	Mnenje.
A3	Tako da mogoče edina stvar, ki mi je ostala v spominu je ta, ko nam je enkrat profesor Stritih na predavanju narisal stopnice in rekel, da gre socialno delo do ene določene stopnice, psihoterapija pa gre še par stopnic nižje v smislu dinamike dela.	Globlja dinamika dela.	Sistemska psihoterapija.	Temeljne predpostavke in delovanje.	Razlike med pristopoma.

4. REZULTATI

V nadaljevanju predstavljam rezultate glede na pridobljene podatke s pomočjo opravljenih intervjujev. Rezultate predstavljam v sklopu preučevanih tem, ki sem jih za namen večje preglednosti uredila glede na kategorije, kar označujem kot alinejo s krepko pisavo, in podkategorije, kar označujem z ležečo pisavo.

Rezultate sem podkrepila z izjavami sogovornic, kar označujem z ležečo pisavo in označbo izjave v oklepaju.

4.1. Podobnosti med pristopoma

– Temeljne predpostavke in delovanje

V okviru temeljnih predpostavk in delovanja so sogovornice poročale o prekrivanju v temeljnih predpostavkah in delovanju med sistemsko psihoterapijo in postmodernim sistemskim socialnim delom ter da izhajata iz iste podstat, s katero sogovornica pojmuje epistemološke predpostavke, koncepte, pristop in etiko udeležnosti: »Drugače pa v smislu epistemoloških predpostavk, konceptov, pristopa, etike udeležnosti je to za moje pojme v resnici enako – ta neka podstat je med njima po mojem mnenju enaka.« (A4). Ena od sogovornic je natančneje opredelila prekrivanje, in sicer je izpostavila prekrivanje v temeljnih konceptih znanja, delovnih metodah in spretnostih. Več sogovornic je kot podobnost med pristopoma izpostavilo prekrivanje v teoriji nasploh. Ena od sogovornic je izpostavila, da delo v teoriji temelji na konstruktivizmu in socialnem konstrukcionizmu: »Vsaj v teoriji naj bi recimo delo socialne delavke ali socialnega delavca temeljilo na konstruktivizmu, socialnem konstrukcionizmu, enako v sistemski psihoterapiji.« (B2). Da delo temelji na socialnem konstrukcionizmu, je menila tudi druga sogovornica. Posamezne sogovornice so poročale tudi o tem, da se pristopa prekrivata v znanju, ki ga dobijo študenti in študentke, in v načinu dela kot tudi v tem, da oba pristopa na prvo mesto postavljata človeka. Ena izmed sogovornic je poudarila več vidikov temeljev dela, ki se med pristopoma prekrivajo, in sicer: razumevanje konteksta sogovornika ter načina, kako ta ustvarja pomene, upoštevanje realnosti vsakega posameznika in delo s sistemom. Več sogovornic pa je izpostavilo trud za odnos, ki je zelo pomemben vidik obeh pristopov: »Seveda je glavno sredstvo tukaj odnos, mogoče recimo res odnos je res tisto področje, ki je na obeh področjih zelo zelo pomembno, [...]« (F6).

– Delovne metode in koncepti znanja

V okviru delovnih metod in konceptov znanja, ki so skupni obema pristopoma, so sogovornice izpostavile naslednje: k rešitvi usmerjeni pristopi; odnos kot pomembna osnova za proces podpore in pomoči: »To se mi zdi mogoče še najbolj, da se prekriva in izstopa poleg odnosa, ki pa je tako ali tako osnova vsega – v socialnem delu z uporabnikom in v terapiji s klientom. Če ni odnosa, je težko sploh karkoli početi.« (A7); krožna vprašanja; vprašanje čudeža; vprašanje smisla; lestvica; vzpostavljanje delovnega procesa: »Bi rekla, da je tko celoten ta okvir vzpostavitve procesa, da opažam v obeh področjih. Torej, kako je pomembno najprej vzpostaviti en delovni odnos, ki temelji na enem zaupanju, pa kako je ta začetna faza sodelovanja fokusirana sam na odnos, ne sam na funkcionalno delo.« (C12); koncept perspektive moči; raziskovanje virov: »[...] iskanje virov klienta oziroma uporabnika bi izpostavlja kot podobnosti.« (C19); koncept etike udeležnosti; narativni pristopi: »Potem recimo narativni pristopi je ena taka tema, ki se mi zdi, da je po eni strani socialnodelovna, po drugi strani iz sistemske psihoterapije.« (B14); delo s posamezniki, pari, družinami, skupinami; delo z družino na prvi in drugi ravni; osredotočenost na vire; osredotočenost na sedanjost in prihodnost; osredotočenost na rešitve: »[...] in osredotočenost na rešitve. To so sigurno tko taka področja k bi rekla, da se v bistvu čisto prekrivata.« (C6); opredelitev vlog in mej na začetku delovnega procesa; instrumentalna definicija problema; znanja kibernetike prvega in drugega reda; soustvarjanje želenih izidov in ciljev.

– Odnos pomagajočih do uporabniških sistemov

V okviru odnosa pomagajočih do uporabniških sistemov so sogovornice poročale o prekrivanju v teoriji glede odnosa pomagajočih do uporabniških sistemov. Več sogovornic je poudarilo, da odnos temelji na enakovrednem odnosu: »Spet se mi zdi, da naj bi bil odnos zlo podoben v smislu, da sta uporabnik in uporabnica pa pomagajoča oseba v nekem enakovrednem odnosu, [...]« (B34). Izraženo je bilo tudi, da je odnos med uporabniki in pomagajočimi sodelovalen. Več poročanj je bilo o tem, da delovanje pomagajočega pri obeh pristopih izhaja iz razumevanja, da je vsak udeležen ekspert iz svojih izkušenj. Pojavilo se je tudi mnenje o naslednjih skupnih temeljih za delovanje v okviru odnosa pomagajočih do uporabniških sistemov: pomagajoči delujejo tako, da pri svojem delu upoštevajo uporabnikove želje in cilje: »Zdej, če izhajam iz sebe ne recimo, iz svojga konkretnega dela in mojih sodelavk, se mi zdi, da ni prov bistvene razlike v odnosu, v katerem res poskušamo sledit uporabniku, upoštevati njegove želje, cilje, [...]« (D19), pri čemer pomagajoči skupaj z uporabniki cilje soustvarjajo.

Sogovornica je izpostavila še, da pomagajoči pri svojem delu upoštevajo vire moči in da je v ospredju delo s perspektivo moči.

– **Upoštevanje širšega konteksta uporabnikov**

V okviru upoštevanja širšega konteksta uporabnikov je bilo več mnenj o tem, da pomagajoči zelo upoštevajo širši kontekst uporabnikov in da pomagajoči upoštevajo, da so uporabniki neločljiv del sistema:

Sistemska psihoterapija tako ali tako vse dojema kot sistem, tako da ne moreš zares ločeno opazovati. To, kar smo se na socialnem delu učili pa tudi – to, da človek ni zdaj nek otok sredi ničesar, ampak da je vedno vključen v neke sisteme – družina, šola, poklicno ... Tako da mislim, da v obeh primerih morajo upoštevati ta kontekst, iz kje človek prihaja (A31).

Ena izmed sogovornic je s svojo izjavo natančneje opredelila, da se pristopa glede upoštevanja širšega konteksta uporabnikov prekrivata v teoriji.

– **Način vodenja in potek procesa podpore in pomoči**

V okviru načina vodenja in poteka procesa podpore in pomoči se glede na izjavo sogovornice pristopa prekrivata. Ob tem je bilo poudarjeno pridruževanje pomagajočega: »Tako da način vodenja pa se meni zdi, da mora biti podoben – pomembno je pridružiti se družini ali pa individualnemu klientu, uporabniku tam, kjer je.« (A35). Pojavilo se je tudi poročanje o podobnosti med pristopoma v tem, da pomagajoči uporabnike slišijo in da pomagajoči ne delujejo iz pozicije vedočega: »Pomembno je ne biti v tej neki pozicij, da veš.« (A36). Medtem ko je druga sogovornica delila svoje opažanje o tem, da je v obeh pristopih prisotna razlika v poziciji moči med uporabniki in pomagajočimi. Ena od sogovornic je v okviru podobnosti v načinu vodenja in poteku procesa podpore in pomoči poudarila prekrivanje v epistemoloških predpostavkah kot tudi to, da pomagajoči delujejo na podlagi razumevanja, da je uporabnik ekspert iz svojih izkušenj. Ob tem je izpostavila tudi skupno načrtovanje korakov in delo na krepitvi moči.

– **Način vodenja in potek procesa podpore in pomoči z družino**

V okviru načina vodenja in poteka procesa podpore in pomoči z družino je bila poudarjena podobnost v načinu raziskovanja definicije problema vseh udeležениh, v načinu raziskovanja želene rešitve vseh udeležениh, v načinu raziskovanja doprinosa vsakega udeležෙනega, delo s perspektive moči in upoštevanje etike udeležенosti. Pojavilo se je tudi mnenje o tem, da se v okviru dela z družino spodbuja, da se pomagajoči posvetijo vsakemu članu enakovredno: »V

obeh strokah se mi zdi, da je fokus oziroma da nas spodbujajo, da se moraš posvetiti vsakemu članu enakovredno, [...]» (C29). Prav tako je ista sogovornica kot pomembno delovanje pri delu z družino izpostavila zaščito otrok kot najšibkejših členov v družini. Podobnosti med pristopoma opaža tudi pri upoštevanju, da ima vsak udeležen enako pomembno besedo in zavedanje med pomagajočimi, da veliko stvari izhaja iz družine. Eno od mnenj je bilo tudi to, da pomagajoči pogosto v začetnih fazah dela izvajajo proces samo z enim članom družine:

Mogoče je več poudarka lahko tudi na temu, ne vem, če pride samo mama za začetek in da je tudi to okej, ker en del sistema spreminja potem cel sistem. V socialnem delu tudi, če gledava področje storitev, je tudi seveda to možno pa tudi o tem govorimo, da pač je okej, da za začetek samo gospa, ki ima težave z bivšim možem v odnosu do otroka, da je okej, če ona začne najprej z enim procesom, pa se bo mogoče on kasnej priključu, ko bo vidu neko spremembo pri njej (E46).

Druga sogovornica pa je natančneje poročala o ravnanjih v primeru nasilja, in sicer je poudarila, da v okviru sistemskega pogleda v takšnih primerih upoštevajo tudi povzročitelja kot osebo, ki pomembno vpliva na družino.

4.2. Razlike med pristopoma

– Temeljne predpostavke in delovanje

Kot razlike med pristopoma v okviru temeljnih predpostavk in delovanju so sogovornice poročale o razlikah v kontekstu in okoliščinah, v izvedbi podobnih ali istih znanj, v časovnih okvirih procesa podpore in pomoči ter v prostoru, v katerem se pristopa udeležata v praksi. Ena od sogovornic je večkrat poudarila, da razlike izhajajo iz vloge pomagajočega in da so prisotne razlike v formalnih pozicijah. Izpostavila pa je tudi to, da pomagajoči v okviru postmodernega sistemskega socialnega dela lahko bolj posegajo in vplivajo na sisteme uporabnika, kar se razlikuje od prakse v okviru sistemske psihoterapije, kjer terapevt tovrstne spremembe dosega preko klienta: »S tem, da v socialnem delu lahko v to malo več posegaš ali vplivaš, medtem ko v psihoterapiji delaš z uporabnikom in probaš preko njega doseči še kakšne spremembe.« (C23). Pojavilo se je tudi poročanje o tem, da se pristopa srečujeta z zelo različnimi problemi. Prav tako je druga sogovornica poročala o več različnih opažanjih, in sicer je poudarila vlogo pomagajočega v postmodernem sistemske socialnem delu, ki je bolj usmerjena v spremljanje uporabnic, zagovorništvo, informiranje in konkretno pomoč, medtem ko je vloga pomagajočega v sistemske psihoterapiji usmerjena bolj v spremljanje ciljev uporabnika. Prav tako je izpostavila, da delo pomagajočega v sistemske psihoterapiji obsega

globlje delo, medtem ko pomagajoči v postmodernem sistemskem socialnem delu dela z večjo kompleksnostjo in širino:

Tko mogoče, če povzamem res – v psihoterapiji fokus na tistega posameznika, ki pride pač je lahko večji fokus, v socialnem delu pa z vso kompleksnostjo, z vso širino – v bolj širino kot v globino. V psihoterapiji pa bolj z globino mogoče kot s širino, al pa oboje no, ampak v socialnem delu definitivno je ta širina in kompleksnost tista, ki jo mormo met skos v mislih. Mogoče dost bolj, ane, kot v psihoterapiji (F139).

Izpostavila je tudi etični kodeks, ki se med pristopoma razlikuje: »[...] tud k različnim etičnim kodeksom smo zavezani, mislm verjetno vsebinsko v osnovi so podobni, ampak vendar-le različni, iz čist samih formalnih, formalnosti poklica pač izhaja.« (F53). Prav tako je v okviru primerjave dela pomagajočega v sistemski psihoterapiji in v postmodernem sistemskem socialnem delu, natančneje v varni hiši, poročala o razlikah v času, ki ga pomagajoči preživijo z uporabnicami – namreč pomagajoči v sistemski psihoterapiji preživijo manj časa z njimi kakor pomagajoči v varni hiši. Glede varne hiše in časovne dimenzije je sogovornica poročala tudi o opažanju glede tega, da se pomagajoči v okviru sistemske psihoterapije srečuje na določen čas, medtem ko pomagajoči v postmodernem sistemskem socialnem delu z uporabnicami preživi več ur: »S klientom se srečuješ na določen čas, ane, pač točno določen čas, v socialnem delu oziroma v tem delu, ki ga js opravljam, praktično živim tam z njimi osem, devet ali deset ur.« (F55).

Sistemska psihoterapija

V nadaljevanju predstavljam rezultate, ki v sklopu temeljnih predpostavk in delovanja predstavljajo poročanja sogovornic o značilnostih sistemske psihoterapije, kar hkrati odraža, v čem se sistemska psihoterapija razlikuje od postmodernega sistemskega socialnega dela. Večkrat je bilo poudarjeno, da je za sistemsko psihoterapijo značilna globlja dinamika dela: »[...] in da je sistemska psihoterapija vseen bolj poglobljen način spoznavanja al pa razreševanja.« (C9), kar je ena od sogovornic natančneje opredelila in poročala o tem, da je v okviru sistemske psihoterapije več časa in prostora za poglobljen način dela. K tem dodajam še poročanje druge sogovornice, ki je izpostavila, da so okoliščine bolj naklonjene dolgotrajnejšemu procesu sodelovanja:

Recimo velikrat socialne delavke in socialni delavci povejo, kako, vsaj po mojih izkušnjah, recimo nimajo dovolj časa, da bi ne vem v miru se pogovorili s človekom, s katerim delajo, raziskovali definicijo problema in rešitve, načrtovali recimo neke korake do zelenega izida. V

psihoterapiji se mi zdi, da so te okoliščine bolj naklonjene nekemu tud dolgotrajnejšemu sodelovanju (B17).

O plačljivosti je druga sogovornica povedala, da je značilnost sistemske psihoterapije ta, da se izvaja v zasebni praksi in da je tako plačljiva ter da so v okviru plačljivosti uporabniki bolj zavzeti v procesu podpore in pomoči. Več poročanj je bilo o tem, da je sistemska psihoterapija manj dostopna s finančnega vidika, o čemer je druga sogovornica poročala v okviru tega, da je izključevalna zaradi težje finančne dostopnosti:

[...], ki jih je v naši družbi ogromno in vemo, da revščina je en velik dejavnik za različna tveganja, za različne ranljivosti in za zdravje in za pač neko psihično funkcioniranje in za odvisnosti in za težave v družini in tko naprej, je še več izzivov, kokr jih sicer življenje prinaša in v tem smislu je psihoterapija nekak izključevalna no in ekskluzivna al kako bi temu rekla, elitistična. Socialno delo ni, psihoterapija pa je. Trenutno, kakor je, je pač izključevalna, ker ni dostopna širše, [...]. (F111).

Pojavila so se tudi mnenja, da je v okviru sistemske psihoterapije tudi več prostovoljnih transakcij. Ena od sogovornic je poudarila naslednje vidike: v sistemske psihoterapiji je več prostora za dogovor o tem, kdo je del procesa podpore in pomoči: »Pa tudi, da imam več nekega prostora, da lahko rečem uporabnici, naj pride naslednjič sama ali sama z možem na primer, če gre za družino ali pa da pride še otrok ... Zdaj odvisno v kakšnem kontekstu je.« (A43), pomagajoči niso omejeni z določenim številom srečanj z uporabniki, obstaja več možnosti, da uporabnik spregovori v individualnem pogovoru kot tudi to, da je v okviru sistemske psihoterapije manj formalnih neprostovoljnih transakcij. O prisotnem konceptu zdravljenja je poročala ena sogovornica, druga pa je poudarila, da je v primerjavi s postmodernim sistemskim socialnim delom več ugodnih pogojev za vzpostavljanje odnosa. Druga sogovornica je poudarila več perspektiv, in sicer, da pomagajoči v praksi sistemske psihoterapije lažje spremlja svoje interpretacije resničnosti uporabnika in hipotetiziranje. Povedala je tudi, da je več priložnosti za preverjanje razumevanja in soustvarjanje zaradi manjše časovne stiske ter da je v praksi več priložnosti za udejanjanje elementov delovnega odnosa. Dodala je tudi, da poklic psihoterapevta ni zakonsko reguliran in urejen ter da se sistemska psihoterapija manj angažira v družbi za namen opozarjanja na družbene razmere: »[...] hkrati pa se premalo po mojem mnenju angažira res v družbi na način, da se oglašča, da izraža stališča, da opozarja na določene stvari ... zdej dela bi mel ogromno no, ker bi blo treba na ogromno stvari opozarjat, [...]«

(F112). Večkrat je poročala tudi o tem, da so pomagajoči bolj opremljeni za delo z nerazkritim s strani uporabnika.

Postmoderno sistemsko socialno delo

V nadaljevanju predstavljam še rezultate, ki v sklopu temeljnih predpostavk in delovanja predstavljajo poročanja sogovornic o značilnostih postmodernega sistemskega socialnega dela, kar hkrati odraža, v čem se razlikuje od sistemske psihoterapije. Tu se je pojavilo mnenje o časovni in prostorski omejenosti specifično na področjih dela, kot je center za socialno delo, o čemer je bilo prisotno poročanje v okviru prisotnosti časovne omejenosti nasploh v postmodernem sistemskem socialnem delu. Glede prostorske omejenosti na centru za socialno delo na področju varstva otrok in družine oziroma na centru za socialno delo nasploh je bilo poudarjeno, da je manj prostora za izvedbo znanj, ki so skupna obema pristopoma. Ena od sogovornic je v okviru časovne dimenzije izpostavila področje dela v varni hiši in glede svojih izkušenj poročala o tem, da ima več možnosti za preživljanje časa z uporabnicami. Izpostavila pa je tudi vpliv slabih razmer nasploh v okviru postmodernega sistemskega socialnega dela, ki vplivajo na omejen čas z uporabniki. Druga sogovornica je kot posledico časovne omejenosti izpostavila prisotnost hipotetiziranja kot tudi pomanjkanje preverjanja razumevanja s strani pomagajočih:

[...], ampak se še vedno neštetokrat ujamem, da predpostavljam, hipotetiziram ... s tem ni nič narobe, ker to je pač človeško, da to počnem, ampak ostajam pri tem, ne preverjam z njimi, ker enostavno ni časa, ker ni priložnosti al pa se mudi, da uredimo neke konkretne življenjske razmere [...] (F15).

O pomanjkanju preverjanja razumevanja nasploh v postmodernem sistemskem socialnem delu je poročala še ena od sogovornic. Druga sogovornica je v okviru opaženih razmer v praksi tudi poročala o prehitrem sklepanju in pomanjkanju preverjanja razumevanja ter dodala, da pogreša več skupnega raziskovanja definicij problema in raziskovanja pomenov. Kot oviro, ki vpliva na manj prevpraševanja o stvareh s strani pomagajočih, je ena od sogovornic navedla kadrovska podhranjenost.

Na podlagi osebne izkušnje je bilo poudarjeno, da je med pomagajočimi več predsodkov do ljudi, ki imajo težave z zasvojenostjo v primerjavi s pomagajočimi v sistemski psihoterapiji. Prav tako je bilo poudarjeno, da pomagajoči večkrat delujejo iz drže vsevedočega in da so pomagajoči manj participatorni ter vpleteni. Pojavilo se je tudi mnenje o tem, da pomagajoči delujejo večkrat bolj objektivistično kot konstruktivistično. Ena od sogovornic je v povezavi z

odnosom med pomagajočimi in uporabniki poročala o tem, da v praksi manjka zavedanja, da so razmerja med njimi neenakovredna in da pomagajoči premalo aktivno postopajo k razreševanju neenakovrednih odnosov. Več jih je menilo, da je v okviru postmodernega systemskega socialnega dela več neprostopovoljnih transakcij. Izpostavljeno je bilo tudi, da je postmoderno systemsko socialno delo v prakso bolj ciljno usmerjeno in da imajo pomagajoči več pristojnosti za poseg v uporabniški sistem:

V psihoterapiji lahko mi delamo samo s tem posameznikom, s katerim delamo, in pa z njegovo privolitvijo in njegovim angažmajem lahko mi povabimo zraven še nekoga, ki bo sodeloval, medtem ko socialno delo omogoča to, da posegamo še do policije pa jo vključimo v postopek, pa naredimo ta multidisciplinarni tim [...] (C45).

V okviru sistemov, katerih del so uporabniki, je ena od sogovornic dodala, da se v praksi pomagajoči manj zavedajo svojega vpliva na sistem uporabnika:

Recimo neke predpostavke v socialnem delu, zdej govorim v takem socialnem delu, kakršno je zdej v praksi, jst morm rečt, da zlo pogrešam no al pa res manjka zavedanje, da je čist – iz kibernetike, ane, da je socialni delavci pač nekdo, ki je del sistema, da ni nek objektivni opazovalec, ampak da je nekdo, ki s svojo prisotnostjo posega v življenje [...] (F9).

in da ne vedo, kako ravnati z zavedanjem svojega vpliva na sistem. Druga sogovornica je dodala še vidik o vplivu sistema in zunanjih okoliščin na izide. V okviru sistemov je o pomanjkanju upoštevanja širšega konteksta in več hitrih rešitev poročala kot o posledici systemskih ovir.

Pojavilo se je tudi poročanje o prisotnosti več oprijemljivih in konkretnih rešitev in o tem, da je postmoderno systemsko socialno delo bolj usmerjeno k reševanju konkretnih izzivov, ob čemer je kot primer bilo izpostavljeno zagotavljanje sredstev ali omogočanje selitve: »Razlike, ki pa jih opažam, pa so mogoče v tem, da smo v socialnem delu velik bolj naravnani k reševanju konkretnih težav – kako zagotoviti neka sredstva, kako neko konkretno spremembo naredit, omogočiti ljudem, da se preselijo na primer.« (D5). Ob tem je bilo prisotno poročanje o usmerjenosti delovanja k posredovanju konkretnih orodij in informacij uporabnikom za njihove spremembe. O tem, da se pomagajoči ukvarjajo z razreševanjem konkretnih izzivov, je poročalo več sogovornic.

Ena od sogovornic je poročala o tem, da je postmoderno systemsko socialno delo v praksi bolj osredotočeno na delo tukaj in zdaj ter da je prisotnega več povezovanja z drugimi institucijami. Prav tako je izpostavila, da opaža večjo osredotočenost na iskanje rešitev in načrtovanje

korakov kot na tem, kako se pogovarjati o problemu. Poročala je tudi o prisotnosti širšega spektra znanja v postmodernem sistemskem socialnem delu, kar je poudarila tudi druga sogovornica, ki je povedala, da opaza širok nabor znanj v okviru dela s kompleksnostjo:

[...], ampak mogoče ne vem, mam občutek, pač to je moja hipoteza, sej bom vidla, ko bom začela delat tud v psihoterapiji ... da delaš v socialnem delu, vendar le z dost večjo kompleksnostjo in zato je potreben nek tko širši nabor enih drugih znanj, ki jih mogoče psihoterapevt ne rabi. Ne rabi poznat do neke mere nekih pravnih postopkov, ne rabi poznat sodnega sistema na področju, ne vem, družine, kazenskega in tko naprej, ane. Lahko pozna tko iz nekih drugih, ampak ni pa to nek pogoj (F138).

Prisotna so bila mnenja o vplivu več delovnih področij, ki so prisotna v okviru postmodernega sistemskega socialnega dela, na raznoliko prakso. Ena od teh sogovornic je izpostavila tudi vidik plačljivosti, in sicer je poročala o tem, da je pomoč v postmodernem sistemskem socialnem delu brezplačna: »Pa itak, kar je pa osnovna in najpomembnejša razlika, je pa ta, da socialno delo nudi brezplačno pomoč ljudem, psihoterapija pa ne.« (D70) in da populacija, ki poišče pomoč v okviru socialnega dela, obsega tiste, ki si psihoterapijo težko privoščijo.

Več je bilo poročanj tudi o vplivu javnih pooblastil in nalog po zakonu, in sicer je bil posebej izpostavljen pritisk javnih pooblastil in nalog po zakonu kot tak, ki vpliva na manjšo sproščenost pomagajočih na centrih za socialno delo:

Razliko mogoče vidim v moji sproščenosti, glih iz tega kr na centru si ja, v poziciji pooblastila s strani države, v terapiji maš eno večjo svobodo, js vidm, no, pač si tam ti kot terapevt, ampak je zame to bolj neka človeška vloga in mogoče je zame več sproščenosti zarad tega v terapevtski vlogi, ker ja, nimaš v ozadju neke mašinerije zakonodaje in vsega tega (E31).

Pojavilo se je tudi mnenje o onemogočanju dialoga in prisotnosti enosmerne komunikacije kot posledica vpliva javnih pooblastil in zakonskih okvirjev:

[...] so kr res porezane peruti no sistemskemu socialnemu delu. Zelo zelo v vseh pogledih in zato je ... pač, da zadostijo tem pač nekim zakonskim zahtevam, okvirjem birokratskim, ane, predvsem ... ja, ni druge izbire, kot da je komunikacija enosmerna, ane. Povejo nekaj, potrebujejo nek feedback, ki ni dialog, nekaj zapišejo in dajo naprej. To je to, ane. Na to se je pač zreduciralo socialno delo (F103).

O delu na centru za socialno delo in tamkajšnjih razmerah je ena od sogovornic govorila večkrat, in sicer v okviru tega, da se na centrih za socialno delo dodatno izvaja specifičen način

dela, ki sledi javnim pooblastilom in nalogam po zakonu: »Na centru ni samo socialno delo kot tako, ampak je še specifičen način dela, ker izvajamo javna pooblastila, naloge po zakonu in včasih si dolžen ene stvari izpeljat na način kot jih zakon predvideva.« (E6) in da lahko pomagajoči na centrih za socialno delo hitreje prevzamejo birokratski način dela:

Zdej zlo lahko je, se mi zdi, ob tem pozabit na vso to znanje, ki si ga dobil na faksu, kako bi naj socialno-delavski pogovor pa delo samo zgledal al pa vsaj js to opažam pri kakšnih sodelavcih, sodelavkah al pa pri starejših generacijah al pa tistih, ki so že bli na centru, lahko zelo hitro padeš v nek tak birokratski način dela (E7).

Poročala je tudi o specifični izkušnji, in sicer o tem, da so nekateri uporabniki v primerjavi s sistemsko psihoterapijo zakonsko obvezani, da se udeležijo procesa podpore in pomoči, kar je izpostavila v okviru področja varstva otrok in družine na centru za socialno delo. Veliko je poročala tudi o odnosu, in sicer je omenjala vpliv velike količine dela na težje vračanje k odnosu kot tudi to, da morajo pomagajoči na centrih za socialno delo vložiti več truda za vzpostavljanje odnosa z uporabniki kot tudi to, da je odnos težje vzpostaviti.

Pojavilo se je tudi mnenje na podlagi opažanj v praksi, in sicer je bilo poudarjeno to, da je prisotno definiranje uporabnikov: »Mogoče tud to, no, socialno delo v praksi tako tudi, ki ga js delam, pa je zlo prisotno tud pri drugih institucijah, kjer je socialno delo in s katerimi mam js stik, je še vedno močno prežeto s tem definiranjem, kaj kdo je.« (F17), pripisovanje pomenov in diagnoz kot objektivnih razlag. Omenjeno je bilo tudi pomanjkanje udejanjanja delovnega odnosa in dialoške prakse. To je bilo natančneje opredeljeno v drugi izjavi, kjer je ena od sogovornic poročala o tem, da je komunikacija večkrat enosmerna in brez dialoga, kjer se uporabniku zgolj podajajo informacije brez preverjanja razumevanja in kreiranja rešitev znotraj podanih informacij:

[...] zlo je ta komunikacija v socialnem delu v tem vsakdanjem no ... je enosmerna. Se pravi podajajo se informacije, ni pa časa za dialog oziroma se ne vzame se čas al pa ne odredi se čas za nek dialog, za preverjanje razumevanja, za kreiranje nekih rešitev znotraj te podane informacije, ane (F99).

o čemer so v podobnem kontekstu govorile tudi druge sogovornice. Poročala je tudi o tem, da postmoderno sistemsko socialno delo ostaja na osnovi ravni urejanja življenja uporabnikov in da pomagajoči zagotavljajo stabilnost za namen nadaljnjega globljega raziskovanja. Poročala je tudi o tem, da uporabniki v primerjavi s tistimi, ki poiščejo pomoč v okviru sistemske psihoterapije, ne bodo vedno želeli govoriti o svojih izkušnjah. Prav tako je poročala o

prisotnosti dela z negotovostjo in da v primeru dela s pomanjkljivimi informacijami pride do večjih posledic. Povedala pa je še, da se postmoderno sistemsko socialno delo v praksi udejanja drugače, kakor naj bi se glede na teorijo.

– Delovne metode in koncepti znanja

V okviru razlik med pristopoma glede na delovne metode in koncepte znanja je ena od sogovornic poročala o opažanju razlik med dogovorom o sodelovanju in terapevtskim dogovorom v okviru različnega konteksta dela. Poročala je tudi o tem, da se ji zdi, da študenti sistemske psihoterapije pridobijo več znanja o uporabi hipnoze kakor študenti postmodernega sistemskega socialnega dela. Prav tako je izpostavila, da je v okviru postmodernega sistemskega socialnega dela več dela na prvi ravni pri delu z družino, medtem ko je v okviru sistemske psihoterapije več dela na drugi ravni. Druga sogovornica je poročala o razlikah v uporabi jezika: »Razlika pa je tudi to, da v terapiji rečemo klient v socialnem delu pa uporabnik.« (C20). Tretja sogovornica pa je poročala o tem, da se udejanjanje koncepta delovnega odnosa med pristopoma razlikuje v praksi:

Zdej kar se tiče nekih konkretnih konceptov znanja, kjer opažam razlike med strokama in kar mi izstopa ... delovni odnos, to sigurno. V teoriji zlo sovпада, v praksi pa ne no. Delovni odnos je pač en temelj, ki sem se ga učila in na socialnem delu in ga nam je Lea predavala tudi na predavanjih na sistemski psihoterapiji (F34).

Sistemska psihoterapija

Sogovornice so v okviru delovnih metod in konceptov znanja, ki so značilne za sistemsko psihoterapijo, s čimer so poudarjale tudi razlikovanje od postmodernega sistemskega socialnega dela, poročale o prisotnosti več poglobljenega raziskovanja vzorcev, izkušenj in stanj. Več sogovornic je poudarilo reko življenja: »Ena specifično sistemska metoda dela je pa na primer reka življenja [...]« (A27) in narativne pristope: »[...] pa narativne pristope k so bolj iz terapije [...]« (C15). Ena od sogovornic je izpostavila hipnozo in poročala o tem, da opaža individualno odločanje pomagajočih glede izvajanja skupinskega dela. Prav tako je izpostavila, da je več poudarka na čuječnosti in spodbujanju uporabnikov k čuječemu delovanju: »Tko da ... pa čuječnost, recimo, je tudi v sistemski psihoterapiji več poudarka na čuječnosti in se potem spodbuja kliente k, ne vem, bolj čuječemu delovanju, da delajo vaje čuječnosti – spet po mojem mnenju v socialnem delu tega niti ni.« (B78) in da je več poudarka na delu s travmo, za kar so pomagajoči bolj usposobljeni v primerjavi s pomagajočimi v okviru postmodernega sistemskega socialnega dela. Sogovornica je poudarila še, da terapevtski dogovor v sistemski

psihoterapiji vsebuje tudi dogovor o ceni in načinu plačila. Druga sogovornica pa je poročala o tem, da opaža pomanjkanje zagovorništva: »Zdej še kakšna konkretna znanja, ravnanja ... aja, no, seveda psihoterapija se, tko no, kot js vidim, dosti dosti manj al pa sploh ni tega zagovorništva, [...]« (F56) in aktivističnega delovanja kot tudi povezovanja z zunanjimi sistemi uporabnika: »Tega povezovanja no, vključevanja družinskih članov, tudi ja, ampak ne vem, js kontaktiram tudi z delodajalci naših uporabnic, pa z zdravniki pa tko naprej, kot psihoterapevt pa tega verjetno ne bom počela al pa dost v manjši meri.« (F59).

Postmoderno sistemsko socialno delo

V okviru delovnih metod in konceptov znanja, ki so značilne za postmoderno sistemsko socialno delo, s čimer so sogovornice poudarjale tudi razlikovanje od sistemske psihoterapije, je ena od sogovornic poročala, da je več oprijemljivega dela kot tudi konkretnega dela in podpore pri urejanju življenjskih izzivov: »V vlogi socialne delavke sem se v tisti službi srečevala z na primer primeri, ko so uporabniki potrebovali konkretno podporo za urediti neke stvari na CSD ali pa glede vrtcev, ko so vključevali otroke not ... Pri terapiji pa se s takšnimi situacijami redko srečujem.« (A14). Kot specifično znanje postmodernega sistemskega socialnega dela je izpostavila koncept delovnega odnosa. Druga sogovornica je poročala o večji meri skupinskega dela v okviru konteksta dela in okoliščin: »Mogoče ena razlika, ki mi pride na misel, je tud ta, da v socialnem delu je po mojem mnenju več skupinskega dela že zaradi konteksta dela, okoliščin v recimo v neki organizaciji.« (B28). Tretja sogovornica je poročala o opažanjih v praksi – postmoderno sistemsko socialno delo deluje bolj po metodah krajših in hitrejših rešitev. Ena od sogovornic je večkrat poudarila zagovorništvo kot specifično značilnost postmodernega sistemskega socialnega dela: »Metoda dela se mi zdi, da tuki najbolj izstopa zagovorništvo. V socialnem delu je zelo močno prisotno sploh recimo na področju nevladnih organizacij, kjer js delam.« (D9), izpostavila pa je tudi prisotnost spremstva uporabnikov: »[...] in spremstvo posledično, da gremo z njimi na inštitucije, smo fizično prisotni z njim nekje, kjer mora nekaj urediti in spremeniti.« (D12). Poročala je še o terenskem delu in da je postmoderno sistemsko socialno delo bolj osredotočeno na delo tukaj in zdaj. O pomagajočih je povedala, da po potrebi zavzemajo vlogo prevajalca na drugih institucijah za potrebe urejanja uporabnikove situacije, kot tudi to, da bolj predvidevajo in upoštevajo posledice vnesenih sprememb v uporabnikovem življenju:

[...] pa mogoče mal več, čeprav ne vem, al je to res al ne, zdi se mi no, da nekako poskušamo bolj upoštevati posledice, ki jih bi neka sprememba vnesla v življenje človeka. Se mi zdi, da v

socialnem delu poskušamo videt, če se bo neki spremenilo oziroma zgodilo, kaj bo to pomenilo, ne vem, čez eno leto, čez dve leti [...] (D16).

Poročala pa je tudi o redki uporabi narativnih pristopov.

Druga sogovornica je glede časa povedala, da ga v praksi primanjkuje za refleksijo uporabljenih konceptov znanja delovnega odnosa:

Tko čist v osnovi ta dogovor o sodelovanju, osebno vodenje, perspektiva moči, etika udeležnosti, prisotnost tukaj in zdaj, znanje za ravnanje, to so vse koncepti, ki jih mam nekje v ozadju, v vsakdanjem socialnem delu pa morm rečt, da mi dostkrat ne omogoča tega, da bi zdej zlo mela čas reflektirat no – ali jih uporabljam, kako jih uporabljam, zavestno, vnaprej [...] (F35).

kot tudi za udejanjanje elementov delovnega odnosa. V okviru svoje izkušnje dela v varni hiši je povedala, da je dogovor o skupni definiciji problema v varni hiši težko opredeliti, saj je odvisen tudi od drugih institucij, postopkov in sistema kot celote. Ob tem je poročala tudi o prisotnosti pogostega aktivnega sodelovanja v meddisciplinarnih timih v socialnem delu na sploh: »Sicer verjetno so psihoterapevti vabljeni, kam grejo, se udeležijo kakšnih strokovnih timov multidisciplinarnih, ampak to je pri nas stalnica, ane, v psihoterapiji pa bo tega verjetno dost manj.« (F58). O odvisnosti od drugih institucij je poročala tudi v okviru načrtovanja korakov v smeri zelenega izida. O specifikah dela v varni hiši pa je povedala še, da je prisotnega več razlaganja in informiranja uporabnic o postopkih, možnostih in pričakovanih izidih. Na splošno pa je še poročala o tem, da se pomagajoči veliko posvečajo urejanju formalnih dokumentov.

– Odnos pomagajočih do uporabniških sistemov

Sistemska psihoterapija

Sogovornice so o odnosu pomagajočih do uporabniških sistemov znotraj sistemske psihoterapije poročale o tem, da se pomagajoči lahko v okviru večje razpoložljivosti časa bolj posvetijo uporabnikom in procesu dela:

[...], ker se mi zdi, da v psihoterapiji je vseen, ne vem, če si predstavljam nekoga, ki dela v zasebni praksi, ki ima rezervirano eno uro ali tri četrt ure za eno osebo, se lahko dost bolj posveti tej osebi, povabi k pogovoru in k temu, da skupaj raziskujeta, kaj je neka definicija problema, želeni izid (B39).

in da je odnos med pomagajočimi in uporabniki večkrat bolj enakovreden. Ena od sogovornic je poudarila več vidikov, in sicer je poročala o tem, da je več zavedanja, da pomagajoči ne posedujejo resnice in da so uporabniki eksperti iz izkušenj. Povedala je tudi, da je prisotnega več soustvarjanja definicij in pomenov ter pridruževanja uporabnikov v uporabi njihovega jezika: »[...] da skupaj z njimi definiramo, dajemo pomene stvarjem, jih poimenujemo oziroma so oni tisti, ki poimenujejo, mi se jim pa pridružujemo v uporabi njihovega jezika. Medtem ko v socialnem delu, takšnem kot je v vsakdanjiku ... je tega zelo zelo mal.« (F61). Prav tako je poudarila, da je vsak odnos izvirni delovni projekt, kjer se pomagajoči vedno znova prilagaja uporabniku.

Postmoderno sistemsko socialno delo

Odnos pomagajočih do uporabniških sistemov v postmodernem sistemskem socialnem delu so sogovornice opredelile v okviru poročanja o tem, da pomagajoči včasih delujejo bolj uradniško in da na centru za socialno delo pomagajoči pogosto nastopijo iz pozicije moči: »Se mi zdi, da pa vseeno, sploh če gledam recimo socialne delavce na CSD, se pa zlo pogosto zgodi, da v socialnem delu pa še vseeno prevlada ta pozicija moči.« (D21). Ena od sogovornic je v okviru svojega opazanja glede področja dela varstva otrok in družine poročala o tem, da pomagajoči delujejo bolj objektivistično v okviru sledenja zakonodaji:

Je pa res, da socialno delo je taka stroka, sploh odvisno spet od področja dela, kjer ne moremo vedno delovat po temeljih konstruktivizma, ampak tudi objektivizma – recimo, ne vem, področje varstva otrok in družine, zlorabe in zanemarjanja otrok. Tukaj je zelo jasno, kaj zakon določa in so pač socialne delavke na nek način primorane temu sledit, postaviti mejo in povedati, kaj je sprejemljivo in kaj ni, kar po svoje zna biti zlo objektivistično (B37).

O objektivističnem pristopu pomagajočih nasploh v postmodernem sistemskem socialnem delu je poročala tudi druga sogovornica. Povedala je tudi, da je med pomagajočimi prisotna pozicija moči in tudi zloraba pozicije moči. Poročala pa je tudi o neenotnosti na področju nasilja glede ravnanj in opremljenosti pomagajočih. Ena od sogovornic je dodala še videnje, da uporabljen jezik s strani pomagajočih vzpostavlja bolj enakovreden odnos med uporabniki in pomagajočimi.

O svojih opazanjih glede odnosa pomagajočih do uporabniških sistemov na centru za socialno delo je več sogovornic še poročalo, da v kontekstu pritiska javnih pooblastil pomagajoči pogosto nastopijo iz pozicije moči kot tudi to, da pomagajoči nastopijo iz pozicije moči v kontekstu več neprostoVOLJNIH uporabnikov. Poudarjen pa je bil tudi zakonodajni pritisk kot

vzrok za to, da pomagajoči pogosto nastopijo iz pozicije moči, kot tudi to, da v kontekstu pritiska javnih pooblastil in nalog po zakonu pomagajoči težje soustvarjajo z uporabniki:

Se mi zdi, da je v psihoterapiji velik lažje ostati tko res, mislim delati skupaj z uporabnikom in da v socialnem delu je pa sploh, ko pridemo do teh institucij, to iskanje ravnotežja med tem, da ljudje opravljajo svoje naloge in sledijo tistim pooblastilom, ki jih imajo in tem, da delajo skupaj z uporabnikom (D26).

– **Upoštevanje širšega konteksta uporabnikov**

Sistemska psihoterapija

Glede na rezultate v okviru dotične kategorije sem opazila, da je več poudarka na upoštevanju širšega konteksta uporabnikov v sistemske psihoterapiji, hkrati pa se je pojavilo tudi mnenje, da je manj upoštevanja vpliva širšega sistema s strani pomagajočih v sistemske psihoterapiji:

Se mi zdi, da je to nekako potem naloga vsakega psihoterapevta posebej, da se o tem izobrazijo in to upoštevajo, ker to vidim pri svojih kolegih že pri čisto neki banalni stvari, kakor sem prej rekla, če je človek v neki finančni stiski in se iz dneva v dan bori za preživetje, pač ful težko to upoštevajo, da to vpliva tudi na njegove preživitvene strategije, na njegovo doživljanje in vse (D33).

Prisotno je bilo še eno podobno mnenje, in sicer o tem, da pri individualnem delu s posameznikom pomagajoči lažje spregledajo vpliv širšega konteksta in da je kompleksnost življenjskega sistema uporabnikov manj izrazita zaradi individualnega dela z uporabniki.

Ena od teh sogovornic je poročala še, da pomagajoči spodbujajo vključevanje vseh pomembnih ljudi uporabnika v sodelovanje in da so pomagajoči bolj pozorni na okolje in okoliščine uporabnikov. Povedala je tudi, da je prisotnega več poudarjanja zavedanja, da sprememba dela sistema vpliva na spremembo celotnega sistema kot tudi, da je več poudarka na tem, da okolje vpliva na definicijo rešitve in problema: »Po svoje vpliv družine, kulture mogoče, da je več poudarka na tem v sistemske psihoterapiji, kako recimo samo okolje, v katerem živimo, vpliva na definicijo problema v rešitev in tko naprej.« (B48) ter da je več poudarka na znanju socialnega konstrukcionizma.

Postmoderno sistemsko socialno delo

Dve sogovornici sta glede upoštevanja širšega konteksta uporabnikov povedali, da pomagajoči bolj upoštevajo širši kontekst in njegov vpliv na uporabnika. Ena od teh sogovornic je poročala,

da imajo pomagajoči več znanja o mreži sistemov, v katere so lahko uporabniki vključeni. Druga sogovornica je v okviru svoje izkušnje na področju dela zaščite otrok povedala, da pomagajoči v odnosu do povzročiteljev nasilja hitreje spregledajo vpliv njihovega širšega konteksta. Povedala je še, da omejen čas vpliva na oteženo upoštevanje širšega konteksta na področju prehodnega svetovanja. Druga sogovornica je omenila razmere v varni hiši in povedala, da je tam več dela s kompleksnostjo, saj je sistem uporabnic bolj izrazit. Prav tako je povedala, da so pomagajoči bolj vpeti v širši kontekst uporabnika, saj je razplet zelenih sprememb močno odvisen od drugih ustanov:

[...] tud recimo dogovori o želeni rešitvi, spremembi so v veliki meri na mojem področju dela, zelo odvisni od sistema in je uporabnicam zelo težko potem delat neke take mikro zelene spremembe, ker je vse pogojeno s tem, kar se bo zgodilo in odvilo v širšem sistemu, ane – v pravosodnem sistemu, center za socialno delo, kako bo, ne vem, s službo, kako bo s stanovanjem. Dost dost bolj smo vpeti v ta sistem no. To je nekak moja predpostavka, da je tuki razlika no (F51).

kot tudi to, da je prisotnega več povezovanja z drugimi institucijami in strokami za namen razrešitve življenjskih situacij uporabnikov. Ena od sogovornic je še poročala o tem, da je v okviru socialnega dela prisotnih več interdisciplinarnih sestankov.

– Način vodenja in potek procesa podpore in pomoči

Sistemska psihoterapija

Glede načina vodenja in poteka procesa podpore in pomoči so sogovornice poročale o tem, da je v okviru sistemske psihoterapije več časa in prostora za izvajanje procesa podpore in pomoči ter da so uporabniki bolj pogosto pripravljeni z vizijo izvidov. O uporabnikih je ena od sogovornic še poročala, da z njihove strani opaža več zaupanja, kar vpliva na lažje vzpostavljanje odnosa, sodelovanje in prilagajanje. Sogovornice so poudarile, da je način vodenja in potek procesa podpore in pomoči osredotočen zgolj na psihične stiske in da ni določenih postopkov za razreševanje težav v primerjavi s postmodernim sistemskim socialnim delom. Glede pomagajočih v sistemske psihoterapiji je ena od sogovornic poročala, da jih dojema kot sopotnike in zaveznike z naborom znanj, izkušenj in veščin, ki gradijo odnos skozi stalno supervizijo in refleksijo svojega delovanja skupaj s klientom. Poročala pa je še, da pomagajoči z zavedanjem, da je klient ekspert svojih izkušenj, izravnava njuno neenakovredno pozicijo moči.

Postmoderno sistemsko socialno delo

Sogovornice so poročale, da je v okviru načina vodenja in poteka procesa podpore in pomoči manj časa in prostora, manj poglobljene dinamike dela in da je proces sodelovanja večkrat krajši: »Kar tud, ne vem, v socialnem delu gre velikokrat za enkratni pogovor ali pa dva pogovora mogoče in je to ves proces sodelovanja, v psihoterapiji je običajno kratka terapija, če jih je recimo samo 10 srečanj na primer, pa jih je velikokrat več.« (B73) kot tudi to, da način vodenja poteka po vnaprej določenih postopkih in nalogah, pri čemer je prisotno rigidno slednje tem predpisanim korakom za vodenje procesa. Poročale so o tem, da je cilj pogovora določen že vnaprej in da je proces podpore in pomoči širše zastavljen v primerjavi s sistemsko psihoterapijo. V povezavi s tem je ena od sogovornic poudarila, da pomagajoči naslavlajo več problemov hkrati, kar vključuje druge ustanove v proces podpore in pomoči. Poudarila je še, da pomagajoči pogosto zaznavajo in naslavlajo tudi druge stiske, ki jih uporabnik ne izpostavi sam, kot tudi to, da je več družbene veljave za poseg pomagajočega v sisteme uporabnika. Druga sogovornica je poročala o tem, da imajo uporabniki manj zaupanja v pomagajoče glede nudenja pristne pomoči. Glede izkušnje dela na področju varstva otrok in družine pa je povedala, da pomagajoči nedvomno upoštevajo korist otroka.

Ena od sogovornic je opozorila na več vidikov glede razmer v praksi, in sicer je poročala o tem, da v praksi manjka osebno vodenje, vzpostavljanje enakovrednega odnosa in zavedanje, da je uporabnik ekspert iz svojih izkušenj, kot tudi to, da je vodenje v praksi vodenje iz pozicije moči. Povedala je še, da pa opaža hitro odzivanje in več usmerjanja ter sugeriranja s strani pomagajočega zaradi pritiska glede hitrega odzivanja: »[...] in potem je tukaj en tak presing, ane, da usmerjam uporabnico v neke odločitve, kar v psihoterapiji mislim, da bi si lahko vzela to svobodo, ane, da njej res v popolnosti prepustiš to odločitev. Ja, to glede vodenja.« (F85).

Dejavniki vpliva na način vodenja in potek procesa podpore in pomoči

V okviru slednje podkategorije je ena od sogovornic poročala o naslednjih dejavnikih vpliva, in sicer: kontekst področja dela: »In je že zaradi samga konteksta način vodenja lahko precej drugačen.« (B55), oblika transakcije, število srečanj in vprašanje, ali je cilj pogovora že vnaprej določen ali ne.

Dejavniki vpliva v PSSD na način vodenja in potek procesa podpore in pomoči

V okviru slednje podkategorije so bili večkrat kot dejavnik vpliva omenjeni časovna omejenost na CSD: »Ne vem, če si predstavljam eno socialno delavko na CSD, ki sodeluje s parom v

postopku razveze, ki ve, da ima pol ure za en pogovor, si predstavljam, da je lahko način vodenja pogovora precej drugačen, [...]» (B56), pritisk zaradi javnih pooblastil in nalog po zakonu na CSD, oblika transakcije na CSD in namen srečanja na CSD.

Dejavniki vpliva v SP na način vodenja in potek procesa podpore in pomoči

V okviru slednje podkategorije je ena od sogovornic kot dejavnike vpliva naštel vpliv več prostovoljnih transakcij na večjo sproščenost, manj časovnega pritiska in motivirani uporabniki: »Na terapijo pa vedno klient pride res z enim lastnim vzgibom in vpliva, kako pol ti vodiš ta pogovor al pa samo obravnavo [...]» (E36).

– Način vodenja in potek procesa podpore in pomoči z družino

Sistemska psihoterapija

Sogovornice so poročale, da se pomagajoči v praksi večkrat osredotočajo zgolj samo na odnose znotraj družine ne pa tudi na širšo socialno mrežo družine: »Terapija se bo recimo največkrat osredotočla na odnose doma, ne bo pa vključila šole, ne bo vključila neke druge socialne mreže, čeprav nas to učijo in naj bi to počel, ampak v resnici je to bolj izjema kot pravilo.« (D40). Povedale so tudi, da je v okviru sistemske psihoterapije več prostora za raziskovanje, kaj potrebujejo družina in posamezni člani za spremembo, kot tudi to, da se v proces podpore in pomoči družinski člani večkrat prostovoljno odločijo za sodelovanje v primerjavi s postmodernim sistemskim socialnim delom.

Postmoderno sistemsko socialno delo

Sogovornice so poročale o opažanjih, da so cilji sodelovanja v okviru postmodernega sistemskega socialnega dela določeni vnaprej in da so spremembe bolj drastične kakor v sistemski psihoterapiji. Poročale so tudi o tem, da imajo pomagajoči več pristojnosti za poseg v družino, v povezavi s čemer je druga sogovornica poročala o pooblastilih, ki dovoljujejo večji poseg v uporabnikovo življenje in s tem vključevanje njegovih sistemov v proces podpore in pomoči. Sogovornice so veliko poročale tudi o opažanjih v okviru njihovih delovnih področij, in sicer je ena od sogovornic poročala, da se na področju varstva otrok in družine pomagajoči osredotočajo tudi na potrebe starša in omogočanje sprememb. Druga sogovornica je glede na svoje izkušnje dela v varni hiši poročala o tem, da tam poteka proces podpore in pomoči le z delom družine – z uporabniki, ki niso povzročitelji nasilja, ter da je proces osredotočen na stabilizacijo in normalizacijo družine, pri čemer je proces na začetku usmerjen v urejanje osnovnih in konkretnih potrebščin, kot sta nastanitev in finance. V povezavi s slednjim je

poročala, da je v varni hiši več potrebe po pomoči pri konkretnih rešitvah in da se pomagajoči za potrebe terapevtske pomoči pri uporabnikih povezujejo z zunanjimi sodelavci, saj se v varni hiši po potrebi izvaja le svetovalno, ne pa tudi terapevtsko delo. Glede svetovalnega dela je poudarila, da se izvaja za namen osnovnih in vsakdanjih stisk uporabnic:

Neke osnove ... neke take bolj mogoče neke vsakdanje stvari že mi nekak poskušamo posredovat al neko znanje, al nekaj predlagamo neke načine, kako, ne vem, kako ravnat z izpadom trme pri triletniku, ane, ko so pač mame zelo zelo v stiski, ane, al pa ko se prvič srečujejo z nekimi situacijami (F92).

Glede zunanje pomoči pa še, da se le-ta angažira tudi za namen razbremenitve vlog pomagajočih. Kot specifično značilnost dela v varni hiši je še omenila, da je prisotnost pomagajočega konstantna.

Kot *dejavnik vpliva na način vodenja in potek procesa podpore in pomoči z družino* je ena od sogovornic večkrat poudarila kontekst področja dela, v okviru dejavnikov vpliva v PSSD pa sta dve sogovornici poročali o neprostopoljnih transakcijah in delovnem področju.

4.3. Uporabnost znanj

- Uporabna znanja iz PSSD v SP

Sogovornice so poročale o naslednjih znanjih kot uporabnih iz postmodernega sistemskega socialnega dela v sistemske psihoterapiji: vprašanje čudeža, vprašanje smisla, vprašanje vrat, koncept etike udeležnosti, perspektiva moči, sooblikovanje, krožnost, zavedanje, da je pomagajoči del sistema, ki opazuje: »[...] in zavedanje, da nisem jaz nek nevtralnež kot strokovnjak, ampak da sem zelo udeležena in del teh procesov, ki se odvijajo. Se pravi zavedanje vključenosti opazovalca v cel sistem.« (A58), znanja v okviru neprostopoljnih transakcij, konkretne informacije s področja socialno-procesnega prava, znanja zakonodajnih osnov, osnovna znanja s področja uveljavljanja pravic iz javnih sredstev, upoštevanje kibernetike tretjega reda kot tudi aktivizem, o katerem sta poročali dve sogovornici. Poudarile so tudi zagovorništvo z namenom krepitev moči in samozagovorništva uporabnikov, aktivno vključevanje drugih v problemu in rešitvi, poznavanje sistemov uporabnikov in širše mreže pomoči kot tudi poznavanje delovnega odnosa. Dve sogovornici pa sta menili, da so vsa znanja postmodernega sistemskega dela uporabna v sistemske psihoterapiji.

- Uporabna znanja iz SP v PSSD

Kot uporabna znanja iz sistemske psihoterapije v postmodernem sistemskem socialnem delu je več sogovornic poudarilo narativne pristope, reko življenja, uporabo hipnoze in delo s travmo. Posamično pa so izpostavile spretnosti, kako delati s pari, čuječnost, poglobljeno poznavanje psihologije človeka, znanja iz nevroznanosti, znanja iz vzorcev navezanosti in znanja s področja odvisnosti kot tudi znanja v povezavi z vzorci, ki so osnovani na notranjem svetu človeka. Ena od sogovornic je menila, da v postmodernem sistemskem socialnem delu manjka več posvečenega časa natančnemu raziskovanju posameznika, druga pa je poudarila načine pogovora in raziskovanje problema kot spretnost in znanje, ki bi bila uporabna v postmodernem sistemskem socialnem delu. Poročala je še o tem, da bi bilo tudi poudarjanje aktivne vloge uporabnikov pri premagovanju izzivov v kontekstu narativnih pristopov dobrodošlo:

Ja, recimo, ko so beguncem pomagali pisati pričevanja o tem, kaj vse so preživel, je bil zelo velik poudarek, da so v bistvu ves čas hkrati ob tem, ko ljudje govorijo, kaj vse groznega so preživali, se ves čas zelo aktivno naslavlja, kako vam je to uspelo preživeti, kaj ste naredili, da ste preživali. Tako da se ves čas poudarja ta njihova aktivna vloga v tem njihovem upor (D48).

kot tudi omogočanje prostora, da uporabniki s podobnimi izkušnjami le-te med seboj podelijo. Sogovornice so poudarile še reflektirajoče time, raziskovanje virov, elemente v rešitev usmerjene kratke terapije, izjeme, vprašanje o čudežu, uporabo lestvice, sinergetiko, psihoedukacijo uporabnikov o uporabljenih znanjih kot dialoški koncept znanja za ravnanje, preverjanje razumevanja in smiselnosti sprememb pri uporabnikih kot tudi znanja epistemologije in kibernetike ter znanja za delo z negotovostjo: »[...] in je to nekaj iz psihoterapije, kar bi prenesla v socialno delo. Ta opremljenost za delo z negotovostjo.« (F146).

– Razlogi za uporabnost znanj iz PSSD v SP

Ena od sogovornic je v okviru razlogov za uporabnost znanj poročala o tem, da so znanja postmodernega sistemskega socialnega dela v sistemske psihoterapiji podpora. Druga sogovornica je kot razlog navedla neinformiranost uporabnikov na področju socialno-procesnega prava:

Se mi zdi, da ljudje včasih rabijo zgolj samo neke gole informacije tudi v terapevtskem kontekstu, in vidim, sicer redko, ampak ko komu nekaj takega razložim, vidim, kakšno olajšanje jim je, ker končno razumejo, kaj morajo narediti in kakšen je vrstni red teh postopkov. Ljudje smo različni – eni se bolj, drugi manj znajdejo (A82).

Ena od sogovornic je govorila o delovnem odnosu, ki omogoča varno in sproščeno okolje ter nudi podporo pomagajočemu, saj usmerja proces podpore in pomoči. Prav tako je poudarila, da delovni odnos pripomore pri opredelitvi vlog in odgovornosti v procesu. Kot razlog je navedla še to, da postmoderno sistemsko socialno delo nudi širok spekter znanja in poznavanje socialnega varstva, kar omogoča, da lahko pomagajoči v sistemski psihoterapiji uporabnika po potrebi usmeri še v druge oblike pomoči:

Eno širino da socialno delo, ker poznaš zaradi tega sistem socialnega varstva tak, kot je, kar ti dostikrat lahko pride prou v terapiji, da veš, kam se obrnit, ali pa če klient izpostavi nasilje, težave s financami, karkoli ... in je zaradi tega mogoče lažje, ker veš, kako, kam ga naslovit naprej, koga še poklicat, da ti da kakšne odgovore (E58).

Druga sogovornica pa je na podlagi svoje izkušnje poročala o tem, da so bila znanja, pridobljena tekom študija socialnega dela, uporabna v njenem terapevtskem delu.

– Razlogi za uporabnost znanj iz SP v PSSD

Ena od sogovornic je navedla, da bi bila uporaba hipnoze v postmodernem sistemskem socialnem delu uporabna za namen sproščanja uporabnikov: »Zdi se mi, da bi to zelo fajn prišlo, ker dostikrat ljudje pridejo zelo vznemirjeni in bi bilo zelo uporabno.« (A66). Druga sogovornica je poudarila, da znanja sinergetike pomagajočega podprejo pri rahljanju in spreminjanju vzorcev ter stabilizaciji uporabnika. Navedla je še preverjanje razumevanja in smiselnost sprememb kot uporabno znanje sistemske psihoterapije in kot podporno za namen lajšanja stisk, razumevanje uporabnic in stabilizacijo. Kot razlog za uporabo znanj pa je navedla tudi pomanjkanje znanj sistemske psihoterapije, ki bi bila uporabna v socialnem delu, kot tudi to, da pomagajoči niso dobro opremljeni za delo z negotovostjo, kar pa je po njenem mnenju spretnost pomagajočih v sistemski psihoterapiji.

4.4. Neuporabnost znanj

– Neuporabna znanja iz PSSD v SP

Sogovornice so navedle predvsem birokratska opravila kot nekaj, kar iz postmodernega sistemskega dela ne bi bilo uporabno v sistemski psihoterapiji, kot tudi znanja o sodelovanju s starostniki pri delu terapevtke z mladostniki, poznavanje informacijskega sistema Krpan: »Okej mogoče v psihoterapiji vseen ni tolk poudarka na poznavanju recimo različnih programov – Krpan na primer. Js če pomislim kot psihoterapevtki, mi to znanje čist nč prou ne pride.« (B97), aktivizem in konkretno urejanje življenjskih situacij.

– Neuporabna znanja iz SP v PSSD

Več sogovornic je poudarilo poglobljeno delo s travmo kot znanje, ki ne bi bilo uporabno v postmodernem sistemskem socialnem delu:

Iz terapije pa določena specifična znanja. Velik je mogoče specifičnih znanj, ki pa niso smiselna v socialnem delu. Ne vem pa, če ti jih znam prou konkretno naštet, razen tisto, kar sem prej omenjala travmo. Lahko pa vse po malem tud prou pride. Da bi pa prav delal na tak globlji način, poglobljen način ... tega pa ne vidim, da je možno (E59).

prav tako sta dve sogovornici navedli tudi rekonstrukcijo družine. V povezavi z delom s travmo je ena od sogovornic natančneje opredelila, da to znanje ni uporabno na področju denarnih pomoči na CSD. Sogovornice so navedle še metodo dela s kipi, tehnike in metode, ki poglobljajo, in uporabo tehnike reke življenja na področju denarnih pomoči na CSD.

– Razlogi za neuporabnost znanj iz PSSD v SP

Kot razloge za neuporabnost znanj so sogovornice navajale razlike v kontekstu delovnega področja, načinu dela, v zakonski opredelitvi dela kot tudi to, da je namen sistemske psihoterapije drugačen od postmodernega sistemskega dela, o čemer sta poročali dve sogovornici. Ena od njiju je še navedla pomanjkljiva predznanja v kontekstu aktivističnega opozarjanja na sistemske napake:

Ta del mogoče, ampak po drugi strani se mi zdi, da če bi se psihoterapevti ukvarjal še z opozarjanjem na vse sistemske pomanjkljivosti, da to v resnici zahteva en kup enega predznanja, ki ga tam pač ni ne in da zaradi tega se v bistvu niti ne da tega aplicirat. Ali pa da bi se psihoterapevti združili pa vsi na isto stvar opozarjali – ne, se mi zdi, da je to pač eno drugo področje (D64).

– Razlogi za neuporabnost znanj iz PSSD v SP

Ena od sogovornic je poročala o dvomu v možnost vpeljave znanj v izobraževalni proces postmodernega sistemskega dela in o tem, da so določena znanja sistemske psihoterapije preveč intenzivna za uporabo v kontekstu postmodernega sistemskega socialnega dela. Navedla je tudi časovno in prostorsko omejenost kot tudi razlike v kontekstu med strokama. O razlikah v kontekstu med strokama sta poročali še drugi dve sogovornici. V povezavi s slednjim je še ena sogovornica natančneje poročala o tem, da je kontekst CSD drugačen od sistemske psihoterapije za namen poglobljenega dela s travmo: »[...] ampak mogoče v socialnem delu v takem kontekstu na centru res ni prostora za eno bolj poglobljeno obravnavo.« (E56). V

povezavi s kontekstualno, časovno in prostorsko omejenostjo prva sogovornica tudi meni, da bi bilo poglobljeno raziskovanje, kar je značilno za sistemsko psihoterapijo, nepošteno do uporabnikov. Podobno je poročala tudi druga sogovornica, ki je v okviru časovne omejenosti poudarila, da je v socialnem delu manj možnosti za izvajanje dolgotrajnejših procesov.

Ena od sogovornic je poročala o tem, da uporabniki v socialnem delu prihajajo bolj po konkretne rešitve in informacije in da socialno delo ni prostor za čustveno poglobljene procese, saj bi spregledali pravi namen prihoda uporabnikov, ki si želijo konkretnih rešitev. Druga sogovornica pa je poročala o tem, da pomagajoči v socialnem delu ne uporabljajo znanj systemske psihoterapije, ker teh znanj nimajo in ker niso imeli možnosti, da bi jih pridobili. V povezavi s tem je povedala tudi, da določena znanja systemske psihoterapije študenti socialnega dela spoznajo поблиžje šele na podiplomskem študiju. Druga sogovornica je kot razlog za neuporabnost znanj navedla, da imajo pomagajoči v systemski psihoterapiji bolj poglobljeno poznavanje in razumevanje osebnostnih motenj in psihiatričnih diagnoz za namen poglobljenega dela s travmo.

Kot razlog za neuporabnost znanj iz ene stroke v drugo je ena od sogovornic navedla več različnih vidikov, in sicer opaža razlike v vlogah pomagajočih v obeh strokah kot tudi to, da uporabnice ne pričakujejo ali ne želijo načina dela, ki je značilen za sistemsko psihoterapijo. Govorila je tudi o pomanjkanju zmožnosti organizacije dela na način, da bi lahko vnašali določena znanja systemske psihoterapije v prakso socialnega dela kot tudi o systemskih ovirah: »Veliko veliko ovir je za to čist systemskih znotraj sistema, da bi ljudje pač lahko se več posvečal tem nekim znanjem.« (F125) in neustreznih pogojih v socialnem delu za udejanjanje znanj systemske psihoterapije.

4.5. Predlogi

– Predlogi za PSSD

Več sogovornic predlaga, naj se znanja systemske psihoterapije vpeljejo v postmoderno systemsko socialno delo, saj se jima to zdi vredno. Ena od teh predlaga vpeljavo določenih znanj znotraj vaj v izobraževalnem procesu socialnega dela, v povezavi s čimer je druga sogovornica poudarila uporabnost vpeljave znanj o narativnih pristopih v učni načrt študija socialnega dela: »Se mi zdi, da o narativnih pristopih velik več znanja dobijo študentke systemske psihoterapije kot pa študentke socialnega dela, pa bi blo po mojem mnenju smiselno recimo umestiti ta znanja v učni načrt samega študija, ker se mi zdi, da je zelo uporabno.« (B88).

Sogovornice so še predlagale, da bi bilo dobro, da pomagajoči ob zaznani potrebi ali izraženi želji uporabnike preusmerijo drugam, kjer lahko dodatno raziskujejo, medtem ko je druga sogovornica predlaga vpeljavo psihoterapevtskega dela z družino specifično na področju dela varne hiše.

– **Predlogi za SP**

Ena od sogovornic je navedla več predlogov v okviru sistemske psihoterapije, in sicer je predlagala večjo medijsko prisotnost in s tem družbeni angažma in koordinirani odziv v medijih na ravni institucije kot tudi naslavljanje tematik s področja ranljivih skupin in manjšin. Kot predlog pa je navedla še omogočanje večje dostopnosti psihoterapije.

4.6. Mnenje

– **Mnenje sogovornice**

Večkrat poudarjeno mnenje je bilo glede udejanjanja določenega pristopa, za kar ena od sogovornic meni, da je v praksi odvisno od pomagajoče osebe. Dve sogovornici menili, da je dobro, če določene stvari med pristopoma ostanejo ločene: »Se mi zdi, da je čist okej, da neki ostane ločeno.« (D62). Izraženo mnenje je bilo tudi to, da je pomembno, da se vsak pomagajoči zaveda svojih omejitev.

Uporabnost znanj

Glede mnenja o uporabnosti znanj so sogovornice večkrat poročale o tem, da so znanja postmodernega sistemskega socialnega dela uporabna v sistemske psihoterapiji skoraj v celoti in da je več uporabnih znanj iz socialnega dela, ki bi jih lahko prenesli v sistemske psihoterapijo kakor obratno. Povedale so tudi, da je uporabnost znanj iz sistemske psihoterapije v postmoderno sistemsko socialno delo težje opredeliti za določena področja v socialnem delu in da je uporabnost znanj sistemske psihoterapije v socialnem delu lahko odvisna tudi od uporabnic:

Kar se tiče, ja, pa konkretnih metod, načinov psihoterapije v socialnem delu, je to zelo odvisno od uporabnika. Treba je preverit, vprašat, ane. Tud tko pri mojih uporabnicah – nekatere zlo rade delajo kakšne, rečemo temu vaje, ane, rade razmišljajo o sebi, rade se o tem pogovarjajo. Nekatere pa ne (F127).

Glede same uporabnosti znanj iz sistemske psihoterapije v socialnem delu pa menijo, da je veliko znanj uporabnih.

Neuporabnost znanj

V okviru neuporabnosti znanj ena od sogovornic meni, da se določena znanja sistemske psihoterapije ne uporabljajo znotraj postmodernega sistemskega dela. Izrazila je tudi mnenje, da je neuporabnost znanj iz sistemske psihoterapije v postmodernem sistemskem socialnem delu (kot tudi neuporabnost znanj iz postmodernega sistemskega socialnega dela v sistemski psihoterapiji) odvisna od konteksta delovnega področja:

Drugače pa težko rečem, da neko znanje, ki ga pridobijo sistemske psihoterapevtke in psihoterapevti, ne bi blo uporabno za socialne delavke in delavce. Ja, da ne bi blo mogoče uporabiti edino zaradi konteksta in področja dela in se mi zdi, da je to glavni kriterij, kaj je pa kaj ni mogoče al pa uporabno (B91).

Zahtevnost primerjave pristopov

Več sogovornic meni, da je težko prepoznavati razliko med pristopoma: »V resnici bi zelo težko eno zelo jasno ločnico potegnila, da bi rekla, to je pa samo izključno za socialno delo ali pa to je pa samo izključno za sistemsko psihoterapijo.« (A2). Slednje ena od sogovornic to natančneje opiše in pove, da je težko opredeliti podobnosti, razlike in uporabnost znanj, ker je opredelitev odvisna od konkretnih situacij, prav tako je primerjava odvisna od delovnega področja v postmodernem sistemskem socialnem delu. Glede težavnosti primerjave je druga sogovornica poročala v okviru tega, da socialno delo v praksi ni takšno, kakršno bi moralo biti, kar otežuje primerjavo med pristopoma. Podelila pa je tudi mnenje, da je težko prehajati med osebno izkušnjo dela in opažanji pri drugih kot tudi med tem, kakšna sta pristopa v teoriji in kakšna sta v praksi.

Prekrivanje med pristopoma

Ena od sogovornic je glede prekrivanja med pristopoma izrazila presenečenost: »Sama sem presenečena nad tem, koliko se prekrivata področji. Nisem pričakovala zares.« (A86), kar pa je pojasnila z dejstvom, da so bili začetniki sistemske psihoterapije po izobrazbi socialni delavci.

Primerjava pristopov

Glede primerjave med pristopoma so sogovornice komentirale, da sta si stroki po eni strani zelo podobni, po drugi pa zelo različni zaradi dejavnikov, ki vplivajo na njuno udejanjanje v praksi. V povezavi s slednjim je ena od sogovornic dejala, da pristopa temeljita na isti teoretski podlagi, vendar se razlikujeta v udejanjanju v praksi. Ena od sogovornic meni, da je med pristopoma

več podobnosti kot razlik: »Js vidm več podobnosti kot razlik.« (C1), podobno pa je dejala tudi druga sogovornica, ki meni, da je podobnosti med pristopoma veliko.

Postmoderno sistemsko socialno delo

Glede postmodernega sistemskega socialnega dela so sogovornice z menoj delile različna mnenja, in sicer o tem, da je vse več pomagajočih v socialnem delu, ki imajo znanja o sistemski psihoterapiji, vendar je to število še vedno majhno. Glede znanj postmodernega sistemskega socialnega dela je ena od sogovornic povedala, da je določena znanja lažje udejanjati v praksi sistemske psihoterapije kakor v praksi socialnega dela. V povezavi s prenosom znanj iz ene stroke v drugo je ena od sogovornic povedala, da področje socialnovarstvenih storitev v socialnem delu omogoča prostor za udejanjanje prakse, kakršna je v sistemski psihoterapiji. Sogovornica je podelila tudi svoje mnenje, da dolgotrajnejši odnos in svetovalno usmerjena področja v socialnem delu omogočata večji prostor za prenos znanj iz sistemske psihoterapije.

Ena od sogovornic socialno delo razume kot predpripravo na psihoterapijo: »Js včasih razumem socialno delo kakor na nek način predpripravo za psihoterapijo.« (D57), katerega naloga je stabilizacija uporabnikov in omogočanje okoliščin, da bi uporabniki lahko morebitno nadaljevali s psihoterapijo. Povedala je tudi, da veliko pomagajočih v socialnem delu kljub pomanjkanju znanja ali soglasja uporabnikov izvaja prakso podobni terapiji. Glede na mnenje druge sogovornice javna pooblastila, zakonski okviri in podlage onemogočajo, da bi pomagajoči izvajali takšno socialno delo, kakršno bi moralo biti:

Socialni delavci, sploh na centrih, so zelo zelo vpeti v javna pooblastila, v neke zakonske okvire, zakonske podlage in je težko, res težko, no, ker pač velik sodelujem in se velik z njimi pogovarjam ... težko najdejo znotraj tega prostor za tako socialno delo, o katerem se pač tuki pogovarjamo, no. Tako socialno delo je izrinjeno iz tega popolnoma (F100).

Sistemska psihoterapija

Ena od sogovornic je glede sistemske psihoterapije podelila mnenje, da v sistemski psihoterapiji primanjkuje znanj postmodernega sistemskega socialnega dela kot tudi to, da bi psihoterapevt moral prepoznati potrebo po konkretnih rešitvah z namenom preusmeritve v socialno delo: »In se mi zdi, da bi tud psihoterapevti moral prepoznavat, da če pride nekdo, ki ima kup nekih zlo konkretnih težav, ki bi bile rešljive z zelo konkretnimi akcijami, da bi bilo fajn, da bi ljudi poslali na neke socialno-delavske institucije in se ne bi šli psihoterapije.« (D59).

Sinergija med pristopoma

Glede sinergije med pristopoma so sogovornice menile, da pristopa črpata znanje drug od drugega kot tudi to, da pristopa skupaj dobro delujeta in da sta si lahko zelo v pomoč. Ena od sogovornic je povedala, da določena znanja obeh pristopov delujejo bolje, kadar jih uporabljamo skupaj, vendar pa je pomembno, da se pomagajoči hkrati zavedajo svojih omejitev znotraj posameznega pristopa: »[...] in da največ se doseže, ko sodelujemo skupaj in ko se zavedamo vsak svojih omejitev. To se mi zdi najbolj pomembno.« (D68).

5. RAZPRAVA

Ugotovila sem, da je med sistemsko psihoterapijo in postmodernim sistemskim socialnim delom nemalo stičišč, kar se glede na pridobljene rezultate odraža v podobnostih v okviru temeljnih predpostavk, delovnih metod, konceptov znanja, odnosa pomagajočih do uporabniških sistemov, upoštevanja širšega konteksta uporabnikov, načina vodenja in poteka procesa podpore in pomoči s posamezniki kot tudi z družino. Kljub temu pa se v vseh teh točkah pristopa v določenih vidikih tudi razlikujeta.

Podobnosti med pristopoma temeljijo predvsem v tem, da se prekrivata v teoriji, zlasti v teoretskih izhodiščih, kot so konstruktivizem, socialni konstrukcionizem in sistemski pristop. Čačinovič Vogrinčič (1998) o konstruktivizmu piše v okviru njegovega prispevka v socialnem delu, kar predstavi kot etiko participacije. V skladu s tem socialni delavec, ki je zase predpostavljal, da lahko zavzame položaj objektivnega opazovalca, opusti to pojmovanje in se začne doživljati kot del opazovanega sistema v procesu sodelovanja, v katerega vsak udeleženec stopi s svojo interpretacijo in nihče ne poseduje končne resnice. Konstruktivizem je po Možina in Rus Makovec (2019) prispeval tudi na področju sistemske psihoterapije in omogočil prostor, v katerem lahko vsak član podeli svoj pogled na sistem. V skladu z zanikanjem obstoja objektivne družinske resnice je vsak pogled člana legitimen. Zavračanje obstoja ene, univerzalne resnice je po avtorici Hoffman (1990) značilnost tako konstruktivizma kot tudi socialnega konstrukcionizma, o katerem v okviru sistemske psihoterapije piše tudi Šugman Bohinc (2010), ki pravi, da so resničnosti tudi družbeno in ne zgolj individualno ter družinsko konstruirane, pri čemer pomembno vlogo igra jezik, način poimenovanja stvari. Avtorica (ibid.) predstavi socialni konstrukcionizem kot temelj postmoderne paradigme, v katero uvrščamo tudi sodobno socialno delo (Čačinovič Vogrinčič et al., 2019).

Sistemski pristop v sistemski psihoterapiji predstavlja enega od temeljnih okvirjev delovanja in pomeni ravnanje pomagajočega v skladu z upoštevanjem socialnih sistemov posameznika (Možina et al., 2011), kar je pomembna perspektiva tudi v socialnem delu, namreč po Lüssiju (1990, Ovsenik in Čačinovič Vogrinčič, prev.) pomagajoči – v skladu s sistemskim pristopom in z namenom, da pripomorejo k večji funkcionalnosti sistema uporabnika – pri svojem delu upoštevajo sistemsko perspektivo v čim večjem obsegu. Slednje pomeni, da pri svojem delu v obzir štejejo vse od najmanjših in najmanj kompleksnih socialnih sistemov do sistemov na ravni družbe.

Zapisano o konstruktivizmu, socialnem konstrukcionizmu in sistemskem pristopu lahko povežem s poročanjem sogovornic o tem, da delo v obeh pristopih temelji na razumevanju konteksta, iz katerega posameznik prihaja, na razumevanju načinov, kako posameznik ustvarja pomene, in na upoštevanju realnosti vsakega posameznika. Poročanje sogovornic glede upoštevanja širšega konteksta uporabnikov lahko povežem predvsem z delovanjem v skladu s sistemskim pristopom, saj so izrazile, da je v obeh pristopih upoštevanje širšega konteksta uporabnikov in razumevanje, da so posamezniki neločljiv del sistema, pomembno. Slednje prav tako odraža vsebino sistemske teorije, ki razume sistem kot celoto medsebojno povezanih delov, ki so v interakciji (Bertalanffy, 1968).

Glede na rezultate sem opazila, da je v okviru upoštevanja širšega konteksta uporabnikov kar nekaj neskladja med teorijo in prakso v obeh pristopih. Namreč v praksi se je pokazalo, da kljub temu, da je sistemski pristop eden izmed bistvenih konceptov znanja v obeh pristopih, pomagajoči tega pristopa ne upoštevajo vedno pri svojem delu. Odgovori so bili sicer zelo raznoliki in nasprotujoči, kar pa si razlagam s tem, da se osebne izkušnje in videnja sogovornic med seboj razlikujejo, kar je normalno in pričakovano. Tako je v okviru postmodernega sistemskega socialnega dela na eni strani prepričanje, da pomagajoči bolj upoštevajo širši kontekst in njegov vpliv na uporabnika v primerjavi s pomagajočimi v sistemski psihoterapiji. V povezavi s tem imajo pomagajoči več znanja o mreži sistemov, v katere so lahko vključeni uporabniki, saj je v okviru socialnega dela tudi več povezovanja z drugimi ustanovami za namen razreševanja problemskih situacij, o čemer bom pisala več v nadaljevanju razprave. Na drugi strani pa so rezultati pokazali, da pomagajoči ne upoštevajo širšega konteksta uporabnikov, pri čemer je bila poudarjena časovna stiska pomagajočih kot razlog.

Glede tega, kateri sistemski pristop bolj upošteva širši kontekst uporabnika (npr. pomembne druge) in ga spodbuja k sodelovanju, so mnenja mojih sogovornic protislovna. Ene menijo, da pomagajoči v sistemski psihoterapiji bolj upoštevajo širši kontekst in njegov vpliv v primerjavi s postmodernim sistemskim socialnim delom, druge pa ravno obratno. Poudarjen je bil še en vidik, in sicer razlika med pristopoma – v socialnem delu je več dela s kompleksnostjo, kar povezujem s tem, da je v socialnem delu več povezovanja z drugimi strokami, o čemer pišem več v nadaljevanju razprave. Tako je sistem uporabnikov bolj izrazit v primerjavi s sistemsko psihoterapijo, kjer je zaradi več individualnega dela z uporabniki sistem manj izrazit. V povezavi z upoštevanjem širšega konteksta uporabnikov je ena od sogovornic poudarila tudi, da v sistemski psihoterapiji zato lažje spregledajo vpliv širšega konteksta.

Znanje, ki ga uporabljajo v obeh pristopih, je tudi kibernetika. V okviru slednje je ključna ugotovitev, da je opazovalec sistema vpleten v sistem in nanj tudi vpliva. Tudi v povezavi z znanjem kibernetike sem opazila velik razkorak med teorijo in prakso. Če je v teoriji to ključen koncept v obeh pristopih, se v praksi ni izkazalo tako predvsem v okviru socialnega dela, kjer se pomagajoči manj zavedajo svojega vpliva na sistem uporabnika, prav tako ne vedo, kako naj z zavedanjem svojega vpliva na sistem ravnaajo.

V obeh pristopih je ključnega pomena odnos med pomagajočim in uporabnikom. Kobal (2013) opisuje psihoterapevtski odnos kot dejavnik, ki bistveno vpliva na terapevtski proces in izid. Tudi v postmodernem sistemskem socialnem delu je po Čačinovič Vogrinčič et al. (2019) delovni odnos kot temeljni sodobni koncept v socialnem delu pomemben in predstavlja izhodiščno točko ter omogoča raziskovanje in soustvarjanje zelenih izidov.

Ugotovila sem, da pomagajoči v obeh pristopih stremijo k vzpostavljanju enakovrednega odnosa med njimi in uporabniki. Odnos namreč v obeh pristopih temelji na soustvarjanju in sodelovanju. Pomagajoči prav tako v obeh pristopih v procesu podpore in pomoči upoštevajo uporabnikove želje in cilje ter jih spoštujejo kot eksperte svojih izkušenj. V okviru socialnega dela o sodelovalnem odnosu pišejo Čačinovič Vogrinčič, Kobal, Mešl in Možina (2019), ki predstavljajo delovni odnos, v katerem so socialni delavci in uporabniki opredeljeni kot sodelavci v skupnem projektu, katerega cilj je soustvariti deleže v rešitvi. Natiello (1994) v okviru psihoterapije predstavi koncept sodelovanja med terapevtom in klientom kot takšen, ki vključuje razumevanje, da imajo posamezniki že vse potrebno znanje in vire, ki so jim lahko v pomoč pri razreševanju svojih težav. Pri tem ne potrebujejo zunanjih ekspertov ali avtoritet, ki jim bodo podali odgovore ali rešili njihove težave, ampak terapevta, ki bo zgolj nudil in vzpostavil prostor, v katerem se lahko posamezniki razvijajo in rastejo z namenom, da dosežejo želene spremembe. Slednje torej izraža, da so klienti eksperti svojih izkušenj, kar v okviru socialnega dela opisuje tudi Čačinovič Vogrinčič (2015), ki predstavi odnos med uporabnikom in socialnim delavcem kot odnos med ekspertom svojih izkušenj in spoštljivim ter odgovornim zaveznikom, v okviru katerega je bistven delež vsakega od njiju.

V povezavi s slednjim odstavkom sem spoznala, da obstajajo velike razlike med teorijo in prakso. Čeprav pomagajoči v obeh pristopih stremijo k vzpostavljanju enakovrednega odnosa med njimi in uporabniki, se v praksi postmodernega systemskega socialnega dela opaža prisotnost neenakovrednih odnosov med uporabniki in pomagajočimi. Namreč več sogovornic je poročalo o opazni razliki v poziciji moči med pomagajočimi in uporabniki. Poleg tega je bilo

poudarjeno tudi to, da v praksi manjka zavedanja, da so razmerja med uporabniki in pomagajočimi neenakovredna, kot tudi to, da pomagajoči premalo aktivno postopajo k razreševanju neenakovrednih odnosov. Tovrstno prakso lahko povežem s poročanji o prisotnosti neugodnih razmer v socialnem delu, o čemer bom pisala v nadaljevanju.

O razliki v poziciji moči med pomagajočimi in uporabniki je ena od sogovornic poročala tudi v okviru sistemske psihoterapije, kar je v primerjavi s številom poročanj o tem v okviru socialnega dela zanemarljivo. V povezavi s tem lahko glede na rezultate zaključim, da je v sistemske psihoterapiji odnos med pomagajočimi in uporabniki večkrat bolj enakovreden. Slednje lahko povežem še z dejstvom, da je bilo delo z drže vedočega v kontekstu socialnega dela omenjeno predvsem v povezavi s pomagajočimi, ki delajo na centrih za socialno delo. O morebitnih vzrokih takšne prakse pišem v nadaljevanju.

Ugotovila sem tudi, da je v obeh pristopih poudarek na delu s perspektive moči, kar je v socialnem delu eden izmed sodobnih elementov delovnega odnosa, v okviru katerega pomagajoči spoštljivo raziskujejo vire in moči uporabnikov (Čačinovič Vogrinčič et al., 2019). Orientacija na vire in rešitve je bistven koncept tudi v sistemske psihoterapiji in pomeni raziskovanje posameznikovih virov, ki lahko prispevajo k rešitvi (Možina et al., 2011).

Ciljna populacija so tako v socialnem delu kot tudi v sistemske psihoterapiji posamezniki, pari, družine in skupine. Socialno delo je namreč stroka, ki nudi podporo in pomoč tako posameznikom, skupinam kot tudi skupnostim (Mesec, 2006, str. 245). Tudi v okviru sistemske psihoterapije pomagajoči sodelujejo s posamezniki, pari, družinami in drugimi skupinami, vendar je osrednje vodilo osredotočenost na sistem in ne toliko na posameznika, na podlagi katerega pomagajoči naslavljaajo stiske v kontekstu posameznikovih medosebnih odnosov in interakcij (About Families, 2012, str. 3).

Pri delu z družino je delovanje pomagajočih v obeh pristopih usmerjeno v raziskovanje definicije problema in želene rešitve vseh udeležениh. V okviru tega se pomagajoči poskušajo posvetiti vsakemu članu enakovredno, saj spoštujejo doprinos vsakega člana kot enako pomemben. O tem v kontekstu socialnega dela z družino pišeta Vidonja in Kustec (2016), ki opozorita na pomembnost omogočanja prostora, v katerem ima vsak udeležen možnost svojega glasu, s čimer se omogoča tudi prispevek vsakega k rešitvi. V povezavi s slednjim so vsi člani enakovredno udeleženi, pri čemer nihče ne poseduje objektivne resnice in rešitve. O tem v kontekstu sistemske psihoterapije piše tudi Ausloos (2003, v Relvas in Sotero, 2018), ki prav tako opozarja na to, kako bistveno je, da pomagajoči v prvih fazah terapije ustvarijo varen

prostor, v katerem bodo imeli vsi člani družine možnost, da izrazijo svoj glas in doprinesejo k želeni spremembi.

Pri delu z družino pomagajoče v obeh pristopih vodi zavedanje, da veliko stvari izhaja iz družine, kar je skladno s prej omenjenim sistemskim pristopom in sistemsko teorijo, ki upoštevatata sistem posameznika, kakršen je družina, kot pomemben dejavnik vpliva na delovanje posameznika (Možina et al., 2011; Lüssi, 1990, Ovsenik in Čaćinovič Vogrinčič, prev.; Bertalanffy, 1968). Tako je tudi v primeru nasilja, v kontekstu sistemskega pristopa, povzročitelj viden kot pomembna oseba, ki vpliva na celotno družino, o čemer so poročale sogovornice kot nekaj, kar je upoštevano v obeh pristopih.

Posebej je bila pri delu z družino poudarjena tudi zaščita otrok kot najšibkejših članov v družini. Po mnenju Drole in Gantar (2008), ki pišeta v kontekstu socialnega dela, je naloga pomagajočih zaščititi koristi in interese otrok, saj so le-ti zaradi svoje telesne, psihične in socialne nemoči najbolj ranljivi. Tudi v kontekstu sistemske psihoterapije je zaščita otrok pomembna v povezavi z razumevanjem, da so družinski dejavniki eni izmed tistih, ki lahko najbolj ogrožajo otrokovo dobrobit, kar so na podlagi meta-analiz ugotovili Stith et al. (2009).

Ugotavljam tudi, da oba pristopa izrazito temeljita na k rešitvi usmerjenem pristopu. Orientacija na vire in rešitve je namreč po Možina et al. (2011) v sistemski psihoterapiji eden izmed ključnih konceptov. Glede na socialnodelovno izobrazbo utemeljiteljev pristopa, ki sta izhajala iz prakse socialnega dela, je osredotočenost na vire zelo pomembna tudi v socialnem delu (Čaćinovič Vogrinčič et al., 2019), kjer po Mešl (2018) omogoča dodatno podporo pri soustvarjanju zelenih izidov in rešitev.

V obeh pristopih je veliko poudarka na vzpostavljanju delovnega procesa. To v socialnem delu poznamo kot vzpostavljanje delovnega odnosa, ki predstavlja temeljni sodobni koncept v socialnem delu in je opredeljen z odnosom med socialno delavko in uporabnico (Čaćinovič Vogrinčič et al., 2019). V terapiji pa gre za vzpostavljanje terapevtske delovne alianse, ki po Praper (2004) vključuje (1) kolaborativni element odnosa med pomagajočim in posameznikom in (2) terapevtski dogovor, v okviru katerega pomagajoči in posameznik soglašata o sodelovanju, globini in metodi določenega pristopa.

Vseskozi sem opazala, da se pristopa prekrivata predvsem v teoriji, medtem ko so v praksi opazne razlike. Med drugim razliko vzpostavlja praktična izvedba delovnih metod in upoštevanje konceptov znanja prisotnih v obeh pristopih. Na udejanjanje le-teh v praksi in posledično razlikovanje med pristopoma vplivajo predvsem neugodne razmere v socialnem

delu. Sogovornice so največkrat poročale o časovni in prostorski stiski, zaradi česar je uporaba in izvedba določenih delovnih metod in konceptov znanj otežena, manj je tudi srečanj z uporabniki. O problematiki velikega obsega dela in časovne stiske v kontekstu socialnega dela je pisala Cink (2008, str. 3), ki je s svojo raziskavo tovrsten pritisk potrdila in opozorila na tovrsten stresor in na nevarnost izgorelosti med pomagajočimi. V nasprotju s socialnim delom je v praksi sistemske psihoterapije več poglobljene dinamike dela z naklonjenimi okoliščinami za dolgotrajnejši proces sodelovanja. Boljše razmere za delo pripomorejo k temu, da imajo pomagajoči v sistemske psihoterapiji več priložnosti za bolj sproščeno sodelovanje, raziskovanje preverjanje razumevanja, soustvarjanje in udejanjanje konceptov znanja. Vseskozi se pomagajoči lahko bolj posvetijo uporabnikom in procesu dela zaradi večje količine časa za sam proces podpore in pomoči.

S časovno stisko v socialnem delu tako lahko povežem objektivistično in uradniško delovanje pomagajočih ter delovanje iz drže vedočega, saj pomanjkanje časa vpliva na omejeno soustvarjanje in raziskovanje uporabnikovih pomenov, definicij ter želja. V povezavi s časovnim pritiskom je namreč veliko potrebe po hitrem odzivanju, s čimer lahko povežem več usmerjanja in sugeriranja s strani pomagajočih.

Posledično je zaradi časovnega pritiska oteženo tudi udejanjanje konceptov delovnega odnosa in njihovo reflektiranje. Ferguson (2005, v Videmšek, 2020) zapiše, da sta refleksija dela pomagajočih kot tudi omogočanje prostora za refleksijo v socialnem delu zelo pomembna, saj pripomoreta k ustrezni socialnodelovni praksi in strokovnemu razvoju pomagajočih. Sama dodajam, da lahko na takšen način prevzemamo odgovornost za svoja ravnanja in v prihodnje stremimo k temu, da izboljšamo svojo prakso in postopamo na drugačen, za konkretne uporabnike bolj ustrezen način.

Največkrat je bil v okviru časovne in prostorske stiske v kontekstu socialnega dela izpostavljen center za socialno delo, kjer pomagajoči s tem razlogom težje kakovostno sodelujejo z uporabniki in vzpostavljajo ustrezen delovni odnos. S tem lahko razložim tudi več sklepanja in manj preverjanja razumevanja, skupnega raziskovanja in dialoške prakse. Takšno prakso na centru za socialno delo lahko povežem tudi z javnimi pooblastili in nalogami po zakonu, ki pomagajoče omejujejo in vplivajo na onemogočanje soustvarjanja, dialoga in manjšo sproščenost pomagajočih. V povezavi s pritiskom javnih pooblastil in nalog po zakonu je bilo poudarjeno predvsem delo iz pozicije moči kot posledica tovrstnega pritiska. Tudi zaradi velike količine dela v kontekstu socialnega dela predvsem na centrih za socialno delo se pomagajoči

težje vračajo k odnosu. V nasprotju s centrom za socialno delo pa je bilo v kontekstu socialnega dela izpostavljeno delo v varni hiši, kjer imajo pomagajoči več časa za sodelovanje z uporabniki. Razlike v praksi in delu pomagajočih na centru za socialno delo in v varni hiši pa nakazujejo na zelo raznovrstno prakso znotraj samega socialnega dela.

Javna pooblastila in naloge po zakonu v socialnem delu so bili omenjeni posredno tudi v kontekstu tega, da se pristopa razlikujeta v tem, da pomagajoči v socialnem delu vodijo proces podpore in pomoči po vnaprej določenih postopkih in nalogah, medtem ko v sistemski psihoterapiji ni določenih postopkov za razreševanje težav. V povezavi s tem je ena od sogovornic menila, da je tovrstno sledenje vnaprej predpisanim korakom pogosto rigidno.

Skupnost centrov za socialno delo Slovenije (2024) opredeljuje javna pooblastila in naloge po zakonu kot strokovne naloge in opravila, ki jih pomagajoči opravljajo z normativi, ki določajo časovne okvire posameznih opravil. V povezavi s tem Kovač (2007) predstavi konflikt, ki se pojavi med oblastno funkcijo centrov za socialno delo in funkcijo svetovanja in pomoči. Avtorica prikaže ključen problem konflikta, ki se kaže v razumevanju odnosa do uporabnikov. Opozori na zahtevnost prehajanja iz svetovalnega odnosa, pri urejanju na primer družinskih odnosov, v avtoritarni odnos, kadar preide sodelovanje v postopek na primer prisilne oddaje otroka v rejništvo. Težava po mojem mnenju nastane pri tem, da pomagajoči ostanejo v avtoritarni drži zaradi časovnega pritiska in tudi dejstva, da ima prednost to, kar stroki zapoveduje zakon.

Pristopa se bistveno razlikujeta v okviru oblik transakcij, namreč v socialnem delu se pomagajoči z uporabniki velikokrat srečujejo v neprostovoljnih interakcijah, kar pomeni, da sami ne želijo ali aktivno ne iščejo psihosocialne storitve (Šugman Bohinc, 2006). Slednje pojasni poročanje sogovornice o tem, da uporabniki ne bodo vedno želeli govoriti o svojih izkušnjah, kar pa sicer ni popolnoma pogojeno s tem, da se psihosocialne storitve udeležuješ neprostovoljno. Šugman Bohinc (2006) omenja tudi »mandatne kliente«, o katerih je poročala ena od sogovornic v kontekstu tega, da je na centru za socialno delo na področju varstva otrok in družine udeležba v procesu podpore in pomoči določenih uporabnikov zakonsko opredeljena in obvezna. Tu se mi zdi pomembno omeniti, da sem z rezultati pridobila tudi vpogled v dejavnike, ki so povezani s potekom procesa podpore in pomoči kot tudi s samim vodenjem in ravnanjem pomagajočih. Tako je eden izmed dejavnikov vpliva tudi oblika transakcije, kar pomeni, da obstaja razlika med vodenjem in procesom podpore in pomoči glede na to, ali se uporabniki vključujejo v proces prostovoljno ali ne. Tako na primer v okviru sistemske

psihoterapije večja stopnja motiviranosti uporabnikov in več prostovoljnih transakcij vplivajo na to, da so pomagajoči pri vodenju procesa bolj sproščeni.

Pomembna razlika med pristopoma je tudi dejstvo, da je pomoč v okviru socialnega dela brezplačna, medtem ko je sistemska psihoterapija plačljiva. S tem razlogom je sistemska psihoterapija izključevalna oziroma manj dostopna, saj si veliko ljudi, ki potrebujejo terapevtsko pomoč, le-te ne morejo privoščiti. Plačljivost sistemske psihoterapije pa vpliva na to, da so uporabniki bolj zavzeti in motivirani ravno zaradi tega, ker storitev plačujejo.

Pristopa se razlikujeta glede na težave, s katerimi se posamezniki srečujejo in zaradi katerih poiščejo pomoč, kar vpliva na način dela pomagajočih. Po Mešl (2019) je socialno delo stroka, znotraj katere pomagajoči podprejo posameznike, da lahko v svojem okolju funkcionirajo kakor dobro lahko, hkrati pa spreminjajo njihova okolja, da bi bilo to mogoče. Pomoč v okviru psihoterapije pa je, kakor sem ugotovila sama na podlagi prebrane literature (Žvelc, 2011; Corey, 2011; Flückiger et al., 2024; Pritz, 2003; Holmes in Lindley, 1989), usmerjena v podporo posameznikom predvsem v okviru njihovega psihološkega delovanja. Slednji opredelitvi namena pomoči se v socialnem delu in psihoterapiji skladata s tem, kar sem ugotovila glede na poročanja sogovornic – pomagajoči v socialnem delu nudijo psihosocialno pomoč, kar pa vključuje med drugim tudi na primer razreševanje bivanjske problematike. V povezavi s tem pomagajoči pomagajo pri zagotavljanju sredstev, omogočanju selitve, urejanju potrebne dokumentacije ipd., kar pomeni, da lahko pomoč v socialnem delu opredelimo tudi kot zelo konkretno in bolj oprijemljivo. V okviru sistemske psihoterapije pa je pomoč usmerjena predvsem v poglobljeno raziskovanje vzorcev, izkušenj in stanj posameznikov; fokus je torej zgolj na psihološkem delovanju človeka. Na podlagi tega pomagajoči v socialnem delu delajo z večjo širino, medtem ko pomagajoči v sistemske psihoterapiji delajo z večjo globino.

Pomoč v socialnem delu lahko opredelim tudi kot takšno, ki zagotavlja stabilnost za namen nadaljnjega globljega raziskovanja, kar pa lahko nudi sistemska psihoterapija. Čačinovič Vogrinčič (2006) v kontekstu socialnega dela zapiše, da izvirni načrt pomoči v socialnem delu omogoča vzpostavljanje in vzdrževanje pogojev za morebitno potrebno terapevtsko pomoč in hkrati nadaljevanje razreševanja težav v okviru socialnega dela. V povezavi s slednjim dodajam še razlikovanje med socialnim delom in terapijo v okviru zapisanega avtorice v njenem drugem delu (2016), kjer socialno delo in psihoterapijo razlikuje in opozarja, da socialno delo ni terapija, vendar ima lahko terapevtske učinke.

Ugotovila sem, da je pomembna razlika med pristopoma tudi to, da imajo pomagajoči v socialnem delu (predvsem na centrih za socialno delo v okviru zakonodaje) več pristojnosti, da posegajo in vplivajo na sisteme uporabnika, kar pa je povezano tudi s tem, da so izidi v socialnem delu večkrat odvisni od sistema in zunanjih okoliščin. Bistvena razlika je tudi ta, da je v okviru socialnega dela veliko več povezovanja z drugimi institucijami, o čemer piše Lüssi (1990, Ovsenik in Čačinovič Vogrinčič, prev.), ki omenja vključevanje drugih, ki so za razreševanje problemskega sistema ključni, kot skladno s sistemskim pristopom v socialnem delu. Tako so poleg pomagajočega in njegove institucije ključni tudi pomembni drugi – druge osebe in socialni sistemi povezani s problemskim sistemom.

Spoznala sem tudi, da se pristopa izrazito razlikujeta v uporabi določenih metod dela in konceptov znanja. Najbolj so izstopale reka življenja, delo s travmo in narativni pristopi kot metode dela in koncepti znanja, ki so specifični za sistemsko psihoterapijo. Reka življenja je metoda dela, ki se odraža kot kompleksna integrirana celota ključnih idej in tehnik oziroma intervencij systemskega pristopa in je podporen pripomoček pri psihoterapevtskem delu (Možina in Kramer, 2002; Možina et al., 2011). O delu s travmo v kontekstu systemske psihoterapije pišeta Barnes in Figley (2005), ki izpostavita, da je učinkovita pri nudenju podpore družinam, ki so doživele travmo. Slednje sicer ne odraža, da je delo s travmo specifično le za sistemsko psihoterapijo, vseeno pa potrjuje, da je ena od uporabljenih metod dela. O narativnem pristopu pa piše Makaj (2023), ki ga prav tako prepozna kot koncept znanja, ki je specifičen za sistemsko psihoterapijo, saj ga opiše kot produkt systemske družinske terapije.

Delovne metode in koncepti znanja, ki so se izkazali kot specifični za postmoderno sistemsko socialno delo, pa so koncept delovnega odnosa, zagovorništvo, terensko delo in aktivistično delovanje. Poudarjeno pa je bilo tudi urejanje formalnih dokumentov kot del procesa podpore in pomoči. Koncept delovnega odnosa je po Čačinovič Vogrinčič et al. (2019) temeljni sodobni koncept v socialnem delu, vendar ga glede na teorijo ne moremo opredeliti kot koncept znanja, ki je specifičen za socialno delo. Teorija nakazuje, da je bil koncept delovnega odnosa prvotno razvit in uporabljen v psihoterapiji, preden je našel svoje mesto v socialnem delu. Pomembno vlogo pri tem je imel Bordin (1979), ki je povezal aktualne psihoterapevtske smeri in razvil koncept delovne zveze. Zagovorništvo v socialnem delu predstavlja njegov temelj, saj je, kot zapiše Trattner (1999, v Brown et al., 2015), socialno delo kot stroka nastala kot zagovorniški glas za ranljive in zatirane v družbi z namenom izboljšanja socialnih razmer. Tudi terensko delo je po Kvaternik (2013) povezano z začetki socialnega dela, saj se je le-to pričelo kot terensko delo. Slednjega avtorica opredeljuje kot takšno, kjer pomagajoči vstopajo izven

institucionalnega prostora, v katerem poteka večina strokovnega dela pomagajočega in pomeni, da pomagajoči vstopajo v prostore drugih institucij, prostore, kjer uporabniki bivajo, ali pa javne prostore z namenom razreševanja problemskih situacij uporabnikov. Aktivistično delovanje je prav tako prepoznano v okviru socialnega dela, in sicer kot del nujnih elementov teorije in praks socialnega dela ter kot eden izmed osnovnih procesov in matric pomoči v socialnem delu (Flaker, 2003). Avtor piše tudi o zapisovanju v socialnem delu kot nekaj, kar je institucionalna dolžnost pomagajočih. Tako morajo pomagajoči poročati in zapisovati zapisnike, zaznamke, poročila, ocene, načrte in projekte ter pri tem biti spretni v opisovanju ljudi, situacij in dogodkov (ibid.).

Pridobila sem tudi vpogled v uporabnost znanj. Znanja postmodernega systemskega socialnega dela, ki so po mnenju sogovornic uporabna v okviru systemske psihoterapije in so bila bistveno poudarjena, vključujejo predvsem elemente k rešitvi usmerjenega pristopa, koncept delovnega odnosa, aktivizem, znanja kibernetike, pravna znanja, systemski pristop. Tovrstna znanja so bila izpostavljena, saj lahko nudijo podporo systemskim terapevtom in jih sogovornice glede na svoje izkušnje smatrajo kot uporabne tudi v praksi systemske psihoterapije. Prav tako je bila kot razlog v okviru uporabnosti pravnih znanj izpostavljena neinformiranost uporabnikov, ki se na systemske terapevte obračajo tudi z vprašanji s področja prava. Tako k rešitvi usmerjen pristop kot tudi systemski pristop in znanja kibernetike so v systemski psihoterapiji znanja, ki se že uporabljajo, kakor sem glede na literaturo ugotavljala na začetku razprave. Glede pravnih znanj v systemski psihoterapiji sem po Nelson in Graves (2011, v Richards, 2017), ki to tematiko naslavljata, ugotovila, da je prisotno pomanjkanje pravnih znanj systemskih terapevtov, kljub temu da tovrstna znanja prepoznavajo kot pomembno kompetenco. O uporabnosti koncepta delovnega odnosa kot socialnodelnega znanja v systemski psihoterapiji nisem zasledila literature, ki bi to naslavljala, saj je koncept delovnega odnosa obstajal v psihoterapiji, preden je postal pomemben v socialnem delu. O tem sem že pisala v povezavi z Bordinovim prispevkom iz leta 1979, ki je razvil in uveljavil ta koncept v okviru psihoterapije. O aktivizmu v systemski psihoterapiji pa govori Reynolds (2012), ki pravi, da kljub temu da obstajajo povezave med aktivizmom in terapijo, obstajajo med njima pomembne razlike v kontekstu etičnih načel terapevtov. Vseeno pa poudari pomembnost participacije terapevtov pri boju za socialno pravičnost z namenom spreminjanja socialnih kontekstov, znotraj katerih se razvijajo stiske ljudi.

Obratno, torej znanja systemske psihoterapije, ki so uporabna v okviru postmodernega systemskega socialnega dela in so bila poudarjena, pa vključujejo narativni pristop, reko

življenja, uporabo hipnoze in delo s travmo. Narativni pristop je po Walker (2008, str. 1-14) prepoznan kot prispevek družinske terapije v kontekstu socialnega dela z družino, saj lahko pomagajoče pri delu dobro podpre. Na podlagi tega je to znanje glede na literaturo že prepoznano kot uporabno v okviru postmodernega sistemskega socialnega dela. Podobno je tudi pri uporabi hipnoze v socialnem delu, kar v kontekstu tega, da le-ta ni omejena le na psihoterapijo in da je učinkovita tudi v socialnem delu, omenja Možina (2013). Tudi delo s travmo je po Levenson (2017) prisotno v socialnem delu, saj se pomagajoči pogosto srečujejo s posamezniki, ki imajo izkušnjo travme, zato menim, da bi bil prispevek sistemske psihoterapije dobrodošel. O metodi dela reka življenja v kontekstu socialnega dela pa sem v literaturi zasledila diplomsko nalogo avtorice Bolčina (2017), ki v svojem delu med drugim v kontekstu k rešitvi usmerjenega pristopa predstavi uporabo metode reka življenja. Poleg tega pa v literaturi nisem zasledila veliko zapisanega o uporabi slednje metode v socialnem delu, kar pa ne pomeni, da znanje ne bi bilo uporabno in podporno.

Med analizo rezultatov glede uporabnih in neuporabnih znanj sem opazila, da je bil na primer aktivizem, ki je bil izpostavljen kot uporabno znanje iz socialnega dela v sistemske psihoterapiji, označen tudi kot znanje, ki ne bi bilo uporabno, kar ponovno razlagam kot mnenje različnih sogovornic, ki imajo svoje, edinstvene izkušnje in se med seboj seveda lahko razlikujejo. Svoje mnenje glede razloga za neuporabnost tega znanja v sistemske psihoterapiji je sogovornica pojasnila s pomanjkljivim predznanjem v kontekstu aktivističnega opozarjanja na sistemske napake v sistemske psihoterapiji. Podobno je bilo tudi z delom s travmo in reko življenja, kar je bilo opredeljeno kot znanje, ki bi bilo uporabno v postmodernem sistemske socialnem delu, namreč sogovornice so poudarile, da to znanje ne bi bilo uporabno na določenih delovnih področjih v socialnem delu, kot je na primer področje denarnih pomoči. Slednje nakazuje, da je uporabnost znanj iz sistemske psihoterapije v socialnem delu zelo odvisna od delovnega področja znotraj socialnega dela, saj vsebuje širok spekter le-teh.

Glede drugih neuporabnih znanj so bila poudarjena predvsem birokratska opravila kot nekaj, kar sogovornice iz socialnega dela ne smatrajo kot uporabno v sistemske psihoterapiji. Obratno pa je najbolj izstopalo poglobljeno delo s travmo in na sploh ostale tehnike in metode, ki poglobljajo delo, saj so sogovornice menile, da je kontekst v socialnem delu drugačen in v povezavi s tem uporabniki takšnega načina dela ne pričakujejo ali ne želijo. Kot razlog pa so pogosto poudarjale tudi časovno in prostorsko omejenost v socialnem delu. Predvsem je bilo poudarjeno tudi dejstvo, da pomagajoči v socialnem delu določenih znanj iz sistemske psihoterapije, ki bi bila morda uporabna, ne uporabljajo, saj teh znanj nimajo. V povezavi s tem

so sogovornice predlagale, da bi bilo znanja sistemske psihoterapije vredno vpeljati v socialno delo in da bi bila v povezavi s tem smiselna vpeljava določenih znanj tudi v izobraževalni proces socialnega dela.

Glede na zapisano o uporabnosti znanj iz enega pristopa v drugem sklepam, da je več uporabnih znanj postmodernega sistemskega socialnega dela, ki bi jih lahko prenesli v sistemsko psihoterapijo. Slednje sklepam na podlagi tega, da je prenos uporabnih znanj iz sistemske psihoterapije v postmoderno sistemsko socialno delo omejen predvsem zaradi časovne in prostorske stiske, kar pomeni, da je manj srečanj z uporabniki in manj časa za proces podpore in pomoči. Za udejanjanje določenih metod dela je namreč potreben čas. Prav tako moje mnenje o slednjem temelji na ugotovitvah, da se pristopa v teoriji precej prekrivata, težava pa nastane, kadar se znanja udejanjajo v praksi. Razvidno je, da je največ omejitev v okviru socialnega dela zaradi prej omenjenih razlogov. Prav tako lahko tu izpostavim tudi raznolika delovna področja socialnega dela, namreč vsa niso zgolj svetovalno usmerjena – na primer področje denarnih prejemkov in subvencij na centrih za socialno delo.

Več sogovornic je izražalo zahtevnost primerjave pristopov, saj menijo, da se pristopa sicer v veliki meri prekrivata v teoriji, vendar se razlika vzpostavi kasneje pri udejanjanju v praksi. Prav tako se je težava pojavila v okviru tega, da so sogovornice težko prehajale med osebnimi izkušnjami in opažanji pri drugih in tem, kakšna sta pristopa v teoriji, kakšna sta v praksi in kakšna bi morala biti v praksi glede na teorijo. S tem sem spoznala, da je primerjava postmodernega sistemskega socialnega dela in sistemske psihoterapije zahtevna. Vsekakor bi se lahko temu bolj izognila, če bi raziskavo zastavila na malo drugačen način, o čemer bom pisala v nadaljevanju. Kljub temu glede na rezultate lahko zaključim, da je med pristopoma več podobnosti kakor razlik in da obstaja sinergija med pristopoma, saj sta lahko pristopa drug drugemu zelo v pomoč in se lahko dobro podpreta. Vsekakor tudi sama menim, da lahko tako bolj celovito pristopamo k razreševanju raznolikih težav. To se mi zdi v socialnem delu še posebej pomembno, saj se srečujemo s kompleksnimi in večplastnimi težavami. Tako je tudi nudena pomoč lahko še bolj učinkovita in kakovostna. Kljub vsemu pa se mi tudi zdi, da je pomembno, da pristopa vidimo kot samosvoja, saj sta edinstvena v svojih ravnanjih.

5.1 Kritično ovrednotenje uporabljene metodologije

Med raziskovanjem in pisanjem diplomskega dela sem ugotavljala določene pomanjkljivosti in vidike uporabljene metodologije, ki bi jih v prihodnje zastavila na drugačen način. Sprva bi izpostavila populacijo, namreč moj cilj je bil opraviti intervjuje s sogovornicami, ki imajo

izobrazbo socialnega dela in hkrati izobrazbo sistemske psihoterapije. V najboljšem primeru bi to pomenilo, da je celoten izobraževalni proces že uspešno zaključen. Poleg tega sem ciljala na sogovornice, ki imajo izkušnje tako v praksi socialnega dela kot tudi v praksi sistemske psihoterapije. Ker pa do takšne populacije nisem mogla dostopati, sem zahteve znižala. Posledično večina sogovornic še ni imelo zaključene izobrazbe s področja sistemske psihoterapije, saj so bile še v teku izobraževanja. Vse pa so imele zaključen študij socialnega dela. Glede izkušenj pa je bilo zelo raznoliko, namreč večina jih je imela izkušnje v praksi socialnega dela, manj pa jih je imelo tudi izkušnje v praksi sistemske psihoterapije.

Spremenila bi tudi to, da bi bolj upoštevala vpliv delovnih področij v socialnem delu na zahtevnost primerjave s sistemsko psihoterapijo, tako da bi se v prihodnje usmerila v bolj svetovalna področja socialnega dela. S tem bi se izognila zmedi, ki so jo doživljale sogovornice, saj so večkrat omenjale širino socialnega dela in raznolikost delovnih področij, zaradi česar so imele težavo pri opredeljevanju in primerjavi socialnega dela in sistemske psihoterapije. Vprašanja bi ravno tako bolj kategorizirala v smislu, da bi z njimi spraševala ločeno o osebnih izkušnjah v praksi in o teoriji pristopov, saj je bilo veliko zmede tudi pri tem predvsem zaradi razlikovanja med teorijo in prakso. Namreč predvsem v socialnem delu je bil velik razkorak med teorijo in udejanjanjem le-te v praksi. Na takšen način bi sogovornice lažje usmerjala in pridobila tudi sama bolj jasen vpogled.

Prav tako pa bi ob ponovnem pisanju diplomskega dela namenila dodaten čas za oblikovanje odnosnega kodiranja, s pomočjo katerega bi lahko bolj nazorno predstavila dobljene rezultate.

6. SKLEPI

Podobnosti med pristopoma:

- Pristopa se prekrivata predvsem v teoriji, medtem ko so v praksi opazne razlike.
- Pristopa se v teoriji prekrivata v določenih teoretskih izhodiščih: konstruktivizem, socialni konstrukcionizem in sistemski pristop.
- Pri obeh pristopih so opazne razlike med teorijo in prakso glede upoštevanja širšega konteksta uporabnikov (glede na teorijo je pomembno upoštevati širši kontekst uporabnikov, vendar v praksi ni vedno tako, namreč pomagajoči v praksi v obeh pristopih večkrat ne upoštevajo sistemskega pristopa).
- Oba pristopa v teoriji temeljita na znanju kibernetike drugega in tretjega reda.
- V obeh pristopih je ključnega pomena odnos med pomagajočimi in uporabniki.
- V obeh pristopih je pomembno vzpostavljanje enakovrednega odnosa med pomagajočimi in uporabniki.
- V obeh pristopih je pomemben odnos, ki temelji na soustvarjanju in sodelovanju.
- V obeh pristopih je pomembno upoštevanje uporabnikovih želja in ciljev.
- V obeh pristopih je pomembno videnje, da je uporabnik ekspert iz svojih izkušenj.
- V povezavi z vzpostavljanjem enakovrednega odnosa med pomagajočimi in uporabniki obstaja velik razkorak med teorijo in prakso.
- V obeh pristopih je pomembno delo iz perspektive moči.
- Pristopa imata skupno ciljno populacijo uporabnikov – posamezniki, pari, družine in skupine.
- Pri delu z družino je delovanje pomagajočih v obeh pristopih usmerjeno v raziskovanje definicije problema in želene rešitve vseh udeleženih.
- Pri delu z družino pomagajoči v obeh pristopih spoštujejo doprinos vsakega člana kot enako pomemben.
- Pri delu z družino pomagajoče v obeh pristopih vodi zavedanje, da veliko težav izhaja iz družine.
- Pri delu z družino je v obeh pristopih poudarek na zaščiti otrok kot najbolj ranljivih članov v družini.
- Oba pristopa sta izrazito usmerjena k rešitvi.
- V obeh pristopih je velik poudarek na vzpostavljanju delovnega odnosa.

Razlike med pristopoma:

- Sistem uporabnikov je v postmodernem sistemskem socialnem delu bolj razviden kakor v sistemski psihoterapiji, saj je v okviru prvega pristopa več povezovanja s sistemi uporabnika (kot so družinski sistem, socialna mreža, šola, zdravstvo idr.).
- V okviru postmodernega sistemskega socialnega dela se pomagajoči v praksi manj zavedajo svojega vpliva na sistem uporabnika kot sistemski psihoterapevti.
- V praksi postmodernega sistemskega socialnega dela je bolj opazna razlika v poziciji moči (pomagajoči delujejo iz drže vedočega) med pomagajočimi in uporabniki.
- Neugodne delovne razmere (časovni pritisk, pomanjkanje zaposlenih idr.) v okviru socialnega dela vplivajo na razlike med pristopoma v okviru udejanjanja delovnih metod in konceptov znanja, ki so skupni obema pristopoma.
- V praksi sistemske psihoterapije je več poglobljene dinamike dela zaradi ugodnih okoliščin za dolgotrajnejši proces sodelovanja.
- Pomagajoči v sistemski psihoterapiji imajo zaradi ugodnih okoliščin (manj časovnega pritiska idr.) več priložnosti za preverjanje razumevanja, soustvarjanje in udejanjanje konceptov znanja.
- Pomagajoči v sistemski psihoterapiji se lahko bolj posvetijo uporabnikom in procesu dela zaradi več časa, ki ga imajo na voljo za proces podpore in pomoči.
- Zaradi časovne stiske v postmodernem sistemskem socialnem delu pomagajoči večkrat delujejo bolj objektivistično in uradniško in nastopajo iz drže vedočega.
- Zaradi potrebe po hitrem odzivanju je v postmodernem sistemskem socialnem delu več usmerjanja in sugeriranja s strani pomagajočih.
- Pomagajoči v postmodernem sistemskem socialnem delu se večkrat srečujejo z neprostopljivimi uporabniki (oz. z uporabniki v neprostopljivih interakcijah) kakor pomagajoči v sistemski psihoterapiji.
- Pomoč v okviru postmodernega sistemskega socialnega dela (npr. v javnem sistemu socialnega varstva) je brezplačna, medtem ko je v sistemski psihoterapiji (največkrat, če pomagajoči ni zaposlen v javnem sektorju) plačljiva in s tem po eni strani ljudem manj dostopna, obenem pa so njeni uporabniki kot samoplačniki pogosto bolj motivirani in zavzeti za reševanje svojih psihosocialnih stisk.
- Pomoč v sistemski psihoterapiji je osredotočena zgolj na psihološke in psihosocialne vidike posameznikov, parov in družin, medtem ko je v postmodernem sistemskem socialnem delu zastavljena širše (konkretna pomoč pri iskanju zaposlitve/stanovanja,

- spremembo v drugih ustanovah, omogočanje dostopa do socialnih transferjev, preventivno delovanje, aktivizem, zagovorništvo idr.).
- Pomagajoči v postmodernem sistemskem socialnem delu delajo z večjo širino – obravnavajo širok spekter dejavnikov, kot so družbeni, ekonomski in kulturni vplivi na uporabnike in se na podlagi tega povezujejo z drugimi relevantnimi ustanovami ter nudijo pomoč pri iskanju zaposlitve/stanovanja, omogočajo dostop do socialnih transferjev idr. Na drugi strani pa pomagajoči v sistemski psihoterapiji delajo z večjo globino – poglobljeno se ukvarjajo z notranjimi psihološkimi procesi in dinamiko medosebnih odnosov.
  - Uspešna pomoč v postmodernem sistemskem socialnem delu zagotavlja dovolj stabilne, urejene življenjske pogoje, da je mogoče nadaljnje, globlje raziskovanje, kar lahko nudi sistemski psihoterapija.
  - Pomagajoči v postmodernem sistemskem socialnem delu imajo v primerjavi s sistemskimi psihoterapevti več pristojnosti, da posegajo in vplivajo na sistem uporabnika.
  - Postmoderno sistemsko socialno delo zahteva v primerjavi s sistemsko psihoterapijo veliko več birokratskih spretnosti in znanj, kar vključuje urejanje formalnih postopkov in dokumentov.
  - V okviru socialnega dela je prisotna časovna in prostorska stiska, kar vpliva na izvedbo delovnih metod in konceptov znanj (omejeno soustvarjanje in raziskovanje uporabnikovih pomenov, definicij ter želja, oteženo udeleževanje konceptov delovnega odnosa in njihovega reflektiranja).
  - Javna pooblastila in naloge po zakonu na centrih za socialno delo vplivajo na oteženo soustvarjanje, vzpostavljanje dialoga in na manjšo sproščenost pomagajočih.
  - Javna pooblastila in naloge po zakonu na centrih za socialno delo vplivajo na delovanje pomagajočih iz pozicije moči.
  - Praksa v postmodernem sistemskem socialnem delu je široka in raznovrstna (širok spekter različnih delovnih področij in okolijskih kontekstov: delo v šoli, bolnišnicah, domovih za starejše, zaporih, delo z mladimi, družinami, starejšimi ...).
  - Pomoč v postmodernem sistemskem socialnem delu je lahko konkretna in oprijemljiva (pomoč pri iskanju zaposlitve ali stanovanja, sprememba uporabnikov v drugih ustanovah idr.).
  - Reka življenja, delo s travmo in narativni pristopi so metode dela in koncepti znanja, ki so specifični za sistemsko psihoterapijo.

- Zagovorništvo, terensko delo in aktivistično delovanje so metode dela in koncepti znanja, ki so specifični za postmoderno sistemsko socialno delo.

Uporabnost znanj:

- Znanja postmodernega sistemskega socialnega dela, ki so uporabna v sistemski psihoterapiji sta aktivizem in pravna znanja.
- Znanja sistemske psihoterapije, ki so uporabna v postmodernem sistemskem socialnem delu so, narativni pristop, reka življenja, uporaba hipnoze in delo s travmo.
- Uporabnost znanj iz sistemske psihoterapije v postmodernem sistemskem socialnem delu je odvisna od delovnega področja znotraj socialnega dela.
- Poglobljeno delo s travmo ter tehnike in metode za poglobljanje dela so znanja sistemske psihoterapije, ki jih zaradi časovne in prostorske omejenosti ter nezadostne strokovne usposobljenosti socialnih delavcev ni mogoče uporabljati v okviru postmodernega sistemskega socialnega dela.
- Poglobljeno delo s travmo ter tehnike in metode dela, ki poglobljajo delo, niso uporabne v postmodernem sistemskem socialnem delu zaradi časovne in prostorske omejenosti.
- Več je znanj postmodernega sistemskega socialnega dela, ki so lahko uporabna v sistemski psihoterapiji kot obratno.

Drugo:

- Primerjava pristopov je zahtevna.
- Med pristopoma je več podobnosti kakor razlik.
- Pristopa sta lahko drug drugemu v pomoč.

7. PREDLOGI

Glede nadaljnjega raziskovanja:

- primerno bi se bilo posvetiti populaciji, ki ustreza vsem sprva zastavljenim pogojem: uspešno zaključena izobrazba socialnega dela in sistemske psihoterapije ter izkušnje v praksi tako socialnega dela kot tudi sistemske psihoterapije;
- zanimivo bi bilo bolj upoštevati vpliv različnih delovnih področij v okviru postmodernega sistemskega socialnega dela na primerjavo med postmodernim sistemskim socialnim delom in sistemske psihoterapije;
- ugotovitve bi bile morda bolj uporabne, če bi se usmerila zgolj na področja svetovanja v okviru primerjave postmodernega sistemske socialnega dela in sistemske psihoterapije;
- vprašanja bi zastavila na drugačen način, in sicer bi jih razdelila glede na osebne izkušnje v praksi in glede na teoretične podlage pristopov.

Glede strokovnega dela v okviru obeh primerjanih sistemskih pristopov:

- čimbolj uskladiti teorijo in delovanje v praksi pri obeh pristopih, saj teorija predstavlja dober in ustrezen temelj za delo; neupoštevanje uveljavljene teorije lahko vodi k neustrezni in nestrokovni praksi, nudena pomoč pa lahko celo poglobi stisko uporabnikov;
- ozavestiti vzajemni vpliv sistema pomagajočih in uporabniškega sistema v praksi postmodernega sistemskega socialnega dela;
- vzpostavljati enakovrednejše odnose med pomagajočimi in uporabniki v praksi sistemskega socialnega dela;
- izboljšati neugodne delovne razmere v (postmodernem sistemskem) socialnem delu: zmanjšati časovni pritisk in delovno razbremeniti pomagajoče: spremeniti kadrovske (zmanjšanje števila uporabnikov na enega socialnega delavca oziroma povečanje števila zaposlenih) in časovne normative (podaljšanje časa za sodelovanje z uporabniki);
- sprejeti zakonodajne ukrepe za izboljšanje dostopnosti sistemske psihoterapije (subvencije, omogočanje več psihoterapevtskih storitev v okviru javnega zdravstva);
- omogočiti in spodbujati interdisciplinarno izmenjavo znanj enega in drugega pristopa v okviru izobraževalnega procesa (npr. z vnosom teoretičnih in praktičnih vidikov v sklopu že obstoječih relevantnih predmetov, torej v sklopu predavanj, vaj, seminarjev ali delavnic) in raziskovanja.

8. UPORABLJENA LITERATURA IN VIRI

1. About Families. (2012). *Systemic therapy: What difference does systemic therapy make to the outcomes for children and families*. Pridobljeno 26. 7. 2024 s https://aboutfamilies.wordpress.com/wp-content/uploads/2012/12/erb_systemic-therapy_dec121.pdf
2. Ashby, W. R. (1999). *An introduction to cybernetics* [pdf]. Pridobljeno 22. 5. 2024 s <http://dspace.utalca.cl/bitstream/1950/6344/2/IntroCyb.pdf>
3. Barker, R. L. (1995). *The social work dictionary*. 3rd ed. Washington, D.C.: National Association of Social Workers, NASW Press.
4. Barnes, M., & Figley, C. R. (2005). Family therapy: Working with traumatized families. V: J. L. Lebow (ur.), *Handbook of Clinical Family Therapy* (str. 309-329). Pridobljeno 29. 7. 2024 s <https://ipekajatim.wordpress.com/wp-content/uploads/2014/03/handbook-of-clinical-family-therapy.pdf>
5. Bohak, J. (2011). Psihoterapija in njene korenine. V M. Žvelc, M. Možina, & J. Bohak (ur.), *Psihoterapija* (str. 57-72). Ljubljana: IPSA.
6. Bordin, E. S. (1979). The generalizability of the psychoanalytic concept of the working alliance. *Psychotherapy: Theory, Research and Practice*, 16(3). Pridobljeno 22. 8. 2024 s https://clinica.ispa.pt/sites/default/files/63._the_generalizability_of_the_psychoanalytic_concept_of_the_working_alliance_0.pdf
7. Bolčina, M. (2007). *K rešitvi usmerjen pristop v socialnem delu – analiza s pomočjo empiričnih pokazateljev* (Diplomsko delo). Pridobljeno 2. 8. 2024 s <https://egradiva.fsd.uni-lj.si/ediplome/senddoc/417>
8. Brown, M. E., Livermore, M., & Ball, A. (2015). Social work advocacy: Professional self-interest and social justice. *Journal of Sociology & Social Welfare*, 42(3). Pridobljeno 29. 7. 2024 s https://www.researchgate.net/publication/283517910_Social_work_advocacy_Professional_self-interest_and_social_justice
9. Budd, R., & Hughes, I. (2009). The dodo bird verdict – Controversial, inevitable and important: A commentary on 30 years of meta-analyses. *Clinical Psychology and Psychotherapy*, 16. Pridobljeno 14. 5. 2024 s <http://ereserve.library.utah.edu/Annual/PSY/6391/Huebner/dodo.pdf>

10. Cameron, M., & Keenan, E. K. (2010). The common factors model: Implications for transtheoretical clinical social work practice. *Social Work*, 55(1). Pridobljeno 10. 7. 2024 s 55-1-63.pdf (silverchair.com)
11. Child, N. (2010). *The potential of systemic practice: A huge army of great workers*. Pridobljeno 1. 6. 2024 s forallthat.com/uploads/6/4/1/0/641001/potentialsp2010.pdf
12. Cink, T. (2008). Organizacijski dejavniki stresa v profesiji socialnega dela. *Socialno delo*, 47(1/2). Pridobljeno 27. 7. 2024 s <https://www.dlib.si/stream/URN:NBN:SI:DOC-FDA1RM08/edb387f4-6224-4ef4-a0b0-d666f4c5a48e/PDF>
13. Collaboratory (2024). The power of *interdisciplinary collaboration*. Pridobljeno 2. 6. 2024 s <https://collaboratory.ist/interdisciplinary-collaboration/>
14. Corey, G. (2011). *Theory and practice of counseling and psychotherapy* [pdf]. Pridobljeno 2. 5. 2024 s <https://nibmehub.com/opac-service/pdf/read/Theory%20and%20Practice%20of%20Counseling%20and%20Psychotherapy-%20Corey-%209ed.pdf>
15. Čačinovič Vogrinčič, G. (1995). Družina – pravica do resničnosti. V J. Ramoviš (ur.), *Družina. Zbornik predavanj in razprav na osrednjih strokovnih prireditvah v Sloveniji v letu družine v Cankarjevem domu v Ljubljani* (str. 123-128). Ljubljana: Inštitut Antona Trstenjaka za psihologijo, logoterapijo in antropohigieno.
16. Čačinovič Vogrinčič, G. (1998). Socialno delo z družino: prispevek konstruktivizma. *Socialno delo*, 37(3/5). Pridobljeno 22. 7. 2024 s <https://www.dlib.si/stream/URN:NBN:SI:DOC-KBKI746S/c0409bd9-797e-4cb6-9ca9-3a8efcb645ae/PDF>
17. Čačinovič Vogrinčič, G. (2006). Socialno delo z družinami: razvoj doktrine. *Socialno delo*, 45(3/5). Pridobljeno 19. 7. 2024 s <https://www.dlib.si/stream/URN:NBN:SI:DOC-MOZHKWR5/7b65c61e-dc30-4e41-9bfc-fdec35ac1bd5/PDF>
18. Čačinovič Vogrinčič, G. (2008). *Socialno delo z družino*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.
19. Čačinovič Vogrinčič, G. (2010). Soustvarjanje pomoči v jeziku socialnega dela. *Socialno delo*, 49(4). Pridobljeno 30. 5. 2024 s https://www.revija-socialnodelo.si/mma/Soustvarjanje_URN_NBN_SI_DOC-8WEWOOF9.pdf/2019012212510157/
20. Čačinovič Vogrinčič, G. (2015). Soustvarjanje pomoči v socialnem delu: teoretski koncepti in produkcija novih znanj v raziskovanju prakse. *Socialno delo*, 54(3/4).

- Pridobljeno 24. 7. 2024 s <https://www.dlib.si/stream/URN:NBN:SI:DOC-TO4I1CGH/6745b338-371c-45db-b0fb-ae54f8546311/PDF>
21. Čačinovič Vogrinčič, G. (2016). Soustvarjanje podpore in pomoči z družino. *Pomurska obzorja*, 3(5). Pridobljeno 28. 7. 2024 s <https://www.dlib.si/stream/URN:NBN:SI:DOC-FEVNBNNC/100d45f3-6ee0-4332-8de3-d48d0e86edd4/PDF>
  22. Čačinovič Vogrinčič, G., Kobal, L., Mešl, N., & Možina, M. (2019). *Vzpostavljanje delovnega odnosa in osebnega stika*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.
  23. Čačinovič Vogrinčič, G., & Mešl, N. (2020). *Socialno delo z družino: soustvarjanje zelenih izidov in družinske razvidnosti*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.
  24. Dallos, R., & Draper, R. (2005). *An introduction to family therapy: Systemic theory and practice* [pdf]. Pridobljeno 21. 5. 2024 s <http://ndl.ethernet.edu.et/bitstream/123456789/41120/1/21.pdf.pdf>
  25. Drisko, J. (2004). Common factors in psychotherapy outcome: Meta-analytic findings and their implications for practice and research. *Families in Society: The Journal of Contemporary Social Services*, 85(1). Pridobljeno 11. 7. 2024 s https://www.researchgate.net/publication/275700126_Common_Factors_in_Psychotherapy_Outcome_Meta-Analytic_Findings_and_Their_Implications_for_Practice_and_Research
  26. Drole, B., & Gantar, N. (2008). Obravnava dolgotrajnega nasilja v družini v centru za socialno delo. *Socialno delo*, 47(3/6). Pridobljeno 25. 7. 2024 s <https://www.dlib.si/stream/URN:NBN:SI:doc-MBT705NZ/b13f4ca2-0427-45f3-961b-e8530f749630/PDF>
  27. Erić, L. (2002). Psihoterapija kao metod lečenja u psihiatriji i medicini. V L. Erić (ur.), *Psihoterapija* (str. 1-270). 2. izd. Beograd: Medicinski fakultet u Beogradu.
  28. Flaker, V. (2003). *Oris metod socialnega dela: uvod v katalog nalog centrov za socialno delo*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo; Skupnost centrov za socialno delo.
  29. Flaker, V. (2024). *Temeljne operacije socialnega dela. Del 2, Prispevki k taksonomiji socialnega dela in varstva*. Ljubljana: Založba Univerze v Ljubljani.
  30. Flaskas, C. (2007). Systemic and psychoanalytic ideas: using knowledges in social work. *Journal of Social Work Practice*, 21(2). Pridobljeno 2. 6. 2024 s https://www.researchgate.net/publication/249001661_Systemic_and_psychoanalytic_ideas_Using_knowledges_in_social_work

31. Flückiger, C., Willutzki, U., Grosse Holtforth, M., & Wampold, B. E. (2024). Psychotherapy works – An inclusive and affirming view to a modern mental health treatment. *Clinical Psychology in Europe*, 6. Pridobljeno 2. 5. 2024 s https://www.researchgate.net/publication/380126051_Psychotherapy_works_-_An_inclusive_and_affirming_view_to_a_modern_mental_health_treatment/fulltext/662bde5706ea3d0b740fdd16/Psychotherapy-works-An-inclusive-and-affirming-view-to-a-modern-mental-health-treatment.pdf
32. Flynn, K. (2019). Social work reframed? The experiences of social workers applying systemic ideas in child protection. *Journal of Family Therapy*, 0. Pridobljeno 2. 6. 2024 s <https://wp.inspiringsocialwork.org/app/uploads/2022/06/Journal-of-Family-Therapy-Social-Work-Reframed.pdf>
33. Franklin, C., & Jordan, C. (1999). *Family practice: Brief systems methods for social work*. USA, England, Canada: Brooks/Cole Publishing Company.
34. Goldenberg, H., & Goldenberg, I. (2008). Social construction models I: Solution-focused therapy and collaborative therapy. V H. Goldenberg, & I. Goldenberg (ur.), *Family therapy: An overview* (str. 341-365). Pridobljeno 17. 7. 2024 s <http://ndl.ethernet.edu.et/bitstream/123456789/43299/1/48.pdf>
35. Gostečnik, C. (2010). *Sistemske teorije in praksa*. Ljubljana: Brat Frančišek in Frančiškanski družinski inštitut.
36. Grençavage, L. M., & Norcross, J. C. (1990). Where are the commonalities among the therapeutic common factors? *Professional Psychology: Research and Practice*, 21(5). Pridobljeno 11. 7. 2024 s <https://www.therapiebreve.be/documents/grencavage-ea-1990.pdf>
37. Hecker, L. L., Mims, G. A., & Boughner, S. R. (2013). General systems theory, cybernetics, and family therapy. V L. L. Hecker, & J. L. Wetchler, J. L. (ur.), *An introduction to marriage and family therapy* (str. 39-67). Pridobljeno 20. 5. 2024 s https://www.cur.ac.rw/mis/main/library/documents/book_file/digital-659d1c6fa2aa66.62027440.pdf
38. Hoffman, L. (1990). Constructing realities: An art of lenses. *Family Process Journal*, 29. Pridobljeno 1. 6. 2024 s <https://euthopia.nl/wp-content/uploads/2021/04/1a-Hoffman-The-shift-to-postmodernism-Constructing-realities-an-art-of-lenses.pdf>
39. Holmes, J., & Lindley, R. (1989). *The values of psychotherapy*. Oxford University Press.

40. International Federation of Social Workers (IFSW). (2024). *Global definition of social work*. Pridobljeno 30. 5. 2024 s <https://www.ifsw.org/what-is-social-work/global-definition-of-social-work/>
41. Jong, P. De, & Kim Berg, I. (2002). *Instructor's resource manual with test bank for interviewing for solutions*. 2nd ed. Pacific Grove USA: Brooks/Cole.
42. Kim Berg, I., & Miller, S. (2020). *K rešitvi usmerjena psihoterapija: Kako pomagati zasvojenim z alkoholom*. Ljubljana: UMco in Fakulteta za psihoterapevtsko znanost Univerze Sigmunda Freuda v Ljubljani.
43. Knez, T. (2019). Vpliv modernistične miselnosti na razvoj postmodernega socialnega dela. *Socialno delo*, 59(1). Pridobljeno 2. 6. 2024 s https://www.revija-socialnodelo.si/mma/4_knez.pdf/2020062313353081/
44. Kobal, L. (2013). Psihoterapevtski odnos iz vidika psihoterapevtske znanosti. *Kairos: Slovenska revija za psihoterapijo*, 7(3-4). Pridobljeno 22. 7. 2024 s <https://kairos.skzp.org/index.php/revija/article/view/217/208>
45. Krause, I. B. (2007). Gregory Bateson in contemporary cross-cultural systemic psychotherapy. *Kybernetes*, 36(7/8). Pridobljeno 16. 7. 2024 s https://www.researchgate.net/publication/220626122_Gregory_Bateson_in_contemporary_cross-cultural_systemic_psychotherapy
46. Kvaternik, I. (2013). *Terensko delo – metoda raziskovanja in odzivanja na potrebe ciljne skupine*. Pridobljeno 30. 7. 2024 s <https://isio.acs.si/doc/N-452-1.pdf>
47. Lambert, M. J., Bergin, A. E., & Garfield, S. L. (2004). Introduction and historical overview. V M. J. Lambert (ur.), *Bergin and Garfield's handbook of psychotherapy and behavior change* (str. 3-15). 5th ed. New York, NY: John Wiley & Sons Inc.
48. Lanterman, J. L., & Blithe, S. J. (2019). The benefits, challenges, and disincentives of interdisciplinary collaboration. *Commoning Ethnography*, 2(1). Pridobljeno 2. 6. 2024 s <https://ojs.victoria.ac.nz/ce/article/download/5399/5280>
49. Levenson, J. (2017). Trauma-informed social work practice. *Social Work*, 62(2). Pridobljeno 1. 8. 2024 s https://www.researchgate.net/publication/312648705_Trauma-Informed_Social_Work_Practice
50. Lewis, B., Pipe, C., & Bostock, L. (2022). *Systemic social work and contextual safeguarding*. Pridobljeno 1. 6. 2024 s https://www.contextualsafeguarding.org.uk/media/nbtc2yui/cs-and-systemic-practice_08-03-22_final-1.pdf

51. Lorås, L., Bertrando, P., & Ness, O. (2017). Researching systemic therapy history: In search of a definition. *Journal of Family Psychotherapy*. Pridobljeno 8. 5. 2024 s https://www.researchgate.net/profile/Lennart-Loras/publication/320043345_Systemic_Family_Therapy_Competences_in_Child_and_Adolescent_Mental_Health_Care/links/5bb720d54585159e8d86ae65/Systemic-Family-Therapy-Competences-in-Child-and-Adolescent-Mental-Health-Care.pdf
52. Lüssi, P. (1990). Sistemski nauk o socialnem delu (Ovsenik in Čačinovič Vogrinčič, prev.). *Socialno delo*, 29(1/3). Pridobljeno 22. 7. 2024 s <https://www.dlib.si/stream/URN:NBN:SI:DOC-H6P2GWCR/40810aed-b461-417d-bfd9-08c65bef0069/PDF>
53. Makaj, P. (2023). *Postmoderna in narativni dialoški pristop v kontekstu psihosocialne podpore in pomoči* (Diplomsko delo). Pridobljeno 29. 7. 2024 s <https://repozitorij.uni-lj.si/Dokument.php?id=171683&lang=slv>
54. Mesec, B. (1998). *Uvod v kvalitativno raziskovanje v socialnem delu* [pdf]. Pridobljeno 3. 6. 2024 s <https://www.dlib.si/stream/URN:NBN:SI:DOC-C11L6WB5/92248721-1c57-48ab-8705-5504e2d439bb/PDF>
55. Mesec, B. (2006). Očarani z močjo. *Socialno delo*, 45(3/5). Pridobljeno 16. 8. 2024 s <https://www.dlib.si/stream/URN:NBN:SI:DOC-HRSM9S2C/931aeaa-068d-4ffa-b212-078c54e83f6e/PDF>
56. Mesec, B. (2009). *Metodologija raziskovanja v socialnem delu 1: načrtovanje raziskave*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.
57. Mešl, N. (2018). K rešitvi usmerjen pristop kot podpora soustvarjanju zelenih izidov v delovnem odnosu. *Socialno delo*, 56(2). Pridobljeno 1. 6. 2024 s <https://www.revija-socialnodelo.si/mma/KResitvi-2018-2.pdf/2019053014132017/>
58. Mešl, N. (2019). *O socialnem delu*. Zapiski predavanj pri predmetu Vzpostavljjanje delovnega odnosa in osebnega stika, UL, Fakulteta za socialno delo.
59. Milošević Arnold, V., & Poštrak, M. (2003). *Uvod v socialno delo*. Študentska založba: Scripta.
60. Možina, M., & Kramer, M. (2002). *Reka življenja: prikaz modela sistemske družinske terapije po Petru Nemetscheku*. Pridobljeno 18. 5. 2024 s <https://www.sloventa.si/wp-content/uploads/2016/02/Mo%C5%BEina-Kramer-Reka-%C5%BEivljenja-2.pdf>
61. Možina, M., & Rus Makovec, M. (2010). *Sistemska psihoterapija*. Pridobljeno 2. 6. 2024 s <https://sfu->

- ljubljana.si/sites/default/files/sfu_public_files/pages/sfu_ljubljana/Spec.%20studij/Sistemska/Mozina_in_Makovec_Sistemska_psihoterapija.pdf
62. Možina, M., Štajduhar, D., Kačič, M., & Šugman Bohinc, L. (2011). Sistemska psihoterapija. V M. Žvelc, M. Možina, & J. Bohak (ur.), *Psihoterapija* (str. 415-501). Ljubljana: IPSA.
  63. Možina, M. (2013). Hipnopsihoterapija. *Kairos: Slovenska revija za psihoterapijo*, 7(1-2). Pridobljeno 1. 8. 2024 s <https://www.skzp.si/wp-content/uploads/2023/02/Hipnoza-hipnoanaliza-hipnoterapija-in-hipnopsihoterapija.pdf>
  64. Možina, M. (2019). Gregory Bateson: Glasnik nove paradigme v znanosti. *Kairos: Slovenska revija za psihoterapijo*, 13(1-2). Pridobljeno 20. 5. 2024 s <https://kairos.skzp.org/index.php/revija/article/view/436/434>
  65. Možina, M. (2020). Zgodnja leta ptiča Dodo: Razvoj teorije skupnih dejavnikov od Rosenzweiga do Frankovega kontekstualnega modela. *Kairos: Slovenska revija za psihoterapijo*, 14(3-4). Pridobljeno 9. 7. 2024 s <https://kairos.skzp.org/index.php/revija/article/view/486>
  66. Možina, M. (2021). Mladostniška in odrasla leta ptiča Dodo: razvoj teorije skupnih dejavnikov od prvih metaanaliz do Schiepkovega sinergetičnega nelinearnega dinamičnega modela. *Kairos: Slovenska revija za psihoterapijo*, 15(1-2). Pridobljeno 9. 7. 2024 s <https://kairos.skzp.org/index.php/revija/article/view/501>
  67. Natiello, P. (1994). The collaborative relationship in psychotherapy. *The Person-Centered Journal*, 1(2). Pridobljeno 24. 7. 2024 s <https://www.adpca.org/wp-content/uploads/2020/11/Natiello-Peggy.-The-Collaborative-Relationship-in-Psychotherapy.pdf>
  68. Nemetschek, P. (2016). *Sistemska družinska terapija z otroki, mladostniki in starši: model reke življenja in analogne metode*. Ljubljana; Vienna: Sigmund Freud University Press.
  69. Poštrak, M. (2022). *Uvod v socialno delo*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.
  70. Praper, P. (2004). Terapevtska delovna aliansa. *Psihološka obzorja*, 13(1). Pridobljeno 26. 7. 2024 s <https://www.dlib.si/stream/URN:NBN:SI:DOC-G3P11M90/89359e61-12d7-4d3d-b78e-109460681adc/PDF>
  71. Pritz, A. (2003). Uvod v globalizirano psihoterapijo. V J. Bohak, & M. Možina (ur.), *Zbornik prispevkov: Kaj deluje v psihoterapiji? Novejše raziskave njene uspešnosti. Drugi študijski dnevi SKZP, 7. – 8. junij 2002, Rogla, Slovenija* (str. 9-11). Maribor: Slovenska krovna zveza za psihoterapijo.

72. Relvas, A. P., & Sotero, L. (2018). Family therapy with involuntary clients. The therapeutic alliance as a major key to therapy success. V: R. Pereira, & J. L Linares (ur.), *Clinical interventions in systemic couple and family therapy* (str. 191-205). Pridobljeno 25. 7. 2024 s <https://estudogeral.uc.pt/bitstream/10316/81219/1/Family%20Therapy%20with%C2%A0Involuntary%20Clients.pdf>
73. Reynolds, V. (2012). Bridging the world of therapy and activism: Intersections, tensions and affinities. *The international journal of narrative therapy and community work*, 4. Pridobljeno 31. 7. 2024 s <https://vikkireynolds.ca/wp-content/uploads/2017/12/reynoldsandhammoud-beckett2012bridging-therapy-activism.pdf>
74. Richards, J. C. (2017). *Marriage and family therapy and the law: Discovering systemic common ground* (Doktorsko delo). Pridobljeno 30. 7. 2024 s <https://scholarsrepository.llu.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1404&context=etd>
75. Rode, N. (2017). Defining social work is a never-ending story. *Journal of Social Work*, 20(1). Pridobljeno 10. 6. 2024 s https://www.researchgate.net/publication/303834207_Defining_social_work_is_a_never-ending_story_Definiranje_socialnega_dela_je_zgodba_brez_konca
76. Rosenzweig, S. (1936). Some implicit common factors in diverse methods of psychotherapy. *The American Journal of Orthopsychiatry*, 6(3). Pridobljeno 14. 5. 2024 s <https://betteroutcomesnow.com/wp-content/uploads/2018/01/some-implicit-common-factors-diverse-methods-psychotherapy.pdf>
77. Saleebey, D. (1996). The strengths perspective in social work practice: Extensions and cautions. *Social Work*, 41(3). Pridobljeno 1. 6. 2024 s <https://catherinecrisp.com/wp-content/uploads/2017/01/Saleebey-1996-Cautions-and-extensions.pdf>
78. Saleebey, D. (2008). The strengths perspective: Putting possibility and hope to work in our practice. V B. W. White (ur.), *Comprehensive handbook of social work and social welfare* (str. 123-142). Pridobljeno 1. 6. 2024 s <https://www.hzu.edu.in/uploads/2020/9/Comprehensive%20Handbook%20of%20Social%20Work%20and%20Social%20Welfare.pdf#page=145>
79. Selvini Palazzoli, M., Boscolo, L., Cecchin, G., & Prata, G. (b. d.). *Hypothesizing, circularity, neutrality. Three guidelines for the conductor of the session*. Pridobljeno 26. 6. 2024 s <https://shinuisschool.co.il/wp-content/uploads/2021/10/Selvini-et-al-Hypothesizing-circularity.pdf>

80. Skupnost centrov za socialno delo Slovenije. (2024). *Katalog javnih pooblastil, nalog po zakonu in storitev, ki jih izvajajo centri za socialno delo*. Pridobljeno 27. 7. 2024 s <https://www.scsd.si/katalogi/katalog-javnih-pooblastil/>
81. Skynner, R. (1982). Framework for viewing the family system. V A., Bentovim, G. G. Barnes, & A. Cooklin (ur.), *Family therapy* (str. 3-36). London: Academic Press.
82. Stith, S. M., Liu, T., Davies, L. C., Boykin, E. L., Alder, M C., Harris, J. M., & Dees, J. (2009). Risk factors in child maltreatment: A meta-analytic review of the literature. *Agression and Violent Behavior*, 14(1). Pridobljeno 26. 7. 2024 s https://www.academia.edu/45495306/Risk_factors_in_child_maltreatment_A_meta_analytic_review_of_the_literature
83. Stritih, B. (1998). Na poti k avtonomiji socialnega dela kot stroke in znanosti. *Socialno delo*, 37(3/5) Pridobljeno 1. 6. 2024 s https://www.revija-socialnodelo.si/mma/Na_URN_NBN_SI_DOC-RXLTBQ9W.pdf/2019041614382484/
84. Štajduhar, D. (2010). Uvod v konstruktivizem za psihoterapevte. *Kairos: Slovenska revija za psihoterapijo*, 4(1-2). 29-48.
85. Šugman Bohinc, L. (2000). Kibernetika spremembe in stabilnosti v kontekstu svetovalnega in terapevtskega dela s klientskim sistemom. *Psihološka obzorja*, 9(2). Pridobljeno 24. 5. 2024 s https://azkurs.org/pars_docs/refs/22/21226/21226.pdf
86. Šugman Bohinc, L. (2006). Socialno delo z neprostovoljnimi uporabniki. *Socialno delo*, 45(6). Pridobljeno 26. 7. 2024 s <https://www.dlib.si/stream/URN:NBN:SI:DOC-TO7977NE/1d9fa111-1d50-4e9a-9f9a-56714c8c42b2/PDF>
87. Šugman Bohinc, L. (2010). Od objektivizma h konstruktivizmu in socialnemu konstrukcionizmu v sistemski psihoterapiji. *Kairos: Slovenska revija za psihoterapijo*, 4(1-2). Pridobljeno 24. 5. 2024 s <https://kairos.skzp.org/index.php/revija/article/view/110/102>
88. Tomičič, P. (2019). *Povezanost univerzitetne izobrazbe z delom sistemskih družinskih terapevtov* (Magistrsko delo). Pridobljeno 21. 8. 2024 s <https://repozitorij.uni-lj.si/Dokument.php?id=125768&lang=slv>
89. Videmšek, P. (2020). Umeščanje refleksije o strokovnih izkušnjah s pozitivnimi izidi v supervizijski process. *Socialno delo*, 59(2/3). Pridobljeno 27. 7. 2024 s <https://www.dlib.si/stream/URN:NBN:SI:DOC-SSAMFRAV/1be98429-38e3-4825-9260-d8b2c7e3d166/PDF>
90. Vidonja, P., & Kustec, K. (2016). Vzpostavitev sodelovanja z družinami v izvirnem delovnem projektu pomoči. V: N. Mešl, & T. Kodele (ur.), *Družine s številnimi izzivi:*

- soustvarjanje pomoči v skupnosti* (str. 65-78). Pridobljeno 25. 7. 2024 s https://www.academia.edu/30953055/Dru%C5%BEine_s_%C5%A1tevilnimi_izzivi_soustvarjanje_pomo%C4%8Di_v_skupnosti
91. Von Bertalanffy, L. (1968). *General system theory: Foundations, development, applications* [pdf]. Pridobljeno 15. 8. 2024 s https://monoskop.org/images/7/77/Von_Bertalanffy_Ludwig_General_System_Theory_1968.pdf
92. Walker, S. (2008). *Family therapy and systemic practice*. Pridobljeno 16. 7. 2024 s https://www.researchgate.net/publication/332119523_Family_therapy_and_systemic_practice
93. Žvelc, M. (2011). Kaj je psihoterapija? V M. Žvelc, M. Možina, & J. Bohak (ur.), *Psihoterapija* (str. 1-10). Ljubljana: IPSA.

9. PRILOGE

9.1. Vodilo za intervju

Tema: opredelitev in primerjava področij

1. V čem opazate morebitne podobnosti in razlike med epistemološkimi predpostavkami ter temeljnimi koncepti znanja in delovnimi metodami ter spretnostmi postmodernega sistemskega socialnega dela in postmoderne sistemske psihoterapije?
2. V čem opazate morebitne podobnosti in razlike, če primerjate odnos strokovnih delavcev do uporabniških sistemov v postmodernem sistemskem socialnem delu in postmoderni sistemski psihoterapiji?
3. V čem opazate morebitne podobnosti in razlike v načinu vodenja in poteku procesa podpore in pomoči posamezniku ter družini v postmodernem sistemskem socialnem delu v primerjavi s postmoderno sistemsko psihoterapijo?

Tema: raba in uporabnost znanj

4. Katera znanja, delovne metode in spretnosti, ki jih je razvilo postmoderno sistemsko socialno delo, bi bilo po vašem mnenju mogoče in smiselno uporabiti tudi v postmoderni sistemski psihoterapiji, in obratno?
5. Katera znanja, delovne metode in spretnosti postmoderne sistemske psihoterapije po vašem mnenju ne bi bilo smiselno ali mogoče uporabiti v postmodernem sistemskem socialnem delu, in obratno?
6. Bi za na konec še kaj dodali/izpostavili v povezavi z dotično temo?

Demografske podrobnosti

Kakšna je vaša izobrazba?

Imate morda dodatna usposabljanja?

Kakšne delovne izkušnje imate?

Katera so vaša pretekla in sedanja področja dela?

9.2. Določitev enot kodiranja

INTERVJU A

1. V čem opazate morebitne podobnosti in razlike med epistemološkimi predpostavkami, temeljnimi koncepti znanja in delovnimi metodami ter spretnostmi postmodernega sistemskega socialnega dela in postmoderne sistemske psihoterapije?

/Meni se zdi v večini v bistvu, da se to skoraj kar čisto prekriva./ (A1) V resnici bi zelo težko eno zelo jasno ločnico potegnila, da bi rekla to je pa samo izključno za socialno delo ali pa to je pa samo izključno za sistemsko psihoterapijo./ (A2) Tako da mogoče edina stvar, ki mi je ostala v spominu je ta, ko nam je enkrat profesor Stritih na predavanju narisal stopnice in rekel, da gre socialno delo do ene določene stopnice, psihoterapija pa gre še par stopnic nižje v smislu dinamike dela./ (A3) Drugače pa v smislu epistemoloških predpostavk, konceptov, pristopa, etike udeležенosti, je to za moje pojme v resnici enako - ta neka podstat je med njima po mojem mnenju enaka./ (A4)

1.1. Konkretno katere koncepte, metode ali pristope, kjer se vam zdi, da se postmoderno sistemsko socialno delo in postmoderna sistemska psihoterapija prekrivata, lahko izpostavite?

/Zdi se mi, da so to k rešitvi usmerjeni pristopi./ (A5) To se mi zdi, da je tudi specifika sistemske psihoterapije, ki je za razliko od klasične psihoanalize dosti bolj k rešitvi usmerjena, in tudi specifika socialnega dela, ki je k rešitvi usmerjeno./ (A6) To se mi zdi mogoče še najbolj, da se prekriva in izstopa poleg odnosa, ki pa je tako ali tako osnova vsega – v socialnem delu z uporabnikom in v terapiji s klientom. Če ni odnosa je težko sploh karkoli početi./ (A7)

1.2. V čem še opazate razlike med postmodernim sistemskim socialnim delom in postmoderno sistemsko psihoterapijo?

/V socialnem delu se mi zdi v odvisnosti od veje socialnega dela, ali so to življenjske okoliščine, kjer pridejo tudi bolj oprijemljive stvari, s katerimi se je treba ukvarjati, na primer zakonodaja, odločbe ... tega v terapiji načeloma ni./ (A8) V terapiji mislim, da tiste stopnice dol predstavljajo mogoče malo bolj poglobljeno raziskovanje nekih vzorcev, preteklih izkušenj, trenutnih stanj/ (A9) in je tudi malo več časa in prostora navsezadnje za to./ (A10) Na CSD-ju ali podobnem kontekstu so stvari vseeno iz strani sistema se mi zdi tudi tako nekako bolj zamejene. Se mi zdi, da je podobno tudi na primer v šoli, kjer so svetovalne službe in sodelujejo z učenci, ki so kao

problematični in takoj ko je malo bolje potem otrok ne rabi več hoditi k njej, ker je socialna delavka itak preobremenjena, nima časa in ima še dosti drugih, kar je škoda./ (A11) Iz tega vidika se mi zdi, da je potem razlika predvsem v tem, da psihoterapija ni vsem dostopna žal, iz finančnega vidika,/ (A12) ampak hkrati je pa tudi več časa in prostora za določene stvari malo bolj razdelati./ (A13)

2. V čem opazate morebitne podobnosti in razlike, če primerjate odnos strokovnih delavcev do uporabniških sistemov v postmodernem sistemskem socialnem delu in postmoderni sistemski psihoterapiji?

/V vlogi socialne delavke sem se v tisti službi srečevala z na primer primeri, ko so uporabniki potrebovali konkretno podporo za urediti neke stvari na CSD-jih ali pa glede vrtcev, ko so vključevali otroke not ... Pri terapiji pa se s takšnimi situacijami redko srečujem./ (A14) Moja izkušnja je, da naj bi v teoriji bilo veliko podobnosti, v praksi pa jih nekako ne zaznavam./ (A15) Sama sem veliko sodelovala in imela izkušnje s socialnimi delavci, ki so delali z ljudmi, ki imajo težave z zasvojenostjo in veliko ljudi na CSD-jih, pa ne samo na CSD-jih tudi izven, se mi zdi, da ima še vseeno neko mero predsodkov do ljudi, ki so zasvojeni./ (A16) Sploh zdaj v zadnjem obdobju preden sem šla na svoje, sem delala z zasvojenimi starši, kjer so bili še otroci posredi in tam ljudje dosti bolj reagirajo, ker so otroci posredi. Ker tu je bilo zelo tako – ali se greš urejati ali pa ti otroka odvezamemo. In velikokrat sem te socialne delavce doživela iz te neke mogoče tudi iz osebne stiske ali želje po zaščiti otroka ... sem jih lahko doživela, da so bili dosti bolj v vlogi nekih strokovnjakov/ (A17) in da niso bili tako participatorni in vpleteni,/ (A18) ampak tako v smislu: "Jaz vem, kaj je dobro zate. Ti moraš to tako in tako narediti. To ni bilo prav, kar si delala.", ampak to niso bili vsi, da ne bo pomote./ (A19) Ampak jaz sem mogoče malo bolj kontaminirana s tem, ker sem delala s tako specifično populacijo. Ker na drugi strani se mi zdi, da ljudje, ki so ali pa smo delali z njimi – ljudmi, ki so zasvojeni, da smo dosti eno večjo mero spoštovanja do njih kazali. Ampak se mi zdi, da je to tako, ker je tako specifična populacija. /Če pa izhajam izključno iz teorije, bi se pa morala socialno delo in sistemska psihoterapija prekrivati./ (A20) Bi mogle biti več ali manj same podobnosti iz tega vidika, kako se gleda na uporabniške sisteme/ (A21) in na sploh, kako delujeta v praksi./ (A22) Konkretno bi na primer izpostavila krožna vprašanja,/ (A23) vprašanje čudeža,/ (A24) vprašanje smisla,/ (A25) lestvica ... to je vse zelo uporabno v obeh primerih za moje pojme./ (A26) Ena specifično sistemska metoda dela je pa na primer reka življenja/ (A27) in pa tudi zgodbe, pripovedovanje

zgodb – to je ta narativen pristop, ki je tudi značilen za sistemsko psihoterapijo,/ (A28) ampak uporaben tudi v socialnem delu./ (A29)

2.1. V čem pa opazate podobnosti in razlike, če primerjate odnos strokovnih delavcev do upoštevanja širšega konteksta uporabnikov v postmodernem sistemskem socialnem delu in postmoderni sistemski psihoterapiji?

/Zdi se mi, da zelo upoštevajo./ (A30) Sistemska psihoterapija tako ali tako vse dojema kot sistem, tako da ne moreš zares ločeno opazovati. To, kar smo se na socialnem delu učili pa tudi – to, da človek ni zdaj nek otok sredi ničesar, ampak da je vedno vključen v neke sisteme – družina, šola, poklicno ... Tako da mislim, da v obeh primerih morajo upoštevati ta kontekst iz kje človek prihaja./ (A31) Na primer ravno zdaj imamo situacijo in delam z eno deklico staro 18 let. Ona živi v enostarševski družini z mamo. Njena stara starša sta se preselila iz Bosne že kot mlada, z očetom nima stikov, je alkoholik. Dedek je zelo veren, je musliman in tako se je ona veliko pazila pri starih starših in je tudi veliko tega njej dedek posredoval. Na drugi strani živi še v Štepanjskem naselju, kjer je pa neka mikro lokacija znotraj Ljubljane. Ravno zdaj sem imela na svoji superviziji ugotovitev glede te situacije, koliko je enih pravil tam v tem okolju, ki jih jaz sploh ne poznam. In sem imela to ugotovitev, kako se res ne smem postavljati v pozicijo, da karkoli razumem in da vem, ker ne. Veliko je enih pravil, zapovedi ... Sama izhajam iz ateistične družine in sploh nimam neke osnove, po eni strani iz teh nekih muslimanskih prepričanj, po drugi strani pa okolja, iz katerega izhaja in vsakič znova me opozori, da ne smem nikoli imeti nekih predpostavk in koliko moram preverjati: "Aha, kaj pa to pomeni, če on tako naredi ...". Pomembno je, da ne sklepam prehitro.

3. V čem opazate razlike in podobnosti v načinu vodenja in poteku procesa podpore in pomoči posamezniku ter družini v postmodernem sistemskem socialnem delu v primerjavi s postmoderno sistemsko psihoterapijo?

/Ja, spet se mi zdi, da mora biti ta potek vodenja v obeh primerih zelo prekrivajoč na eni in drugi strani,/ (A32) ampak spet je tukaj nek širši kontekst. V psihoterapiji imaš več časa in prostora za moje pojme,/ (A33) kakor znotraj enega sistema, kjer imaš določeno število uporabnikov vsak dan in jih moraš "obdelati"./ (A34) Tako da način vodenja pa se meni zdi, da mora biti podoben – pomembno je pridružiti se družini ali pa individualnemu klientu, uporabniku tam, kjer je./ (A35) Pomembno je ne biti v tej neki poziciji, da veš./ (A36) Slišati jih/ (A37) in voditi na podoben način./ (A38) Zdi se mi, da v kontekstu socialnega dela je tako,

da se boš kakšno stopničko prej ustavil in niti ni nujno in tudi ne pomeni, da čim nižje grem boljše je, ker nekateri nočjo, ne rabijo, ne želijo in tudi to je okej. Ni zdaj tako, da bi nekaj bilo boljše ali pa slabše./ (A39) ampak ja, v tem jaz vidim razliko, da je spet ta čas – koliko časa in prostora/ (A40) pa globine v smislu koliko nekega raziskovanja si lahko privoščimo, da v tem je ključna razlika med socialnim delom in psihoterapijo in s tem je povezan tudi način vodenja. Da ne gremo nekam, kamor ne bomo mogli priditi do konca in da ne odpiramo nekih stvari, ki jih nimamo časa zapreti zares./ (A41)

3.1. Kaj pa bi izpostavili kot konkretno spretnost ali koncept dela, ki ga znotraj socialnega dela ne prepoznavate in vam je v pomoč, da greste globlje in da raziskujete znotraj sistemske psihoterapije?

/Ja, reka se mi zdi nek dober analogen način, kjer se mi zdi, da pride veliko enih stvari ven./ (A42) Pa tudi, da imam več nekega prostora, da lahko rečem uporabnici, naj pride naslednjič sama ali sama z možem na primer, če gre za družino ali pa da pride še otrok ... Zdaj odvisno v kakšnem kontekstu je./ (A43) Pa da vem, da nisem normirana z določenim številom srečanj, ki jih imamo še pred sabo./ (A44) In da ima človek tudi možnost ena na ena določene stvari spregovoriti./ (A45) Zdi se mi mogoče tako najbolj pošteno ali pa dobro bi bilo, da socialni delavci na neki točki ugotovijo ali pa ko uporabnik izrazi na neki točki neko motivacijo ali željo, da jih preusmerijo in jim ponudijo še opcije, kaj vse še obstaja, da lahko še druge raziskujejo malo bolj./ (A46) Ampak ne glede na vse je osnova odnos – globlje lahko greš samo, če imaš dober odnos vzpostavljen./ (A47) kar je delovni odnos v socialnem delu./ (A48) Se pravi, pomembno je, da delaš na dobrem stiku s človekom, ki je tam s teboj./ (A49)

4. Katera znanja, delovne metode in spretnosti, ki jih je razvilo postmoderno sistemsko socialno delo, bi bilo po vašem mnenju mogoče in smiselno uporabiti tudi v postmoderni sistemski psihoterapiji, in obratno?

/Vprašanje čudeža./ (A50) vprašanje smisla./ (A51) vprašanje vrat./ (A52) koncept etike udeležенosti./ (A53) perspektiva moči./ (A54) pridruževanje./ (A55) sooblikovanje./ (A56) krožnost./ (A57) in zavedanje, da nisem jaz nek nevtralnež kot strokovnjak, ampak da sem zelo udeležena in del teh procesov, ki se odvijajo. Se pravi zavedanje vključenosti opazovalca v cel sistem./ (A58) V bistvu zdi se mi, da ga ni koncepta, ki se ga ne bi dalo aplicirati./ (A59) V kontekstu teh neprostopljivih transakcij – tega je v psihoterapiji dosti manj vsaj formalnih./ (A60) Neformalnih pa ni toliko malo. Velikokrat je tako, da rečejo, da je žena rekla, da mora

priti na primer. V resnici niso čisto sami iz sebe prišli in ja, /tudi ta znanja, ki so v okviru neprostopoljnih transakcij, kar bi mislili, da tega v psihoterapiji ni misleč, kdo bi pa hodil pa še plačal povrh vsega./ (A61) Ne vidim zares, da bi rekla, da socialnodelovna znanja nimajo nobene zveze v sistemske psihoterapiji. Vse se da uporabiti za moje pojme./ (A62)

4.1. Kaj pa obratno? Torej znanja iz postmoderne sistemske psihoterapije v postmodernem sistemskem socialnem delu?

/Meni se zdi, da je škoda, da se več znanj iz sistemske psihoterapije ne uporablja v socialnem delu./ (A63) Na primer ta reka se mi zdi ena taka stvar, ki bi jo lahko čisto komot uporabljali na primer na CSD-ju, kjer delajo z družinami in se mi zdi, da bi bila to krasna stvar./ (A64) Ali pa mogoče več uporabe hipnoze, ki smo jo na sistemske psihoterapiji dosti bolj poglobljeno delali v primerjavi s tem, kar smo na socialnem delu omenjali. Tam so omenjali hipnozo bolj v kontekstu zgodb in vsakodnevnega transa./ (A65) Zdi se mi, da bi to zelo fajn prišlo, ker dostikrat ljudje pridejo zelo vznemirjeni in bi bilo zelo uporabno./ (A66) Potem, da bi bilo mogoče tudi več na temo, kako delati s pari. Ker se slej kot prej s partnerskimi situacijami srečuješ./ (A67) Ampak ne vem, koliko je to realna stvar v smislu učnega načrta./ (A68) Ampak meni bi se zdelo zelo smiselno, da bi bila vsaj v okviru vaj priložnost za kaj takega./ (A69) Ostale stvari se mi pa zdijo že preveč intenzivne, da bi jih uporabljali v kontekstu socialnega dela./ (A70) ker spet, ni tu pravi čas in prostor za to./ (A71)

5. Katera znanja, delovne metode in spretnosti postmoderne sistemske psihoterapije po vašem mnenju ne bi bilo smiselno ali mogoče uporabiti v postmodernem sistemskem socialnem delu, in obratno?

/Sigurno neko poglobljeno delo s travmo./ (A72) da ni tam čas in prostor za to./ (A73) Za moje pojme tudi delo s kipi – to je tudi ena metoda./ (A74) ki se mi zdi tudi mogoče zelo intenzivna./ (A75) Potem rekonstrukcija družine tudi mislim, da paše bolj v terapijo./ (A76) Se pravi bolj te neke tehnike in metode, ki poglobljajo neko delo./ (A77) Pa predvsem iz tega vidika, da kontekst socialnega dela je malo drugačen/ (A78) in v enih delih omejen/ (A79) in se mi zdi zelo nepošteno do ljudi nekaj odpirati in da ne moreš zapreti pa jih potem poslati v svet, da jih tako nekaj raztrese in potem ne vejo, kaj sploh s tem početi./ (A80)

5.1. Kaj pa obratno? Kar iz socialnega dela ne bi bilo uporabno v sistemske psihoterapiji?

Ne zares. /Zdaj razmišljam – imam tudi takšno izkušnjo, da je ljudem najbolj pomagalo, da so pridobili zelo take surove informacije v takem smislu, ne vem na primer glede nekih postopkov in odločb ali kako postopati .../ (A81) Se mi zdi, da ljudje včasih rabijo zgolj samo neke gole informacije tudi v terapevtskem kontekst in vidim, sicer redko, ampak ko komu nekaj takega razložim vidim, kakšno olajšanje jim je, ker končno razumejo, kaj morajo narediti in kakšen je vrstni red teh postopkov. Ljudje smo različni – eni se bolj, drugi manj znajdejo./ (A82) Tako da se mi zdi, da tudi te same zakonodajne osnove, vidim, da mi zdaj prav pridejo tudi v psihoterapevtski praksi./ (A83) Tako da ne morem reči, da česa socialnodelovnega ne bi mogla v kakšni situaciji uporabiti./ (A84) Vidim, da mi ta vsa znanja pridejo prav./ (A85)

6. Bi za konec še kaj dodali ali izpostavili? Morda česar sama nisem zaobjela z vprašanji o dotični tematiki?

/Sama sem presenečena nad tem, koliko se prekrivata področji. Nisem pričakovala zares./ (A86) Sploh tako, da je iz moje perspektive socialno delo v terapiji v bistvu skoraj v celoti uporabno./ (A87) Ampak okej v drugo stran vidim tudi neko mejo do kje, ampak, ja./ (A88) Se mi zdi, da se vidi, da so ti eni izmed začetnikov bili po izobrazbi socialni delavci in najbrž ni naključje, da se prekrivata./ (A89) To bi rekla.

Demografske podrobnosti

Kakšna je vaša izobrazba? Univerzitetno diplomirana socialna delavka in trenutno v statusu specializantke sistemske psihoterapije brez zaključnega izpita.

Imate morda dodatna usposabljanja? Formalna ne. Več znanj s področja zasvojenosti – delo s posamezniki, ki imajo težave z odvisnostjo.

Kakšne delovne izkušnje imate? Katera so vaša pretekla in sedanja področja dela? Društvo Projekt – nevladna organizacija za pomoč ljudem, ki imajo težave z zasvojenostjo (delo v različnih programih: terapevtska skupnost, reintegracija, delo z otroki in mladostniki. Trenutno pa v zasebni praksi sistemske psihoterapije.

INTERVJU B

1. V čem opazate morebitne podobnosti in razlike med epistemološkimi predpostavkami ter temeljnimi koncepti znanja in delovnimi metodami ter spretnostmi postmodernega sistemskega socialnega dela in postmoderne sistemske psihoterapije?

/Opažam veliko podobnosti med epistemološkimi predpostavkami./ (B1) Vsaj v teoriji naj bi recimo delo socialne delavke ali socialnega delavca temeljilo na konstruktivizmu, socialnem konstrukcionizmu, enako v sistemski psihoterapiji./ (B2) Kolikor imam jaz izkušenj – socialne delavke in delavci ne delujejo vedno na ta način, ampak je velikrat tudi neko bolj objektivistično delovanje./ (B3) Vsaj z vidika znanja ane, ki ga pridobivajo študentke in študenti ene in druge stroke pa se mi zdi, da je tukaj velik podobnosti./ (B4) Med temeljnimi koncepti znanja, delovnimi metodami, spretnostmi ... js bi rekla, da je velik podobnosti./ (B5) veliko je enga znanja al pa nekih teorij socialnega dela, ki so uporabne v sistemski psihoterapiji/ (B6) in obratno./ (B7) Če pomislim recimo vzpostavljanje delovnega odnosa in osebnega stika, sprejemanje dogovora o sodelovanju v socialnem delu je za moje pojme in po mojih izkušnjah precej podobno tudi terapevtskemu dogovoru v sistemski psihoterapiji./ (B8) Delo s perspektive moči./ (B9) raziskovanje virov se mi zdi, da je ključno v socialnem delu in sistemski psihoterapiji./ (B10) Etika udeležnosti tudi./ (B11) Moram kar pomisliti ... /Eno je tudi, če pomislim – jst ko sm najprej pridobila izobrazbo iz socialnega dela in potem psihoterapije, sm velik enih znanj k sm jih dobila pri študiju socialnega dela vnašala tudi v svoje terapevtsko delo./ (B12) Nikol pa nism delala kot socialna delavka ne vem al na nekem centru al v neki nevladni organizaciji k verjamem da bi blo tudi obratno no, ampak nimam te izkušnje./ (B13) Potem recimo narativni pristopi je ena taka tema, ki se mi zdi da je po eni strani socialnodelovna po drugi strani iz sistemske psihoterapije./ (B14) Okej, recimo podobnost je tudi, da pri socialnem delu gre za delo s posameznikom, parom, družino, skupino, enako je v sistemski psihoterapiji./ (B15)

1.1. V čem pa opazate razlike?

/V bistvu razlike so po mojem mnenju glavne v kontekstu in okoliščinah./ (B16) Recimo velikrat socialne delavke in socialni delavci povejo, kako, vsaj po mojih izkušnjah, recimo nimajo dovolj časa, da bi ne vem v miru se pogovorili s človekom, s katerim delajo, raziskovali definicijo problema in rešitve, načrtovali recimo neke korake do zelenega izida. V psihoterapiji se mi zdi, da so te okoliščine bolj naklonjene nekemu tudi dolgotrajnejšemu sodelovanju./ (B17) Tako da se mi to zdi, da je glavna razlika že na sploh, če gledam samo stroko in znanost - socialno delo, psihoterapija na sploh./ (B18) Mogoče razlika ja, v epistemoloških predpostavkah, tko kot sm prej rekla v teoriji naj bi nekako obe, ja stroki, temeljili na istih epistemoloških predpostavkah, ampak po mojih izkušnjah v praksi ni vedno tako./ (B19) To se mi zdi, da je pač odvisno zlo od samega posameznika, pomagajočega, pomagajoče osebe./

(B20) So določena znanja, ki sem jih recimo js spoznala v okviru sistemske psihoterapije pa se v socialnem delu ne uporabljajo/ (B21) ali pa vsaj je bla moja izkušnja, da ne vem, ni socialnih delavk ali delavcev, ki bi se naslanjal na ta znanja, ker ali jih nimajo,/ (B22) ali niso imeli priložnosti jih pridobiti./ (B23) Recimo hipnoza je ena taka tema./ (B24) Tudi narativni pristopi,/ (B25) ampak je tudi vedno več socialnih delavk in delavcev, ki imajo ta znanja, ampak jih še vedno recimo dokaj malo,/ (B26) ker je tema, ki jo poglobljeno spoznajo samo na podiplomskem študiju./ (B27) Mogoče ena razlika, ki mi pride na misel je tudi ta, da v socialnem delu je po mojem mnenju več skupinskega dela, že zaradi konteksta dela, okoliščin v recimo v neki organizaciji./ (B28) V sistemske psihoterapiji je pa se mi zdi odvisno predvsem od terapevta, ali se odloči za skupinsko delo. Razen, če so to terapevti, ki so zaposleni spet v neki organizaciji recimo v terapevtski skupnosti, kjer je pač tudi skupinsko delo neka oblika pomoči ljudem./ (B29) Okej prej sem rekla, da je kr neki podobnosti v sprejemanju dogovora o sodelovanju in terapevtskega dogovora, ampak spet vidim tudi razlike v tem, ker gre za drug kontekst dela./ (B30) V psihoterapiji, večinoma se izvaja psihoterapija v zasebni praksi, ki je plačljiva, ki ni na koncesijo v okviru zavarovalnice/ (B31) in je del terapevtskega dogovora potem tudi ne vem cena, način plačevanja. V socialnem delu tega običajno ni./ (B32) To je to, kar mi zdej pride na misel.

2. V čem opazate morebitne podobnosti in razlike, če primerjate odnos strokovnih delavcev do uporabniških sistemov v postmodernem sistemskem socialnem delu in postmoderni sistemski psihoterapiji?

/To se mi zdi, da je precej podobno, kakor sem že prej govorila o epistemoloških predpostavkah./ (B33) Spet se mi zdi, da naj bi bil odnos zelo podoben v smislu, da sta uporabnik in uporabnica pa pomagajoča oseba v nekem enakovrednem odnosu,/ (B34) sodelovalnem,/ (B35) vsak ekspert iz svojih izkušenj in za svoje področje./ (B36) Je pa res, da socialno delo je taka stroka, sploh odvisno spet od področja dela, kjer ne moremo vedno delovati po temeljnih konstruktivizmu, ampak tudi objektivizmu – recimo ne vem področje varstva otrok in družine, zlorabe in zanemarjanja otrok. Tukaj je zelo jasno, kaj zakon določa in so pač socialne delavke na nek način primorane temu slediti, postaviti mejo in povedati, kaj je sprejemljivo in kaj ni, kar po svoje zna biti zelo objektivistično./ (B37) Včasih so študentke poročale, da imajo recimo neke socialne delavke ali pa delavci tudi zelo tak odnos do uporabnikov, včasih tudi zelo uradniški zaradi same narave dela ali področja,/ (B38) ker se mi zdi, da v psihoterapiji je vseeno, ne vem če si predstavljam nekoga, ki dela v zasebni praksi, ki ima rezervirano eno uro ali tri četrt ure za eno

osebo, se lahko dost bolj posveti tej osebi, povabi k pogovoru in k temu, da skupaj raziskujeta, kaj je neka definicija problema, želni izid./ (B39) Tko da po svoje, kot se študentke in študenti učite, naj bi tudi socialne delavke in delavci delovali na ta način pa se mi zdi, da ni vedno tako. Upam, da se motim./ (B40) Spet odvisno od vsakega posameznika,/ (B41) ampak to je tisto, kjer jaz vidim največ podobnosti in razlik.

2.1. Kako pa menite, da strokovni delavci vidijo širši kontekst uporabnika, torej njegov sistem in vpliv sistema nanj – kako to upoštevajo pri svojem delu?

/Sistemske terapije se mi zdi, da zelo upoštevajo al so pozorni pri svojem delu na tudi okolje uporabnika, klienta/ (B42) in spodbujajo vključevanje vseh pomembnih ljudi v sodelovanje./ (B43) Tudi socialni delavci in delavke naj bi delovali na enak način pa spet glede na izkušnje velikokrat ne./ (B44) Recimo se mi zdi, da v socialnem delu je veliko več nekih interdisciplinarnih sestankov, se pravi, kjer sodelujejo vsi pomagajoči nekemu uporabniku./ (B45) Zdej, kar js vidim kot problem je to, da velikokrat so na sestanku ne vem in psiholog in socialna delavka pa policist pa ne vem kdo vse, ni pa uporabnika. /V sistemske psihoterapije se mi zdi, da se precej poudarja to vedenje, da če se spremeni del sistema, se spremeni cel sistem./ (B46) Se pravi da ne vem, so terapije pozorni na okolje in različne okoliščine osebe, s katero sodelujejo. Se mi zdi, da bi v socialnem delu lahko bli bolj pozorni na to./ (B47) Po svoje vpliv družine, kulture mogoče, da je več poudarka na tem v sistemske psihoterapije, kako recimo samo okolje, v katerem živimo vpliva na definicijo problema v rešitev in tko naprej./ (B48) Se pravi več nekega znanja socialnega konstrukcionizma, k mogoče v socialnem delu ne vem, ni tolk poudarka na tem./ (B49)

3. V čem opazate morebitne podobnosti in razlike v načinu vodenja in poteku procesa podpore in pomoči posamezniku ter družini v postmodernem sistemske socialnem delu v primerjavi s postmoderno sistemske psihoterapije?

/Se mi zdi, da je tko velik podobnosti v epistemoloških predpostavkah/ (B50) in kako naj bi pomagajoča oseba delovala v smislu, da je uporabnik, klient ekspert iz svojih izkušenj/ (B51) in da se mu pomagajoči pridruži./ (B52) Skupno načrtovanje vseh korakov/ (B53) in da se dela na krepitvi moči./ (B54) Spet pa se mi zdi, da sam kontekst delovnega mesta recimo lahko zelo vpliva na razlike./ (B55) Ne vem, če si predstavljam eno socialno delavko na CSD, ki sodeluje s parom v postopku razveze, ki ve, da ima pol ure za en pogovor, si predstavljam, da je lahko način vodenja pogovora precej drugačen,/ (B56) ker je cilj že na nek način že vnaprej določen.

Cilj pogovora je ne vem, načrtovat komu bodo otroci zaupani v skrb in varstvo, kako se bo delilo premoženje in je že namen pogovora lahko drugačen./ (B57) Velikrat so tud uporabniki neprostovoljni uporabniki, se pravi gre za neke neprostovoljne transakcije. V psihoterapiji se mi zdi, da se s tem redkeje srečamo. Seveda tudi, ampak vseen redkeje./ (B58) In je že zaradi samga konteksta način vodenja lahko precej drugačen./ (B59) Pač v smislu al gre za prostovoljnega al neprostovoljnega uporabnika./ (B60) a je cilj pogovora že vnaprej določen, al gre v bistvu za podporo in pomoč posamezniku pri doseganju želenih izidov, ki si jih želi doseči al ki si jih je zamislil. Tko da je a več, glede na te dejavnike potem odvisno tud samo vodenje. To se mi zdi, da je glavno in tisto, kar mi pride na misel./ (B61)

3.1. Kako pa je, kadar sodelujete z družino?

/Spet odvisno od samega konteksta,/ (B62) ampak če si predstavlam ne vem recimo, da vzamemo podobnosti – družina, ki se srečuje z nekim izzivom in ali pride recimo do systemskega psihoterapevta al psihoterapevke al do socialne delavke, delavca, znanja po katerih bi oseba delovala al en al drug strokovnjak so po mojem mnenju si lahko precej podobna v smislu raziskovanja definicije problema od vsakega posameznika/ (B63) želene rešitve,/ (B64) doprinos k rešitvi problema,/ (B65) delo s perspektive moči,/ (B66) etike udeleženosti,/ (B67) ampak spet se mi zdi, da v socialnem delu se redko socialna delavka sreča z družino, ki bi ne vem pršla: "Lejte mamu izzive, doma se velik kregamo, najstnik ne upošteva ure, kdaj mora bit doma, dejte nam pomagat.". Po navad se ne vem, socialna delavka bolj sreča z družino v smislu: "Ja glejte, iz šole smo dobil ne vem kakšno sporočilo al pa policija ne vem, kakšni so bli prekrški ...". Tko da je spet drug kontekst,/ (B68) po navadi gre v socialnem delu za bolj neprostovoljne uporabnike/ (B69) z vnaprej določenimi cilji pogovora oziroma sodelovanja./ (B70) Tko se mi zdi, da ti nč kej dost ne uspem povedat razen, da je zlo odvisno od konteksta./ (B71) Je res težko no opredeliti, ker sta vseen po svoje zlo podobni stroki, po drugi stran pa vseen tok različni no, da je tolk enih dejavnikov k vplivajo na sam način vodenja pogovora, sodelovanja, potek dela./ (B72) Kar tud ne vem v socialnem delu gre velikokrat za enkraten pogovor ali pa dva pogovora mogoče in je to ves proces sodelovanja, v psihoterapiji je običajno kratka terapija, če jih je recimo samo 10 srečanj na primer, pa jih je velikokrat več./ (B73) Seveda lahko ti v desetih urah na veliko drugačen način, po mojem mnenju, zastaviš sodelovanje, kot pa če sta to dve uri ali pa ena ura./ (B74)

3.2. Kje pa opazate podobnosti in razlike, če izhajate iz podobnih kontekstov v strokah?

/Razlike mogoče v tehnikah, ki jih uporabi sistemski psihoterapevt, ki jih socialne delavke po navadi nimajo. V sistemski psihoterapiji je veliko poudarka na recimo tehniki reke življenja v socialnem delu niti ne./ (B75) mogoče jo študentke in študenti spoznajo, ampak ne toliko natančno, da bi jo pri svojem delu zlo al velik uporabljale al prou suvereno. To je recimo ena taka stvar k mi je takoj prišla na misel kaj so te razlike./ (B76) Recimo v sistemski psihoterapiji študentke in študenti pridobijo tudi več znanja o uporabi hipnoze v procesu podpore in pomoči, socialne delavke in delavci niti ne./ (B77) Tko da ... pa čuječnost recimo je tudi v sistemski psihoterapiji več poudarka na čuječnosti in se potem spodbuja kliente k ne vem bolj čuječemu delovanju, da delajo vaje čuječnosti – spet po mojem mnenju v socialnem delu tega niti ni/ (B78). Delo s travmo oziroma s travmami se mi zdi, da je spet velik več poudarka na tem v sistemski psihoterapiji./ (B79) socialne delavke in delavci ... sicer na enem modulu je tudi predmet na to temo, ampak ga ne poznam dovolj, da bi lahko rekla kolk dejansko so usposobljeni za delo s travmami. Sistemski psihoterapevti definitivno bolj./ (B80) Je pa res, da tudi od mojga tega bolj formalnega dela izobraževanja sistemske psihoterapije je minilo že nekaj časa, tko da mogoče se je učni načrt mogoče dost spremenil, sicer kolker mam izkušenj so glavne teme nekako še vseeno zelo podobne, enake. Ja, to je to.

4. Katera znanja, delovne metode in spretnosti, ki jih je razvilo postmoderno sistemsko socialno delo, bi bilo po vašem mnenju mogoče in smiselno uporabiti tudi v postmoderni sistemski psihoterapiji, in obratno?

/Spet podobno kot sm že ne vem al pr prvem al kerem vprašanju rekla. Narativne pristope sta utemeljila dva socialna delavca in so se zelo uveljavili tudi v sistemski psihoterapiji./ (B81) Vidim, da mam tudi js učasih kr izziv pomisliti, kaj je tko res socialnodelovno. Ker tudi veliko konceptov, teorij socialnega dela so razvili ne vem mogoče kakšni psihologi, družinski terapevti. /Ne vem, v socialnem delu na primer govorimo o delu na prvi in delu na drugi ravni. V sistemski psihoterapiji nisem zasledila teh izrazov no, čeprav se tudi dela recimo z družino in na prvi in na drugi ravni./ (B82) Mogoče je več poudarka na delu na drugi ravni pri delu z družino pa mogoče je to ena taka razlika, da v socialnem delu se pa več dela bolj na prvi ravni, če nekako to razlikovanje uporabim./ (B83) To je to, kar mi zdele pride na misel.

4.1. Kaj pa obratno – iz sistemske psihoterapije v socialnem delu?

Okej, neki sem jih že prej omenila - kaj so recimo te razlike, ki jih js opazim in /več znanja po hipnozi bi bilo lahko zelo uporabno za socialne delavke in delavce./ (B84) O tem, kako delati s

travmo./ (B85) Reka življenja se mi zdi ena taka tehnika, ki je lahko zelo uporabna tudi za socialne delavke in delavce./ (B86) Čuječnost./ (B87) Se mi zdi, da o narativnih pristopih veliko več znanja dobijo študentke sistemske psihoterapije kot pa študentke socialnega dela pa bi bilo po mojem mnenju smiselno recimo umestiti ta znanja v učni načrt samega študija, ker se mi zdi, da je zelo uporabno./ (B88) Ne vem, to je to po mojem.

5. Katera znanja, delovne metode in spretnosti postmoderne sistemske psihoterapije po vašem mnenju ne bi bilo smiselno ali mogoče uporabiti v postmodernem sistemskem socialnem delu, in obratno?

/Zelo odvisno od samega konteksta dela socialne delavke in socialnega delavca. Če si predstavljam socialno delavko, ki dela na področju denarnih pomoči na CSD, zanjo recimo znanja o delu s travmami ne bodo toliko mogoče uporabna ali pa niti ne bo imela priložnosti se nasloniti na ta znanja pri svojem delu./ (B89) Al pa ne vem recimo tehnika reke življenja./ (B90) Tko, da zelo odvisno bi rekla od samega konteksta in področja dela./ (B91) Drugače pa težko rečem, da neko znanje, ki ga pridobijo sistemske psihoterapevke in psihoterapevti ne bi bilo uporabno za socialne delavke in delavce. Ja, da ne bi bilo mogoče uporabiti edino zaradi konteksta in področja dela in se mi zdi, da je to glavni kriterij, kaj je pa kaj ni mogoče al pa uporabno./ (B92)

5.1. Kaj pa obratno – iz socialnega dela v sistemski psihoterapiji?

/Spet odvisno od konteksta dela./ (B93) Ne vem, če terapevka dela z mladostnikom mogoče sama znanja o sodelovanju s starimi ljudmi ne bodo toliko uporabna./ (B94) Mogoče neka specifična znanja za delo recimo z ne vem neko skupino ljudi, če delaš na drugem področju al ne delaš na ta način pol ti ta znanja ne pridejo gluh neki prou no./ (B95) Spet pa ne bi mogla reči, da je neki tazga kar je socialno delo al pač so koncepti socialnega dela pa da niso uporabni v sistemski psihoterapiji, ker spet odvisno od vsakega posameznika, področja dela, konteksta./ (B96) Okej mogoče v psihoterapiji vseen ni toliko poudarka na poznavanju recimo različnih programov – Krpan na primer. Js če pomislim kot psihoterapevki mi to znanje čisto nič prou ne pride./ (B97) Dobro mogoče lahko človeku razložim, če želi zaprositi za denarno pomoč na kakšen, po kakšnem sistemu se določa, komu pripada nekomu neka redna ali izredna pomoč, ampak to je pa vse./ (B98)

6. Bi za na konec še kaj dodali/izpostavili v povezavi z dotično temo?

/Tko kt se mi zdi, da sm že večkrat omenla se mi zdi, da je res težko govorit o podobnostih, razlikah, uporabnosti, neuporabnosti na splošno, ker je tolk po mojem mnenju odvisno od zlo konkretnih situacij./ (B99) A veš ne vem, če si predstavlam eno psihoterapevko ki dela v zasebni praksi pa eno socialno delavko, ki dela na CSD – mislm to sta dve tolk različni področji dela, dva tolk različna konteksta, da ja seveda so znanja, ista znanja, ki ti pridejo prou pri enem in drugem področju, je pa res, da je tolk odvisno od samega konteksta, da je pol tud delo lahko velik drugačno zaradi samga konteksta in okoliščin, v katerih delaš no./ (B100) Tko se mi zdi, da ne vem mogoče je že tud to, da je psihoterapija plačljiva v Sloveniji en tak kontekst, k mogoče vpliva na zavzetost uporabnikov za sodelovanje in je pol pač večina interakcij prostovoljnih./ (B101) medtem ko v socialnem delu vemo, da večina je neprostovoljnih tko da je že to tud ena taka velka razlika./ (B102) Tko, da to vidim a veš, da je pr men predvsem ovira v tem najinem pogovoru no, ko skušam razmišljat o različnih situacijah, ki pa zlo vplivajo na to, na katero znanje se recimo pomagajoča oseba nasloni, kaj je neka tehnika, ki jo lahko uporabi, al pa ne more, kaj lahko pride prou. To se mi zdi, da je glavno./ (B103)

Demografske podrobnosti

Kakšna je vaša izobrazba? Univerzitetno diplomirana socialna delavka, specializantka sistemske psihoterapije (brez zaključene specializacije) in doktorska študentka socialnega dela.

Imate morda dodatna usposabljanja? Seminarji v okviru študija psihoterapije.

Kakšne delovne izkušnje imate? Katera so vaša pretekla in sedanja področja dela? Delo na Fakulteti za socialno delo. Brez izkušenj v praksi socialnega dela. Psihoterapevsko delo v zasebni praksi.

INTERVJU C

1. V čem opazate morebitne podobnosti in razlike med epistemološkimi predpostavkami ter temeljnimi koncepti znanja in delovnimi metodami ter spretnostmi postmodernega sistemskega socialnega dela in postmoderne sistemske psihoterapije?

/Js vidm več podobnosti kot razlik./ (C1) Se mi zdi, da ne vem v kero smer, ampak ena iz druge črpa. Zdej pa ne vem, al to črpa socialno delo iz sistemske psihoterapije al sistemska psihoterapije iz epistemologije socialnega dela./ (C2) ampak tko kar je ena beseda k se ves čas pojavlja v obeh so sigurno viri/ (C3) in ta osredotočenost na sedanjosti in prihodnost./ (C4) krepi človeka s tem kar že ma/ (C5) in osredotočenost na rešitve. To so sigurno tko taka

področja k bi rekla, da se v bistvu čisto prekrivata./ (C6) Kako vidim razlike ... Bi rekla, da tko v praksi bi rekla, da v socialnem delu delujemo veliko bolj ciljno usmerjeno/ (C7) in po eni tej metodi kratkih, hitrejših rešitev in tko/ (C8) in da je sistemska psihoterapija vseen bolj poglobljen način spoznavanja al pa razreševanja./ (C9) Je tko terapija sam koncept je zdravljenje./ (C10) medtem ko socialno delo je reševanje določenih stisk po enih korakih, da se človeka takrt podpre, medtem ko pr terapiji tud če je sistemska, iščemo neke globlje podporne organizme./ (C11)

1.1. Lahko izpostavite konkretne metode, tehnike, spretnosti?

/Bi rekla, da je tko celoten ta okvir vzpostavitve procesa, da opažam v obeh področjih. Torej, kako je pomembno najprej vzpostaviti en delovni odnos, ki temelji na enem zaupanju pa kako je ta začetna faza sodelovanja fokusirana sam na odnos ne sam na funkcionalno delo./ (C12) In tko postavljat te meje: "To je tvoje, js sm na drugi strani in sm tvoj sopotnik in ti bom pomagu na tvoj način pridit do rešitve." – vidim, da se tega poslužujemo v obeh strokah./ (C13) Bi pa recimo izpostavlja reko življenja/ (C14) pa narativne pristope k so bolj iz terapije .../ (C15) Tko da ja mogoče ta delovni okvir, vzpostavitev odnosa,/ (C16) fokus na rešitev,/ (C17) definicija problema,/ (C18) iskanje virov klienta oziroma uporabnika bi izpostavlja kot podobnosti./ (C19) Razlika pa je tud to, da v terapiji rečemo klient v socialnem delu pa uporabnik./ (C20)

2. V čem opazate morebitne podobnosti in razlike, če primerjate odnos strokovnih delavcev do uporabniških sistemov v postmodernem sistemskem socialnem delu in postmoderni sistemski psihoterapiji?

/Vidim, da v socialnem delu so mene učil, da je uporabnik ekspert iz izkušnje, medtem ko imamo v sistemske psihoterapiji še vedno kot klienta k prinese svojo izkušnjo, ampak js vidim vseen terapevta še v mal drugačni poziciji. Pa ne bi hotla rečt nad njim, ampak kot da ga že s tem poimenovanjem vseen v mal drugem prikažemo, kakor v socialnem delu, k hočmo rečt, da je on center okrog katerega se mi prilagajamo./ (C21) Rekla bi tudi, da se oboji opiramo zelo na sistem gluh to je men bla tko najbolj močna skupna točka skozi katero sem lahko povezovala oboje znanj. Tko da v tem bi rekla, da sta si tud podobni, da upoštevamo to, v kaj je vpet naš uporabnik oziroma klient./ (C22) S tem, da v socialnem delu lahko v to malo več posegaš al vplivaš, medtem ko v psihoterapiji delaš z uporabnikom in probaš preko njega doseč še kakšne spremembe./ (C23)

3. V čem opazate morebitne podobnosti in razlike v načinu vodenja in poteku procesa podpore in pomoči posamezniku ter družini v postmodernem sistemskem socialnem delu v primerjavi s postmoderno sistemsko psihoterapijo?

/Sigurno to, da psihoterapija je v večini vedno prostovoljna, vsaj pri nas v Sloveniji ker pač nimamo to v okviru javnega zdravstva, ampak pride res tist k sam želi in pride že z eno oblikovano idejo, kaj želi spremenit, medtem ko v socialnem delu so kakšni ne tok prostovoljni uporabniki al pa pridejo po nekih uradnih poteh do pomoči./ (C24) Tko da je že tle ta razlika, da v terapiji delamo z nekom, ki ima sam že vizijo, kaj si želi, medtem ko v socialnem delu rešujemo neke trenutne al pa akutne težave, katere, če jih ne bi bilo mogoče tud uporabniki niti ne bi poiskal pomoči oziroma jih ne bi pripeljal do te pomoči./ (C25) To in da v socialnem delu mam js občutek, da se deluje po določenih postopkih dela, na primer CSD-ji imajo predpisan proces, njihove naloge, omejitve, kaj lahko, česa ne smejo/ (C26) in kolikor sm sama dobila občutek včasih kr tko mal rigidno sledijo pol tem predpisanim korakom,/ (C27) medtem ko je terapija precej odprta in slediš nekemu procesu, ki se odvija znotraj terapije in ne posega v nič izven tega našga mehurčka./ (C28)

3.1. Če se konkretno osredotočite na delo z družino, v čem opazate podobnosti in razlike z vidika vodenja in poteka procesa?

/V obeh strokah se mi zdi, da je fokus oziroma, da nas spodbujajo, da se moraš posvetiti vsakemu članu enakovredno,/ (C29) da je treba zaščititi otroke kakor šibkejše člene,/ (C30) da ima vsak enako pomembno besedo,/ (C31) da ogromno stvari izvira iz družine in da se moramo tega zavedati./ (C32) In spet pač socialno delo lahko malo bolj posega v te zadeve, kar se dogaja znotraj družin, medtem ko terapija dokler ni kaznivo dejanje nism js dolžna prijavit in nimam nekih možnosti karkoli poseči./ (C33)

4. Katera znanja, delovne metode in spretnosti, ki jih je razvilo postmoderno sistemsko socialno delo, bi bilo po vašem mnenju mogoče in smiselno uporabiti tudi v postmoderni sistemski psihoterapiji, in obratno?

/Mislm, da je socialno delo zelo močno v tem upoštevanju sistema, kar zdej k razmišljam vidim, da sm js to prinesla iz socialnega dela ne iz terapije, kjer nas niso tolk močno okrepil v tem delu – upoštevati ta tretji red kibernetike. To bi se mi zdel ful smiselno, da bi tud sistemski psihoterapevti se tega močnejše zavedal./ (C34) To, drugje pa js vidim, da sta si zlo podobni v samem načinu dela samo, da pač vsi delujemo znotraj svojih omejitev poklica./ (C35)

4.1. Kaj pa obratno – iz sistemske psihoterapije v socialnem delu?

/Osebnost bi rekla eno poglobljeno poznavanje psihologije človeka./ (C36) kakšna nevroznanost./ (C37) kakšni vzorci navezanosti./ (C38) travme./ (C39) odvisnosti/ (C40) in vsi taki vzorci, ki so bazirani na enem notranjem svetu./ (C41) Se mi zdi, da tko če gledam generično socialno delo na CSD-jih zaradi narave dela tega ne moremo toliko posvečati temu pozornosti/ (C42) pa bi mi bilo vredno, da bi to veljalo, ne samo da o tem lahko govorimo in raziskujemo v terapiji, ampak tudi v okviru socialnega dela./ (C43) Tko da ja – ta posvečen čas bolj natančnemu raziskovanju posameznika./ (C44)

5. Katera znanja, delovne metode in spretnosti postmoderne sistemske psihoterapije po vašem mnenju ne bi bilo smiselno ali mogoče uporabiti v postmodernem sistemskem socialnem delu, in obratno?

/V psihoterapiji lahko mi delamo samo s tem posameznikom, s katerim delamo in pa z njegovo privolitvijo in njegovim angažmajem lahko mi povabimo zraven še nekoga, ki bo sodeloval, medtem ko socialno delo omogoča to, da posegamo še do policije pa jo vključimo v postopek pa naredimo ta multidisciplinarni tim .../ (C45) Tega v terapiji ni in se mi zdi, da zaradi načina dela tudi ne vem, kako bi lahko to vpeljali./ (C46) Se mi zdi to ena ful dobra točka socialnega dela, katere bi se lahko več posluževal./ (C47) Tko da to, to so čisti uradni postopki, ker pač je tukaj zakonsko določeno, kar lahko, kar terapevti ne morejo. Tko, da pol vsi te, kar se tiče odvzema otrok, namestitve v varne hiše in to, to je pač v domeni socialnega dela in ja mislim, da tega ne moremo prenehati./ (C48)

5.1. Kaj pa obratno – iz sistemske psihoterapije v socialnem delu?

/Bolj ta vidik zdravljenja, celjenja ran, travm./ (C49) Mi mamo se mi zdi velik bolj poglobljeno poznavanje ali pa razumevanje osebnostnih motenj in psihiatričnih diagnoz, s katerimi smo pol naučeni, kako delati, čeprav v sistemski psihoterapiji tega nimamo, ampak se pa vseeno učimo, kako z njimi manevrirati pa jih prilagajati z življenjem v svetu./ (C50) In pa na splošno ti dolgotrajnejši procesi se mi zdi, da bi bili težje izvedljivi v socialnem delu, ne bi mogli čisto realizirati./ (C51) Aja še mogoče to sem se spomnila, da iz socialnega dela v terapijo ... mi v terapiji nimamo tega aktivizma, da bi šli na ulice se boriti na ulice za neke pravice. Socialno delo je tak širok spekter, kaj vse se znotraj njega dogaja. Tko, da ja to .../ (C52)

6. Bi za na konec še kaj dodali/izpostavili v povezavi z dotično temo?

/Ne, js bi rekla, da si gresta zelo z roko v roki./ (C53) V svojih razlikah se lahko razlikujemo, v podobnostih pa se učimo, kaj so bistveni deli človeka. Tko, da z znanji sta si lahko zelo v pomoč./ (C54)

Demografske podrobnosti

Kakšna je vaša izobrazba? Univerzitetno diplomirana socialna delavka in bakalavrea psihoterapevtske znanosti. Zaključevanje specializacije sistemske psihoterapije.

Imate morda dodatna usposabljanja? Certificati s področja coachinga.

Kakšne delovne izkušnje imate? Katera so vaša pretekla in sedanja področja dela? Študentsko delo in prostovoljstva.

INTERVJU D

1. V čem opazate morebitne podobnosti in razlike med epistemološkimi predpostavkami ter temeljnimi koncepti znanja in delovnimi metodami ter spretnostmi postmodernega sistemskega socialnega dela in postmoderne sistemske psihoterapije?

/Predvsem opažam velik podobnosti v smislu, da je socialno delo in sistemska psihoterapija imajo na prvem mestu človeka,/ (D1) razumevanje konteksta iz katerega izhaja,/ (D2) razumevanje načina, kako on ustvarja pomene/ (D3) in upoštevanje neke realnosti vsakega posameznika./ (D4) Razlike, ki pa jih opažam pa so mogoče v tem, da smo v socialnem delu velik bolj naravnani k reševanju konkretnih težav – kako zagotoviti neka sredstva, kako neko konkretno spremembo naredit, omogočiti ljudem, da se preselijo na primer./ (D5) Smo malo bolj usmerjeni, da damo ljudem konkretna orodja in informacije, ki pripeljejo do neke bom rekla bolj neke fizične spremembe v smislu, da se premakne iz točke A na točko B. Je več poudarka v socialnem delu na tem, kolikor recimo v psihoterapiji, čeprav je tudi tam, ampak vseeno bistveno manj./ (D6) In da smo v socialnem delu se velik več ukvarjamo s situacijo kot tako v tukaj in zdaj in mogoče še vseeno čeprav tud sistemska psihoterapija je zelo usmerjena v to ampak v praksi se mi zdi, da manj .../ (D7) Velik več se v resnici povezujemo z drugimi institucijami in organizacijami, kakor se, če gre za psihoterapijo. Je v psihoterapiji to bolj izjema kot pravilo, čeprav se zelo velik o tem govori in se tudi to dela, ampak bistveno manj kot v socialnem delu./ (D8)

1.1. Bi lahko pri tem izpostavili konkretne metode dela, koncepte, tehnike in spretnosti, v katerih sta si podobna in v katerih se razlikujeta?

/Metoda dela se mi zdi, da tuki najbolj izstopa zagovorništvo. V socialnem delu je zelo močno prisotno sploh recimo na področju nevladnih organizacij, kjer ja delam./ (D9) To je tudi kar mogoče pomemben poudarek, da jaz pač delam in izhajam iz nevladne organizacije, kjer je delo malo bolj drugačno in bolj specifično, kakor recimo na CSD. Ker tam so omejeni z nekimi svojimi nalogami in pooblastili, medtem ko v nevladnih organizacijah nismo in lahko bistveno več tega počnemo./ (D10) Tako da na prvem mestu bi jaz rekla zagovorništvo, da res krepimo glas uporabnika tam, kjer je to potrebno/ (D11) in spremstvo posledično, da gremo z njimi na inštitucije, smo fizično prisotni z njim nekje, kjer mora nekaj urediti in spremeniti./ (D12) Smo tudi včasih v vlogi prevajalcev, da mu pomagamo skomunicirati določene stvari s kakšnimi inštitucijami, medtem ko v psihoterapiji tega praktično ni./ (D13) Tam smo bolj omejeni na ta prostor – pisarne in tko, v socialnem delu je delo velik bolj terensko./ (D14) Potem, da smo v socialnem delu dost bolj usmerjeni v tukaj in zdaj/ (D15) pa mogoče mal več, čeprav ne vem, al je to res al ne, zdi se mi no, da nekako poskušamo bolj upoštevati posledice, ki jih bi neka sprememba vnesla v življenje človeka. Se mi zdi, da v socialnem delu poskušamo videti, če se bo neki spremenilo oziroma zgodilo, kaj bo to pomenilo, ne vem, čez eno leto, čez dve leti .../ (D16) To, da imamo socialni delavci bistveno več informacij, ki jih lahko ponudimo uporabnikom. Se mi zdi, da širšo neko to praktično znanje. Znanje in informacije./ (D17) V psihoterapiji – totalno banalen primer, na primer pride nekdo, ki je totalno v finančni stiski in psihoterapevti pač nimajo pojma, kaj naj s tem naredijo in potem ne naredijo nič. Socialni delavci pa znamo, če ne družga človeka nekam konkretno usmert al pa mu pomagat napisat neko prošnjo za finančno pomoč. Tko, mamo bolj oprijemljive rešitve./ (D18)

2. V čem opazate morebitne podobnosti in razlike, če primerjate odnos strokovnih delavcev do uporabniških sistemov v postmodernem sistemskem socialnem delu in postmoderni sistemski psihoterapiji?

/Zdej, če izhajam iz sebe ne recimo, iz svojga konkretnega dela in mojih sodelavk se mi zdi, da ni prov bistvene razlike v odnosu, v katerem res poskušamo slediti uporabniku, upoštevati njegove želje, cilje,/ (D19) skupaj z njim to oblikovat in to naj bi se tudi v psihoterapiji počelo./ (D20) Se mi zdi, da pa vseeno, sploh če gledam recimo socialne delavce na CSD se pa zelo pogosto zgodi, da v socialnem delu pa še vseeno prevlada ta pozicija moči./ (D21) Sploh recimo, ko govorimo o centrih, ki je že sama inštitucija, ki ima neka pooblastila in se uporabniki

tud zavedajo, da lahko v kateremkol trenutku v bistvu center začne v narekovajih delat proti njim, če neki ne bo uredi al pa uporabi pač te neke mehanizme, ki jih imajo./ (D22) Recimo tega v psihoterapiji ni in se mi zdi, da se to tudi pozna na odnosu v smislu, da v psihoterapiji si lahko sto procentno vedno z uporabnikom in slediš tistim njegovim ciljem./ (D23) medtem ko v socialnem delu pa imamo pogosto občutek, da nas zavezujejo te neke smernice, da smo dolžni neki prijaviti, smo dolžni ukrepati pa neki narditi ne in da se ta pozicija moči dosti pozna./ (D24) Sploh potem lahko tudi pri posameznih strokovnih delavcih pride do tega pa da to tudi pokažejo v odnosu ne in da pač tudi nastopajo iz te pozicije moči in uporabniku povejo, da tako pa tako morate narditi sicer bodo take in take posledice, čeprav je to v resnici nekaj, kar si uporabnik sploh ne želi./ (D25) Se mi zdi, da je v psihoterapiji velik lažje ostati tko res, mislim delati skupaj z uporabnikom in da v socialnem delu je pa sploh, ko pridemo do teh institucij to iskanje ravnotežja med tem, da ljudje opravljajo svoje naloge in sledijo tistim pooblastilom, ki jih imajo in tem, da delajo skupaj z uporabnikom./ (D26) Glede podobnosti se mi pa zdi, da jemljemo uporabnika kot enakovrednega sogovornika./ (D27) ki je pač ekspert za svoje življenje./ (D28) da upoštevamo neko njegovo znanje, vire in sposobnosti/ (D29) in da poskušamo to tudi iskati in osvetliti in dati v ospredje in da je to neko osnovno spoštovanje ljudi./ (D30)

2.1. Kako pa menite, da strokovni delavci upoštevajo širši kontekst uporabnika in vpliv nanj?

/Zdi se mi zdi, da je to zelo odvisno od posameznih strokovnih delavcev, ampak vseeno se mi zdi, da v socialnem delu to bolj upoštevamo, kakor v psihoterapiji./ (D31) Tudi mogoče, ker v socialnem delu imamo več znanja o samih sistemih, ki delujejo in v katere so vključeni ljudje in hkrati tudi vemo, kam vse se še lahko vključijo in hkrati so lahko ti sistemi lahko tudi neka podpora, medtem ko v psihoterapiji je tega bistveno manj./ (D32) Se mi zdi, da je to nekako potem naloga vsakega psihoterapevta posebej, da se o tem izobraži in to upošteva, ker to vidim pri svojih kolegih že pri čisto neki banalni stvari, kakor sem prej rekla, če je človek v neki finančni stiski in se iz dneva v dan bori za preživetje pač ful težko to upoštevajo, da to vpliva tudi na njegove preživitvene strategije, na njegovo doživljanje in vse./ (D33) Tudi v sistemski terapiji to upoštevajo no, ampak v manjši meri se mi zdi. Da se prej spregleda ta del./ (D34)

3. V čem opazujete morebitne podobnosti in razlike v načinu vodenja in poteku procesa podpore in pomoči posamezniku ter družini v postmodernem sistemskem socialnem delu v primerjavi s postmoderno sistemsko psihoterapijo?

/Zdi se mi, da socialno delo bistveno širše zastavi celoten proces pomoči,/ (D35) da poskušamo dostokrat naslovit več problemov hkrati/ (D36) in zaradi tega vključujemo tudi druge institucije, druge načine, ki lahko še človeku pomagajo,/ (D37) medtem ko psihoterapija se mi zdi, da se raj večkrat osredotoči sam na neke psihične stiske./ (D38) Psihoterapevti redkokdaj sami zaznajo mogoče neko področje, ki ga človek ni sam izpostavil, ne pa se izkaže, da je en del velik del problema in ga mogoče pol tudi strokovni delavec naslovi, medtem ko v socialnem delu ni tako./ (D39)

3.1. V čem pa opazate podobnosti in razlike pri delu z družino?

/Terapija se bo recimo največkrat osredotočala na odnose doma, ne bo pa vključila šole, ne bo vključila neke druge socialne mreže, čeprav nas to učijo in naj bi to počel, ampak v resnici je to bolj izjema kot pravilo./ (D40) Mogoče tudi to, kar v izobraževanju sistemske psihoterapije zelo poudarjajo, kako je pomembno sploh pri delu z družinami ali pa mladostniki – vključevati tudi te druge sisteme in šole in socialno mrežo mladostnika, ampak nekako kaj so pooblastila psihoterapevta, da se bo v šolo najavil na sestanek, kar kot socialni delavci vseeno veliko lažje to naredimo ali pa pokličemo neki./ (D41) Se mi zdi, da imamo že več, vsaj na tem področju več družbene veljave, kakor pa ne vem, en psihoterapevt./ (D42)

4. Katera znanja, delovne metode in spretnosti, ki jih je razvilo postmoderno sistemsko socialno delo, bi bilo po vašem mnenju mogoče in smiselno uporabiti tudi v postmoderni sistemski psihoterapiji, in obratno?

/Definitivno zagovorništvo. Naša zagovorniška vloga predvsem s tem namenom krepiteve moči pa samozagovorništva. To se mi zdi, da je zelo specifično socialno-delavsko/ (D43) pa to aktivno vključevanje vseh drugih, ki so lahko udeleženi v problemu in rešitvi. Se mi zdi, da bi se marsikaj tega dalo prenesti v psihoterapijo./ (D44)

4.1. Kaj pa obratno – iz sistemske psihoterapije v socialno delo?

/Definitivno načini pogovora in raziskovanja problema./ (D45) Se mi zdi, da v socialnem delu smo res zelo intenzivno osredotočeni na iskanje rešitev in načrtovanje nekih korakov, da včasih vsaj meni se to dogaja, da zmanjka besed, kako se pa pogovarjati o problemu na nekak okeji način./ (D46) Pa recimo, moja izkušnja, ko sem se tudi v magisteriju ukvarjala z narativnimi pristopi, ko so razvil en zelo dober način, kako ljudem pomagati napisati neka pričevanja ali pa prijave o nekih stvareh, ki so jih doživeli in to se mi zdi, da nam tu tudi zmanjka enega načina,

kako, ko delamo te neke težke stvari z uporabniki, kako to narediti na način, da jih kljub temu okrepimo in da ni to sam nek tehnična izvedba in se mi zdi, da marsikateri psihoterapevtski pristop, sploh narativni pristopi pa ponujajo veliko konkretnih načinov ravnanj, kako se teh stvari lotit./ (D47)

4.1.1. Katere konkretne načine ravnanja znotraj narativnih pristopov lahko izpostavite?

/Ja, recimo, ko so beguncem pomagali pisati pričevanja o tem, kaj vse so preživel, je bil zelo velik poudarek, da so v bistvu ves čas hkrati ob tem, ko ljudje govorijo, kaj vse groznega so preživeli, se ves čas zelo aktivno naslavlja, kako vam je to uspelo preživeti, kaj ste naredili, da ste preživeli. Tako da se ves čas poudarja ta njihova aktivna vloga v tem njihovem upor./ (D48) Na teoretični ravni to imamo v socialnem delu, samo v resnici se noben s tem ne ukvarja al pa pozabimo, ko pride do nekih takih stvari./ (D49) Pa tud to, da damo ljudem glas, da lahko povejo neke te svoje izkušnje nekomu drugemu, ki je neki podobnega preživel. Tega se mi zdi, da bistveno premalo uporabljamo v socialnem delu./ (D50) Ali pa reflektirajoči timi bi bili tud vrhunski za kaj takega. Sploh, če bi prišli še drugi uporabniki, ker potem ljudje lahko to svojo izkušnjo podelijo, dobijo nek pozitiven feedback, slišijo od drugih na kakšen način jim je to pomagalo in da neko veljavo tej njihovi izkušnji./ (D51) Opažam, da bi sploh psihoterapevti nujno potrebovali več znanja in poznavanja sistema, v katerem živijo ljudje./ (D52) Tud sistema v smislu, kakšne oblike pomoči so na voljo, sploh brezplačne, katera društva delujejo na različnih področjih in kaj ponujajo ljudem, ker čisto neke težave v duševnem zdravju in nekatere stvari, s katerimi se na terapiji ne ukvarjajo aktivno ali pa pač niti niso predmet psihoterapije, bi pa marsikomu zelo pomagalo, če bi hodil na primer v Ozaro vsak dan v neke njihove dnevne aktivnosti ali pa kaj takega in opažam, da psihoterapevti sploh ne vejo, da te stvari obstajajo ali pa se mogoče kdaj pri komu, ko pride do tega se pač pozanimajo, ampak da bi to že v osnovi velik bolj poznal, to širšo mrežo pomoči, ki je na voljo, bi bilo dobro./ (D53)

5. Katera znanja, delovne metode in spretnosti postmoderne systemske psihoterapije po vašem mnenju ne bi bilo smiselno ali mogoče uporabiti v postmodernem sistemskem socialnem delu, in obratno?

/Zdej mi na pamet pade rekonstrukcija družine, al pa neke te zelo konkretne tehnike./ (D54) ker se mi zdi, da ljudje, ko pridejo na pomoč k socialnem delavcu ne pridejo na terapijo, pridejo pa po neke konkretne rešitve pa neke konkretne informacije/ (D55) in se mi zdi, da tam včasih, če gremo v neko globino ali pa širino spregledamo po kaj so ljudje zares prišli in se mi zdi, da če

bi recimo ljudi preveč silili, spodbujali v to neko poglobljanje, da ni to mesto pa prostor za to. Ja, če bi nekdo izrazil željo in da ga potem pošljemo nekam naprej, ne pa da bi v socialnem delu delali neke zelo čustveno poglobljene procese./ (D56) Js včasih razumem socialno delo, kakor na nek način predpripravo za psihoterapijo./ (D57) Se mi zdi, da če ljudje pridejo v zares hudi stiski, kjer je treba urediti en kup stvari, da je naloga socialnega dela, da jih toliko stabilizira in da jim omogoči takšne okoliščine, da imajo potem možnost se odločiti, ali bi šli naprej v psihoterapijo ali ne./ (D58) In se mi zdi, da bi tudi psihoterapevti moral prepoznavati, da če pride nekdo, ki ima kup nekih zelo konkretnih težav, ki bi bile rešljive z zelo konkretnimi akcijami, da bi bilo fajn, da bi ljudi poslali na neke socialno-delavske institucije in se ne bi šli psihoterapije./ (D59)

5.1. Kaj pa obratno – iz postmodernega systemskega socialnega dela v postmoderni systemski psihoterapiji?

/Se mi zdi, da pa neke te konkretne stvari, ki jih počnemo, sploh pri nekaterih ljudeh, ki imajo težave, da jim pomagamo pri izpolnjevanju vlog, pri teh bolj birokratskih opravilih, ki jih ljudje včasih ne zmorejo sami./ (D60) ampak to bolj zaradi tega, ker je psihoterapija namenjena nečemu drugemu in bi bila izguba časa al kako bi rekla./ (D61) Se mi zdi, da je čist okej, da neki ostane ločeno./ (D62) Razmišljam o tem aktivističnem delu socialnega dela./ (D63) Ta del mogoče, ampak po drugi strani se mi zdi, da če bi se psihoterapevti ukvarjal še z opozarjanjem na vse systemske pomanjkljivosti, da to v resnici zahteva en kup enega predznanja, ki ga tam pač ni ne in da zaradi tega se v bistvu niti ne da tega aplicirati. Ali pa da bi se psihoterapevti združili pa vsi na isto stvar opozarjali – ne, se mi zdi, da je to pač eno drugo področje./ (D64)

6. Bi za na konec še kaj dodali/izpostavili v povezavi z dotično temo?

/Da se mi zdi, da imata in socialno delo in systemska psihoterapija svoje specifike in neka določena znanja in spretnosti, ki pa najbolj delujejo, če jih skupaj uporabljamo./ (D65) ker jaz predvsem vidim ta manjko tega znanja na področju psihoterapije./ (D66) hkrati pa se mi zdi, da dost socialnih delavcev gre pa prehitro v neke terapevtske vode, kljub temu, da nimajo znanja ali pa soglasja ljudi/ (D67) in da največ se doseže, ko sodelujemo skupaj in ko se zavedamo vsak svojih omejitev. To se mi zdi najbolj pomembno./ (D68) Pa ne da bi bilo treba strogo ločevati, ampak verjetno je tudi mal odvisno od vsakega posameznika in načina dela, kako dela. Da res pr sebi prepoznavamo te svoje omejitve, kaj vemo in znamo in česa ne in takrat pač poiščemo pomoč nekoga drugega./ (D69) Pa itak, kar je pa osnovna in najpomembnejša razlika

je pa ta, da socialno delo nudi brezplačno pomoč ljudem, psihoterapija pa ne./ (D70) Tu gre pa potem za zelo različno populacijo ljudi, ki poiščejo pomoč in največkrat tisti, ki najprej pridejo k socialnemu delavcu pač niti si ne morejo privoščiti psihoterapije./ (D71) Tako da se srečujemo pogosto z zelo različnimi problemi./ (D72)

Demografske podrobnosti

Kakšna je vaša izobrazba? Magistrica socialnega dela in specializantka sistemske psihoterapije.

Imate morda dodatna usposabljanja? Razen enodnevnih izobraževanj, ne.

Kakšne delovne izkušnje imate? Katera so vaša pretekla in sedanja področja dela? Trenutno delo pod supervizijo v okviru sistemske psihoterapije. V preteklosti delo na področju nasilja v družini – delo v varni hiši, delo v svetovalnici za žrtve nasilja.

INTERVJU E

1. V čem opazate morebitne podobnosti in razlike med epistemološkimi predpostavkami ter temeljnimi koncepti znanja in delovnimi metodami ter spretnostmi postmoderne sistemske socialnega dela in postmoderne sistemske psihoterapije?

/Teoretična podobnost se mi zdi zelo velika, men se zdi enaka. Mogoče ni, men se zdi, vsaj to kar js poznam, to, kar sem js študirala socialnega dela pa zdejske psihoterapije je men ena zlo, ista osnova je zame./ (E1) Socialni konstrukcionizem/ (E2) pa kako pristopat k delu s sistemom to je men v osnovi enako./ (E3) Zdejsko samo delo, js še ne delam kot terapevtka, zdejsko počas bom začela na faksu v ambulanti pod supervizijo to prakso opravlat tam. Mam pa izkušnjo, kar smo meli na vajah pa to kar sama razmišljam. /Je pa zelo velika razlika v sami izvedbi tega znanja,/ (E4) zdejsko v socialnem delu js delam na centru in je zelo malo prostora za uporabo vseh teh tehnik, vseh mogoče bolj tehnik pa metod dela, same koncepte, če si zainteresiran za to, lahko uporabljaš./ (E5) Na centru ni samo socialno delo kot tako, ampak je še specifičen način dela, ker izvajamo javna pooblastila, naloge po zakonu in včasih si dolžen ene stvari izpeljat na način kot jih zakon predvideva./ (E6) Zdejsko zlo lahko je, se mi zdi, ob tem pozabit na vso to znanje, ki si ga dobil na faksu, kako bi naj socialno-delavski pogovor pa delo samo zgledal al pa vsaj js to opažam pri kakšnih sodelavcih, sodelavkah al pa pri starejših generacijah al pa tistih, ki so že bli na centru lahko zelo hitro padeš v nekakšen birokratski način dela./ (E7) Neki je tudi zaradi same količine dela, ker je toliko enormna in se je včasih težko vračat k odnosu./ (E8) Zaradi vsega tega, kar sem naštel, je pa včasih tudi težko, da bi kakšne metode, tehnike ... ja, ziher se

da, ne vem da mogoče uporabiš neko vprašanje lestvice, zdej spet odvisno, mogoče bolj pri storitvenem delu, ker mi na centru mam javna pooblastila pa storitve. Storitve so tiste, kjer je mogoče več tega prostora, da delaš z uporabniki./ (E9) Ker storitve so na željo uporabnika, so prostovoljne, tam kjer si oni res želijo mogoče narediti kakšne premike naprej pa tega ni zelo velik, vsaj ne na našem centru, ker prevlada tist drug del javnih pooblastil, ker: "To pa moramo izvajati.". Pri storitvah maš več mogoče tega prostora za eno tako bolj, zame je to bolj kreativno delo, da ni samo tisto v javnih pooblastilih./ (E10) Js delam na področju zaščite družine, konkretno na razpadih zakonske zveze, opravljam predhodna svetovanja. Tud tam seveda pač potegneš kaj noter, ampak ker je samo javno pooblastilo tega kar moraš spelat v tem pogovoru je tok togo bi jst rekla in je včasih težko kej drugga uporabiti noter./ (E11) Ful velika razlika je men to, s kakšnimi uporabniki se srečujemo v enem al pa v drugem. V socialnem delu je večina neprostovoljnih uporabnikov, redki so taki, ki pridejo res na svojo željo./ (E12) Če iz mojega področja govorim, ja sej se želijo razvezati, ampak hkrati jih zakon zavezuje, da morajo priti na predhodno svetovanje. In po navadi je vsaj eden v paru, če ne že oba, tam z velikim odporom al pa strahom./ (E13) Iz tega vse kar se sliši v medijih, kako smo centri taki in taki se pozna se mi zdi, da ljudje včasih so potem presenečani, da pa pol z dobro izkušnjo grejo. /Ta prostovoljnost se mi zdi največja razlika, ker v terapijo se človek vključi čist po svoji volji, največkrat no po svoji volji./ (E14) Časovni okvir je čist drugačen./ (E15) V terapiji se mi zdi, da imaš tisto eno uro, 45 min., to je morje časa napram centru, sicer si tud tam vzamemo čas,/ (E16) ampak mogoče je tud v samem pristopu pol na centru ne vem vsaj js jemljem tako drugač, ker tam sm v vlogi strokovne delavke, pooblaščenka s strani države, če tko rečem, da moram spelati določene stvari in mam skos v glavi to odgovornost in pritisk mogoče, kaj vse je treba narediti./ (E17) V terapiji je ... mogoče tud zaradi prostovoljnosti klientov, ker si oni tega želijo, tam js vidim več sproščenosti, če tko rečem zelo poenostavljeno,/ (E18) manj je tega pritiska časa, eno tako polje se ti odpre, da lahko pa res neki delaš/ (E19) in več je prostora za en odnos. Ne da ga na centru ni, ampak mogoče je več drugih pogojev, da se lažje vzpostavi en odnos v terapiji./ (E20) Podobnosti pa ... tko kot sm rekla, ta ena osnova je zame res enaka no, kar se učim zdej pa kar sm se učila takrat je enako no tko, ne vem, mogoče ja, kej je ziher novega, nadgradnja, ampak vsaj ena osnova je meni enaka./ (E21) Mogoče je pol res ta prostor, kjer pa to znanje v praksi uporabljaš tok drugačno, da se tok lahko drugače izrazijo eni koncepti, ki se jih učimo./ (E22)

2. V čem opazate morebitne podobnosti in razlike, če primerjate odnos strokovnih delavcev do uporabniških sistemov v postmodernem sistemskem socialnem delu in postmoderni sistemski psihoterapiji?

/Zdej razlike tko kt sm že rekla. Neki je čist na strani klientskih sistemov, v socialnem delu so večinoma neprostovoljni, v terapiji so prostovoljni. Že to izhodišče je zame bistvena razlika./ (E23) V obeh primerih se moreš glih tko truditi za odnos./ (E24) Js vidm odgovornost za odnos al pa za vzpostavitev odnosa na strani socialnega delavca al pa terapevta, ampak je nekak mam občutek, da je težje vzpostaviti al pa težje prepričam ljudi, da pač v svoji službi na centru, da je pa to neki, kar je res lahko naš odnos, kjer lahko sodelujemo./ (E25) Večkrat majo se mi zdi občutek, pa to je moja interpretacija, da pač itak mi smo birokrati, mi mammo postopke za speljati. Redko, morš veliko vložiti truda, da jim pokažeš: "Aha, lej, sej ona se pa res trudi, res nam hoče pomagat, res lahko še kej več povemo ne sam to, za kar smo prišli pa tisto kar je zgolj neka osnova tega s čim prihajamo."/ (E26) Ful je večja pozicija moči se mi zdi na centru – mogoče to spet izhaja iz tiste razlike prostovoljnosti./ (E27) V terapiji se mi zdi, da se čist drugač zavedaš, kako ... mislm, da klient tam pač pride po svoji volji in že to mu daje eno večjo moč ane./ (E28) Ne da na centru zdej pač zlorabljam, kdo ziher tud, to pozicijo moči, ampak že to, da si izvajalec enih javnih pooblastil se mi zdi, da je ful večja pozicija moči in da morš tolk bolj pazit, da ne nastopiš iz te pozicije napram strankam. Hiter se po moje lahko zdrkneš v to. Hkrati je težje mogoče. Al pa strankam razložiti, ker pač včasih moraš postavljat mejo./ (E29) Podobnosti v osnovi za samo delo je pa velika podobnost, da enako pristopam, al pa še bom pristopala, ker pač imam enako osnovo znanja./ (E30) Razliko mogoče vidim v moji sproščenosti, glih iz tega kr na centru si ja, v poziciji pooblastila s strani države, v terapiji maš eno večjo svobodo js vidm no pač si tam ti kot terapevt, ampak je zame to bolj neka človeška vloga in mogoče je zame več sproščenosti zaradi tega v terapevtski vlogi, ker ja, nimaš v ozadju neke mašinerije zakonodaje in vsega tega./ (E31)

2.1. Kako se vam zdi, da strokovni delavci v obeh strokah upoštevajo širši kontekst uporabnic in uporabnikov?

/Znotraj sistemske psihoterapije je na temu veliko poudarka, ta epistemologija tretjega reda, se zavedat konteksta in kako samo okolje vpliva na vse, kar človek pred tabo je. Se mi zdi, da mammo velik poudarka na temu. Na centru pa, kaj pa vem ... Hiter se lahko na to pozab, pa mi je zdej to težko razmišljati tko mi ni fajn./ (E32) Hiter se lahko pozab mogoče sploh kadar pride ne vem, do ogroženosti otrok, hiter tam lahko delaš s staršem, ki je domnevni povzročitelj nekega

nasilja nad otrokom in hiter lahko pozabiš, da je mogoč njegov kontekst vplival na to, da je zdej njegovo vedenje pa tako. Hkrati je pa tok mogoče specifično področje./ (E33) Ne vem, js na predhodnem svetovanju srečam največkrat enkrat, dvakrat mogoče par k pride. Takrt je zlo težko, ker maš tud omejen čas, ne moreš kr razpravlat v nedogled ane. Takrat se mi zdi je zlo težko en ta širši kontekst ful vključevat ker pol bi se lahk zgubiu./ (E34)

3. V čem opazate morebitne podobnosti in razlike v načinu vodenja in poteku procesa podpore in pomoči posamezniku ter družini v postmodernem sistemskem socialnem delu v primerjavi s postmoderno sistemsko psihoterapijo?

/Ja razlike so lahko zlo spet vezane na to, zakaj ljudje pridejo ane sploh na center. Al je to čist neprostovoljna vključitev, ker je treba zaščitit otroke al pač predhodno svetovanje al je treba ne vem začeti se pogovarjat o skrbništvu za staro mamo. Ja, že na samem centru je mogoče razlika res v tem al gre za javno pooblastilo al storitev. Ker javno pooblastilo pač največkrat pride ja, neprostovoljen uporabnik, v storitev se po navad želijo vključit, al pa tud so kdaj neprostovoljno prostovoljni./ (E35) ker učasih pomaga, da se kakšen par k ma postopek razveze na sodišču vključi v socialno varstveno storitev na primer pomoč družini za dom, da bosta kot starša uspela vzpostaviti nek boljši odnos, boljšo komunikacijo pa ne gresta mogoče res s tem namenom, ampak z namenom, da bosta mela neki za pokazati na sodišču. Zdej mogoč zlo čudno se to sliš. /Na terapijo pa vedno klient pride res z enim lastnim vzgibom in vpliva, kako pol ti vodiš ta pogovor al pa samo obravnavo .../ (E36) tko kot sm že prej rekla, velik je treba več se mi zdi vlagati v to, da ljudem na centru pokažeš, da jim hočeš pomagati, da si tam zato, da se lahko neki nardi. Ja, okej neki mormo spelati, ampak neki pa lahko dobite tud zase./ (E37) Na terapiji pa se mi zdi, da itak človek že zaupa, da si tam zato, da bo pa dobil neki, eno podporo od tebe ane. Js na ta način vidim, da je pol mogoč lažji vzpostaviti sam odnos, lažji sodelovati, lažji je tud se prilagajati temu, kar klienti hočejo na terapiji, ker pač vedno slediš njihovim željam, njihovim ciljem/ (E38) – ne, da v socialnem delu ne ... valda, gledaš, kaj je tisto, kamor si oni želijo, ampak okej, če je postopek za odvzem otroka verjamem, da si noben starš tega ne želi – tam je pol to čist drugačna pesem./ (E39) V vseh ostalih nalogah, kjer pač je kokr tok lahko nek njihov cilj, njihova želja v ospredju seveda se pač sledi temu tud. In je tok bolj specifično pol mogoče glede na to kakšna je obravnava, zaradi katere pridejo ljudje na center./ (E40) Sama podpora je pač v terapiji mogoče res, je nedvoumna, vsaj js jo tko vidim, tam ni dvoma zdej al bo tam terapevt podprl klienta. Okej itak lahko pride, da ga moreš s čim al mu povedati nekaj, kar ni lahko, ampak v osnovi gre vedno za eno podporo, da podpiraš res tisto smer, kamor si klient

želi, kar je njegov cilj. V socialnem delu ni vedno tko. Sploh kadar pride do konflikta interesov – kadar delaš s starši moraš gledat prvenstveno na korist otroka, to je pol spet čist ena druga pesem./ (E41)

3.1. Kako pa je z vodenjem, kadar sodelujete z družino?

/Zdej ja, v socialnem delu je odvisno, kakšna je vstopna točka./ (E42) Če je to zaščita otroka, je itak fokus na temu, da se zaščiti otroka. V enem drugem delu pol to ni čist delo z družino, ampak je delo samo s staršem mogoče, tam je potem lahko fokus na temu, kaj on rabi, da bo lahko spremenil svoje vedenje, da bo lahko mogoče otrok mu ne odvzet al pa da pač ne bo več on ogrožajoč zanj. Tle je zlo jasna meja v bistvu, ena ločnica, ki je pa ne mormo prestopit./ (E43) V terapiji so spremembe manj drastične k te, s katerimi se na centru srečujemo./ (E44) Bolj lahko gledaš, kje jih lahko kot družino bolj podpreš najbrž, da bojo zmogli to spremembo – zdej al vsazga od njih posebi al pa pač tud potem kot skupaj./ (E45) Mogoče je več poudarka lahko tud na temu ne vem, če pride samo mama za začetek in da je tud to okej, ker en del sistema spreminja potem cel sistem. V socialnem delu tud, če gledava področje storitev je tud seveda to možno pa tud o tem govorimo, da pač je okej da za začetek samo gospa, ki ima težave z bivšim možem v odnosu do otroka, da je okej, če ona začne najprej z enim procesom pa se bo mogoče on kasnej priključu, ko bo vidu neko spremembo pri njej./ (E46)

4. Katera znanja, delovne metode in spretnosti, ki jih je razvilo postmoderno sistemsko socialno delo, bi bilo po vašem mnenju mogoče in smiselno uporabiti tudi v postmoderni sistemski psihoterapiji, in obratno?

/Ja definitivno delovni odnos/ (E47) to se mi zdi res taka osnova, ki ti res lahko drži okvir takrat kadar ne veš, kaj sploh bi lahko blo al pa kam bi lahko šel. Je ena osnova, kjer štartaš in v katero se vedno znova lahko vračaš, da sebe postaviš v en okvir, če ti zmanjka ene smeri – okej, pa greš vedno spet nazaj./ (E48) Tm, vsaj js čutim do tega tko, da tm vedno dobim eno usmeritev, kaj je zdej moja naloga, kaj je moja vloga, kaj je moja odgovornost, kaj moram bolj vrnit mogoče uporabnikom in to je neki se mi zdi zelo uporabnega v terapiji tud, ker ti res postavi en okvir./ (E49) ko ga enkrat dovolj začutiš za svojga je tko ... tko eno varno okolje rata tm se ti zdi, ena sproščenost pol lahko pride, ko veš, da maš pač tisto ogrodje, znotraj katerega se lahko prosto gibaš, kakor bo šla pač smer./ (E50) Zdej vse te spretnosti iz socialnega dela se mi zdi, da jih delovni odnos ful pač povzame, od tega da se pač povzema, se pridružuješ uporabniku, uporabljaš njegov jezik, raziskuješ življenjski svet. Men se zdi, da delovni donos res tko

povzame vsa štiri leta študija. Ne vem, če preveč banaliziram, ampak to je moj pogled ... /Iz terapije ... to mi je ful težko, ker sta zame to tok različni sferi. Mogoče, če delaš na kakšnem drugem področju socialnega dela, je mogoče to lažje videt. Men sta to res zdej čist diametralno nasprotni .../ (E51) Ne vem, kaj bi rekla tle. Mislim ... velik vidim tehnik, ki se jih učim, da bi jih lahko uporabla, če bi imela nek dolgotrajnejši odnos, mogoče s kakšnim uporabnikom v okviru kakšne osebne pomoči./ (E52) Tu vidim velik uporabnosti teh tehnik – mogoče reko življenja vsaj neko osnovno ali prilagojeno – to je ena taka zanimiva metoda, s katero lahko uporabnik čist drugače doživi svojo stisko, situacijo v kateri je/ (E53) ali pa hipnoze, ki se jo učimo v sistemski predvsem za vzpostavljanje enega konteksta, v katerem je potem sprememba bolj možna ali lažje dostopna./ (E54)

5. Katera znanja, delovne metode in spretnosti postmoderne sistemske psihoterapije po vašem mnenju ne bi bilo smiselno ali mogoče uporabiti v postmodernem sistemskem socialnem delu, in obratno?

/Okej zdej mi najprej pade na pamet ... mogoče, ker sem se glih o tem učila – delo s travmo, definitivno je fajn poznat osnove,/ (E55) ampak mogoče v socialnem delu v takem kontekstu na centru res ni prostora za eno bolj poglobljeno obravnavo./ (E56) Iz socialnega dela pa ka pa vem, kaj v terapiji ne pride prou ... Vse pride prou, ker v terapiji ti pomaga vse kar maš. Se mi zdi, da več kar maš znanja ... socialno delo je zelo široko področje .../ (E57) Eno širino da socialno delo, ker poznaš zaradi tega sistem socialnega varstva tak kot je, kar ti dostkrat lahko pride prou v terapiji, da se veš kam se obrnit, ali pa če klient izpostavi nasilje, težave s financami, karkoli ... in je zaradi tega mogoči lažje, ker veš kako, kam ga naslovit naprej, koga še poklicat, da ti da kakšne odgovore./ (E58) Iz terapije pa določena specifična znanja. Velik je mogoče specifičnih znanj, ki pa niso smiselna v socialnem delu. Ne vem pa, če ti jih znam prou konkretno naštet razen tisto, kar sem prej omenjala travmo. Lahko pa vse po malem tud prou pride. Da bi pa prav delal na tak globlji način, poglobljen način ... tega pa ne vidim, da je možno./ (E59) Koristi seveda ti, ampak sam način dela, js mislim, da je tak pač, da ni kontekst, v katerem bi lahko./ (E60)

6. Bi za na konec še kaj dodali/izpostavili v povezavi z dotično temo?

Ne, mislim da je to to.

Demografske podrobnosti

Kakšna je vaša izobrazba? Univerzitetno diplomirana socialna delavka. Trenutno zaključevanje teoretičnega dela študija sistemske psihoterapije.

Imate morda dodatna usposabljanja? V okviru terapije.

Kakšne delovne izkušnje imate? Katera so vaša pretekla in sedanja področja dela? Na CSD: področje denarnih pomoči, varstvo odraslih, področje skrbništva, prva socialna pomoč, področje varstva družine (razveze, predhodna svetovanja, pomoč družini za dom).

INTERVJU F

1. V čem opazate morebitne podobnosti in razlike med epistemološkimi predpostavkami ter temeljnimi koncepti znanja in delovnimi metodami ter spretnostmi postmodernega sistemskega socialnega dela in postmoderne sistemske psihoterapije?

/Podobnosti je veliko./ (F1) Težko vzpostavljam razliko oziroma prepoznavam razliko v znanjih, načinu dela in tko naprej./ (F2) Razlike, ki so izhajajo pač po mojem mnenju no, po mojih izkušnjah predvsem iz vloge, ker kot psihoterapevt imaš drugačno vlogo kot socialni delavec ane čisto konkretno./ (F3) Jst pač sm socialna delavka in delam kot socialna delavka, delam socialno delo ... mislim, da bo delo, ki ga bom začela opravljati v praksi v ambulantni zlo drugačno od tega in čisto iz formalne pozicije to izhaja ane./ (F4) Tudi moja vloga socialne delavke je, sam zdej res izhajam čisto iz osebnih izkušenj, ker drugač bi res težko na splošno govorila ... Moja vloga je res bolj neko spremljanje, intenzivno spremljanje mojih uporabnic, zagovorništvo, informiranje, zelo konkretna pomoč pri urejanju življenjskih zadev karkoli v zvezi z življenjem ... na tem področju bi jst lahko zelo veliko govorila ampak zdej tukaj ni to tema. Zelo zelo zelo konkretno. Kot psihoterapevt pa tko poenostavljeno, če povem pač pride klient za načeloma eno uro na teden, po navadi k tebi, kjer pač na različne načine se pogovarjata o njegovem življenju, se pač zasleduje tiste cilje oziroma se zastavlja korake do tistih ciljev, ki so pač zastavljeni./ (F5) Seveda je glavno sredstvo tukaj odnos, mogoče recimo res odnos je res tisto področje, ki je na obeh področjih zelo zelo pomembno./ (F6) ampak zdej spet moram priznat, da sm mal zmedena. Eno je, kar js delam, drugo je, kar opažam pri drugih, da delajo, tretje je, kar naj bi bilo postmoderno socialno delo pa sistemska psihoterapija, in spet četrto je, kar je pa dejansko v praksi ane. Tko da tukaj mam jst morm reči kar veliko zmedo. Bom probala nekak prehajati med tem./ (F7) To kar naj bi bilo socialno delo pač v praksi dejansko ni ane. To je

mogoče ta razlika med socialnim delom pa med sistemsko psihoterapijo toliko večja kot nekje v nekih, če se gibljemo na polju neke teorije, konceptov in tko naprej no. Mogoče, hm./ (F8) Recimo neke predpostavke v socialnem delu, zdej govorim v takem socialnem delu, kakršno je zdej v praksi, jst morm rečt, da zlo pogrešam no al pa res manjka zavedanje, da je čist – iz kibernetike ane, da je socialni delavc pač nekdo, ki je del sistema, da ni nek objektivni opazovalec, ampak da je nekdo, ki s svojo prisotnostjo posega v življenje/ (F9) pa tudi če to zavedanje obstaja, socialni delavci ne vejo, kaj s tem narest. Tud tega se ne ubesedi na primer,/ (F10) tud zelo manjka eno zavedanje no, da so pač že formalne pozicije med uporabnikom pa socialnim delavcem, da nista enakovredna ane/ (F11) in socialni delavci aktivno mogoče premal to nekak vnašamo to zavedanje, da bi to razrahljal te neenakovredne pozicije./ (F12) Pol, kaj je tud razlika no v tem v vsakdanjem socialnem delu v praksi od psihoterapije, kjer je to verjetno res možno lažji zasledovat – zavedanje, da interpretiramo, da postavljamo hipoteze in to je v bistvu vse s čimer mi operiramo ane mi pač ne moremo spoznat neke resničnosti, nekega bistva, ampak se to stalno spreminja./ (F13) V praksi v socialnem delu tud konkretno pri mojem delu morm priznat, čeprou mi je to zlo žalostno, ampak tko je, je zelo malo preverjanja, mal je preverjanja razumevanja,/ (F14) recimo sicer se js osebno zelo trudm uporabljat jezik mojih uporabnic, se približat na ta način, uporabljat njihove metafore, zaznat, na kaj dajejo one poudarke, kaj je tisto, kar razlaga, ampak se še vedno neštetokrat ujamem, da predpostavljam, hipotetiziram ... s tem ni nič narobe, ker to je pač človeško, da to počnem, ampak ostajam pri tem, ne preverjam z njimi, ker enostavno ni časa, ker ni priložnosti al pa se mudi, da uredimo neke konkretne življenjske razmere/ (F15) in zdej predpostavljam, da bom vseen mogoče v psihoterapiji, ko bom to delala pa lažje oziroma več časa imela, več možnosti, priložnosti za to, za to res neko soustvarjanje skozi jezik./ (F16) Mogoče tud to no, socialno delo v praksi tako tudi, ki ga js delam pa je zlo prisotno tud pri drugih institucijah, kjer je socialno delo in s katerimi mam js stik, je še vedno močno prežeto s tem definiranjem, kaj kdo je./ (F17) Zlo pomembne so razlage vedenja v tem smislu pripisovanja pomenov, diagnoze, ki pa seveda so kot neke objektivne ocene, neke razlage./ (F18) Namesto, da bi to nadomestilo res neko pojasnjevanje, al pa iskanje nekih razlag, zakaj se neki dogaja, kako se neki dogaja, v kakšnih kontekstih ... zlo hitri smo v tem sklepanju ane, mam neko dejstvo in potem iz tega sklepamo, da je nekdo pač tak in tak al pa da nekdo tko al pa tko škodljivo deluje./ (F19) Zelo zelo prehitro se dogaja no, da na podlagi ene informacije se gre v neke sklepe, ki so zlo definirajoči, determinirajoči, zelo manjka pa preverjanje, nek pogovor, neko iskanje skupnih pomenov, skupnih definicij problema čist iz delovnega odnosa ane./ (F20) Delovni odnos in vse to kar smo se učil, pač ta dialoška praksa na fakulteti je zlo pomemben, je zlo bistven, ampak v praksi

zlo manjka no/ (F21) in spet na drugi strani v psihoterapevtski praksi predpostavljam, da bo velik velik več možnosti, da res nekaj zlo počasi, precizno oziroma zlo zavestno tud grem v ta proces, v neko delo s klientom am na ta način, da res vpeljem vse te – delovni odnos, dogovor o sodelovanju, dogovor o prevzemanju odgovornosti, o tem, kaj kdo prispeva. Tko, da to ja. To se mi zdi zlo pomembno./ (F22) Zdej teorija in praksa v socialnem delu sta še vedno zelo zelo oddaljeni na žalost/ (F23) in je bolj, lažje je udejanjat to kar smo se učil v socialnem delu no v sistemski psihoterapiji. Določene dele ja .../ (F24) Mogoče še to no, socialno delo, tko kot ga js pač delam, v takih okvirih v katerih sem, se ukvarjam z zlo konkretnimi zadevami ane. Grem z uporabnico na upravno enoto urejat dokumente, če je to potrebno, psihoterapevt pač to ne dela./ (F25) Nekak ostajamo na tej ravni urejanja življenja, zlo osnovni,/ (F26) s časoma zdej čist konkretno v tem, na mojem področju, kjer js delam pač uporabnice živijo, majo svoj začasni dom v varni hiši ane in jst v bistvu hodim v službo v njihov dom, je tudi možnost in priložnost, za neko recimo temu svetovalno delo z elementi sistemske psihoterapije ane odkrivanje virov, pogovori o virih,/ (F27) za neke elemente v rešitev usmerjene kratke terapije – elemente ane, to ni psihoterapija ... in imam to možnost, priložnost ustvarjat oziroma soustvarjat z uporabnico na način, da socialno delo ima psihoterapevtske učinke lahko ... ni terapija, lahko pa ima take učinke in po navadi jih ima./ (F28) Ampak to je specifika mojega dela, ker res tok časa preživim z uporabnicami, vsak dan sem z njimi ane./ (F29) Spet v psihoterapiji je pa to, ta vidik vseen časovno bolj omejen,/ (F30) hkrati pa tudi na drugih področjih socialnega dela, na centrih za socialno delo niso vsak dan s strankami. Ne preživijo tolko časa z njimi, mislim tud ni možno, ni izvedljivo tko, da to je priložnost zame, zarad te specifik, ki mi jo pač moje delo nudi, da več teh elementov uporabim, ni pa seveda to psihoterapija/ (F31) in je to seveda tud povezan s to vlogo ane, z mojo vlogo/ (F32) in tudi moje uporabnice tega tud ne pričakujejo in tudi marsikatera tega ne bi želela. Izven našega programa ponujamo to možnost na primer, tko da nikakor ne bi mogla mešat teh dveh vlog ane./ (F33) Zdej kar se tiče nekih konkretnih konceptov znanja, kjer opažam razlike med strokama in kar mi izstopa ... delovni odnos, to sigurno. V teoriji zlo sovпада, v praksi pa ne no. Delovni odnos je pač en temelj, ki sem se ga učila in na socialnem delu in ga nam je Lea predavala tud na predavanjih na sistemski psihoterapiji./ (F33) Tko čist v osnovi ta dogovor o sodelovanju, osebno vodenje, perspektiva moči, etika udeležnosti, prisotnost tukaj in zdaj, znanje za ravnanje, to so vse koncepti, ki jih mam nekje v ozadju, v vsakdanjem socialnem delu pa morm rečt, da mi dostkrat ne omogoča tega, da bi zdej zlo mela čas reflektirat no – ali jih uporabljam, kako jih uporabljam, zavestno, vnaprej .../ (F35) Zdej po nekaj letih izkušenj poskušam zastavit na ta način ane, da je na začetku dogovor o sodelovanju, da razume, kaj lahko pričakuje, kaj lahko jst ponudim oziroma na čem bova

delale, da seveda ona razume na čem bova delale, hkrati pa to tko zgleda ane, da vlečemo kovčke, se pospravlja, pač to je izselitev ane v fizičnem smislu in potem se stvari začnejo že zlo hitr dogajat, odvijati in velikokrat žal zmanjka časa za to, al pa potem šele to lažje doziram no čisto konkretno. Kolikor je časa in možnosti no./ (F36) Dogovor o skupni definiciji problema, to je neki kar je zlo težko ... ker je tok problemov, da je enostavno težko opredeliti no, oziroma razn tko, da drobimo sproti, na nek način recimo, da delamo dogovor o želeni rešitvi al pa spremembi ane. To je neki, kar je močno močno odvisno v tem mojem delu od drugih institucij, od postopkov, od sistema kot celote./ (F37) Samo neko dogovarjanje, načrtovanje manjših korakov v smeri do ciljev je pa zlo odvisno od teme, ki se jo lotevamo ane, če je potrebno pač neke pravne postopke sprožiti in pri tem jim zlo zlo velik pomagamo, sicer angažiramo tudi odvetnike, pravnike./ (F38) pol je že tudi tukaj ogromno neke edukacije, razlaganja postopkov, velik energije gre res za to, da razložim na primer uporabniki konkretno, kakšne so možnosti, kakšne ima možnosti, kaj lahko pričakuje, ampak ničesar ne mormo napovedati ane in ona se more v vsej tej negotovosti pač odločiti za neke, sprejeti neko odločitev tko da .../ (F39) Kar se tiče pa nekih razlik še, recimo ... koker sm prej omenila, js uporabljam lahko določene elemente, če zdej pogledam, kar se recimo učim vse tekom študija zdej na sistemski psihoterapiji – tega uporabljam malo, ampak uporabljam določene stvari. Uporabljam recimo izjeme./ (F40) vprašanja o čudežu./ (F41) lestvica./ (F42) potem ene dvakrat sm mogoče postavljala reko življenja./ (F43) potem sinergetika. Sinergetika je tukaj eno področje, ki pride zelo prav./ (F44) ravno pri tem rahljanju nekih vzorcev in spreminjanju, premikanju te kroglice v drugačne vzorce, v spreminjanje in potem v stabilizacijo – to je proces, ki se ves čas dogaja recimo to mogoče nism tok ozaveštila, da je tudi zame en proces ozaveščanja ane, da se to dogaja in da mi ta teoretska znanja lahko zlo zlo pomagajo. Tko, da sinergetika je tukaj zlo ... zame no, zlo prisotna./ (F45) Potem ... ostalo pa smo nekje, sem no, mogoče moje sodelavke še mal bl, kr majo vseeno ... niso vse se pač tok izobraževale ne na tem področju ... smo nekje – kibernetika prvega reda pa drugega reda. Težko težko kaj pa šele tretjega reda. Res težko sami prekinjamo pr sebi te vzorce miselne, da pač smo izven sistema in vidimo stvari objektivno in jih tko tudi interpretiramo in ocenjujemo in potem na podlagi tega tudi ponujamo te rešitve ... to je še vedno zlo prisotno no. Ampak ja, to so zdej znanja, ki jih je možno aplicirati v obeh, in socialnem delu in sistemski psihoterapiji./ (F46) Zdej razlike, pa ja ... ne to je to. Ker res zlo težko vzpostavljam razliko ... / (F47) Mogoče, da socialno delo vendar-le bolj upošteva al pa tudi ne no, ne vem, seji to je verjetno sam moj občutek. Na nek način tudi druge kontekstualne dejavnike, na primer čist družbeno, kulturno, politično klimo, ekonomske dejavnike./ (F48) No zdej, v psihoterapiji se mi zdi, da ko delaš s človekom individualno, sploh če delaš samo individualno, da se to lažje

spregleda no./ (F49) kljub temu da v sistemski psihoterapiji dajemo velik poudarka na to – ta konstrukcionizem, in pač upoštevanje celotnega življenjskega konteksta enega klienta, pa delamo genograme, pa gledamo prenose medinteracijske pa tko naprej, ampak v socialnem delu se mi zdi, da je to bolj prisotno no, da upoštevamo še zlo širše dejavnike, ker tko kot sm prej rekla ane./ (F50) tud recimo dogovori o želeni rešitvi, spremembi so v veliki meri na mojem področju dela, zelo odvisni od sistema in je uporabnicam zelo težko potem delat neke take mikro zelene spremembe, ker je vse pogojeno s tem, kar se bo zgodilo in odvil v širšem sistemu ane – v pravosodnem sistemu, center za socialno delo, kako bo ne vem s službo, kako bo s stanovanjem. Dost dost bolj smo vpeti v ta sistem no. To je nekak moja predpostavka, da je tuki razlika no./ (F51) V samih načinih dela pa to edino, kar res sm prej izpostavlja iz same vloge, kar izhaja./ (F52) tud k različnim etičnim kodeksom smo zavezani, mislm verjetno vsebinsko v osnovi so podobni, ampak vendar-le različni, iz čist samih formalnih, formalnosti poklica pač izhaja./ (F53) Pa seveda psihoterapevtski poklic ni reguliran ane še zakonsko zaenkrat, tko da je mislm, da tuki še več nekih svin al pa nekih kritičnih področij že zarad tega./ (F54) S klientom se srečuješ na določen čas ane, pač točno določen čas, v socialnem delu oziroma v tem delu, ki ga js opravljam praktično živim tam z njimi osem, devet ali deset ur./ (F55) Zdej še kakšna konkretna znanja, ravnanja ... aja no seveda psihoterapija se, tko no kot js vidim, dosti dosti manj al pa sploh ni tega zagovorništva./ (F56) pa nekega mogoče aktivističnega delovanja, če bi lahko temu tko rekla./ (F57) Sicer verjetno so psihoterapevti vabljeni, kam grejo, se udeležijo kakšnih strokovnih timov multidisciplinarnih, ampak to je pri nas stalnica ane, v psihoterapiji pa bo tega verjetno dost manj./ (F58) Tega povezovanja no, vključevanja družinskih članov, tudi ja, ampak ne vem, js kontaktiram tudi z delodajalci naših uporabnic, pa z zdravniki pa tko naprej, kot psihoterapevt pa tega verjetno ne bo počela al pa dost v manjši meri./ (F59)

2. V čem opazate morebitne podobnosti in razlike, če primerjate odnos strokovnih delavcev do uporabniških sistemov v postmodernem sistemskem socialnem delu in postmoderni sistemski psihoterapiji?

/Ja, tuki bi se spet malo ponavljala, mogoče odnos v psihoterapiji ... so vseeno dost bolj natrenirani v narekovajih, zato da se zavedamo, da ne pač posedujemo resnice, da so naši klienti eksperti iz izkušenj./ (F60) da skupaj z njimi definiramo, dajemo pomene stvarim, jih poimenujemo oziroma so oni tisti, ki poimenujejo, mi se jim pa pridružujemo v uporabi njihovega jezika. Medtem ko v socialnem delu, takšnem kot je v vsakdanjiku ... je tega zelo

zelo mal./ (F61) Več je tega objektivističnega pristopa,/ (F62) še vedno močno prisotna ta pozicija moči, ki se včasih tudi zlorabi, žal js mam take izkušnje. Ne seveda v dobro uporabnic naših,/ (F63) tud nasilje je res tako področje, kjer je velik enih kontroverznosti, tud stroka si ni enotna, kako ravnat, opremljenosti ane strokovnjakov, strokovnih delavcev, ki delajo ni poenotena, niso enako opremljeni z znanji in že tuki so velike razlike./ (F64) Znotraj psihoterapije nimamo pa nekih postopkovno določenih stvari, kako jih delamo/ (F65) ravno zato, ker prilagajamo, ker je pač vsak psihoterapevtski odnos izvirni delovni projekt ane, tko kot bi mogl tud bit v socialnem delu pa pač ni in se prilagajamo vedno znova klientu in vedno znova izumljamo, zato ker posedujemo toliko znanja in ga pač mormo met./ (F66)

2.1. Kako pa menite, da strokovni delavci upoštevajo širši kontekst uporabnikov v socialnem delu in kako znotraj systemske psihoterapije?

/Moj občutek je, da v socialnem delu bolj upoštevajo širši kontekst./ (F67) Ampak to je res moj čist osebni občutek ... si postavljen pod neko lupo pri psihoterapevtu, medtem ko moje delo z mojimi uporabnicami pridejo s celim sistemom ane ... z vsem kar se dogaja, z vsem, s celim svojim življenjem pridejo in js z vsem tem moram delat, z vso to kompleksnostjo./ (F68) Sej tud v psihoterapiji se dela s kompleksnostjo, ampak nekak mam občutek ... ne znam to najbolj ubesediti ... da je ta kompleksnost vseen manj izrazita, manj prisotna, ker imaš tam enga človeka pred sabo./ (F69) V socialnem delu pa js ne morem delat z uporabnico ne da se povezujem intenzivno z drugimi institucijami, da sprašujem vse živo, od tega ali ima izbranega osebnega zdravnika, ginekologa, zobozdravnika ... ker so to osnove, zato je pomembno, da so urejene ... do zdravstvene situacije, do finančne situacije, do pač glede na njeno situacijo zadev, ki jih mora urejat na sodišču ali jih bo morala na primer sploh, če ma mladoletne otroke, do tega kaj, kako z nasiljem – prijava nasilja pač ti postopki na policiji in tko naprej ... do reševanja raznoraznih zagat, izzivov življenjskih, ki so realni ane – sem postavljena v središče življenja nekega človeka ane./ (F70) K psihoterapevtu pa js pridem enkrat na teden, zdej če govorim jst kot klientka ... sem tam, je zame zlo pomembno, grem od tam – nekaj nesem s sabo v življenje, ampak psihoterapevtka ni z mano ane tukaj prisotna. Jst kot socialna delavka pa na tem področju, kjer jst delam pa sm tam doma. Js sm pri njih doma. Tisto je njihov začasni dom, ampak jst živim tam z njimi. Tko da zame je zelo velika razlika no./ (F71) Ampak je tam ena drugačna vloga psihoterapevta,/ (F72) zlo pomembno je, da mi na tej strani zagotovimo neko stabilnost, neko umirjenost, ki jo človek rabi, da potem lahko, bom rekla po domače, koplje po

nekih mogoče bolečih stvareh al pa svojih temah, ki so ble v senci pa zdej počasi prihajajo na površje./ (F73)

3. V čem opazate morebitne podobnosti in razlike v načinu vodenja in poteku procesa podpore in pomoči posamezniku ter družini v postmodernem sistemskem socialnem delu v primerjavi s postmoderno sistemsko psihoterapijo?

/V psihoterapiji – jst dojemam psihoterapevta in tud moja izkušnja je taka in upam, da bom tud js tko delala, je res kot sopotnika, zaveznika, seveda zaveznika, ki ima določen nabor nekih znanj, izkušenj, veščin,/ (F74) ki je pod supervizijo konstantno in konstantno reflektira svoje znanje in svoje delovanje in se konstantno prevprašuje svoje ravnanje, delovanje, preverja pri klientu, kaj je tisto, kar pomaga, kaj je učinkovito in s tem tud stalno gradi odnos ane,/ (F75) to neko odprtost, iskrenost v odnosu, odpira prostor za to, da oba enakovredno prispevata in hkrati vedno znova daje veljavo temu, kar klient prinese ane, zato da pač proba vsaj na nek način mal izravnat njuno pozicijo oziroma razliko v poziciji moči,/ (F76) ki je pač prisotna tko v psihoterapiji kot v socialnem delu./ (F77) Se prav, socialno delo pa ... želja je ane, da na načelni ravni, da bi blo vodenje tko osebno vodenje,/ (F78) enakovreden odnos,/ (F79) da damo uporabniku vedet, da nismo mi tisti, ki je ekspert iz izkušenj, ampak je on tisti, pač on poseduje vire, znanje o svojem življenju, ampak v praksi temu pač ni tko no. V praksi ... že pri mojem delu tega manjka pa imam recimo nekaj neke osnovne pogoje za to, v drugih institucijah pa še tolk manj ane./ (F80) Vodenje je pač še vedno tko vodenje iz pozicije moči ane. Ne vem, kako bi drugač. Tko je najbolj enostavna nekaj definicija oziroma, ja tko jo jst vidim v praksi in verjetno, če bi spraševal uporabnike, kliente bi verjetno zlo podobno povedal,/ (F81) ampak si js osebno si prizadevam, zato ravno zaradi znanja, ki pa jih imam iz epistemologije, kibernetike ... pač tega kar sem dobila na sistemski psihoterapiji, da se sprašujem, da reflektiram, da poskušam vnašat spremembe, da preverjam, uporabljam te koncepte, ta znanja ane tud v socialnem delu, ampak velikokrat zmanjka časa,/ (F82) časa al pa neke, kako bi temu rekla, neke zmožnosti organizacije dela na ta način no, da bi to lahko vnašal, da bi to lahko vpeljal./ (F83) Čas je pomemben, čas teče, hitro se je treba odzvat, hitro je treba reagirat/ (F84) in potem je tukaj en tak presing ane, da usmerjam uporabnico v neke odločitve, kar v psihoterapiji mislim, da bi si lahko vzela to svobodo ane, da njej res v popolnosti prepustiš to odločitev. Ja, to glede vodenja./ (F85)

3.1. Bi izpostavili kakšne specifične pri delu z družino v kontekstu vodenja in procesa podpore in pomoči?

/Ja jst delam v praksi oziroma ane v svojem poklicu z družino, z delom družine. Kle se umaknejo uporabnice, ki se pač umaknejo pred partnerji, ki so pač povzročitelji nasilja z otroki, ki so pač po navadi očetje teh otrok v večini primerov. Poudarek pri nas, v našem delu no v teh okvirih, ki nam jih pač, ki so postavljeni tko kot so, je na delu z uporabnico. Z otroki pa bolj v smislu ene normalizacije življenja, če temu tko lahko rečem. Normalizacija v smislu stabilizacije no. Tko da bi ful težko rekla no, ker ne delam s celo družino./ (F86) Probamo čim bolj normalizirat, stabilizirat družino no, se pravi .../ (F87) začne se pa pri osnovah ane. Družina je na varnem, ima kje bit, streho nad glavo, neka finančna sredstva, pač te osnovne stvari se uredijo, potem pa od tm delamo naprej./ (F88) če je seveda tuki ... če mi prepoznamo, da je pač karkol potrebno v svetovalnem smislu, ne v terapevtskem./ (F89) Ampak po navadi se uporabnice odzovejo v smislu ne vem ... ja rabla bi varstvo za otroka za takrat, ko mam nek razgovor za službo al karkoli ... v tem konkretnem smislu./ (F90) Kar se tiče samga nekega psihoterapevtskega dela z družino ... tuki angažiramo zunanje sodelavke./ (F91) Neke osnove ... neke take bolj mogoče neke vsakdanje stvari že mi nekak poskušamo posredovat al neko znanje, al nekaj predlagamo neke načine, kako ne vem, kako ravnat z izpadom trme pri tri letniku ane, ko so pač mame zelo zelo v stiski ane al pa ko se prvič srečujejo z nekimi situacijami./ (F92) Drugač pa probamo angažirat zunanjo pomoč ravno zaradi tega, da razbremenimo to vlogo ane, da nism js tista, ki je že tko skos zraven pa že tko glede vsega ane .../ (F93) včasih zna bit tud to preveč ane pač ta moja prisotnost ni odmerjena, je konstantna tam in zdej okej, če hodjo v službo tko al pa tko se itak vidmo pol sam popoldne, ampak v psihoterapiji bi blo sigurno drugač./ (F94) Zdej niti ne vem, kako bi v praksi ... večinoma pridejo itak družine, cela družina ane ... al pa pač tisti družinski člani, ki želijo sodelovat tko da tuki bi blo že drugač./ (F95) ampak pri nasilju ... nasilje je kontraindikacija za terapevtsko delo ane. Tko da ne vem ... težko bi rekla. Probamo delat tudi s tistim česar ni, zdej konkretno v našem primeru so to očetje, ki pač niso prisotni seveda, ker so sam ženske odmaknjene z otroki v varne hiše, ampak so vedno tukaj nekje ane ... in zdej zelo odvisno od situacije, če je blo to nasilje pač tud nad otrokom ... čeprou po slovenski zakonodaji je otrok žrtev nasilja tudi, če je "samo" priča nasilju, vendar-le pa je oče kot nek lik vedno prisoten ane to je en sistemski pogled in je pač treba upoštevati, da je pomembna oseba./ (F96) Terapevtsko ne delamo, delajo zunanje sodelavke, zunanji sodelavci s tem delom družine, ki je pri nas./ (F97) Manjka pa tega no zelo zelo. Recimo pri nas bi bilo to zelo pomembno, da je prou delo z družino, psihoterapevtsko delo z družino v zatočišču ravno zaradi tega, da se lahko tudi vključi tega člana, ki ne more bit zraven, ker je trenutno tako pač bolj varno, ampak je pa pomembno no, ker je nekje prisoten in s časoma tako al pa tako otroci imajo nek stik z očetom ane, če ni zdej to ogrožujoče tko da ... vidim velik možnosti no za

vpeljavo, seveda pa je to povezano s financami in pa z vsem ostalim ane, da bi se delalo z družino tudi v tem našem kontekstu./ (F98) Ja ... mogoče še to no. Zdej sicer ne vem, če to glih spada k vprašanju o vodenju, ampak /zlo je ta komunikacija v socialnem delu v tem vsakdanjem no ... je enosmerna. Se pravi podajajo se informacije, ni pa časa za dialog oziroma se ne vzame se čas al pa ne odredi se čas za nek dialog, za preverjanje razumevanja, za kreiranje nekih rešitev znotraj te podane informacije ane./ (F99) Socialni delavci, sploh na centrih, so zelo zelo vpeti v javna pooblastila, v neke zakonske okvire, zakonske podlage in je težko, res težko no, ker pač velik sodelujem in se velik z njimi pogovarjam ... težko najdejo znotraj tega prostor za tako socialno delo, o katerem se pač tuki pogovarjamo no. Tako socialno delo je izrinjeno iz tega popolnoma./ (F100) Dokler je taka situacija je res težko primerjat, ker so pač .../ (F101) podstat je ista ane sistemsko socialno delo pa sistemska psihoterapija, ampak v praksi... kako živi eno ali drugo je pa pač .../ (F102) so kr res porezane peruti no sistemskemu socialnemu delu. Zelo zelo v vseh pogledih in zato je ... pač, da zadostijo tem pač nekim zakonskim zahtevam, okvirjem birokratskim ane predvsem ... ja, ni druge izbire kot da je komunikacija enosmerna ane. Povejo nekaj, potrebujejo nek feedback, ki ni dialog, nekaj zapišejo in dajo naprej. To je to ane. Na to se je pač zreduciralo socialno delo./ (F103) Zdej znotraj ... pač js delam v nevladni organizaciji pač ane na srečo še ni tako, ampak počasi pa so težnje, da bi šlo v to smer ane. Pač to je neki kaj, zoper česar se mormo borit in to zlo zlo močno, zato da je delo no z uporabnikom./ (F104)

4. Katera znanja, delovne metode in spretnosti, ki jih je razvilo postmoderno sistemsko socialno delo, bi bilo po vašem mnenju mogoče in smiselno uporabiti tudi v postmoderni sistemski psihoterapiji, in obratno?

/Recimo bolj vidim no, kaj so stvari, ki bi se jih iz socialnega dela dalo prenest v ... seveda ne iz socialnega dela kakršno živi v praksi, ampak iz socialnega dela kakršno bi moralo bit no ... prenest v mogoče bolj v psihoterapijo. Obratno bi mi blo težje govort./ (F105) ampak iz socialnega dela recimo ... nek angažma, ki izhaja iz socialnega dela kot aktivistični angažma no ja ... nek aktivizem, oglašanje oziroma organiziranje, izražanje stališč zoper različne zatiralske prakse, ki so prisotne pač v naši družbi zdej tukej in zdej./ (F106) Tud mogoče večja prisotnost v medijih./ (F107) sej tud socialno delo je res samo še, kadar je kej slabga ane prisotno v medijih na žalost, ampak ... mogoče nek večji družbeni angažma psihoterapije kot tko v bolj organiziranem smislu ane. Sej okej ... so določeni ljudje, ki se pojavljajo v medijih, govorijo, jih vabjo in tko govorijo o psihoterapiji, ampak mogoče pogrešam en bolj koordiniran

odziv njih, ki bi bil na ravni neke institucije. Sej je velik teh združenj psihoterapevtskih, ki se povezujejo tudi v zvezo in tko, da bi se več oglašal no čist po domače povedano v družbi. To se mi zdi zelo pomembno./ (F108) Naslavljaj različne teme, naslavljaj tudi različne manjšine al pa ranljive skupine./ (F109) predvsem vidim en problem tuki no, da je socialno delo je dostopno za vse ane, je brezplačno ane tako rekoč, ni storitev, ki jo moraš plačat, psihoterapijo pa moreš plačat in kot taka je zelo zelo težko dostopna pač ljudem z nižjim socialno-ekonomskim standardom./ (F110) ki jih je v naši družbi ogromno in vemo, da revščina je en velik dejavnik za različna tveganja, za različne ranljivosti in za zdravje in za pač neko psihično funkcioniranje in za odvisnosti in za težave v družini in tko naprej, je še več izzivov, kokr jih sicer življenje prinaša in v tem smislu je psihoterapija nekak izključevalna no in ekskluzivna al kako bi temu rekla, elitistična. Socialno delo ni, psihoterapija pa je. Trenutno kakor je, je pač izključevalna, ker ni dostopna širše./ (F111) hkrati pa se premalo po mojem mnenju angažira res v družbi na način, da se oglašja, da izraža stališča, da opozarja na določene stvari ... zdej dela bi mel ogromno no, ker bi blo treba na ogromno stvari opozarjat./ (F112) ampak tuki sta recimo dve tehnični stvari v terapiji, ki bi jih prenesla iz socialnega dela no – dostopnost/ (F113) in pa ta angažma, ta aktivistični angažma. Zdej ali to sodi k psihoterapiji, to ne vem, ampak po mojem mnenju ja, tudi./ (F114)

4.1. Bi lahko izpostavili morda tudi kakšne konkretne tehnike, koncepte znanja in ravnanja, ki so socialnodelovna in bi bila uporabna v sistemski psihoterapiji, in obratno?

/Prou konkretnih ravnanj ne vidim, kr zdej mi tko najprej pade na pamet konkretna ravnanja to kar js delam vsak dan ane. Konkretno urejanje, izpolnjevanje vlog, informiranje, klicarjenje okol, pogovarjanje z žensko – mal o tem, kaj morva priložit h kakšni vlogi pa mal o tem, kako se počuti, kako je preživela dan, kako je prenesla kakšne kritične situacije ... skratka mešajo se te neke vloge ane, ki jih mam socialni delavci od svetovalnih do teh čist ... ne vem, kako se zdej temu reče. Skratka težko si predstavljam, da bi to delala v psihoterapiji, v psihoterapevtski praksi./ (F115) Obratno več mogoče res iz psihoterapije, ampak res ja, določene elemente, določene recimo tehnike oziroma hevrstike, načine dela. To pa mogoče to, kar sm že omenla, da mi pride prou iz narativnih pristopov, če je možnost ane in če je čas./ (F116) Je marsikej zelo uporabno – kratka, v rešitev usmerjena terapija./ (F117) potem ja, sinergetika./ (F118) tudi mogoče v smislu psihoedukacije ane teh znanj, ki jih ... sej to je dialoški koncept znanje za ravnanje v smislu psihoeduakcije no, sicer tega izraza mislim, da v sistemski terapiji al pa socialnem delu glih ne uporabljamo, ampak tko, da tudi človeku nekatere stvari mogoče ponudiš

neke opise, ponudiš neka znanja, ki jih pač maš ane,/ (F119) ampak hkrati preveriš, a ma to kakšen smisu za njega a je to neki, kar mu pomaga razumet neke, razložiti neke. Ne sme manjkati ta del preverjanja no. Ne samo, da razlagaš kot neke diagnoze ane, ampak da pač res preverjaš no, da ma človek možnost pač, da mu daš prostor, da odreflektira in da se odloči, ali je to za njega sprejemljivo ali ne./ (F120) Po mojih izkušnjah no pa to zelo pomaga recimo uporabnicam in olajša na nek način neke stiske. Tko kot lažje razumejo pomaga pri stabilizaciji no celotne situacije, s katero pridejo./ (F121) Potem še kakšna konkretna znanja iz sistemske psihoterapije ... definitivno veliko govorit o epistemologiji pa kibernetiki, tudi v socialnem delu kot del enega kontinuiranega izobraževanja ane, to je zdej mogoče bolj ta teoretska podstat,/ (F122) ker tega tudi na socialnem delu ... ne vem, kako je zdej. Ko sm se jst izobraževala pač so bile smeri ane in kibernetiko je pač Lea predavala tistim študentom, ki so bili na njeni smeri ostali, ki pa nismo bili pa tega pač nismo poslušali ampak okej js sm pol kasnej ane. Tko, da nimajo vsi teh znanj. Zdej tko, ko slišim zdej mate ane neke stvari zdej poslušate in to je zelo zelo pomembno in res polagam na srce, da čim več odnesete k sebi le lahko, ker je neko bistvo no. Sicer pol v praksi začneš stvari res v resnici povezovat ane, ampak niso pa vsi opremljeni s tem znanjem ane./ (F123) Tudi vprašanje, kako razmišljamo v socialnem delu ... stvari vzamemo tko bom rekla po domače zdravo za gotovo in se ne sprašujemo o njih. Temu seveda zelo prispevajo tudi slabe razmere, ki so v socialnem delu – grozljiva kadrovska podhranjenost in tko naprej./ (F124) Veliko veliko ovir je za to čisto sistemskih znotraj sistema, da bi ljudje pač lahko se več posvečali tem nekim znanjem./ (F125) Več je tega in zaradi tega je tudi več hlastanja po nekih tko bom rekla instant rešitvah, po nekih modelih, protokolih, kjer ti nardiš neke korake ne ozirajoč se na uporabnika, na njegov življenjski kontekst na pač to njegovo individualnost ali pa individualnost družine ane, ki je sestavljena iz vseh članov ... skratka neke hitre rešitve se iščejo, to je pa popoln odmik od tega, kar naj bi sistemsko socialno delo bilo ane./ (F126) Kar se tiče ja pa konkretnih metod, načinov psihoterapije v socialno delo zelo odvisno od uporabnika. Treba je preveriti, vprašati ane. Tudi tko pri mojih uporabnicah – nekatere zelo rade delajo kakšne reči temu vaje ane, rade razmišljajo o sebi, rade se o tem pogovarjajo. Nekatere pa ne./ (F127) Na psihoterapiji ne moreš brez tega pač človek ve, da pride se o sebi pogovarjati. V tem delu, ki ga pa js opravljam kot socialno delo pa to ni kr samo po sebi ane. Kolikor je potrebno mogoče za nekatere določene stvari ali za neke postopke, ampak ni pa nujno, da želijo govoriti o svojih izkušnjah ali pa da so v nekem trenutku ... res ogromen ... en cel sklop nekih okoliščin je treba upoštevati ane./ (F128) Ampak ja no, iz sistemske psihoterapije v socialno delo ... nas je vedno znova treba k temu spomniti na to no, predvsem pa narest take pogoje no, da bodo lahko to socialni delavci udeleženi in živeli ane tko .../ (F129)

5. Katera znanja, delovne metode in spretnosti postmoderne sistemske psihoterapije po vašem mnenju ne bi bilo smiselno ali mogoče uporabiti v postmodernem sistemske socialnem delu, in obratno?

/Ja, mogoče sm se tega prej tud dotaknla no, ko sm rekla, da si ne predstavljam, da bi psihoterapevt zdej delal te konkretne stvari, ki jih jst z uporabnico urejam ane./ (F130) Ker tud niti ni to namen psihoterapije, niti ja, kot psihoterapevt lahko podaš neko informacijo al pa usmeriš mogoče klienta, ampak odločitev je njegova ane. Jst bi tuki razmejila .../ (F131) no sej to smo se včasih s sošolkami na tem našem drugem faksu ane na sistemske psihoterapiji pogovarjale, k smo tud socialne delavke, kolk tega kar delamo sicer v socialnem delu pa delamo v različnih okoljih ane ene na centrih, ene smo v nevladnih organizacijah že tuki so velke razlike./ (F132) Kolk iz tega si predstavljamo, kako bo pol pri delu s klienti v psihoterapiji in moram rečt, da js sm zlo naklonjena razmejitvi pač./ (F133) V socialnem delu je ... to je ena kompleksna mešanica vsega ane, neštetokrat se zgodi, da pride uporabnica z raznoraznimi al stiskami al veselimi novicami al pa s čimerkoli pride in potem najprej se o tem pogovarjamo in potem že razmišljamo, kaj je treba neki formalnega, birokratskega narest, da se nekaj pač uredi, nekaj premakne, neki spremeni, skratka v tem delu je zlo različno no in mogoče tud ne vem .../ (F134) ja, v psihoterapiji okej – se postavljajo neki želeni izidi, neki cilji ... sej tudi mi postavljamo z našimi uporabnicami neke želene cilje in izide./ (F135) ampak tko kot sm rekla – dosti bolj odvisni izidi v socialnem delu od samega sistema, od zunanjih okoliščin./ (F136) Zlo zlo zlo je pomemben odnos. Odnos je itak na obeh področjih zlo pomemben./ (F137) ampak mogoče ne vem, mam občutek, pač to je moja hipoteza, sej bom vidla, ko bom začela delat tud v psihoterapiji ... da delaš v socialnem delu vendar-le z dost večjo kompleksnostjo in zato je potreben nek tko širši nabor enih drugih znanj, ki jih mogoče psihoterapevt ne rabi. Ne rabi poznat do neke mere nekih pravnih postopkov, ne rabi poznat sodnega sistema na področju ne vem družine, kazenskega in tko naprej ane. Lahko pozna tko iz nekih drugih, ampak ni pa to nek pogoj./ (F138) Tko mogoče, če povzamem res – v psihoterapiji fokus na tistega posameznika, ki pride pač je lahko večji fokus, v socialnem delu pa z vso kompleksnostjo, z vso širino – v bolj širino kot v globino. V psihoterapiji pa bolj z globino mogoče kot s širino, al pa oboje no, ampak v socialnem delu definitivno je ta širina in kompleksnost tista, ki jo mormo met skos v mislih. Mogoče dost bolj ane kot v psihoterapiji./ (F139) Ja pa to no, da ne bi delala, izpolnjevala vlog za kakšne pomoči kot psihoterapevtka ne, to definitivno ne no./ (F140) V psihoterapiji velik lažje delamo s tem, da ... lažje no, ne lažje, ampak mogoče smo bolj opremljeni za delo s tem, česar ne vemo ane. Medtem ko v socialnem delu je pa dosti težje in

so slabši izidi, če delamo s čem, česar ne vemo. Se prav to so neke stvari, ki nam jih mogoče uporabniki ne povejo iz različnih razlogov ane./ (F141) Pač s tem mammo velik opravka z neko negotovostjo./ (F142) Če v psihoterapiji – ne, kr psihoterapvet je izurjen in tko zna delat s tem, zna ne vem ... preokvirt, uprašat oziroma je priložnosti in čas za raziskovanje tega, kar je ostalo zamolčano al pa nerazkrito s strani klienta/ (F143), medtem ko v socialnem delu je to ... so lahko posledice tega kar hude ane, zato ker je to spet povezano z nekim formalističnim, nekimi zakonskimi okvirji in tko naprej ane ... nekimi pač postopki, ki jih morjo socialni delavci izvajati in stvari, ki se ne razkrijejo in so zamolčane so potem, ko se razkrijejo in če so pomembne ane za te postopke ... ni prijetno no./ (F144) Pol smo pa spet pr tem ane kibernetiki drugega reda pa tretjega reda pa tem objektivističnem gledanju ane ko ne vemo pač da ... ni zavedanja, da v ozadju so vedno stvari, ki jih ne vemo in da vedno delamo z nevednostjo in negotovostjo, zato recimo socialni delavci niso dobro opremljeni/ (F145) in je to nekaj iz psihoterapije, kar bi prenesla v socialno delo. Ta opremljenost za delo z negotovostjo./ (F146)

6. Bi za na konec še kaj dodali/izpostavili v povezavi z dotično temo?

Ne, mislim da ne no. Jst upam, da ti bo v pomoč tole.

Demografske podrobnosti

Kakšna je vaša izobrazba? Univerzitetno diplomirana socialna delavka in trenutno študentka sistemske psihoterapije pred pričetkom dela v ambulantni pod supervizijo.

Imate morda dodatna usposabljanja? /

Kakšne delovne izkušnje imate? Katera so vaša pretekla in sedanja področja dela? Strokovna delavka na delovnem mestu svetovalke v zatočišču za ženske in otroke žrtve nasilja (varna hiša). V preteklosti delo v vzgojnem zavodu za otroke s čustvenimi in vedenjskimi težavami, delo v okviru projektov v romskih naseljih, delo s priseljenci.

9.3. Odprto kodiranje

Tabela 9.1.: Odprto kodiranje intervjuja A

#	Izjava/enota kodiranja	Pojem	Podkategorija	Kategorija	Tema
A1	Meni se zdi v večini v bistvu, da se to skoraj kar čisto prekriva.	Prekrivanje v temeljnih predpostavkah in delovanju.		Temeljne predpostavke in delovanje.	Podobnosti med pristopoma.
A2	V resnici bi zelo težko eno zelo jasno ločnico potegnila, da bi rekla to je pa samo	Težko je prepoznavati	Zahtevnost primerjave pristopov.	Mnenje sogovornice.	Mnenje.

#	Izjava/enota kodiranja	Pojem	Podkategorija	Kategorija	Tema
	izključno za socialno delo ali pa to je pa samo izključno za sistemsko psihoterapijo.	razliko med pristopoma.			
A3	Tako da mogoče edina stvar, ki mi je ostala v spominu je ta, ko nam je enkrat profesor Stritih na predavanju narisal stopnice in rekel, da gre socialno delo do ene določene stopnice, psihoterapija pa gre še par stopnic nižje v smislu dinamike dela.	Globlja dinamika dela.	Sistemska psihoterapija.	Temeljne predpostavke in delovanje.	Razlike med pristopoma.
A4	Drugače pa v smislu epistemoloških predpostavk, konceptov, pristopa, etike udeležnosti, je to za moje pojme v resnici enako - ta neka podstat je med njima po mojem mnenju enaka.	Enaka podstat.		Temeljne predpostavke in delovanje.	Podobnosti med pristopoma.
A5	Zdi se mi, da so to k rešitvi usmerjeni pristopi.	K rešitvi usmerjeni pristopi.		Delovne metode in koncepti znanja.	Podobnosti med pristopoma.
A6	To se mi zdi, da je tudi specifika sistemske psihoterapije, ki je za razliko od klasične psihoanalize dosti bolj k rešitvi usmerjena, in tudi specifika socialnega dela, ki je k rešitvi usmerjeno.	K rešitvi usmerjeni pristopi.		Delovne metode in koncepti znanja.	Podobnosti med pristopoma.
A7	To se mi zdi mogoče še najbolj, da se prekriva in izstopa poleg odnosa, ki pa je tako ali tako osnova vsega – v socialnem delu z uporabnikom in v terapiji s klientom. Če ni odnosa je težko sploh karkoli početi.	Odnos kot pomembna osnova za proces podpore in pomoči.		Delovne metode in koncepti znanja.	Podobnosti med pristopoma.
A8	V socialnem delu se mi zdi v odvisnosti od veje socialnega dela, ali so to življenjske okoliščine, kjer pridejo tudi bolj oprijemljive stvari, s katerimi se je treba ukvarjati, na primer zakonodaja, odločbe ... tega v terapiji načeloma ni.	Več oprijemljivega dela.	Postmoderno sistemsko socialno delo.	Delovne metode in koncepti znanja.	Razlike med pristopoma.
A9	V terapiji mislim, da tiste stopnice dol predstavljajo mogoče malo bolj poglobljeno raziskovanje nekih vzorcev, preteklih izkušenj, trenutnih stanj	Več poglobljenega raziskovanja vzorcev, izkušenj in stanj.	Sistemska psihoterapija.	Delovne metode in koncepti znanja.	Razlike med pristopoma.
A10	in je tudi malo več časa in prostora navsezadnje za to.	Več časa in prostora za poglobljen način dela.	Sistemska psihoterapija.	Temeljne predpostavke in delovanje.	Razlike med pristopoma.
A11	Na CSD-ju ali podobnem kontekstu so stvari vseeno iz strani sistema se mi zdi tudi	Časovna in prostorska omejenost na	Postmoderno sistemsko socialno delo.	Temeljne predpostavke in delovanje.	Razlike med pristopoma.

#	Izjava/enota kodiranja	Pojem	Podkategorija	Kategorija	Tema
	tako nekako bolj zamejene. Se mi zdi, da je podobno tudi na primer v šoli, kjer so svetovalne službe in sodelujejo z učenci, ki so kao problematični in takoj ko je malo bolje potem otrok ne rabi več hoditi k njej, ker je socialna delavka itak preobremenjena, nima časa in ima še dosti drugih, kar je škoda.	področjih dela kot je CSD.			
A12	Iz tega vidika se mi zdi, da je potem razlika predvsem v tem, da psihoterapija ni vsem dostopna žal, iz finančnega vidika,	Manj dostopna s finančnega vidika.	Sistemska psihoterapija.	Temeljne predpostavke in delovanje.	Razlike med pristopoma.
A13	ampak hkrati je pa tudi več časa in prostora za določene stvari malo bolj razdelati.	Več časa in prostora za poglobljen način dela.	Sistemska psihoterapija.	Temeljne predpostavke in delovanje.	Razlike med pristopoma.
A14	V vlogi socialne delavke sem se v tisti službi srečevala z na primer primeri, ko so uporabniki potrebovali konkretno podporo za urediti neke stvari na CSD-jih ali pa glede vrtcev, ko so vključevali otroke not ... Pri terapiji pa se s takšnimi situacijami redko srečujem.	Več konkretnega dela in podpore pri urejanju življenjskih izzivov.	Postmoderno sistemsko socialno delo.	Delovne metode in koncepti znanja.	Razlike med pristopoma.
A15	Moja izkušnja je, da naj bi v teoriji bilo veliko podobnosti, v praksi pa jih nekako ne zaznavam.	Prekrivanje v teoriji.		Temeljne predpostavke in delovanje.	Podobnosti med pristopoma.
A16	Sama sem veliko sodelovala in imela izkušnje s socialnimi delavci, ki so delali z ljudmi, ki imajo težave z zasvojenostjo in veliko ljudi na CSD-jih, pa ne samo na CSD-jih tudi izven, se mi zdi, da ima še vseeno neko mero predsodkov do ljudi, ki so zasvojeni.	Med pomagajočimi je več predsodkov do ljudi, ki imajo težave z zasvojenostjo.	Postmoderno sistemsko socialno delo.	Temeljne predpostavke in delovanje.	Razlike med pristopoma.
A17	Sploh zdaj v zadnjem obdobju preden sem šla na svoje, sem delala z zasvojenimi starši, kjer so bili še otroci posredi in tam ljudje dosti bolj reagirajo, ker so otroci posredi. Ker tu je bilo zelo tako – ali se greš urejati ali pa ti otroka odvezamemo. In velikokrat sem te socialne delavce doživela iz te neke mogoče tudi iz osebne stiske ali želje	Pomagajoči večkrat delujejo iz drže vsevedočega.	Postmoderno sistemsko socialno delo.	Temeljne predpostavke in delovanje.	Razlike med pristopoma.

#	Izjava/enota kodiranja	Pojem	Podkategorija	Kategorija	Tema
	po zaščiti otroka ... sem jih lahko doživela, da so bili dosti bolj v vlogi nekih strokovnjakov				
A18	in da niso bili tako participatorni in vpleteni,	Pomagajoči so manj participatorni in vpleteni.	Postmoderno sistemsko socialno delo.	Temeljne predpostavke in delovanje.	Razlike med pristopoma.
A19	ampak tako v smislu: "Jaz vem, kaj je dobro zate. Ti moraš to tako in tako narediti. To ni bilo prav, kar si delala.", ampak to niso bili vsi, da ne bo pomote.	Pomagajoči večkrat delujejo iz drže vsevedočega.	Postmoderno sistemsko socialno delo.	Temeljne predpostavke in delovanje.	Razlike med pristopoma.
A20	Če pa izhajam izključno iz teorije, bi se pa morala socialno delo in sistemska psihoterapija prekrivati.	Prekrivanje v teoriji.		Temeljne predpostavke in delovanje.	Podobnosti med pristopoma.
A21	Bi mogle biti več ali manj same podobnosti iz tega vidika, kako se gleda na uporabniške sisteme	Prekrivanje v teoriji glede odnosa pomagajočih do uporabniških sistemov.		Odnos pomagajočih do uporabniških sistemov.	Podobnosti med pristopoma.
A22	in na sploh, kako delujeta v praksi.	Prekrivanje v teoriji.		Temeljne predpostavke in delovanje.	Podobnosti med pristopoma.
A23	Konkretno bi na primer izpostavila krožna vprašanja,	Krožna vprašanja.		Delovne metode in koncepti znanja.	Podobnosti med pristopoma.
A24	vprašanje čudeža,	Vprašanje čudeža.		Delovne metode in koncepti znanja.	Podobnosti med pristopoma.
A25	vprašanje smisla,	Vprašanje smisla.		Delovne metode in koncepti znanja.	Podobnosti med pristopoma..
A26	lestvica ... to je vse zelo uporabno v obeh primerih za moje pojme.	Lestvica.		Delovne metode in koncepti znanja.	Podobnosti med pristopoma.
A27	Ena specifično sistemska metoda dela je pa na primer reka življenja	Reka življenja.	Sistemska psihoterapija.	Delovne metode in koncepti znanja.	Razlike med pristopoma.
A28	in pa tudi zgodbe, pripovedovanje zgodb – to je ta narativni pristop, ki je tudi značilen za sistemska psihoterapijo,	Narativni pristopi.	Sistemska psihoterapija.	Delovne metode in koncepti znanja.	Razlike med pristopoma.
A29	ampak uporaben tudi v socialnem delu.	Narativni pristopi.		Uporabna znanja iz SP v PSSD.	Uporabnost znanj.
A30	Zdi se mi, da zelo upoštevajo.	Pomagajoči zelo upoštevajo širši kontekst uporabnikov.		Upoštevanje širšega konteksta uporabnikov.	Podobnosti med pristopoma.
A31	Sistemska psihoterapija tako ali tako vse dojema kot sistem, tako da ne moreš zares ločeno opazovati. To, kar smo se na socialnem delu učili pa tudi – to, da človek ni zdaj nek otok sredi ničesar, ampak da je vedno vključen v neke sisteme – družina, šola, poklicno ... Tako da mislim, da v obeh	Pomagajoči upoštevajo, da so uporabniki neločljiv del sistema.		Upoštevanje širšega konteksta uporabnikov.	Podobnosti med pristopoma.

#	Izjava/enota kodiranja	Pojem	Podkategorija	Kategorija	Tema
	primerih morajo upoštevati ta kontekst iz kje človek prihaja.				
A32	Ja, spet se mi zdi, da mora biti ta potek vodenja v obeh primerih zelo prekrivajoč na eni in drugi strani,	Prekrivanje v načinu vodenja in poteku procesa podpore in pomoči.		Način vodenja in potek procesa podpore in pomoči.	Podobnosti med pristopoma.
A33	ampak spet je tukaj nek širši kontekst. V psihoterapiji imaš več časa in prostora za moje pojme,	Več časa in prostora za izvajanje procesa podpore in pomoči.	Sistemska psihoterapija.	Način vodenja in potek procesa podpore in pomoči.	Razlike med pristopoma.
A34	kakor znotraj enega sistema, kjer imaš določeno število uporabnikov vsak dan in jih moraš "obdelati".	Manj časa in prostora.	Postmoderno sistemsko socialno delo.	Način vodenja in potek procesa podpore in pomoči.	Razlike med pristopoma.
A35	Tako da način vodenja pa se meni zdi, da mora biti podoben – pomembno je pridružiti se družini ali pa individualnemu klientu, uporabniku tam, kjer je.	Pridruževanje pomagajočega.		Način vodenja in potek procesa podpore in pomoči.	Podobnosti med pristopoma.
A36	Pomembno je ne biti v tej neki poziciji, da veš.	Pomagajoči ne delujejo iz pozicije vsevedočega.		Način vodenja in potek procesa podpore in pomoči.	Podobnosti med pristopoma.
A37	Slišati jih	Pomagajoči uporabnike slišijo.		Način vodenja in potek procesa podpore in pomoči.	Podobnosti med pristopoma.
A38	in voditi na podoben način.	Prekrivanje v vodenju.		Način vodenja in potek procesa podpore in pomoči.	Podobnosti med pristopoma.
A39	Zdi se mi, da v kontekstu socialnega dela je tako, da se boš kakšno stopničko prej ustavil in niti ni nujno in tudi ne pomeni, da čim nižje grem boljše je, ker nekateri nočjo, ne rabijo, ne želijo in tudi to je okej. Ni zdaj tako, da bi nekaj bilo boljše ali pa slabše,	Manj poglobljene dinamike dela.	Postmoderno sistemsko socialno delo.	Način vodenja in potek procesa podpore in pomoči.	Razlike med pristopoma.
A40	ampak ja, v tem jaz vidim razliko, da je spet ta čas – koliko časa in prostora	Manj časa in prostora.	Postmoderno sistemsko socialno delo.	Način vodenja in potek procesa podpore in pomoči.	Razlike med pristopoma.
A41	pa globine v smislu koliko nekega raziskovanja si lahko privoščimo, da v tem je ključna razlika med socialnim delom in psihoterapijo in s tem je povezan tudi način vodenja. Da ne gremo nekam, kamor ne bomo mogli priti do konca in da ne odpiramo nekih stvari, ki jih nimamo časa zapreti zares.	Manj poglobljene dinamike dela.	Postmoderno sistemsko socialno delo.	Način vodenja in potek procesa podpore in pomoči.	Razlike med pristopoma.
A42	Ja, reka se mi zdi nek dober analogen način, kjer se mi zdi, da pride veliko enih stvari ven.	Reka življenja.	Sistemska psihoterapija.	Delovne metode in koncepti znanja.	Razlike med pristopoma.

#	Izjava/enota kodiranja	Pojem	Podkategorija	Kategorija	Tema
A43	Pa tudi, da imam več nekega prostora, da lahko rečem uporabnici, naj pride naslednjič sama ali sama z možem na primer, če gre za družino ali pa da pride še otrok ... Zdaj odvisno v kakšnem kontekstu je.	Več prostora za dogovarjanje, kdo je del procesa podpore in pomoči.	Sistemska psihoterapija.	Temeljne predpostavke in delovanje.	Razlike med pristopoma.
A44	Pa da vem, da nisem normirana z določenim številom srečanj, ki jih imamo še pred sabo.	Pomagajoči niso omejeni z določenim številom srečanj z uporabniki.	Sistemska psihoterapija.	Temeljne predpostavke in delovanje.	Razlike med pristopoma.
A45	In da ima človek tudi možnost ena na ena določene stvari spregovoriti.	Več možnosti, da uporabnik spregovori v individualnem pogovoru.	Sistemska psihoterapija.	Temeljne predpostavke in delovanje.	Razlike med pristopoma.
A46	Zdi se mi mogoče tako najbolj pošteno ali pa dobro bi bilo, da socialni delavci na neki točki ugotovijo ali pa ko uporabnik izrazi na neki točki neko motivacijo ali željo, da jih preusmerijo in jim ponudijo še opcije, kaj vse še obstaja, da lahko še drugje raziskujejo malo bolj.	Dobro bi bilo, da pomagajoči ob zaznani potrebi ali izraženi želji uporabnike preusmerijo drugam, kjer lahko dodatno raziskujejo.		Predlogi za PSSD.	Predlogi.
A47	Ampak ne glede na vse je osnova odnos – globlje lahko greš samo, če imaš dober odnos vzpostavljen,	Odnos predstavlja osnovo za globlje raziskovanje.		Mnenje sogovornice.	Mnenje.
A48	kar je delovni odnos v socialnem delu.	Koncept delovnega odnosa.	Postmoderno sistemsko socialno delo.	Delovne metode in koncepti znanja.	Razlike med pristopoma.
A49	Se pravi, pomembno je, da delaš na dobrem stiku s človekom, ki je tam s teboj.	Pomembno je graditi dober odnos z uporabnikom.		Mnenje sogovornice.	Mnenje.
A50	Vprašanje čudeža,	Vprašanje čudeža.		Uporabna znanja iz PSSD v SP.	Uporabnost znanj.
A51	vprašanje smisla,	Vprašanje smisla.		Uporabna znanja iz PSSD v SP.	Uporabnost znanj.
A52	vprašanje vrat,	Vprašanje vrat.		Uporabna znanja iz PSSD v SP.	Uporabnost znanj.
A53	koncept etike udeležnosti,	Koncept etike udeležnosti.		Uporabna znanja iz PSSD v SP.	Uporabnost znanj.
A54	perspektiva moči,	Perspektiva moči.		Uporabna znanja iz PSSD v SP.	Uporabnost znanj.
A55	pridruževanje,	Pridruževanje.		Uporabna znanja iz PSSD v SP.	Uporabnost znanj.
A56	sooblikovanje,	Sooblikovanje.		Uporabna znanja iz PSSD v SP.	Uporabnost znanj.
A57	krožnost,	Krožnost.		Uporabna znanja iz PSSD v SP.	Uporabnost znanj.
A58	in zavedanje, da nisem jaz nek nevtralnež kot strokovnjak, ampak da sem zelo udeležena in del teh procesov, ki se odvijajo. Se	Zavedanje, da je pomagajoči del sistema, ki ga opazuje.		Uporabna znanja iz PSSD v SP.	Uporabnost znanj.

#	Izjava/enota kodiranja	Pojem	Podkategorija	Kategorija	Tema
	pravi zavedanje vključenosti opazovalca v cel sistem.				
A59	V bistvu zdi se mi, da ga ni koncepta, ki se ga ne bi dalo aplicirati.	Vsa znanja PSSD.		Uporabna znanja iz PSSD v SP.	Uporabnost znanj.
A60	V kontekstu teh neprostopoljnih transakcij – tega je v psihoterapiji dosti manj vsaj formalnih.	Manj formalnih neprostopoljnih transakcij.	Sistemska psihoterapija.	Temeljne predpostavke in delovanje.	Razlike med pristopoma.
A61	tudi ta znanja, ki so v okviru neprostopoljnih transakcij, kar bi mislili, da tega v psihoterapiji ni misleč, kdo bi pa hodil pa še plačal povrh vsega.	Znanja v okviru neprostopoljnih transakcij.		Uporabna znanja iz PSSD v SP.	Uporabnost znanj.
A62	Ne vidim zares, da bi rekla, da socialnodelovna znanja nimajo nobene zveze v sistemski psihoterapiji. Vse se da uporabiti za moje pojme.	Vsa znanja PSSD.		Uporabna znanja iz PSSD v SP.	Uporabnost znanj.
A63	Meni se zdi, da je škoda, da se več znanj iz sistemske psihoterapije ne uporablja v socialnem delu.	Znanja iz SP bi bilo vredno vpeljati v PSSD.		Predlogi za PSSD.	Predlog.
A64	Na primer ta reka se mi zdi ena taka stvar, ki bi jo lahko čisto komot uporabljali	Reka življenja.		Uporabna znanja iz SP v PSSD.	Uporabnost znanj.
A65	Ali pa mogoče več uporabe hipnoze, ki smo jo na sistemski psihoterapiji dosti bolj poglobljeno delali v primerjavi s tem, kar smo na socialnem delu omenjali. Tam so omenjali hipnozo bolj v kontekstu zgodb in vsakodnevnega transa.	Uporaba hipnoze.		Uporabna znanja iz SP v PSSD.	Uporabnost znanj.
A66	Zdi se mi, da bi to zelo fajn prišlo, ker dostikrat ljudje pridejo zelo vznemirjeni in bi bilo zelo uporabno.	Uporaba hipnoze za namen sproščanja uporabnikov.		Razlogi za uporabnost znanj iz SP v PSSD.	Uporabnost znanj.
A67	Potem, da bi bilo mogoče tudi več na temo, kako delati s pari. Ker se slej kot prej s partnerskimi situacijami srečuješ.	Kako delati s pari.		Uporabna znanja iz SP v PSSD.	Uporabnost znanj.
A68	Ampak ne vem, koliko je to realna stvar v smislu učnega načrta.	Pomisli o možnosti vpeljave znanj v izobraževalni proces PSSD.		Razlogi za neuporabnost znanj iz SP v PSSD.	Neuporabnost znanj.
A69	Ampak meni bi se zdelo zelo smiselno, da bi bila vsaj v okviru vaj priložnost za kaj takega.	Smiselna bi bila vpeljava določenih znanj SP vsaj znotraj vaj v izobraževalnem procesu PSSD.		Predlogi za PSSD.	Predlogi.

#	Izjava/enota kodiranja	Pojem	Podkategorija	Kategorija	Tema
A70	Ostale stvari se mi pa zdijo že preveč intenzivne, da bi jih uporabljali v kontekstu socialnega dela,	Določena znanja SP so preveč intenzivna za uporabo v kontekstu PSSD.		Razlogi za neuporabnost znanj iz SP v PSSD.	Neuporabnost znanj.
A71	ker spet, ni tu pravi čas in prostor za to.	Časovna in prostorska omejenost v PSSD.		Razlogi za neuporabnost znanj iz SP v PSSD.	Neuporabnost znanj.
A72	Sigurno neko poglobljeno delo s travmo,	Poglobljeno delo s travmo.		Neuporabna znanja iz SP v PSSD.	Neuporabnost znanj.
A73	da ni tam čas in prostor za to.	Časovna in prostorska omejenost v PSSD.		Razlogi za neuporabnost znanj iz SP v PSSD.	Neuporabnost znanj.
A74	Za moje pojme tudi delo s kipi – to je tudi ena metoda,	Metoda dela s kipi.		Neuporabna znanja iz SP v PSSD.	Neuporabnost znanj.
A75	ki se mi zdi tudi mogoče zelo intenzivna.	Določena znanja SP so preveč intenzivna za uporabo v kontekstu PSSD.		Razlogi za neuporabnost znanj iz SP v PSSD.	Neuporabnost znanj.
A76	Potem rekonstrukcija družine tudi mislim, da paše bolj v terapijo.	Rekonstrukcija družine.		Neuporabna znanja iz SP v PSSD.	Neuporabnost znanj.
A77	Se pravi bolj te neke tehnike in metode, ki poglobljajo neko delo.	Tehnike in metode, ki poglobljajo delo.		Neuporabna znanja iz SP v PSSD.	Neuporabnost znanj.
A78	Pa predvsem iz tega vidika, da kontekst socialnega dela je malo drugačen	Kontekst PSSD je drugačen od SP.		Razlogi za neuporabnost znanj iz SP v PSSD.	Neuporabnost znanj.
A79	in v enih delih omejen	Kontekst PSSD je omejen.		Razlogi za neuporabnost znanj iz SP v PSSD.	Neuporabnost znanj.
A80	in se mi zdi zelo nepošteno do ljudi nekaj odpirati in da ne moreš zapreti pa jih potem poslati v svet, da jih tako nekaj raztrese in potem ne vejo, kaj sploh s tem početi.	Poglobljeno raziskovanje je nepošteno do uporabnikov zaradi časovne, prostorske in kontekstualne omejenosti PSSD.		Razlogi za neuporabnost znanj iz SP v PSSD.	Neuporabnost znanj.
A81	Zdaj razmišljam – imam tudi takšno izkušnjo, da je ljudem najbolj pomagalo, da so pridobili zelo take surove informacije v takem smislu, ne vem na primer glede nekkih postopkov in odločb ali kako postopati ...	Konkretna informacije s področja socialno-procesnega prava.		Uporabna znanja iz PSSD v SP.	Uporabnost znanj.
A82	Se mi zdi, da ljudje včasih rabijo zgolj samo neke gole informacije tudi v terapevtskem kontekst in vidim, sicer redko, ampak ko komu nekaj takega razložim vidim, kakšno olajšanje jim je, ker končno razumejo, kaj morajo narediti in kakšen je vrstni red teh postopkov. Ljudje smo različni – eni se bolj, drugi manj znajdejo.	Neinformiranost uporabnikov na področju socialno-procesnega prava.		Razlogi za uporabnost znanj iz PSSD v SP.	Uporabnost znanj.

#	Izjava/enota kodiranja	Pojem	Podkategorija	Kategorija	Tema
A83	Tako da se mi zdi, da tudi te same zakonodajne osnove, vidim, da mi zdaj prav pridejo tudi v psihoterapevtski praksi.	Znanja zakonodajnih osnov.		Uporabna znanja iz PSSD v SP.	Uporabnost znanj.
A84	Tako da ne morem reči, da česa socialnodelovnega ne bi mogla v kakšni situaciji uporabiti.	Vsa znanja PSSD.		Uporabna znanja iz PSSD v SP.	Uporabnost znanj.
A85	Vidim, da mi ta vsa znanja pridejo prav.	Znanja PSSD so v SP podporna.		Razlogi za uporabnost znanj iz PSSD v SP.	Uporabnost znanj.
A86	Sama sem presenečena nad tem, koliko se prekrivata področji. Nisem pričakovala zares.	Presenečenost nad prekrivanjem PSSD in SP.	Prekrivanje med pristopoma.	Mnenje sogovornice.	Mnenje.
A87	Sploh tako, da je iz moje perspektive socialno delo v terapiji v bistvu skoraj v celoti uporabno.	Znanja PSSD so v SP skoraj v celoti uporabna.	Uporabnost znanj.	Mnenje sogovornice.	Mnenje.
A88	Ampak okej v drugo stran vidim tudi neko mejo do kje, ampak, ja.	Več je uporabnih znanj, ki bi jih lahko prenesli iz PSSD v SP kakor obratno.	Uporabnost znanj.	Mnenje sogovornice.	Mnenje.
A89	Se mi zdi, da se vidi, da so ti eni izmed začetnikov bili po izobrazbi socialni delavci in najbrž ni naključje, da se prekrivata.	Prekrivanje med pristopoma ni naključje, zaradi začetnikov SP, ki so po izobrazbi bili socialni delavci.	Prekrivanje med pristopoma.	Mnenje sogovornice.	Mnenje.

Tabela 9.2.: Odprto kodiranje intervjuja B

#	Izjava/enota kodiranja	Pojem	Podkategorija	Kategorija	Tema
B1	Opažam veliko podobnosti med epistemološkimi predpostavkami.	Prekrivanje v epistemoloških predpostavkah.		Temeljne predpostavke in delovanje.	Podobnosti med pristopoma.
B2	Vsaj v teoriji naj bi recimo delo socialne delavke ali socialnega delavca temeljilo na konstruktivizmu, socialnem konstrukcionizmu, enako v sistemski psihoterapiji.	Delo v teoriji temelji na konstruktivizmu in socialnem konstrukcionizmu.		Temeljne predpostavke in delovanje.	Podobnosti med pristopoma.
B3	Kolikor imam jaz izkušnje - socialne delavke in delavci ne delujejo vedno na ta način, ampak je velikrat tudi neko bolj objektivistično delovanje.	Pomagajoči delujejo večkrat bolj objektivistično kot konstruktivistično.	Postmoderno sistemsko socialno delo.	Temeljne predpostavke in delovanje.	Razlike med pristopoma.
B4	Vsaj z vidika znanja ane, ki ga pridobivajo študentke in študenti ene in druge stroke pa se mi zdi, da je tuki velik podobnosti.	Prekrivanje v znanju, ki ga dobijo študenti in študentke.		Temeljne predpostavke in delovanje.	Podobnosti med pristopoma.

#	Izjava/enota kodiranja	Pojem	Podkategorija	Kategorija	Tema
B5	Med temeljnimi koncepti znanja, delovnimi metodami, spretnostmi ... js bi rekla, da je velik podobnosti,	Prekrivanje v temeljnih konceptih znanja, delovnih metodah in spretnostih.		Temeljne predpostavke in delovanje	Podobnosti med pristopoma.
B6	veliko je enga znanja al pa nekih teorij socialnega dela, ki so uporabne v sistemski psihoterapiji	Veliko znanj PSSD je uporabnih v SP.	Uporabnost znanj.	Mnenje sogovornice.	Mnenje.
B7	in obratno.	Veliko znanj SP je uporabnih v PSSD.	Uporabnost znanj.	Mnenje sogovornice.	Mnenje.
B8	Če pomislim recimo vzpostavljanje delovnega odnosa in osebnega stika, sprejemanje dogovora o sodelovanju v socialnem delu je za moje pojme in po mojih izkušnjah precej podobno tud terapevtskemu dogovoru v sistemski psihoterapiji.	Vzpostavljanje delovnega procesa.		Delovne metode in koncepti znanja.	Podobnosti med pristopoma.
B9	Delo s perspektive moči,	Koncept perspektive moči.		Delovne metode in koncepti znanja.	Podobnosti med pristopoma.
B10	raziskovanje virov se mi zdi, da je ključno v socialnem delu in sistemski psihoterapiji.	Raziskovanje virov.		Delovne metode in koncepti znanja.	Podobnosti med pristopoma.
B11	Etika udeležnosti tudi.	Koncept etike udeležnosti.		Delovne metode in koncepti znanja.	Podobnosti med pristopoma.
B12	Eno je tud, če pomislm – jst ko sm najprej pridobila izobrazbo iz socialnega dela in potem psihoterapije, sm velik enih znanj k sm jih dobila pri študiju socialnega dela vnašala tud v svoje terapevtsko delo.	Znanja pridobljena tekom študija PSSD so bila uporabna v terapevtskem delu.		Razlogi za uporabnost znanj iz PSSD v SP.	Uporabnost znanj.
B13	Nikol pa nism delala kot socialna delavka ne vem al na nekem centru al v neki nevladni organizaciji k verjamem da bi blo tud obratno no, ampak nimam te izkušnje.	Znanja pridobljena med študijem SP bi bila uporabna v praksi PSSD.		Razlogi za uporabnost znanj iz SP v PSSD.	Uporabnost znanj.
B14	Potem recimo narativni pristopi je ena taka tema, ki se mi zdi da je po eni strani socialnodelovna po drugi strani iz sistemske psihoterapije.	Narativni pristopi.		Delovne metode in koncepti znanja.	Podobnosti med pristopoma.
B15	Okej, recimo podobnost je tudi, da pri socialnem delu gre za delo s posameznikom, parom, družino, skupino, enako je v sistemski psihoterapiji.	Delo s posamezniki, pari, družinami, skupinami.		Delovne metode in koncepti znanja.	Podobnosti med pristopoma.
B16	V bistvu razlike so po mojem mnenju glavne v kontekstu in okoliščinah.	Razlike v kontekstu in okoliščinah.		Temeljne predpostavke in delovanje.	Razlike med pristopoma.

#	Izjava/enota kodiranja	Pojem	Podkategorija	Kategorija	Tema
B17	Recimo velikrat socialne delavke in socialni delavci povejo, kako, vsaj po mojih izkušnjah, recimo nimajo dovolj časa, da bi ne vem v miru se pogovorili s človekom, s katerim delajo, raziskovali definicijo problema in rešitve, načrtovali recimo neke korake do zelenega izida. V psihoterapiji se mi zdi, da so te okoliščine bolj naklonjene nekemu tud dolgotrajnejšemu sodelovanju.	Okoliščine so bolj naklonjene dolgotrajnejšemu procesu sodelovanja.	Sistemska psihoterapija.	Temeljne predpostavke in delovanje.	Razlike med pristopoma.
B18	Tako da se mi to zdi, da je glavna razlika že na sploh, če gledam samo stroko in znanost - socialno delo, psihoterapija na sploh.	Časovna omejenost.	Postmoderno sistemsko socialno delo.	Temeljne predpostavke in delovanje.	Razlike med pristopoma.
B19	Mogoče razlika ja, v epistemoloških predpostavkah, tko kot sm prej rekla v teoriji naj bi nekako obe, ja stroki, temeljili na istih epistemoloških predpostavkah, ampak po mojih izkušnjah v praksi ni vedno tako.	Prekrivanje v epistemoloških predpostavkah.		Temeljne predpostavke in delovanje.	Podobnosti med pristopoma.
B20	To se mi zdi, da je pač odvisno zlo od samega posameznika, pomagajočega, pomagajoče osebe.	Udejanjanje določenega pristopa v praksi je odvisno od pomagajoče osebe.		Mnenje sogovornice.	Mnenje.
B21	So določena znanja, ki sem jih recimo js spoznala v okviru sistemske psihoterapije pa se v socialnem delu ne uporabljajo	Določena znanja iz SP se ne uporabljajo znotraj PSSD.	Neuporabnost znanj.	Mnenje sogovornice.	Mnenje.
B22	ali pa vsaj je bla moja izkušnja, da ne vem, ni socialnih delavk ali delavcev, ki bi se naslanjal na ta znanja, ker ali jih nimajo,	Pomagajoči v PSSD ne uporabljajo znanj SP, ker teh znanj nimajo.		Razlogi za neuporabnost znanj iz SP v PSSD.	Neuporabnost znanj.
B23	ali niso imel priložnosti jih pridobit.	Pomagajoči v PSSD ne uporabljajo znanj SP, ker niso imeli možnosti, da bi jih pridobili.		Razlogi za neuporabnost znanj iz SP v PSSD.	Neuporabnost znanj.
B24	Recimo hipnoza je ena taka tema.	Hipnoza.	Sistemska psihoterapija.	Delovne metode in koncepti znanja.	Razlike med pristopoma.
B25	Tud narativni pristopi,	Narativni pristopi.	Sistemska psihoterapija.	Delovne metode in koncepti znanja.	Razlike med pristopoma.

#	Izjava/enota kodiranja	Pojem	Podkategorija	Kategorija	Tema
B26	ampak je tudi vedno več socialnih delavk in delavcev, ki ima ta znanja, ampak jih še vedno recimo dokaj malo,	Vse več pomagajočih v PSSD ima znanja SP, vendar je število še vedno majhno.	Postmoderno sistemsko socialno delo.	Mnenje sogovornice.	Mnenje.
B27	ker je tema, ki jo poglobljeno spoznajo samo na podiplomskem študiju.	Določena znanja SP študenti PSSD spoznajo поблиžje šele na podiplomskem študiju.		Razlogi za neuporabnost znanj iz SP v PSSD.	Neuporabnost znanj.
B28	Mogoče ena razlika, ki mi pride na misel je tudi ta, da v socialnem delu je po mojem mnenju več skupinskega dela, že zaradi konteksta dela, okoliščin v recimo v neki organizaciji.	Več skupinskega dela v okviru konteksta dela in okoliščin.	Postmoderno sistemsko socialno delo.	Delovne metode in koncepti znanja.	Razlike med pristopoma.
B29	V sistemske psihoterapiji je pa se mi zdi odvisno predvsem od terapevta, ali se odloči za skupinsko delo. Razen, če so to terapevti, ki so zaposleni spet v neki organizaciji recimo v terapevtski skupnosti, kjer je pač tudi skupinsko delo neka oblika pomoči ljudem.	Individualno odločanje pomagajočega glede izvajanja skupinskega dela.	Sistemska psihoterapija.	Delovne metode in koncepti znanja.	Razlike med pristopoma.
B30	Okej prej sem rekla, da je kr neki podobnosti v sprejemanju dogovora o sodelovanju in terapevtskega dogovora, ampak spet vidim tudi razlike v tem, ker gre za drug kontekst dela.	Razlike med dogovorom o sodelovanju in terapevtskim dogovorom v okviru različnega konteksta dela.		Delovne metode in koncepti znanja.	Razlike med pristopoma.
B31	V psihoterapiji, večinoma se izvaja psihoterapija v zasebni praksi, ki je plačljiva, ki ni na koncesijo v okviru zavarovalnice	Večinoma se izvaja v zasebni praksi in je plačljiva.	Sistemska psihoterapija.	Temeljne predpostavke in delovanje.	Razlike med pristopoma.
B32	in je del terapevtskega dogovora potem tudi ne vem cena, način plačevanja. V socialnem delu tega običajno ni.	Terapevtski dogovor vsebuje tudi dogovor o ceni in načinu plačila.	Sistemska psihoterapija.	Delovne metode in koncepti znanja.	Razlike med pristopoma.
B33	To se mi zdi, da je precej podobno, kakor sm že prej govorila o epistemoloških predpostavkah.	Prekrivanje v teoriji glede odnosa pomagajočih do uporabniških sistemov.		Odnos pomagajočih do uporabniških sistemov.	Podobnosti med pristopoma.
B34	Spet se mi zdi, da naj bi bil odnos zlo podoben v smislu, da sta uporabnik in uporabnica pa pomagajoča oseba v nekem enakovrednem odnosu,	Odnos temelji na enakovrednem odnosu med uporabniki in pomagajočimi.		Odnos pomagajočih do uporabniških sistemov.	Podobnosti med pristopoma.
B35	sodelovalnem,	Odnos med uporabniki in		Odnos pomagajočih do uporabniških sistemov.	Podobnosti med pristopoma.

#	Izjava/enota kodiranja	Pojem	Podkategorija	Kategorija	Tema
		pomagajočim je sodelovalen.			
B36	vsak ekspert iz svojih izkušenj in za svoje področje.	Razumevanje, da je vsak udeležen ekspert iz svojih izkušenj.		Odnos pomagajočih do uporabniških sistemov.	Podobnosti med pristopoma.
B37	Je pa res, da socialno delo je taka stroka, sploh odvisno spet od področja dela, kjer ne moremo vedno delovat po temeljnih konstruktivizma, ampak tudi objektivizma – recimo ne vem področje varstva otrok in družine, zlorabe in zanemarjanja otrok. Tukaj je zelo jasno, kaj zakon določa in so pač socialne delavke na nek način primorane temu sledit, postaviti mejo in povedati, kaj je sprejemljivo in kaj ni, kar po svoje zna biti zelo objektivistično.	Znotraj področja varstva otrok in družine pomagajoči delujejo bolj objektivistično v okviru sledenja zakonodaji.	Postmoderno sistemsko socialno delo.	Odnos pomagajočih do uporabniških sistemov.	Razlike med pristopoma.
B38	Včasih so študentke poročale, da imajo recimo neke socialne delavke al pa delavci tudi zelo tak odnos do uporabnikov, včasih tudi zelo uradniški zaradi same narave dela al področja,	Pomagajoči včasih delujejo uradniško.	Postmoderno sistemsko socialno delo.	Odnos pomagajočih do uporabniških sistemov.	Razlike med pristopoma.
B39	ker se mi zdi, da v psihoterapiji je vseeno, ne vem če si predstavljam nekoga, ki dela v zasebni praksi, ki ima rezervirano eno uro ali tri četrt ure za eno osebo, se lahko dost bolj posveti tej osebi, povabi k pogovoru in k temu, da skupaj raziskujeta, kaj je neka definicija problema, želeni izid.	Pomagajoči se lahko, v okviru večje razpoložljivosti časa, bolj posvetijo uporabnikom in procesu dela.	Sistemska psihoterapija.	Odnos pomagajočih do uporabniških sistemov.	Razlike med pristopoma.
B40	Tko da po svoje, kot se študentke in študenti učite, naj bi tudi socialne delavke in delavci delovali na ta način pa se mi zdi, da ni vedno tako. Upam, da se motim.	Prekrivanje v teoriji glede odnosa pomagajočih do uporabniških sistemov.		Odnos pomagajočih do uporabniških sistemov.	Podobnosti med pristopoma.
B41	Spet odvisno od vsakega posameznika,	Udeležanje določenega pristopa v praksi je odvisno od pomagajoče osebe.		Mnenje sogovornice.	Mnenje.
B42	Sistemske terapije se mi zdi, da zelo upoštevajo al so pozorni pri svojem delu na tudi okolje uporabnika, klienta	Več poudarka na upoštevanju širšega konteksta uporabnikov.	Sistemska psihoterapija.	Upoštevanje širšega konteksta uporabnikov.	Razlike med pristopoma.

#	Izjava/enota kodiranja	Pojem	Podkategorija	Kategorija	Tema
B43	in spodbujajo vključevanje vseh pomembnih ljudi v sodelovanje.	Pomagajoči spodbujajo vključevanje vseh pomembnih ljudi uporabnika v sodelovanje.	Sistemska psihoterapija	Upoštevanje širšega konteksta uporabnikov.	Razlike med pristopoma.
B44	Tudi socialni delavci in delavke naj bi delovali na enak način pa spet glede na izkušnje velikokrat ne.	Prekrivanje v teoriji glede upoštevanja širšega konteksta uporabnikov.		Upoštevanje širšega konteksta uporabnikov.	Podobnosti med pristopoma.
B45	Recimo se mi zdi, da v socialnem delu je veliko več nekih interdisciplinarnih sestankov, se pravi, kjer sodelujejo vsi pomagajoči nekemu uporabniku.	Prisotnih je več interdisciplinarnih sestankov.	Postmoderno sistemsko socialno delo.	Upoštevanje širšega konteksta uporabnikov.	Razlike med pristopoma.
B46	V sistemske psihoterapiji se mi zdi, da se precej poudarja to vedenje, da če se spremeni del sistema, se spremeni cel sistem.	Prisotnega več poudarjanja zavedanja, da sprememba dela sistema vpliva na spremembo celotnega sistema.	Sistemska psihoterapija.	Upoštevanje širšega konteksta uporabnika.	Razlike med pristopoma.
B47	Se pravi da ne vem, so terapevti pozorni na okolje in različne okoliščine osebe, s katero sodelujejo. Se mi zdi, da bi v socialnem delu lahko bli bolj pozorni na to.	Pomagajoči so bolj pozorni na okolje in okoliščine uporabnikov.	Sistemska psihoterapija.	Upoštevanje širšega konteksta uporabnika.	Razlike med pristopoma.
B48	Po svoje vpliv družine, kulture mogoče, da je več poudarka na tem v sistemske psihoterapiji, kako recimo samo okolje, v katerem živimo vpliva na definicijo problema v rešitev in tko naprej.	Več poudarka na tem, da okolje vpliva na definicijo rešitve in problema.	Sistemska psihoterapija.	Upoštevanje širšega konteksta uporabnikov.	Razlike med pristopoma.
B49	Se pravi več nekega znanja socialnega konstrukcionizma, k mogoče v socialnem delu ne vem, ni tolk poudarka na tem.	Več poudarka na znanju socialnega konstrukcionizma.	Sistemska psihoterapija.	Upoštevanje širšega konteksta uporabnikov.	Razlike med pristopoma.
B50	Se mi zdi, da je tko velik podobnosti v epistemoloških predpostavkah	Prekrivanje v epistemoloških predpostavkah.		Način vodenja in potek procesa podpore in pomoč.	Podobnosti med pristopoma.
B51	in kako naj bi pomagajoča oseba delovala v smislu, da je uporabnik, klient ekspert iz svojih izkušenj	Razumevanje pomagajočega, da je uporabnik ekspert iz svojih izkušenj.		Način vodenja in potek procesa podpore in pomoči.	Podobnosti med pristopoma.
B52	in da se mu pomagajoči pridruži	Pridruževanje pomagajočega.		Način vodenja in potek procesa podpore in pomoči	Podobnosti med pristopoma.
B53	Skupno načrtovanje vseh korakov	Skupno načrtovanje korakov.		Način vodenja in potek procesa podpore in pomoči.	Podobnosti med pristopoma.
B54	in da se dela na krepitvi moči	Delo na krepitvi moči.		Način vodenja in potek procesa podpore in pomoči.	Podobnosti med pristopoma.

#	Izjava/enota kodiranja	Pojem	Podkategorija	Kategorija	Tema
B55	Spet pa se mi zdi, da sam kontekst delovnega mesta recimo lahko zelo vpliva na razlike.	Kontekst področja dela.	Dejavniki vpliva na način vodenja in potek procesa podpore in pomoči.	Način vodenja in potek procesa podpore in pomoči.	Razlike med pristopoma.
B56	Ne vem, če si predstavljam eno socialno delavko na CSD, ki sodeluje s parom v postopku razveze, ki ve, da ima pol ure za en pogovor, si predstavljam, da je lahko način vodenja pogovora precej drugačen.	Časovna omejenost na CSD.	Dejavniki vpliva v PSSD na način vodenja in potek procesa podpore in pomoči.	Način vodenja in potek procesa podpore in pomoči.	Razlike med pristopoma.
B57	ker je cilj že na nek način že vnaprej določen. Cilj pogovora je ne vem, načrtovat komu bodo otroci zaupani v skrb in varstvo, kako se bo delilo premoženje in je že namen pogovora lahko drugačen.	Cilj vnaprej določen.	Postmoderno sistemsko socialno delo.	Način vodenja in potek procesa podpore in pomoči.	Razlike med pristopoma.
B58	Velikrat so tudi uporabniki neprostoVOLJNI uporabniki, se pravi gre za neke neprostoVOLJNE transakcije. V psihoterapiji se mi zdi, da se s tem redkeje srečamo. Seveda tudi, ampak vseen redkeje.	Več neprostoVOLJNIH transakcij.	Postmoderno sistemsko socialno delo.	Temeljne predpostavke in delovanje.	Razlike med pristopoma.
B59	In je že zaradi samga konteksta način vodenja lahko precej drugačen.	Kontekst področja dela.	Dejavniki vpliva na način vodenja in potek procesa podpore in pomoči.	Način vodenja in potek procesa podpore in pomoči.	Razlike med pristopoma.
B60	Pač v smislu ali gre za prostovoljnega ali neprostoVOLJNEGA uporabnika,	Oblika transakcije.	Dejavniki vpliva na način vodenja in potek procesa podpore in pomoči.	Način vodenja in potek procesa podpore in pomoči.	Razlike med pristopoma.
B61	a je cilj pogovora že vnaprej določen, ali gre v bistvu za podporo in pomoč posamezniku pri doseganju zelenih izidov, ki si jih želi doseči ali ki si jih je zamislil. Tko da je a veš, glede na te dejavnike potem odvisno tudi samo vodenje. To se mi zdi, da je glavno in tisto, kar mi pride na misel.	Ali je cilj pogovora že vnaprej določen ali ne.	Dejavniki vpliva na način vodenja in potek procesa podpore in pomoči.	Način vodenja in potek procesa podpore in pomoči.	Razlike med pristopoma.
B62	Spet odvisno od samega konteksta,	Kontekst področja dela.	Dejavniki vpliva na način vodenja in potek procesa podpore in pomoči z družino.	Način vodenja in potek procesa podpore in pomoči z družino.	Razlike med pristopoma.
B63	ampak če si predstavlam ne vem recimo, da vzamemo podobnosti - družina, ki se srečuje z nekim izzivom in	Način raziskovanja definicije problema vseh udeleženi.		Način vodenja in potek procesa podpore in pomoč z družino.	Podobnosti med pristopoma.

#	Izjava/enota kodiranja	Pojem	Podkategorija	Kategorija	Tema
	ali pride recimo do sistemskega psihoterapevta al psihoterapevtke al do socialne delavke, delavca, znanja po katerih bi oseba delovala al en al drug strokovnjak so po mojem mnenju si lahko precej podobna v smislu raziskovanja definicije problema od vsakega posameznika				
B64	želene rešitve,	Način raziskovanja želene rešitve vseh udeleženi.		Način vodenja in potek procesa podpore in pomoč z družino.	Podobnosti med pristopoma.
B65	doprinos k rešitvi problema,	Način raziskovanja doprinosa vsakega udeleženega.		Način vodenja in potek procesa podpore in pomoč z družino.	Podobnosti med pristopoma.
B66	delo s perspektive moči,	Delo s perspektive moči.		Način vodenja in potek procesa podpore in pomoči z družino.	Podobnosti med pristopoma.
B67	etike udeležnosti,	Upoštevanje etike udeležnosti.		Način vodenja in potek procesa podpore in pomoči z družino.	Podobnosti med pristopoma.
B68	ampak spet se mi zdi, da v socialnem delu se redko socialna delavka sreča z družino, ki bi ne vem pršla: "Lejte mamu izzive, doma se velik kregamo, najstnik ne upošteva ure, kdaj mora bit doma, dejte nam pomagat.". Po navad se ne vem, socialna delavka bolj sreča z družino v smislu: "Ja glejte, iz šole smo dobil ne vem kakšno sporočilo al pa policija ne vem, kakšni so bli prekrški ...". Tko, da je spet drug kontekst,	Kontekst področja dela.	Dejavniki vpliva na način vodenja in potek procesa podpore in pomoči z družino.	Način vodenja in potek procesa podpore in pomoči z družino.	Razlike med pristopoma.
B69	po navadi gre v socialnem delu za bolj neprostovoljne uporabnike	Neprostovoljne transakcije.	Dejavniki vpliva v PSSD na način vodenja in potek procesa podpore in pomoči z družino.	Način vodenja in potek procesa podpore in pomoči z družino.	Razlike med pristopoma.
B70	z vnaprej določenimi cilji pogovora oziroma sodelovanja	Cilji sodelovanja so določeni vnaprej.	Postmoderno sistemske socialno delo.	Način vodenja in potek procesa podpore in pomoči z družino.	Razlike med pristopoma.
B71	Tko se mi zdi, da ti nč kej dost ne uspem povedat razen, da je zlo odvisno od konteksta.	Kontekst področja dela.	Dejavniki vpliva na način vodenja in potek procesa podpore in pomoči z družino.	Način vodenja in potek procesa podpore in pomoči z družino.	Razlike med pristopoma.

#	Izjava/enota kodiranja	Pojem	Podkategorija	Kategorija	Tema
B72	Je res težko no opredeliti, ker sta vseen po svoje zlo podobni stroki, po drugi stran pa vseen tok različni no, da je tolk enih dejavnikov k vplivajo na sam način vodenja pogovora, sodelovanja, potek dela.	PSSD in SP sta po eni strani zelo podobni stroki, po drugi strani pa zelo različni zaradi dejavnikov, ki vplivajo na njuno udejanjanje v praksi.	Primerjava pristopov.	Mnenje sogovornice.	Mnenje.
B73	Kar tud ne vem v socialnem delu gre velikokrat za enkraten pogovor ali pa dva pogovora mogoče in je to ves proces sodelovanja, v psihoterapiji je običajno kratka terapija, če jih je recimo samo 10 srečanj na primer, pa jih je velikokrat več.	Večkrat krajši proces sodelovanja.	Postmoderno sistemsko socialno delo.	Način vodenja in potek procesa podpore in pomoči.	Razlike med pristopoma.
B74	Seveda lahko ti v desetih urah na veliko drugačen način, po mojem mnenju, zastaviš sodelovanje, kot pa če sta to dve uri ali pa ena ura.	Število srečanj.	Dejavniki vpliva na način vodenja in potek procesa podpore in pomoči.	Način vodenja in potek procesa podpore in pomoči.	Razlike med pristopoma.
B75	Razlike mogoče v tehnikah, ki jih uporabi sistemski psihoterapevt, ki jih socialne delavke po navadi nimajo. V sistemski psihoterapiji je veliko poudarka na recimo tehniki reke življenja v socialnem delu niti ne,	Reka življenja.	Sistemska psihoterapija.	Delovne metode in koncepti znanja.	Razlike med pristopoma.
B76	mogoče jo študentke in študenti spoznajo, ampak ne toliko natančno, da bi jo pri svojem delu zlo al velik uporabljale al prou suvereno. To je recimo ena taka stvar k mi je takoj prišla na misel kaj so te razlike.	Tehniko reko življenja pomagajoči v PSSD ne uporabljajo, saj je ne poznajo dovolj natančno.		Razlogi za neuporabnost znanj iz SP v PSSD.	Neuporabnost znanj.
B77	Recimo v sistemski psihoterapiji študentke in študenti pridobijo tud več znanja o uporabi hipnoze v procesu podpore in pomoči, socialne delavke in delavci niti ne.	Študenti SP pridobijo več znanja o uporabi hipnoze kakor študenti PSSD.		Delovne metode in koncepti znanja.	Razlike med pristopoma.
B78	Tko da ... pa čuječnost recimo je tud v sistemski psihoterapiji več poudarka na čuječnosti in se potem spodbuja kliente k ne vem bolj čuječemu delovanju, da delajo vaje čuječnosti - spet po mojem mnenju v socialnem delu tega niti ni.	Več poudarka na čuječnosti in spodbujanju uporabnikov k čuječemu delovanju.	Sistemska psihoterapija.	Delovne metode in koncepti znanja.	Razlike med pristopoma.
B79	Delo s travmo oziroma s travmami se mi zdi, da je	Več poudarka na delu s travmo.	Sistemska psihoterapija	Delovne metode in koncepti znanja.	Razlike med pristopoma.

#	Izjava/enota kodiranja	Pojem	Podkategorija	Kategorija	Tema
	spet velik več poudarka na tem v sistemske psihoterapiji,				
B80	socialne delavke in delavci ... sicer na enem modulu je tudi predmet na to temo, ampak ga ne poznam dovolj, da bi lahko rekla kolk dejansko so usposobljeni za delo s travmami. Sistemski psihoterapevti definitivno bolj.	Pomagajoči so bolj usposobljeni za delo s travmo.	Sistemska psihoterapija.	Delovne metode in koncepti znanja.	Razlike med pristopoma.
B81	Spet podobno kot sm že ne vem al pr prvem al kerem vprašanju rekla. Narativne pristope sta utemeljila dva socialna delavca in so se zlo uveljavili tudi u sistemske psihoterapiji.	Narativni pristopi.		Delovne metode in koncepti znanja.	Podobnosti med pristopoma.
B82	Ne vem, v socialnem delu na primer govorimo o delu na prvi in delu na drugi ravni. V sistemske psihoterapiji nisem zasledila teh izrazov no, čeprav se tudi dela recimo z družino in na prvi in na drugi ravni.	Delo z družino na prvi in drugi ravni.		Delovne metode in koncepti znanja.	Podobnosti med pristopoma.
B83	Mogoče je več poudarka na delu na drugi ravni pri delu z družino pa mogoče je to ena taka razlika, da v socialnem delu se pa več dela bolj na prvi ravni, če nekako to razlikovanje uporabim.	V PSSD je več dela na prvi ravni pri delu z družino, medtem ko je v SP več dela na drugi ravni.		Delovne metode in koncepti znanja.	Razlike med pristopoma.
B84	več znanja po hipnozi bi bilo lahko zelo uporabno za socialne delavke in delavce.	Uporaba hipnoze.		Uporabna znanja iz SP v PSSD.	Uporabnost znanj.
B85	O tem, kako delati s travmo.	Delo s travmo.		Uporabna znanja iz SP v PSSD.	Uporabnost znanj.
B86	Reka življenja se mi zdi ena taka tehnika, ki je lahko zelo uporabna tudi za socialne delavke in delavce.	Reka življenja.		Uporabna znanja iz SP v PSSD.	Uporabnost znanj.
B87	Čuječnost.	Čuječnost.		Uporabna znanja iz SP v PSSD.	Uporabnost znanj.
B88	Se mi zdi, da o narativnih pristopih velik več znanja dobijo študentke sistemske psihoterapije kot pa študentke socialnega dela, pa bi bilo po mojem mnenju smiselno recimo umestiti ta znanja v učni načrt samega študija, ker se mi zdi, da je zelo uporabno.	V učni načrt študija socialnega dela bi bilo smiselno vnesti znanja o narativnih pristopih.		Predlog za PSSD.	Predlogi.
B89	Zlo odvisno od samega konteksta dela socialne delavke in socialnega delavca. Če si predstavljam	Delo s travmo na področju denarnih pomoči na CSD.		Neuporabna znanja iz SP v PSSD.	Neuporabnost znanj.

#	Izjava/enota kodiranja	Pojem	Podkategorija	Kategorija	Tema
	socialno delavko, ki dela na področju denarnih pomoči na CSD, zanjo recimo znanja o delu s travmami ne bojo toliko mogoče uporabna ali pa niti ne bo imela priložnosti se nasloniti na ta znanja pri svojem delu.				
B90	Al pa ne vem recimo tehnika reke življenja.	Uporaba tehnike reke življenja na področju denarnih pomoči na CSD.		Neuporabna znanja iz SP v PSSD.	Neuporabnost znanj.
B91	Tko, da zlo odvisno bi rekla od samega konteksta in področja dela.	Neuporabnost znanj iz SP v PSSD je odvisna od konteksta delovnega področja.	Neuporabnost znanj.	Mnenje sogovornice.	Mnenje.
B92	Drugače pa težko rečem, da neko znanje, ki ga pridobijo sistemske psihoterapevke in psihoterapevti ne bi blo uporabno za socialne delavke in delavce. Ja, da ne bi blo mogoče uporabiti edino zaradi konteksta in področja dela in se mi zdi, da je to glavni kriterij, kaj je pa kaj ni mogoče al pa uporabno.	Neuporabnost znanj iz SP v PSSD je odvisna od konteksta delovnega področja.	Neuporabnost znanj.	Mnenje sogovornice.	Mnenje.
B93	Spet odvisno od konteksta dela.	Neuporabnost znanj iz PSSD v SP je odvisna od konteksta delovnega področja.	Neuporabnost znanj.	Mnenje sogovornice.	Mnenje.
B94	Ne vem, če terapevtka dela z mladostnikom mogoče sama znanja o sodelovanju s starimi ljudmi ne bodo toliko uporabna.	Znanja o sodelovanju s starostniki pri delu terapevtke z mladostniki.		Neuporabna znanja iz PSSD v SP.	Neuporabnost znanj.
B95	Mogoče neka specifična znanja za delo recimo z ne vem neko skupino ljudi, če delaš na drugem področju al ne delaš na ta način pol ti ta znanja ne pridejo gluh neki prou no.	Razlike v kontekstu delovnega področja.		Razlogi za neuporabnost znanj iz PSSD v SP.	Neuporabnost znanj.
B96	Spet pa ne bi mogla reči, da je neki tazga kar je socialno delo al pač so koncepti socialnega dela pa da niso uporabni v sistemske psihoterapiji, ker spet odvisno od vsakega posameznika, področja dela, konteksta.	Neuporabnost znanj iz PSSD v SP je odvisna od konteksta delovnega področja.	Neuporabnost znanj.	Mnenje sogovornice.	Mnenje.
B97	Okej mogoče v psihoterapiji vseeno ni toliko poudarka na poznavanju recimo različnih programov – Krpan na	Poznavanje informacijskega sistema Krpan.		Neuporabna znanja iz PSSD v SP.	Neuporabnost znanj.

#	Izjava/enota kodiranja	Pojem	Podkategorija	Kategorija	Tema
	primer. Js če pomislim kot psihoterapevtki mi to znanje čist nč prou ne pride.				
B98	Dobr mogoče lahko človeku razložim, če želi zaprosit za denarno pomoč na kakšen, po kakšnem sistemu se določa, komu pripada nekomu neka redna ali izredna pomoč, ampak to je pa vse.	Osnovna znanja s področja uveljavljanja pravic iz javnih sredstev.		Uporabna znanja iz PSSD v SP.	Uporabnost znanj.
B99	Tko kt se mi zdi, da sm že večkrat omenla se mi zdi, da je res težko govorit o podobnostih, razlikah, uporabnosti, neuporabnosti na splošno, ker je tolk po mojem mnenju odvisno od zlo konkretnih situacij.	Težko je opredeliti podobnosti, razlike in uporabnost znanj, ker je zelo odvisno od konkretnih situacij.	Zahtevnost primerjave pristopov.	Mnenje sogovornice.	Mnenje.
B100	A več ne vem, če si predstavlam eno psihoterapevtko ki dela v zasebni praksi pa eno socialno delavko, ki dela na CSD – mislm to sta dve tolk različni področji dela, dva tolk različna konteksta, da ja seveda so znanja, ista znanja, ki ti pridejo prou pri enem in drugem področju, je pa res, da je tolk odvisno od samega konteksta, da je pol tud delo lahko velik drugačno zaradi samga konteksta in okoliščin, v katerih delaš no.	Določena področja v PSSD je težko primerjati s prakso SP, saj gre za dva zelo različna konteksta.	Zahtevnost primerjave pristopov.	Mnenje sogovornice.	Mnenje.
B101	Tko se mi zdi, da ne vem mogoče je že tud to, da je psihoterapija plačljiva v Sloveniji en tak kontekst, k mogoče vpliva na zavzetost uporabnikov za sodelovanje in je pol pač večina interakcij prostovoljnih,	Bolj zavzeti uporabniki v okviru plačljivosti psihoterapije.	Sistemska psihoterapija.	Temeljne predpostavke in delovanje.	Razlike med pristopoma.
B102	medtem ko v socialnem delu vemo, da večina je neprostovoljnih tko da je že to tud ena taka velka razlika.	Več neprostovoljnih transakcij.	Postmoderno sistemsko socialno delo.	Temeljne predpostavke in delovanje.	Razlike med pristopoma.
B103	Tko, da to vidim a veš, da je pr men predvsem ovira v tem najinem pogovoru no, ko skušam razmišljat o različnih situacijah, ki pa zlo vplivajo na to, na katero znanje se recimo pomagajoča oseba nasloni, kaj je neka tehnika, ki jo lahko uporabi, al pa ne	Pristopa je težko primerjati, saj je veliko dejavnikov, ki vplivajo na njuno udejanjanje v praksi.	Zahtevnost primerjave pristopov.	Mnenje sogovornice.	Mnenje.

#	Izjava/enota kodiranja	Pojem	Podkategorija	Kategorija	Tema
	more, kaj lahko pride prou. To se mi zdi, da je glavno.				

Tabela 9.3.: Odprto kodiranje intervjuja C

#	Izjava/enota kodiranja	Pojem	Podkategorija	Kategorija	Tema
C1	Js vidm več podobnosti kot razlik.	Med PSSD in SP je več podobnosti kot razlik.	Primerjava pristopov.	Mnenje sogovornice.	Mnenje.
C2	Se mi zdi, da ne vem v kero smer, ampak ena iz druge črpa. Zdej pa ne vem, al to črpa socialno delo iz sistemske psihoterapije al sistemska psihoterapije iz epistemologije socialnega dela,	Pristopa črpa znanje drug od drugega.	Sinergija med pristopoma.	Mnenje sogovornice.	Mnenje.
C3	ampak tko kar je ena beseda k se ves čas pojavlja v obeh so sigurno viri	Osredotočenost na vire.		Delovne metode in koncepti znanja.	Podobnosti med pristopoma.
C4	in ta osredotočenost na sedanjosti in prihodnost,	Osredotočenost na sedanjost in prihodnost.		Delovne metode in koncepti znanja.	Podobnosti med pristopoma.
C5	krepi človeka s tem kar že ma	Koncept perspektive moči.		Delovne metode in koncepti znanja.	Podobnosti med pristopoma.
C6	in osredotočenost na rešitve. To so sigurno tko taka področja k bi rekla, da se v bistvu čisto prekrivata.	Osredotočenost na rešitve.		Delovne metode in koncepti znanja.	Podobnosti med pristopoma.
C7	Kako vidim razlike ... Bi rekla, da tko v praksi bi rekla, da v socialnem delu delujemo veliko bolj ciljno usmerjeno	V praksi je bolj ciljno usmerjeno.	Postmoderno sistemsko socialno delo.	Temeljne predpostavke in delovanje.	Razlike med pristopoma.
C8	in po eni tej metodi kratkih, hitrejših rešitev in tko	V praksi PSSD deluje bolj po metodah krajših in hitrejših rešitev.	Postmoderno sistemsko socialno delo.	Delovne metode in koncepti znanja.	Razlike med pristopoma.
C9	in da je sistemska psihoterapija vseen bolj poglobljen način spoznavanja al pa razreševanja.	Globlja dinamika dela.	Sistemska psihoterapija.	Temeljne predpostavke in delovanje.	Razlike med pristopoma.
C10	Je tko terapija sam koncept je zdravljenje,	Prisoten je koncept zdravljenja.	Sistemska psihoterapija.	Temeljne predpostavke in delovanje.	Razlike med pristopoma.
C11	medtem ko socialno delo je reševanje določenih stisk po enih korakih, da se človeka takrt podpre, medtem ko pr terapiji tud če je sistemska, iščemo neke globlje podporne organizme.	Globlja dinamika dela.	Sistemska psihoterapija.	Temeljne predpostavke in delovanje.	Razlike med pristopoma.
C12	Bi rekla, da je tko celoten ta okvir vzpostavitve procesa, da opažam v obeh področjih. Torej, kako je pomembno najprej vzpostaviti en	Vzpostavljanje delovnega procesa.		Delovne metode in koncepti znanja.	Podobnosti med pristopoma.

#	Izjava/enota kodiranja	Pojem	Podkategorija	Kategorija	Tema
	delovni odnos, ki temelji na enem zaupanju pa kako je ta začetna faza sodelovanja fokusirana sam na odnos ne sam na funkcionalno delo.				
C13	In tko postavljat te meje: "To je tvoje, js sm na drugi strani in sm tvoj sopotnik in ti bom pomagu na tvoj način priditi do rešitve." – vidim, da se tega poslužujemo v obeh strokah.	Opredelevitev vlog in mej na začetku delovnega procesa.		Delovne metode in koncepti znanja.	Podobnosti med pristopoma.
C14	Bi pa recimo izpostavlja reko življenja	Reka življenja.	Sistemska psihoterapija.	Delovne metode in koncepti znanja.	Razlike med pristopoma.
C15	pa narativne pristope k so bolj iz terapije ...	Narativni pristopi.	Sistemska psihoterapija.	Delovne metode in koncepti znanja.	Razlike med pristopoma.
C16	Tko da ja mogoče ta delovni okvir, vzpostavitev odnosa,	Vzpostavljanje delovnega procesa.		Delovne metode in koncepti znanja.	Podobnosti med pristopoma.
C17	fokus na rešitev,	Osredotočenost na rešitve.		Delovne metode in koncepti znanja.	Podobnosti med pristopoma.
C18	definicija problema,	Instrumentalna definicija problema.		Delovne metode in koncepti znanja.	Podobnosti med pristopoma.
C19	iskanje virov klienta oziroma uporabnika bi izpostavlja kot podobnosti.	Raziskovanje virov.		Delovne metode in koncepti znanja.	Podobnosti med pristopoma.
C20	Razlika pa je tudi to, da v terapiji rečemo klient v socialnem delu pa uporabnik.	Razlike v uporabi jezika.		Delovne metode in koncepti znanja.	Razlike med pristopoma.
C21	Vidim, da v socialnem delu so mene učil, da je uporabnik ekspert iz izkušnje, medtem ko imamo v sistemske psihoterapije še vedno kot klienta k prinese svojo izkušnjo, ampak js vidim vseen terapevta še v mal drugačni poziciji. Pa ne bi hotla reči nad njim, ampak kot da ga že s tem poimenovanjem vseen v mal drugem prikažemo, kakor v socialnem delu, k hočmo reči, da je on center okrog katerega se mi prilagajamo.	Uporabljen jezik vzpostavlja bolj enakovreden odnos med uporabnikom in pomagajočim.	Postmoderno sistemsko socialno delo.	Odnos pomagajočih do uporabniških sistemov.	Razlike med pristopoma.
C22	Rekla bi tudi, da se oboji opiramo zelo na sistem glih to je men bla tko najbolj močna skupna točka skozi katero sem lahko povezovala oboje znanj. Tko da v tem bi rekla, da sta si tudi podobni, da upoštevamo to, v kaj je vpet naš uporabnik oziroma klient	Pomagajoči zelo upoštevajo širši kontekst uporabnikov.		Upoštevanje širšega konteksta uporabnikov.	Podobnosti med pristopoma.
C23	S tem, da v socialnem delu lahko v to malo več posegaš al vplivaš, medtem ko v psihoterapiji delaš z	Pomagajoči lahko bolj posegajo in vplivajo na sisteme uporabnika,		Temeljne predpostavke in delovanje.	Razlike med pristopoma.

#	Izjava/enota kodiranja	Pojem	Podkategorija	Kategorija	Tema
	uporabnikom in probaš preko njega doseč še kakšne spremembe.	medtem ko v SP terapevt te spremembe dosega preko uporabnika.			
C24	Sigurno to, da psihoterapija je v večini vedno prostovoljna, vsaj pri nas v Sloveniji ker pač nimamo to v okviru javnega zdravstva, ampak pride res tist k sam želi in pride že z eno oblikovano idejo, kaj želi spremenit, medtem ko v socialnem delu so kakšni ne tok prostovoljni uporabniki al pa pridejo po nekih uradnih poteh do pomoči.	Več prostovoljnih transakcij.	Sistemska psihoterapija.	Temeljne predpostavke in delovanje.	Razlike med pristopoma.
C25	Tko da je že tle ta razlika, da v terapiji delamo z nekom, ki ima sam že vizijo, kaj si želi, medtem ko v socialnem delu rešujemo neke trenutne al pa akutne težave, katere, če jih ne bi bilo mogoče tud uporabniki niti ne bi poiskal pomoči oziroma jih ne bi pripeljal do te pomoči.	Uporabniki pridejo bolj pogosto pripravljeni z vizijo izidov.	Sistemska psihoterapija.	Način vodenja in potek procesa podpore in pomoči.	Razlike med pristopoma.
C26	To in da v socialnem delu mam js občutek, da se deluje po določenih postopkih dela, na primer CSD-ji imajo predpisan proces, njihove naloge, omejitve, kaj lahko, česa ne smejo	Način vodenja poteka po vnaprej določenih postopkih in nalogah.	Postmoderno sistemsko socialno delo.	Način vodenja in potek procesa podpore in pomoči.	Razlike med pristopoma.
C27	in kolikor sm sama dobila občutek včasih kr tko mal rigidno sledijo pol tem predpisanim korakom,	Rigidno sledenje vnaprej predpisanim korakom za vodenje procesa.	Postmoderno sistemsko socialno delo.	Način vodenja in potek procesa podpore in pomoči.	Razlike med pristopoma.
C28	medtem ko je terapija precej odprta in slediš nekemu procesu, ki se odvija znotraj terapije in ne posega v nič izven tega našga mehurčka.	Sledenje samemu procesu znotraj terapije.	Sistemska psihoterapija.	Način vodenja in potek procesa podpore in pomoči.	Razlike med pristopoma.
C29	V obeh strokah se mi zdi, da je fokus oziroma, da nas spodbujajo, da se moraš posvetiti vsakemu članu enakovredno,	Spodbujanje, da se pomagajoči posvetijo vsakemu članu enakovredno.		Način vodenja in potek procesa podpore in pomoči z družino.	Podobnosti med pristopoma.
C30	da je treba zaščititi otroke kakor šibkejšje člene,	Zaščita otrok kot najšibkejših členov v družini.		Način vodenja in potek procesa podpore in pomoči z družino.	Podobnosti med pristopoma.
C31	da ima vsak enako pomembno besedo,	Upoštevanje, da ima vsak enako pomembno besedo.		Način vodenja in potek procesa podpore in pomoči z družino.	Podobnosti med pristopoma.

#	Izjava/enota kodiranja	Pojem	Podkategorija	Kategorija	Tema
C32	da ogromno stvari izvira iz družine in da se moramo tega zavedati.	Zavedanje, da veliko stvari izhaja iz družine.		Način vodenja in potek procesa podpore in pomoči z družino.	Podobnosti med pristopoma.
C33	In spet pač socialno delo lahko malo bolj posega v te zadeve, kar se dogaja znotraj družin, medtem ko terapija dokler ni kaznivo dejanje nism js dolžna prijaviti in nimam nekih možnosti karkoli poseči.	Pomagajoči imajo več pristojnosti za poseg v družino.	Postmoderno sistemsko socialno delo.	Način vodenja in potek procesa podpore in pomoči z družino.	Razlike med pristopoma.
C34	Mislm, da je socialno delo zelo močno v tem upoštevanju sistema, kar zdej k razmišljam vidim, da sm js to prinesla iz socialnega dela ne iz terapije, kjer nas niso toliko močno okrepil v tem delu – upoštevati ta tretji red kibernetike. To bi se mi zdel ful smiselno, da bi tudi sistemski psihoterapevti se tega močnejše zavedali.	Upoštevanje kibernetike tretjega reda.		Uporabna znanja iz PSSD v SP.	Uporabnost znanj.
C35	To, drugje pa js vidim, da sta si zlo podobni v samem načinu dela samo, da pač vsi delujemo znotraj svojih omejitev poklica.	Prekrivanje v načinu dela.		Temeljne predpostavke in način delovanja.	Podobnosti med pristopoma.
C36	Osebo bi rekla eno poglobljeno poznavanje psihologije človeka,	Poglobljeno poznavanje psihologije človeka.		Uporabna znanja iz SP v PSSD.	Uporabnost znanj.
C37	kakšna nevroznanost,	Znanja iz nevroznanosti.		Uporabna znanja iz SP v PSSD.	Uporabnost znanj.
C38	kakšni vzorci navezanosti,	Znanja iz vzorcev navezanosti.		Uporabna znanja iz SP v PSSD.	Uporabnost znanj.
C39	travme,	Delo s travmo.		Uporabna znanja iz SP v PSSD.	Uporabnost znanj.
C40	odvisnosti	Znanja s področja odvisnosti.		Uporabna znanja iz SP v PSSD.	Uporabnost znanj.
C41	in vsi taki vzorci, ki so bazirani na enem notranjem svetu.	Znanja v povezavi z vzorci, ki so osnovani na notranjem svetu človeka.		Uporabna znanja iz SP v PSSD.	Uporabnost znanj.
C42	Se mi zdi, da tko če gledam generično socialno delo na CSD-jih zaradi narave dela tega ne moremo toliko posvečati temu pozornosti	Kontekst PSSD je drugačen od SP.		Razlogi za neuporabnost znanj iz SP v PSSD.	Neuporabnost znanj.
C43	pa bi mi bilo vredno, da bi to veljal, ne samo da o tem lahko govorimo in raziskujemo v terapiji, ampak tudi v okviru socialnega dela.	Znanja iz SP bi bilo vredno vpeljati v PSSD.		Predlogi za PSSD.	Predlogi.

#	Izjava/enota kodiranja	Pojem	Podkategorija	Kategorija	Tema
C44	Tko da ja – ta posvečen čas bolj natančnemu raziskovanju posameznika.	Več posvečenega časa natančnemu raziskovanju posameznika.		Uporabna znanja iz SP v PSSD.	Uporabnost znanj.
C45	V psihoterapiji lahko mi delamo samo s tem posameznikom, s katerim delamo in pa z njegovo privolitvijo in njegovim angažmajem lahko mi povabimo zraven še nekoga, ki bo sodeloval, medtem ko socialno delo omogoča to, da posegamo še do policije pa jo vključimo v postopek pa naredimo ta multidisciplinarni tim ...	Pomagajoči imajo več pristojnosti za poseg v uporabniški sistem.	Postmoderno sistemsko socialno delo.	Temeljne predpostavke in delovanje.	Razlike med pristopoma.
C46	Tega v terapiji ni in se mi zdi, da zaradi načina dela tud ne vem, kako bi lahko to vpeljali.	Razlike v načinu dela.		Razlogi za neuporabnost znanj iz PSSD v SP.	Neuporabnost znanj.
C47	Se mi zdi to ena ful dobra točka socialnega dela, katere bi se lahko več posluževal.	Dobra točka PSSD je možnost posega v sistem uporabnika.	Postmoderno sistemsko socialno delo.	Mnenje sogovornice.	Mnenje.
C48	Tko da to, to so čist uradni postopki, ker pač je tuki zakonsko določeno, kar lahko, kar terapevti ne morejo. Tko, da pol vsi te, kar se tiče odvzema otrok, namestitev v varne hiše in to, to je pač v domeni socialnega dela in js mislm, da tega ne moremo prenest.	Razlike v zakonski opredelitvi dela.		Razlogi za neuporabnost znanj iz PSSD v SP.	Neuporabnost znanj.
C49	Bolj ta vidik zdravljenja, celjenja ran, travm.	Poglobljeno delo s travmo.		Neuporabna znanja iz SP v PSSD.	Neuporabnost znanj.
C50	Mi mam se mi zdi velik bolj poglobljeno poznavanje al pa razumevanje osebnostnih motenj in psihiatričnih diagnoz, s katerimi smo pol naučeni, kako delat, čeprav v sistemski psihoterapiji tega nimamo, ampak se pa vseen učimo, kako z njimi manevrirat pa jih prilagajat z življenjem v svetu.	Pomagajoči v SP imajo bolj poglobljeno poznavanje in razumevanje osebnostnih motenj in psihiatričnih diagnoz za namen poglobljenega dela s travmo.		Razlogi za neuporabnost znanj iz SP v PSSD.	Neuporabnost znanj.
C51	In pa na splošno ti dolgotrajnejši procesi se mi zdi, da bi bli težje izvedljivi v socialnem delu, ne bi mogl čist realizirat.	V PSSD je manj možnosti za izvajanje dolgotrajnejših procesov.		Razlogi za neuporabnost znanj iz SP v PSSD.	Neuporabnost znanj.
C52	Aja še mogoče to sem se spomnila, da iz socialnega dela v terapijo ... mi v terapiji nimamo tega aktivizma, da bi šli na ulice se boriti na ulice za neke	Aktivizem.		Uporabna znanja iz PSSD v SP.	Uporabnost znanj.

#	Izjava/enota kodiranja	Pojem	Podkategorija	Kategorija	Tema
	pravice. Socialno delo je tak širok spekter, kaj vse se znotraj njega dogaja. Tko, da ja to ...				
C53	Ne, js bi rekla, da si gresta zelo z roko v roki.	Pristopa skupaj dobro delujeta.	Sinergija med pristopoma.	Mnenje sogovornice.	Mnenje.
C54	V svojih razlikah se lahko razlikujemo, v podobnostih pa se učimo, kaj so bistveni deli človeka. Tko, da z znanji sta si lahko zelo v pomoč.	Pristopa sta si lahko zelo v pomoč.	Sinergija med pristopoma.	Mnenje sogovornice.	Mnenje.

Tabela 9.4.: Odprto kodiranje intervjuja D

#	Izjava/enota kodiranja	Pojem	Podkategorija	Kategorija	Tema
D1	Predvsem opažam velik podobnosti v smislu, da je socialno delo in sistemska psihoterapija imajo na prvem mestu človeka,	Na prvem mestu je človek.		Temeljne predpostavke in delovanje.	Podobnosti med pristopoma.
D2	razumevanje konteksta iz katerega izhaja,	Delo temelji na razumevanju konteksta, iz katerega sogovornik izhaja.		Temeljne predpostavke in delovanje.	Podobnosti med pristopoma.
D3	razumevanje načina, kako on ustvarja pomene	Delo temelji na razumevanju načina, kako sogovornik ustvarja pomene.		Temeljne predpostavke in delovanje.	Podobnosti med pristopoma.
D4	in upoštevanje neke realnosti vsakega posameznika.	Delo temelji na upoštevanju realnosti vsakega posameznika.		Temeljne predpostavke in delovanje.	Podobnosti med pristopoma.
D5	Razlike, ki pa jih opažam pa so mogoče v tem, da smo v socialnem delu velik bolj naravnani k reševanju konkretnih težav – kako zagotoviti neka sredstva, kako neko konkretno spremembo narditi, omogočiti ljudem, da se preselijo na primer.	Bolj usmerjeno k reševanju konkretnih izzivov kot je zagotavljanje sredstev ali omogočanje selitve.	Postmoderni sistemsko socialno delo.	Temeljne predpostavke in delovanje.	Razlike med pristopoma.
D6	Smo malo bolj usmerjeni, da damo ljudem konkretna orodja in informacije, ki pripeljejo do neke bom rekla bolj neke fizične spremembe v smislu, da se premakne iz točke A na točko B. Je več poudarka v socialnem delu na tem, kolikor recimo v psihoterapiji, čeprav je tudi tam, ampak vseeno bistveno manj.	Bolj usmerjeno v posredovanje konkretnih orodij in informacij uporabnikom za njihove spremembe.	Postmoderni sistemsko socialno delo.	Temeljne predpostavke in delovanje.	Razlike med pristopoma.

#	Izjava/enota kodiranja	Pojem	Podkategorija	Kategorija	Tema
D7	In da smo v socialnem delu se velik več ukvarjamo s situacijo kot tako v tukaj in zdaj in mogoče še vseeno čeprav tudi sistemska psihoterapija je zelo usmerjena v to ampak v praksi se mi zdi, da manj ...	V praksi je bolj osredotočeno na delo tukaj in zdaj.	Postmoderno sistemsko socialno delo.	Temeljne predpostavke in delovanje.	Razlike med pristopoma.
D8	Velik več se v resnici povezujemo z drugimi institucijami in organizacijami, kakor se, če gre za psihoterapijo. Je v psihoterapiji to bolj izjema kot pravilo, čeprav se zelo velik o tem govori in se tudi to dela, ampak bistveno manj kot v socialnem delu.	Več povezovanja z drugimi institucijami.	Postmoderno sistemsko socialno delo.	Temeljne predpostavke in delovanje.	Razlike med pristopoma.
D9	Metoda dela se mi zdi, da tukaj najbolj izstopa zagovorništvo. V socialnem delu je zelo močno prisotno sploh recimo na področju nevladnih organizacij, kjer ja delam.	Zagovorništvo.	Postmoderno sistemsko socialno delo.	Delovne metode in koncepti znanja.	Razlike med pristopoma.
D10	To je tudi kar mogoče pomemben poudarek, da jaz pač delam in izhajam iz nevladne organizacije, kjer je delo malo bolj drugačno in bolj specifično, kakor recimo na CSD. Ker tam so omejeni z nekimi svojimi nalogami in pooblastili, medtem ko v nevladnih organizacijah nismo in lahko bistveno več tega počnemo.	Vpliv več delovnih področij na raznoliko prakso v PSSD.	Postmoderno sistemsko socialno delo.	Temeljne predpostavke in delovanje.	Razlike med pristopoma.
D11	Tako da na prvem mestu bi jaz rekla zagovorništvo, da res krepimo glas uporabnika tam, kjer je to potrebno	Zagovorništvo.	Postmoderno sistemsko socialno delo.	Delovne metode in koncepti znanja.	Razlike med pristopoma.
D12	in spremstvo posledično, da gremo z njimi na institucije, smo fizično prisotni z njim nekje, kjer mora nekaj urediti in spremeniti.	Spremstvo uporabnikov.	Postmoderno sistemsko socialno delo.	Delovne metode in koncepti znanja.	Razlike med pristopoma.
D13	Smo tudi včasih v vlogi prevajalcev, da mu pomagamo skomunicirati določene stvari s kakšnimi institucijami, medtem ko v psihoterapiji tega praktično ni.	Pomagajoči po potrebi zavzemajo vlogo prevajalca na drugih institucijah za potrebe urejanja uporabnikove situacije.	Postmoderno sistemsko socialno delo.	Delovne metode in koncepti znanja.	Razlike med pristopoma.
D14	Tam smo bolj omejeni na ta prostor – pisarne in tko, v socialnem delu je delo velik bolj terensko.	Terensko delo.	Postmoderno sistemsko socialno delo.	Delovne metode in koncepti znanja.	Razlike med pristopoma.

#	Izjava/enota kodiranja	Pojem	Podkategorija	Kategorija	Tema
D15	Potem, da smo v socialnem delu dost bolj usmerjeni v tukaj in zdaj	Bolj osredotočeno na delo tukaj in zdaj.	Postmoderno sistemsko socialno delo.	Delovne metode in koncepti znanja.	Razlike med pristopoma.
D16	pa mogoče mal več, čeprav ne vem, al je to res al ne, zdi se mi no, da nekako poskušamo bolj upoštevati posledice, ki jih bi neka sprememba vnesla v življenje človeka. Se mi zdi, da v socialnem delu poskušamo videt, če se bo neki spremenilo oziroma zgodilo, kaj bo to pomenilo, ne vem, čez eno leto, čez dve leti ...	Pomagajoči bolj predvidevajo in upoštevajo posledice vnesenih sprememb v uporabnikovem življenju.	Postmoderno sistemsko socialno delo.	Delovne metode in koncepti znanja.	Razlike med pristopoma.
D17	To, da imamo socialni delavci bistveno več informacij, ki jih lahko ponudimo uporabnikom. Se mi zdi, da širšo neko to praktično znanje. Znanje in informacije.	Širši spekter znanja.	Postmoderno sistemsko socialno delo.	Temeljne predpostavke in delovanje.	Razlike med pristopoma.
D18	V psihoterapiji – totalno banalen primer, na primer pride nekdo, ki je totalno v finančni stiski in psihoterapevti pač nimajo pojma, kaj naj s tem naredijo in potem ne naredijo nič. Socialni delavci pa znamo, če ne družga človeka nekam konkretno usmert al pa mu pomagat napisat neko prošnjo za finančno pomoč. Tko, mamo bolj oprijemljive rešitve.	Več oprijemljivih in konkretnih rešitev.	Postmoderno sistemsko socialno delo.	Temeljne predpostavke in delovanje.	Razlike med pristopoma.
D19	Zdej, če izhajam iz sebe ne recimo, iz svojga konkretnega dela in mojih sodelavk se mi zdi, da ni prov bistvene razlike v odnosu, v katerem res poskušamo sledit uporabniku, upoštevati njegove želje, cilje,	Upoštevanje uporabnikovih želja in ciljev.		Odnos pomagajočih do uporabniških sistemov.	Podobnosti med pristopoma.
D20	skupaj z njim to oblikovat in to naj bi se tud v psihoterapiji počelo.	Pomagajoči skupaj z uporabniki soustvarjajo cilje.		Odnos pomagajočih do uporabniških sistemov.	Podobnosti med pristopoma.
D21	Se mi zdi, da pa vseeno, sploh če gledam recimo socialne delavce na CSD se pa zlo pogosto zgodi, da v socialnem delu pa še vseeno prevlada ta pozicija moči.	Na CSD pomagajoči pogosto nastopijo iz pozicije moči.	Postmoderno sistemsko socialno delo.	Odnos pomagajočih do uporabniških sistemov.	Razlike med pristopoma.
D22	Sploh recimo, ko govorimo o centrih, ki je že sama inštitucija, ki ima neka pooblastila in se uporabniki	V kontekstu pritiska javnih pooblastil pomagajoči na CSD	Postmoderno sistemsko socialno delo.	Odnos pomagajočih do uporabniških sistemov.	Razlike med pristopoma.

#	Izjava/enota kodiranja	Pojem	Podkategorija	Kategorija	Tema
	tud zavedajo, da lahko v kateremkol trenutku v bistvu center začne v narekovajih delat proti njim, če neki ne bo uredu al pa uporab pač te neke mehanizme, ki jih imajo.	pogosto nastopijo iz pozicije moči.			
D23	Recimo tega v psihoterapiji ni in se mi zdi, da se to tud pozna na odnosu v smislu, da v psihoterapiji si lahko sto procentno vedno z uporabnikom in slediš tistim njegovim ciljem,	Odnos med pomagajočimi in uporabniki je večkrat bolj enakovreden.	Sistemska psihoterapija.	Odnos pomagajočih do uporabniških sistemov.	Razlike med pristopoma.
D24	medtem ko v socialnem delu pa imamo pogosto občutek, da nas zavezujejo te neke smernice, da smo dolžni neki prijavit, smo dolžni ukrepat pa neki nardit ne in da se ta pozicija moči dost pozna.	V kontekstu zakonodajnega pritiska pomagajoči pogosto nastopijo iz pozicije moči.	Postmoderno sistemsko socialno delo.	Odnos pomagajočih do uporabniških sistemov.	Razlike med pristopoma.
D25	Sploh potem lahko tud pr posameznih strokovnih delavcih pride do tega pa da to tud pokažejo v odnosu ne in da pač tud nastopajo iz te pozicije moči in uporabniku povejo, da tako pa tako morte nardit sicer bodo take in take posledice, čeprav je to v resnici nekaj, kar si uporabnik sploh ne želi.	V kontekstu zakonodajnega pritiska pomagajoči pogosto nastopijo iz pozicije moči.	Postmoderno sistemsko socialno delo.	Odnos pomagajočih do uporabniških sistemov.	Razlike med pristopoma.
D26	Se mi zdi, da je v psihoterapiji velik lažje ostati tko res, mislm delat skupaj z uporabnikom in da v socialnem delu je pa sploh, ko pridemo do teh institucij to iskanje ravnotežja med tem, da ljudje opravljajo svoje naloge in sledijo tistim pooblastilom, ki jih imajo in tem, da delajo skupaj z uporabnikom.	V kontekstu pritiska javnih pooblastil in nalog po zakonu je oteženo soustvarjanje z uporabniki.	Postmoderno sistemsko socialno delo.	Odnos pomagajočih do uporabniških sistemov.	Razlike med pristopoma.
D27	Glede podobnosti se mi pa zdi, da jemljemo uporabnika kot enakovrednega sogovornika,	Odnos temelji na enakovrednem odnosu med uporabniki in pomagajočimi.		Odnos pomagajočih do uporabniških sistemov.	Podobnosti med pristopoma.
D28	ki je pač ekspert za svoje življenje,	Razumevanje, da je vsak udeležen ekspert iz svojih izkušenj.		Odnos pomagajočih do uporabniških sistemov.	Podobnosti med pristopoma.
D29	da upoštevamo neko njegovo znanje, vire in sposobnosti	Pomagajoči upoštevajo vire moči uporabnikov.		Odnos pomagajočih do uporabniških sistemov.	Podobnosti med pristopoma.

#	Izjava/enota kodiranja	Pojem	Podkategorija	Kategorija	Tema
D30	in da poskušamo to tudi iskati in osvetlit in dat v ospredje in da je to neko osnovno spoštovanje ljudi.	V ospredju je delo s perspektivo moči.		Odnos pomagajočih do uporabniških sistemov.	Podobnosti med pristopoma.
D31	Zdi se mi zdi, da je to zlo odvisno od posameznih strokovnih delavcev, ampak vseeno se mi zdi, da v socialnem delu to bolj upoštevamo, kakor v psihoterapiji.	Pomagajoči bolj upoštevajo širši kontekst in njegov vpliv na uporabnika.	Postmoderno sistemsko socialno delo.	Upoštevanje širšega konteksta uporabnikov.	Razlike med pristopoma.
D32	Tudi mogoče, ker v socialnem delu mam več znanja o samih sistemih, ki delujejo in v katere so vključeni ljudje in hkrati tudi vemo, kam vse se še lahko vključijo in hkrati so lahko ti sistemi lahko tudi neka podpora, medtem ko v psihoterapiji je tega bistveno manj.	Pomagajoči imajo več znanja o mreži sistemov, v katere so lahko vključeni uporabniki.	Postmoderno sistemsko socialno delo.	Upoštevanje širšega konteksta uporabnikov.	Razlike med pristopoma.
D33	Se mi zdi, da je to nekako potem naloga vsakega psihoterapevta posebej, da se o tem izobrazi in to upošteva, ker to vidim pri svojih kolegi že pri čisti neki banalni stvari, kakor sm prej rekla, če je človek v neki finančni stiski in se iz dneva v dan bori za preživetje pač ful težko to upoštevajo, da to vpliva tudi na njegove preživetvene strategije, na njegovo doživljanje in vse.	Pomagajoči manj upoštevajo vpliv širšega konteksta.	Sistemska psihoterapija.	Upoštevanje širšega konteksta uporabnikov.	Razlike med pristopoma.
D34	Tudi v sistemske terapiji to upoštevajo no, ampak v manjši meri se mi zdi. Da se prej spregleda ta del.	Pomagajoči manj upoštevajo vpliv širšega konteksta.	Sistemska psihoterapija.	Upoštevanje širšega konteksta uporabnikov.	Razlike med pristopoma.
D35	Zdi se mi, da socialno delo bistveno širše zastavi celoten proces pomoči,	Širše zastavljen proces podpore in pomoči.	Postmoderno sistemsko socialno delo.	Način vodenja in potek procesa podpore in pomoči.	Razlike med pristopoma.
D36	da poskušamo dostokrat nasloviti več problemov hkrati	Pomagajoči naslavlja več problemov hkrati.	Postmoderno sistemsko socialno delo.	Način vodenja in potek procesa podpore in pomoči.	Razlike med pristopoma.
D37	in zaradi tega vključujemo tudi druge institucije, druge načine, ki lahko še človeku pomagajo,	Vključuje druge ustanove v proces podpore in pomoči.	Postmoderno sistemsko socialno delo.	Način vodenja in potek procesa podpore in pomoči.	Razlike med pristopoma.
D38	medtem ko psihoterapija se mi zdi, da se raj večkrat osredotoči sam na neke psihične stiske.	Osredotočenost zgolj na psihične stiske.	Sistemska psihoterapija.	Način vodenja in potek procesa podpore in pomoči.	Razlike med pristopoma.
D39	Psihoterapevti redkokdaj sami zaznajo mogoče neko področje, ki ga človek ni sam izpostavil ane pa se	Pomagajoči pogosto zaznavajo in naslavlja tudi druge stiske, ki jih	Postmoderno sistemsko socialno delo.	Način vodenja in potek procesa podpore in pomoči.	Razlike med pristopoma.

#	Izjava/enota kodiranja	Pojem	Podkategorija	Kategorija	Tema
	izkaže, da je en del velik del problema in ga mogoče pol tud strokovni delavec naslovi, medtem ko v socialnem delu ni tako.	uporabnik ne izpostavi sam.			
D40	Terapija se bo recimo največkrat osredotočila na odnose doma, ne bo pa vključila šole, ne bo vključila neke druge socialne mreže, čeprav nas to učijo in naj bi to počel, ampak v resnici je to bolj izjema kot pravilo.	Pomagajoči se v praksi večkrat osredotočajo zgolj samo na odnose znotraj družine ne pa tudi na širšo socialno mrežo družine.	Sistemska psihoterapija.	Način vodenja in potek procesa podpore in pomoči z družino.	Razlike med pristopoma.
D41	Mogoče tud to, kar v izobraževanju sistemske psihoterapije zelo poudarjajo, kako je pomembno sploh pri delu z družinami al pa mladostniki – vključevati tud te druge sisteme in šole in socialno mrežo mladostnika, ampak nekako kaj so pooblastila psihoterapevta, da se bo v šolo najavil na sestanek, kar kot socialni delavci vseeno veliko lažje to naredimo al pa pokličemo neki.	Pooblastila za večji poseg v uporabnikovo življenje in s tem v vključevanje njegovih sistemov v proces podpore in pomoči.	Postmoderno sistemsko socialno delo.	Način vodenja in potek procesa podpore in pomoči z družino.	Razlike med pristopoma.
D42	Se mi zdi, da imamo že več, vsaj na tem področju več družbene veljave, kakor pa ne vem, en psihoterapevt.	Več družbene veljave za poseg v sisteme uporabnika.	Postmoderno sistemsko socialno delo.	Način vodenja in potek procesa podpore in pomoči.	Razlike med pristopoma.
D43	Definitivno zagovorništvo. Naša zagovorniška vloga predvsem s tem namenom krepitve moči pa samozagovorništva. To se mi zdi, da je zelo specifično socialno-delavsko	Zagovorništvo z namenom krepitve moči in samozagovorništva uporabnikov.		Uporabna znanja iz PSSD v SP.	Uporabnost znanj.
D44	pa to aktivno vključevanje vseh drugih, ki so lahko udeleženi v problemu in rešitvi. Se mi zdi, da bi se marsikaj tega dalo prenest v psihoterapijo.	Aktivno vključevanje drugih v problemu in rešitvi.		Uporabna znanja iz PSSD v SP.	Uporabnost znanj.
D45	Definitivno načini pogovora in raziskovanja problema.	Načini pogovora in raziskovanja problema.		Uporabna znanja iz SP v PSSD.	Uporabnost znanj,
D46	Se mi zdi, da v socialnem delu smo res tko intenzivno osredotočeni v iskanje rešitev in načrtovanje nekih korakov, da včasih vsaj men se to dogaja, da zmanjka besed, kako se pa pogovarjat o problemu na nek tak okej način.	Večja osredotočenost na iskanje rešitev in načrtovanje korakov kot na tem, kako se pogovarjati o problemu.	Postmoderno sistemsko socialno delo.	Temeljne predpostavke in delovanje.	Razlike med pristopoma.

#	Izjava/enota kodiranja	Pojem	Podkategorija	Kategorija	Tema
D47	Pa recimo, moja izkušnja, k sm se tud v magisteriju ukvarjala z narativnimi pristopi, k so razvil en zlo dober način, kako ljudem pomagat napisat neka pričevanja al pa prijave o nekih stvareh, ki so jih doživel in to se mi zdi, da nam tu tud zmanjka enega načina, kako, ko delamo te neke težke stvari z uporabniki, kako to narediti na način, da jih kljub temu okrepimo in da ni to sam nek tehnična izvedba in se mi zdi, da marsikateri psihoterapevtski pristop, sploh narativni pristopi pa ponujajo veliko konkretnih načinov ravnanj, kako se teh stvari lotit.	Narativni pristopi.		Uporabna znanja iz SP v PSSD.	Uporabnost znanj.
D48	Ja, recimo, ko so beguncem pomagali pisati pričevanja o tem, kaj vse so preživel, je bil zelo velik poudarek, da so v bistvu ves čas hkrati ob tem, ko ljudje govorijo, kaj vse groznega so preživeli, se ves čas zelo aktivno naslavlja, kako vam je to uspelo preživeti, kaj ste naredili, da ste preživeli. Tako da se ves čas poudarja ta njihova aktivna vloga v tem njihovem upor.	Poudarjanje aktivne vloge uporabnikov pri premagovanju izzivov v kontekstu narativnih pristopov.		Uporabna znanja iz SP v PSSD.	Uporabnost znanj.
D49	Na teoretični ravni to imamo v socialnem delu, samo v resnici se noben s tem ne ukvarja al pa pozabimo, ko pride do nekih takih stvari.	Redka uporaba narativnih pristopov.	Postmodernost sistemsko socialno delo.	Delovne metode in koncepti znanja.	Razlike med pristopoma.
D50	Pa tud to, da damo ljudem glas, da lahko povejo neke te svoje izkušnje nekemu drugemu, ki je neki podobnega preživel. Tega se mi zdi, da bistveno premalo uporabljamo v socialnem delu.	Omogočanje prostora, da uporabniki s podobnimi izkušnjami le-te med seboj podelijo.		Uporabna znanja iz SP v PSSD.	Uporabnost znanj.
D51	Ali pa reflektirajoči timi bi bili tud vrhunski za kaj takega. Sploh, če bi prišli še drugi uporabniki, ker potem ljudje lahko to svojo izkušnjo podelijo, dobijo nek pozitiven feedback, slišijo od drugih na kakšen način jim je to pomagalo in	Reflektirajoči timi.		Uporabna znanja iz SP v PSSD.	Uporabnost znanj.

#	Izjava/enota kodiranja	Pojem	Podkategorija	Kategorija	Tema
	da neko veljavo tej njihovi izkušnji.				
D52	Opažam, da bi sploh psihoterapevti nujno potrebovali več znanja in poznavanja sistema, v katerem živijo ljudje.	Poznavanje sistemov uporabnikov.		Uporabna znanja iz PSSD v SP.	Uporabnost znanj.
D53	Tud sistema v smislu, kakšne oblike pomoči so na voljo, sploh brezplačne, katera društva delujejo na različnih področjih in kaj ponujajo ljudem, ker čist neke težave v duševnem zdravju in nekatere stvari, s katerimi se na terapiji ne ukvarjajo aktivno ali pa pač niti niso predmet psihoterapije, bi pa marsikomu zelo pomagalo, če bi hodil na primer v Ozaro vsak dan v neke njihove dnevne aktivnosti ali pa kaj takega in opažam, da psihoterapevti sploh ne vejo, da te stvari obstajajo ali pa se mogoče kdaj pri komu, ko pride do tega se pač pozanimajo, ampak da bi to že v osnovi velik bolj poznal, to širšo mrežo pomoči, ki je na voljo, bi bilo dobro.	Poznavanje širše mreže pomoči.		Uporabna znanja iz PSSD v SP.	Uporabnost znanj.
D54	Zdej mi na pamet pade rekonstrukcija družine, al pa neke te zlo konkretne tehnike,	Rekonstrukcija družine.		Neuporabna znanja iz SP v PSSD.	Neuporabnost znanj.
D55	ker se mi zdi, da ljudje, ko pridejo na pomoč k socialnem delavcu ne pridejo na terapijo, pridejo pa po neke konkretne rešitve pa neke konkretne informacije	V PSSD prihajajo uporabniki bolj po konkretne rešitve in informacije.		Razlogi za neuporabnost znanj iz SP v PSSD.	Neuporabnost znanj.
D56	in se mi zdi, da tam včasih, če gremo v neko globino ali pa širino spregledamo po kaj so ljudje zares prišli in se mi zdi, da če bi recimo ljudi preveč silili, spodbujali v to neko poglobljanje, da ni to mesto pa prostor za to. Ja, če bi nekdo izrazil željo in da ga potem pošljemo nekam naprej, ne pa da bi v socialnem delu delali neke zlo čustveno poglobljene procese.	PSSD ni prostor za čustveno poglobljene procese, saj bi spregledali pravi namen prihoda uporabnika, ki si želi konkretnih rešitev.		Razlogi za neuporabnost znanj iz SP v PSSD.	Neuporabnost znanj.

#	Izjava/enota kodiranja	Pojem	Podkategorija	Kategorija	Tema
D57	Js včasih razumem socialno delo, kakor na nek način predpripravo za psihoterapijo.	Razumevanje PSSD kot predpripravo na psihoterapijo.	Postmoderno sistemsko socialno delo.	Mnenje sogovornice.	Mnenje.
D58	Se mi zdi, da če ljudje pridejo v zares hudi stiski, kjer je treba urediti en kup stvari, da je naloga socialnega dela, da jih toliko stabilizira in da jim omogoči takšne okoliščine, da imajo potem možnost se odločiti, ali bi šli naprej v psihoterapijo ali ne	Razumevanje naloge PSSD kot stabilizacijo uporabnikov in omogočanje okoliščin, da lahko nadaljujejo z morebitno psihoterapijo.	Postmoderno sistemsko socialno delo.	Mnenje sogovornice.	Mnenje
D59	In se mi zdi, da bi tud psihoterapevti moral prepoznavati, da če pride nekdo, ki ima kup nekih zlo konkretnih težav, ki bi bile rešljive z zelo konkretnimi akcijami, da bi bilo fajn, da bi ljudi poslali na neke socialno-delavske institucije in se ne bi šli psihoterapije.	Psihoterapevt bi moral prepoznati potrebo po konkretnih rešitvah z namenom preusmeritve v PSSD.	Sistemska psihoterapija.	Mnenje sogovornice.	Mnenje.
D60	Se mi zdi, da pa neke te konkretne stvari, ki jih počnemo, sploh pri nekaterih ljudeh, ki imajo težave, da jim pomagamo pri izpolnjevanju vlog, pri teh bolj birokratskih opravilih, ki jih ljudje včasih ne zmorejo sami,	Birokratska opravila.		Neuporabna znanja iz PSSD v SP.	Neuporabnost znanj.
D61	ampak to bolj zaradi tega, ker je psihoterapija namenjena nečemu drugemu in bi bila izguba časa al kako bi rekla.	Namen SP je drugačen od PSSD.		Razlogi za neuporabnost znanj iz PSSD v SP.	Neuporabnost znanj.
D62	Se mi zdi, da je čist okej, da neki ostane ločeno.	Dobro je, da določene stvari med pristopoma ostanejo ločene.		Mnenje sogovornice.	Mnenje.
D63	Razmišljam o tem aktivističnem delu socialnega dela.	Aktivizem.		Neuporabna znanja iz PSSD v SP.	Neuporabnost znanj.
D64	Ta del mogoče, ampak po drugi strani se mi zdi, da če bi se psihoterapevti ukvarjal še z opozarjanjem na vse sistemske pomanjkljivosti, da to v resnici zahteva en kup enega predznanja, ki ga tam pač ni ne in da zaradi tega se v bistvu niti ne da tega aplicirati. Ali pa da bi se psihoterapevti združili pa vsi na isto stvar opozarjali – ne, se mi zdi, da je to pač eno drugo področje.	Pomanjkljiva predznanja v kontekstu aktivističnega opozarjanja na sistemske napake.		Razlogi za neuporabnost znanj iz PSSD v SP.	Neuporabnost znanj.

#	Izjava/enota kodiranja	Pojem	Podkategorija	Kategorija	Tema
D65	Da se mi zdi, da imata in socialno delo in sistemska psihoterapija svoje specifike in neka določena znanja in spretnosti, ki pa najbolj delujejo, če jih skupaj uporabljamo,	Določena znanja in spretnosti SP ter PSSD delujejo bolje, kadar jih uporabljamo skupaj.	Sinergija med pristopoma.	Mnenje sogovornice.	Mnenje.
D66	ker jaz predvsem vidim ta manjko tega znanja na področju psihoterapije,	V SP primanjkuje znanj PSSD.	Sistemska psihoterapija.	Mnenje sogovornice.	Mnenje.
D67	hkrati pa se mi zdi, da dost socialnih delavcev gre pa prehitro v neke terapevtske vode, kljub temu, da nimajo znanja ali pa soglasja ljudi	Veliko pomagajočih v PSSD, kljub pomanjkanju znanja ali soglasja ljudi, izvaja prakso podobno terapiji.	Postmoderno sistemsko socialno delo.	Mnenje sogovornice.	Mnenje.
D68	in da največ se doseže, ko sodelujemo skupaj in ko se zavedamo vsak svojih omejitev. To se mi zdi najbolj pomembno.	Največ se doseže, kadar SP in PSSD sodelujeta skupaj, hkrati pa se zavedata svojih omejitev.	Sinergija med pristopoma.	Mnenje sogovornice.	Mnenje.
D69	Pa ne da bi bilo treba strogo ločevati, ampak verjetno je tudi mal odvisno od vsakega posameznika in načina dela, kako dela. Da res pr sebi prepoznavamo te svoje omejitve, kaj vemo in znamo in česa ne in takrat pač poiščemo pomoč nekoga drugega.	Pomembno je, da se vsak pomagajoči zaveda svojih omejitev.		Mnenje sogovornice.	Mnenje.
D70	Pa itak, kar je pa osnovna in najpomembnejša razlika je pa ta, da socialno delo nudi brezplačno pomoč ljudem, psihoterapija pa ne.	Nudi brezplačno pomoč.	Postmoderno sistemsko socialno delo.	Temeljne predpostavke in delovanje.	Razlika med pristopoma.
D71	Tu gre pa potem za zelo različno populacijo ljudi, ki poiščejo pomoč in največkrat tisti, ki najprej pridejo k socialnemu delavcu pač niti si ne morejo privoščiti psihoterapije.	Populacija uporabnikov, ki si težko privoščijo psihoterapijo.	Postmoderno sistemsko socialno delo.	Temeljne predpostavke in delovanje.	Razlika med pristopoma.
D72	Tako da se srečujemo pogosto z zelo različnimi problemi.	Srečujeta se z zelo različnimi problemi.		Temeljne predpostavke in delovanje.	Razlike med pristopoma.

Tabela 9.5.: Odprto kodiranje intervjuja E

#	Izjava/enota kodiranja	Pojem	Podkategorija	Kategorija	Tema
E1	Teoretična podobnost se mi zdi zelo velika, men se zdi enaka. Mogoče ni, men se zdi, vsaj to kar js poznam, to, kar sem js študirala socialnega dela pa zdej psihoterapije je men ena zlo, ista osnova je zame.	Prekrivanje v teoriji.		Temeljne predpostavke in delovanje.	Podobnosti med pristopoma.

#	Izjava/enota kodiranja	Pojem	Podkategorija	Kategorija	Tema
E2	Socialni konstrukcionizem	Delo temelji na socialnem konstrukcionizmu.		Temeljne predpostavke in delovanje.	Podobnosti med pristopoma.
E3	pa kako pristopati k delu s sistemom to je men v osnovi enako.	Prekrivanje v pristopu k delu s sistemom.		Temeljne predpostavke in delovanje.	Podobnosti med pristopoma.
E4	Je pa zelo velika razlika v sami izvedbi tega znanja,	Razlike v izvedbi podobnih ali istih znanj.		Temeljne predpostavke in delovanje.	Razlike med pristopoma.
E5	zdej v socialnem delu js delam na centru in je zelo malo prostora za uporabo vseh teh tehnik, vseh mogoče bolj tehnik pa metod dela, same koncepte, če si zainteresiran za to, lahko uporabljaš.	Na CSD je manj prostora za izvedbo znanj, ki so skupni obema pristopoma.	Postmoderno sistemsko socialno delo.	Temeljne predpostavke in delovanje.	Razlike med pristopoma.
E6	Na centru ni samo socialno delo kot tako, ampak je še specifičen način dela, ker izvajamo javna pooblastila, naloge po zakonu in včasih si dolžen ene stvari izpeljat na način kot jih zakon predvideva.	Na CSD se dodatno izvaja specifičen način dela, ki sledi javnim pooblastilom in nalogam po zakonu.	Postmoderno sistemsko socialno delo.	Temeljne predpostavke in delovanje.	Razlike med pristopoma.
E7	Zdej zlo lahko je, se mi zdi, ob tem pozabit na vso to znanje, ki si ga dobil na faksu, kako bi naj socialno-delavski pogovor pa delo samo zgledal al pa vsaj js to opažam pri kakšnih sodelavcih, sodelavkah al pa pri starejših generacijah al pa tistih, ki so že bli na centru lahko zelo hitro padeš v nek tak birokratski način dela.	Na CSD lahko pomagajoči hitreje prevzamejo birokratski način dela.	Postmoderno sistemsko socialno delo.	Temeljne predpostavke in delovanje.	Razlike med pristopoma.
E8	Neki je tudi zaradi same količine dela, ker je toliko enormna in se je včasih težko vračati k odnosu.	Vpliv velike količine dela na težje vračanje k odnosu s strani pomagajočih na CSD.	Postmoderno sistemsko socialno delo	Temeljne predpostavke in delovanje.	Razlike med pristopoma.
E9	Zaradi vsega tega, kar sem naštel, je pa včasih tudi težko, da bi kakšne metode, tehnike ... ja, ziher se da, ne vem da mogoče uporabiš neko vprašanje lestvice, zdej spet odvisno, mogoče bolj pri storitvenem delu, ker mi na centru mamo javna pooblastila pa storitve. Storitve so tiste, kjer je mogoče več tega prostora, da delaš z uporabniki.	Področje socialnovarstvenih storitev v PSSD omogoča prostor za udeležanje prakse, kakršna je v SP.	Postmoderno sistemsko socialno delo.	Mnenje sogovornice.	Mnenje.
E10	Ker storitve so na željo uporabnika, so prostovoljne, tam kjer si oni res želijo	Področje socialnovarstvenih storitev v PSSD	Postmoderno sistemsko socialno delo.	Mnenje sogovornice.	Mnenje.

#	Izjava/enota kodiranja	Pojem	Podkategorija	Kategorija	Tema
	mogoče narediti kakšne premike naprej pa tega ni zelo velik, vsaj ne na našem centru, ker prevlada tist drug del javnih pooblastil, ker: "To pa moramo izvajati.". Pri storitvah maš več mogoče tega prostora za eno tako bolj, zame je to bolj kreativno delo, da ni samo tisto v javnih pooblastilih.	omogoča prostor za udejanjanje prakse, kakršna je v SP.			
E11	Js delam na področju zaštite družine, konkretno na razpadih zakonske zveze, opravljam predhodna svetovanja. Tudi tam seveda pač potegneš kaj noter, ampak ker je samo javno pooblastilo tega kar moraš spelati v tem pogovoru je tok tega bi jst rekla in je včasih težko kaj druga uporabiti noter.	Manj prostora za izvedbo znanj, ki so skupni obema pristopoma na področju varstva otrok in družine na CSD.	Postmoderno sistemsko socialno delo.	Temeljne predpostavke in delovanje.	Razlike med pristopoma.
E12	Ful velika razlika je med t, s kakšnimi uporabniki se srečujemo v enem ali pa v drugem. V socialnem delu je večina neprosto voljnih uporabnikov, redki so taki, ki pridejo res na svojo željo.	Več neprosto voljnih transakcij.	Postmoderno sistemsko socialno delo.	Temeljne predpostavke in delovanje.	Razlike med pristopoma.
E13	Če iz mojega področja govorim, ja se se želijo razvezati, ampak hkrati jih zakon zavezuje, da morajo priti na predhodno svetovanje. In po navadi je vsaj eden v paru, če ne že oba, tam z velikim odporom ali pa strahom.	Nekateri uporabniki na področju varstva otrok in družine na CSD so zakonsko obvezani, da se udeležijo procesa podpore in pomoči.	Postmoderno sistemsko socialno delo.	Temeljne predpostavke in delovanje.	Razlike med pristopoma.
E14	Ta prosto voljnost se mi zdi največja razlika, ker v terapiji se človek vključi čisto po svoji volji, največkrat po svoji volji.	Več prosto voljnih transakcij.	Sistemska psihoterapija.	Temeljne predpostavke in delovanje.	Razlike med pristopoma.
E15	Časovni okvir je čisto drugačen.	Razlike v časovnih okvirih procesa podpore in pomoči.		Temeljne predpostavke in delovanje.	Razlike med pristopoma.
E16	V terapiji se mi zdi, da imaš tisto eno uro, 45 min., to je morje časa napram centru, sicer si tudi tam vzamemo čas,	Več časa za proces podpore in pomoči.	Sistemska psihoterapija.	Način vodenja in potek procesa podpore in pomoči.	Razlike med pristopoma.
E17	ampak mogoče je tudi v samem pristopu pol na centru ne vem vsaj ja jemljem tako drugače, ker tam sem v vlogi strokovne delavke, pooblaščenka s strani države, če tko rečem,	Pritisk zaradi javnih pooblastil in nalog po zakonu na CSD.	Dejavniki vpliva v PSSD na način vodenja in potek procesa podpore in pomoči.	Način vodenja in potek procesa podpore in pomoči.	Razlike med pristopoma.

#	Izjava/enota kodiranja	Pojem	Podkategorija	Kategorija	Tema
	da moram spelat določene stvari in mam skos v glavi to odgovornost in pritisk mogoče, kaj vse je treba nardit.				
E18	V terapiji je ... mogoče tudi zaradi prostovoljnosti klientov, ker si oni tega želijo, tam js vidim več sproščenosti, če tko rečem zelo poenostavljeno,	Vpliv več prostovoljnih transakcij na večjo sproščenost.	Dejavniki vpliva v SP na način vodenja in potek procesa podpore in pomoči.	Način vodenja in potek procesa podpore in pomoči.	Razlike med pristopoma.
E19	manj je tega pritiska časa, eno tako polje se ti odpre, da lahko pa res neki delaš	Manj časovnega pritiska.	Dejavniki vpliva v SP na način vodenja in potek procesa podpore in pomoči.	Način vodenja in potek procesa podpore in pomoči.	Razlike med pristopoma.
E20	in več je prostora za en odnos. Ne da ga na centru ni, ampak mogoče je več drugih pogojev, da se lažje vzpostavi en odnos v terapiji.	Več ugodnih pogojev za vzpostavljanje odnosa.	Sistemska psihoterapija.	Temeljne predpostavke in delovanje.	Razlike med pristopoma.
E21	Podobnosti pa ... tko kot sm rekla, ta ena osnova je zame res enaka no, kar se učim zdej pa kar sm se učila takrat je enako no tko, ne vem, mogoče ja, kej je ziher novega, nadgradnja, ampak vsaj ena osnova je meni enaka.	Prekrivanje v teoriji.		Temeljne predpostavke in delovanje.	Podobnosti med pristopoma.
E22	Mogoče je pol res ta prostor, kjer pa to znanje v praksi uporabljaš tok drugačno, da se tok lahko drugače izrazijo eni koncepti, ki se jih učimo.	Razlike v prostoru, v katerem se pristopa udejanjata v praksi.		Temeljne predpostavke in delovanje.	Razlike med pristopoma.
E23	Zdej razlike tko kt sm že rekla. Neki je čist na strani klientskih sistemov, v socialnem delu so večinoma neprostovoljni, v terapiji so prostovoljni. Že to izhodišče je zame bistvena razlika.	Več neprostovoljnih transakcij.	Postmoderno sistemsko socialno delo.	Temeljne predpostavke in delovanje.	Razlike med pristopoma.
E24	V obeh primerih se moreš glih tko truditi za odnos.	Trud za odnos med pomagajočimi in uporabniki je pomemben.		Temeljne predpostavke in delovanje.	Podobnosti med pristopoma.
E25	Js vidm odgovornost za odnos al pa za vzpostavitev odnosa na strani socialnega delavca al pa terapevta, ampak je nekak mam občutek, da je težje vzpostaviti al pa težje prepričam ljudi, da pač v svoji službi na centru, da je pa to neki, kar je res lahko naš odnos, kjer lahko sodelujemo.	Pomagajoči na CSD večkrat težje vzpostavljajo odnos z uporabniki.	Postmoderno sistemsko socialno delo.	Temeljne predpostavke in delovanje.	Razlike med pristopoma.

#	Izjava/enota kodiranja	Pojem	Podkategorija	Kategorija	Tema
E26	Večkrat majo se mi zdi občutek, pa to je moja interpretacija, da pač itak mi smo birokrati, mi mamo postopke za speljati. Redko, morš veliko vložiti truda, da jim pokažeš: "Aha, lej, sej ona se pa res trudi, res nam hoče pomagat, res lahko še kej več povemo ne sam to, za kar smo prišli pa tisto kar je zgolj neka osnova tega s čim prihajamo."	Pomagajoči na CSD morajo vložiti več truda za vzpostavljanje odnosa.	Postmoderno sistemsko socialno delo.	Temeljne predpostavke in delovanje.	Razlike med pristopoma.
E27	Ful je večja pozicija moči se mi zdi na centru – mogoče to spet izhaja iz tiste razlike prostovoljnosti.	V kontekstu več neprostovoljnih uporabnikov pomagajoči na CSD pogosto nastopijo iz pozicije moči.	Postmoderno sistemsko socialno delo.	Odnos pomagajočih do uporabniških sistemov.	Razlike med pristopoma.
E28	V terapiji se mi zdi, da se čist drugač zavedaš, kako ... mislm, da klient tam pač pride po svoji volji in že to mu daje eno večjo moč ane.	Več prostovoljnih transakcij.	Sistemska psihoterapija.	Temeljne predpostavke in delovanje.	Razlike med pristopoma.
E29	Ne da na centru zdej pač zlorabljam, kdo ziher tud, to pozicijo moči, ampak že to, da si izvajalec enih javnih pooblastil se mi zdi, da je ful večja pozicija moči in da morš tolk bolj pazit, da ne nastopiš iz te pozicije napram strankam. Hiter se po moje lahko zdrkneš v to. Hkrati je težje mogoče. Al pa strankam razložiti, ker pač včasih moraš postavljat mejo.	V kontekstu pritiska javnih pooblastil pomagajoči na CSD pogosto nastopijo iz pozicije moči.	Postmoderno sistemsko socialno delo.	Odnos pomagajočih do uporabniških sistemov.	Razlike med pristopoma.
E30	Podobnosti v osnovi za samo delo je pa velika podobnost, da enako pristopam, al pa še bom pristopala, ker pač imam enako osnovo znanja.	Prekrivanje v teoriji.		Temeljne predpostavke in delovanje.	Podobnosti med pristopoma.
E31	Razliko mogoče vidim v moji sproščenosti, glih iz tega kr na centru si ja, v poziciji pooblastila s strani države, v terapiji maš eno večjo svobodo js vidm no pač si tam ti kot terapevt, ampak je zame to bolj neka človeška vloga in mogoče je zame več sproščenosti zarad tega v terapevtski vlogi, ker ja, nimaš v ozadju neke mašinerije zakonodaje in vsega tega.	Vpliv pritiska javnih pooblastil in nalog po zakonu na manjšo sproščenost pomagajočih na CSD.	Postmoderno sistemsko socialno delo.	Temeljne predpostavke in delovanje.	Razlike med pristopoma.

#	Izjava/enota kodiranja	Pojem	Podkategorija	Kategorija	Tema
E32	Znotraj sistemske psihoterapije je na temo veliko poudarka, ta epistemologija tretjega reda, se zavedat konteksta in kako samo okolje vpliva na vse, kar človek pred tabo je. Se mi zdi, da mam veliko poudarka na temu. Na centru pa, kaj pa vem ... Hiter se lahko na to pozabi, pa mi je zdej to težko razmišljat tko mi ni fajn.	Več poudarka na upoštevanju širšega konteksta uporabnikov.	Sistemska psihoterapija.	Upoštevanje širšega konteksta uporabnikov.	Razlike med pristopoma.
E33	Hiter se lahko pozabi mogoče sploh kadar pride ne vem, do ogroženosti otrok, hiter tam lahko delaš s staršem, ki je domnevni povzročitelj nekega nasilja nad otrokom in hiter lahko pozabiš, da je mogoč njegov kontekst vplival na to, da je zdej njegovo vedenje pa tako. Hkrati je pa tok mogoče specifično področje.	Pomagajoči na področju dela zaščitite otrok, v odnosu do povzročiteljev nasilja, hitreje spregledajo vpliv njihovega širšega konteksta.	Postmoderno sistemsko socialno delo.	Upoštevanje širšega konteksta uporabnikov.	Razlike med pristopoma.
E34	Ne vem, js na predhodnem svetovanju srečam največkrat enkrat, dvakrat mogoče par k pride. Takrt je zlo težko, ker maš tud omejen čas, ne moreš kr razpravlat v nedogled ane. Takrat se mi zdi je zlo težko en ta širši kontekst ful vključevati ker pol bi se lahk zgubiu.	Vpliv omejenega časa na oteženo upoštevanje širšega konteksta na področju predhodnega svetovanja.	Postmoderno sistemsko socialno delo.	Upoštevanje širšega konteksta uporabnikov.	Razlike med pristopoma.
E35	Ja razlike so lahko zlo spet vezane na to, zakaj ljudje pridejo ane sploh na center. Al je to čist neprosto voljna vključitev, ker je treba zaščititi otroke al pač predhodno svetovanje al je treba ne vem začeti se pogovarjati o skrbništvu za staro mamo. Ja, že na samem centru je mogoče razlika res v tem al gre za javno pooblastilo al storitev. Ker javno pooblastilo pač največkrat pride ja, neprosto voljen uporabnik, v storitev se po navad želijo vključiti, al pa tud so kdaj neprosto voljno prostovoljni	Oblika transakcije na CSD.	Dejavniki vpliva v PSSD na način vodenja in potek procesa podpore in pomoči.	Način vodenja in proces poteka podpore in pomoči.	Razlike med pristopoma.
E36	Na terapijo pa vedno klient pride res z enim lastnim vzgibom in vpliva, kako pol	Motivirani uporabniki.	Dejavniki vpliva v SP na način vodenja in potek	Način vodenja in potek procesa podpore in pomoči.	Razlike med pristopoma.

#	Izjava/enota kodiranja	Pojem	Podkategorija	Kategorija	Tema
	ti vodiš ta pogovor al pa samo obravnavo ...		procesa podpore in pomoči.		
E37	tko kot sm že prej rekla, velik je treba več se mi zdi vlagat v to, da ljudem na centru pokažeš, da jim hočeš pomagat, da si tam zato, da se lahko neki nardi. Ja, okej neki mormo spelat, ampak neki pa lahko dobite tud zase.	Uporabniki imajo manj zaupanja v pomagajoče glede nujenja pristne pomoči.	Postmoderno sistemsko socialno delo.	Način vodenja in potek procesa podpore in pomoči.	Razlike med pristopoma.
E38	Na terapiji pa se mi zdi, da itak človek že zaupa, da si tam zato, da bo pa dobil neki, eno podporo od tebe ane. Js na ta način vidim, da je pol mogoč lažji vzpostaviti sam odnos, lažji sodelovati, lažji je tud se prilagajati temu, kar klienti hočejo na terapiji, ker pač vedno slediš njihovim željam, njihovim ciljem	Vpliv večjega zaupanja s strani uporabnikov na lažje vzpostavljanje odnosa, sodelovanje in prilagajanje.	Sistemska psihoterapija.	Način vodenja in potek procesa podpore in pomoči.	Razlike med pristopoma.
E39	– ne, da v socialnem delu ne ... valda, gledaš, kaj je tisto, kamor si oni želijo, ampak okej, če je postopek za odvzem otroka verjamem, da si noben starš tega ne želi – tam je pol to čist drugačna pesem.	Na področju varstva otrok in družine pomagajoči nedvoumno upoštevajo korist otroka.	Postmoderno sistemsko socialno delo.	Način vodenja in potek procesa podpore in pomoči.	Razlike med pristopoma.
E40	V vseh ostalih nalogah, kjer pač je kokr tok lahko nek njihov cilj, njihova želja v ospredju seveda se pač sledi temu tud. In je tok bolj specifično pol mogoče glede na to kakšna je obravnavo, zaradi katere pridejo ljudje na center.	Namen srečanja na CSD.	Dejavniki vpliva v PSSD na način vodenja in potek procesa podpore in pomoči.	Način vodenja in potek procesa podpore in pomoči.	Razlike med pristopoma.
E41	Sama podpora je pač v terapiji mogoče res, je nedvoumna, vsaj js jo tko vidim, tam ni dvoma zdej al bo tam terapevt podprl klienta. Okej itak lahko pride, da ga moreš s čim al mu povedati nekaj, kar ni lahko, ampak v osnovi gre vedno za eno podporo, da podpiraš res tisto smer, kamor si klient želi, kar je njegov cilj. V socialnem delu ni vedno tko. Sploh kadar pride do konflikta interesov – kadar delaš s starši moraš gledati prvenstveno na korist	Na področju varstva otrok in družine pomagajoči nedvoumno upoštevajo korist otroka.	Postmoderno sistemsko socialno delo.	Način vodenja in potek procesa podpore in pomoči.	Razlike med pristopoma.

#	Izjava/enota kodiranja	Pojem	Podkategorija	Kategorija	Tema
	otroka, to je pol spet čist ena druga pesem.				
E42	Zdej ja, v socialnem delu je odvisno, kakšna je vstopna točka.	Delovno področje.	Dejavniki vpliva v PSSD na način vodenja in potek procesa podpore in pomoči.	Način vodenja in potek procesa podpore in pomoči z družino.	Razlike med pristopoma.
E43	Če je to zaščita otroka, je itak fokus na temu, da se zaščiti otroka. V enem drugem delu pol to ni čist delo z družino, ampak je delo samo s staršem mogoče, tam je potem lahko fokus na temu, kaj on rabi, da bo lahko spremenil svoje vedenje, da bo lahko mogoče otrok mu ne odvzet al pa da pač ne bo več on ogrožajoč zanj. Tle je zlo jasna meja v bistvu, ena ločnica, ki je pa ne mormo prestopit.	Na področju varstva otrok in družine se pomagajoči osredotočajo tudi na potrebe starša in omogočanje sprememb.	Postmoderno sistemsko socialno delo.	Način vodenja in potek procesa podpore in pomoči z družino.	Razlike med pristopoma.
E44	V terapiji so spremembe manj drastične k te, s katerimi se na centru srečujemo.	Spremembe so bolj drastične.	Postmoderno sistemsko socialno delo.	Način vodenja in potek procesa podpore in pomoči z družino.	Razlike med pristopoma.
E45	Bolj lahko gledaš, kje jih lahko kot družino bolj podpreš najbrž, da bojo zmogli to spremembo – zdej al vsazga od njih posebi al pa pač tud potem kot skupaj.	Več prostora za raziskovanje, kaj potrebujejo družina in posamezni člani za spremembo.	Sistemska psihoterapija.	Način vodenja in potek procesa podpore in pomoči z družino.	Razlike med pristopoma.
E46	Mogoče je več poudarka lahko tud na temu ne vem, če pride samo mama za začetek in da je tud to okej, ker en del sistema spreminja potem cel sistem. V socialnem delu tud, če gledava področje storitev je tud seveda to možno pa tud o tem govorimo, da pač je okej da za začetek samo gospa, ki ima težave z bivšim možem v odnosu do otroka, da je okej, če ona začne najprej z enim procesom pa se bo mogoče on kasnej priključu, ko bo vidu neko spremembo pri njej.	Na začetku procesa pomagajoči pogosto sodelujejo samo z enim članom družine.		Način vodenja in potek procesa podpore in pomoči z družino.	Podobnosti med pristopoma.
E47	Ja definitivno delovni odnos	Delovni odnos.		Uporabna znanja iz PSSD v SP.	Uporabnost znanj.
E48	to se mi zdi res taka osnova, ki ti res lahko drži okvir takrat kadar ne veš, kaj sploh bi lahko blo al pa kam bi lahko šel. Je ena osnova,	Delovni odnos pomagajočega podpre, saj usmerja proces podpore in pomoči.		Razlogi za uporabnost znanj iz PSSD v SP.	Uporabnost znanj.

#	Izjava/enota kodiranja	Pojem	Podkategorija	Kategorija	Tema
	kjer štartaš in v katero se vedno znova lahko vračaš, da sebe postaviš v en okvir, če ti zmanjka ene smeri – okej, pa greš vedno spet nazaj.				
E49	Tm, vsaj js čutim do tega tko, da tm vedno dobim eno usmeritev, kaj je zdej moja naloga, kaj je moja vloga, kaj je moja odgovornost, kaj moram bolj vrnit mogoče uporabnikom in to je neki se mi zdi zelo uporabnega v terapiji tud, ker ti res postavi en okvir,	Delovni odnos pomagajočega podpre, saj pomaga pri opredelitvi vlog in odgovornosti.		Razlogi za uporabnost znanj iz PSSD v SP.	Uporabnost znanj.
E50	ko ga enkrat dovolj začutiš za svojga je tko ... tko eno varno okolje rata tm se ti zdi, ena sproščenost pol lahko pride, ko veš, da maš pač tisto ogrodje, znotraj katerega se lahko prosto gibáš, kakor bo šla pač smer.	Delovni odnos omogoča varno in sproščeno okolje.		Razlogi za uporabnost znanj iz PSSD v SP.	Uporabnost znanj.
E51	Iz terapije ... to mi je ful težko, ker sta zame to tok različni sferi. Mogoče, če delaš na kakšnem drugem področju socialnega dela, je mogoče to lažje videt. Men sta to res zdej čist diametralno nasprotni ...	Uporabnost znanj iz SP v PSSD je težje opredeliti za določena delovna področja v PSSD.	Uporabnost znanj.	Mnenje sogovornice.	Mnenje.
E52	Ne vem, kaj bi rekla tle. Mislim ... velik vidim tehnik, ki se jih učim, da bi jih lahko uporabila, če bi imela nek dolgotrajnejši odnos, mogoče s kakšnim uporabnikom v okviru kakšne osebne pomoči.	Dolgotrajnejši odnos in svetovalno usmerjena področja v PSSD omogočata večji prostor za prenos znanj iz SP v PSSD.	Postmoderno sistemsko socialno delo.	Mnenje sogovornice.	Mnenje.
E53	Tu vidim velik uporabnosti teh tehnik – mogoče reko življenja vsaj neko osnovno ali prilagojeno – to je ena taka zanimiva metoda, s katero lahko uporabnik čist drugače doživi svojo stisko, situacijo v kateri je	Reka življenja.		Uporabna znanja iz SP v PSSD.	Uporabnost znanj.
E54	ali pa hipnoze, ki se jo učimo v sistemski predvsem za vzpostavljanje enega konteksta, v katerem je potem sprememba bolj možna ali lažje dostopna.	Uporaba hipnoze.		Uporabna znanja iz SP v PSSD.	Uporabnost znanj.
E55	Okej zdej mi najprej pade na pamet ... mogoče, ker sem se glih o tem učila – delo s travmo, definitivno je fajn poznat osnove,	Poglobljeno delo s travmo.		Neuporabna znanja iz SP v PSSD.	Neuporabnost znanj.

#	Izjava/enota kodiranja	Pojem	Podkategorija	Kategorija	Tema
E56	ampak mogoče v socialnem delu v takem kontekstu na centru res ni prostora za eno bolj poglobljeno obravnavo.	Kontekst CSD je drugačen od SP za poglobljeno delo s travmo.		Razlogi za neuporabnost znanj iz SP v PSSD.	Neuporabna znanja.
E57	Iz socialnega dela pa ka pa vem, kaj v terapiji ne pride prou ... Vse pride prou, ker v terapiji ti pomaga vse kar maš. Se mi zdi, da več kar maš znanja ... socialno delo je zelo široko področje ...	Vsa znanja PSSD.		Uporabna znanja iz PSSD v SP.	Uporabnost znanj.
E58	Eno širino da socialno delo, ker poznaš zaradi tega sistem socialnega varstva tak kot je, kar ti dostokrat lahko pride prou v terapiji, da se veš kam se obrnit, ali pa če klient izpostavi nasilje, težave s financami, karkoli ... in je zaradi tega mogoči lažje, ker veš kako, kam ga naslovit naprej, koga še poklicat, da ti da kakšne odgovore.	PSSD nudi širok spekter znanja in poznavanje socialnega varstva, kar omogoča, da lahko pomagajoči v SP uporabnika po potrebi ustrezno usmeri še v druge oblike pomoči.		Razlogi za uporabnost znanj iz PSSD v SP.	Uporabnost znanj.
E59	Iz terapije pa določena specifična znanja. Velik je mogoče specifičnih znanj, ki pa niso smiselna v socialnem delu. Ne vem pa, če ti jih znam prou konkretno naštet razen tisto, kar sem prej omenjala travmo. Lahko pa vse po malem tud prou pride. Da bi pa prav delal na tak globlji način, poglobljen način ... tega pa ne vidim, da je možno.	Poglobljeno delo s travmo.		Neuporabna znanja iz SP v PSSD.	Neuporabnost znanj.
E60	Koristi seveda ti, ampak sam način dela, js mislim, da je tak pač, da ni kontekst, v katerem bi lahko.	Kontekst PSSD je drugačen od SP.		Razlogi za neuporabnost znanj iz SP v PSSD.	Neuporabnost znanj.

Tabela 9.6.: Odprto kodiranje intervjuja F

#	Izjava/enota kodiranja	Pojem	Podkategorija	Kategorija	Tema
F1	Podobnosti je veliko.	Podobnosti med pristopoma je veliko.	Primerjava pristopov.	Mnenje sogovornice.	Mnenje.
F2	Težko vzpostavljam razliko oziroma prepoznavam razliko v znanjih, načinu dela in tko naprej.	Težko je prepoznavati razliko med pristopoma.	Zahtevnost primerjave pristopov.	Mnenje sogovornice.	Mnenje.
F3	Razlike, ki so izhajajo pač po mojem mnenju no, po mojih izkušnjah predvsem iz vloge, ker kot psihoterapevt imaš drugačno vlogo kot	Razlike izhajajo iz vloge pomagajočega.		Temeljne predpostavke in delovanje.	Razlike med pristopoma.

#	Izjava/enota kodiranja	Pojem	Podkategorija	Kategorija	Tema
	socialni delavec ane čist konkretno.				
F4	Jst pač sm socialna delavka in delam kot socialna delavka, delam socialno delo ... mislim, da bo delo, ki ga bom začela opravljat v praksi v ambulanti zlo drugačno od tega in čist iz formalne pozicije to izhaja ane.	Razlike v formalnih pozicijah.		Temeljne predpostavke in delovanje.	Razlike med pristopoma.
F5	Tud moja vloga socialne delavke je, sam zdej res izhajam čist iz osebnih izkušenj, ker drugač bi res težko na splošno govorila ... Moja vloga je res bolj neko spremljanje, intenzivno spremljanje mojih uporabnic, zagovorništvo, informiranje in konkretno pomoč, medtem ko je vloga pomagajočega v SP bolj usmerjena v zasledovanje ciljev uporabnika.	Vloga pomagajočega v PSSD je bolj usmerjena v spremljanje uporabnic, zagovorništvo, informiranje in konkretno pomoč, medtem ko je vloga pomagajočega v SP bolj usmerjena v zasledovanje ciljev uporabnika.		Temeljne predpostavke in delovanje.	Razlike med pristopoma.
F6	Seveda je glavno sredstvo tukaj odnos, mogoče recimo res odnos je res tisto področje, ki je na obeh področjih zlo zlo pomembno,	Trud za odnos med pomagajočimi in uporabniki je pomemben.		Temeljne predpostavke in delovanje.	Podobnosti med pristopoma.
F7	ampak zdej spet moram priznat, da sm mal zmedena. Eno je, kar js delam, drugo je, kar opažam pri drugih, da delajo, tretje je, kar naj bi bilo postmoderno socialno dela pa sistemska psihoterapija, in spet četrto je, kar je pa dejansko v praksi ane. Tko da tuki mam jst morm rečt kr veliko zmedo. Bom probala nekaj prehajati med tem.	Težko je prehajati med osebno izkušnjo dela in opažanji pri drugih kot tudi med tem, kakšna sta pristopa v teoriji in kakšna sta v praksi.	Zahtevnost primerjave pristopov.	Mnenje sogovornice.	Mnenje.

#	Izjava/enota kodiranja	Pojem	Podkategorija	Kategorija	Tema
F8	To kar naj bi blo socialno delo pač v praksi dejansko ni ane. To je mogoče ta razlika med socialnim delom pa med sistemsko psihoterapijo toliko večja kot nekje v nekih, če se giblremo na polju neke teorije, konceptov in tko naprej no. Mogoče, hm.	Prekrivanje v teoriji.		Temeljne predpostavke in delovanje.	Podobnosti med pristopoma.
F9	Recimo neke predpostavke v socialnem delu, zdej govorim v takem socialnem delu, kakršno je zdej v praksi, jst morm rečt, da zlo pogrešam no al pa res manjka zavedanje, da je čist – iz kibernetike ane, da je socialni delavc pač nekdo, ki je del sistema, da ni nek objektivni opazovalec, ampak da je nekdo, ki s svojo prisotnostjo posega v življenje	V praksi se pomagajoči manj zavedajo svojega vpliva na sistem uporabnika.	Postmoderno sistemsko socialno delo.	Temeljne predpostavke in delovanje.	Razlike med pristopoma.
F10	pa tudi če to zavedanje obstaja, socialni delavci ne vejo, kaj s tem narest. Tud tega se ne ubesedi na primer	V praksi pomagajoči ne vedo, kako ravnati z zavedanjem svojega vpliva na sistem.	Postmoderno sistemsko socialno delo.	Temeljne predpostavke in delovanje.	Razlike med pristopoma.
F11	tud zelo manjka eno zavedanje no, da so pač že formalne pozicije med uporabnikom pa socialnim delavcem, da nista enakovredna ane	V praksi manjka zavedanja, da so razmerja med uporabniki in pomagajočimi neenakovredna.	Postmoderno sistemsko socialno delo.	Temeljne predpostavke in delovanje.	Razlike med pristopoma.
F12	in socialni delavci aktivno mogoče premalo to nekaj vnašamo to zavedanje, da bi to razrahljal te neenakovredne pozicije.	Pomagajoči premalo aktivno postopajo k razreševanju neenakovrednih odnosov med njimi in uporabniki.	Postmoderno sistemsko socialno delo.	Temeljne predpostavke in delovanje.	Razlike med pristopoma.
F13	Pol, kaj je tud razlika no v tem v vsakdanjem socialnem delu v praksi od psihoterapije, kjer je to verjetno res možno lažji zasledovat – zavedanje, da interpretiramo, da postavljamo hipoteze in to je v bistvu vse s čimer mi operiramo ane mi pač ne moremo spoznat neke resničnosti, nekega bistva, ampak se to stalno spreminja.	Pomagajoči v praksi lažje spremlja svoje interpretacije resničnosti uporabnika in hipotetiziranje.	Sistemska psihoterapija.	Temeljne predpostavke in delovanje.	Razlike med pristopoma.
F14	V praksi v socialnem delu tud konkretno pri mojem delu morm priznat, čeprout mi je to zlo žalostno, ampak	Manj je preverjanja razumevanja.	Postmoderno sistemsko socialno delo.	Temeljne predpostavke in delovanje.	Razlike med pristopoma.

#	Izjava/enota kodiranja	Pojem	Podkategorija	Kategorija	Tema
	tko je, je zelo malo preverjanja, mal je preverjanja razumevanja,				
F15	ampak se še vedno nešteto krat ujamem, da predpostavljam, hipotetiziram ... s tem ni nič narobe, ker to je pač človeško, da to počnem, ampak ostajam pri tem, ne preverjam z njimi, ker enostavno ni časa, ker ni priložnosti al pa se mudi, da uredimo neke konkretne življenjske razmere	Vpliv časovne omejenosti na več hipotetiziranja in pomanjkanja preverjanja razumevanja.	Postmoderno sistemsko socialno delo.	Temeljne predpostavke in delovanje.	Razlike med pristopoma.
F16	in zde predpostavljam, da bom vseen mogoče v psihoterapiji, ko bom to delala pa lažje oziroma več časa imela, več možnosti, priložnosti za to, za to res neko soustvarjanje skozi jezik.	Več priložnosti za preverjanje razumevanja in soustvarjanje zaradi manjše časovne stiske	Sistemska psihoterapija.	Temeljne predpostavke in delovanje.	Razlike med pristopoma.
F17	Mogoče tudi to no, socialno delo v praksi tako tudi, ki ga js delam pa je zelo prisotno tudi pri drugih institucijah, kjer je socialno delo in s katerimi mam js stik, je še vedno močno prežeto s tem definiranjem, kaj kdo je.	V praksi je prisotno definiranje uporabnikov.	Postmoderno sistemsko socialno delo.	Temeljne predpostavke in delovanje.	Razlike med pristopoma.
F18	Zlo pomembne so razlage vedenja v tem smislu pripisovanja pomenov, diagnoze, ki pa seveda so kot neke objektivne ocene, neke razlage.	V praksi je prisotno pripisovanje pomenov in diagnoz kot objektivnih razlag.	Postmoderno sistemsko socialno delo.	Temeljne predpostavke in delovanje.	Razlike med pristopoma.
F19	Namesto, da bi to nadomestilo res neko pojasnjevanje, al pa iskanje nekih razlag, zakaj se neki dogaja, kako se neki dogaja, v kakšnih kontekstih ... zelo hitri smo v tem sklepanju ane, mam neko dejstvo in potem iz tega sklepamo, da je nekdo pač tak in tak al pa da nekdo tko al pa tko škodljivo deluje.	V praksi je manj pojasnjevanja in raziskovanja pomenov ter več sklepanja.	Postmoderno sistemsko socialno delo.	Temeljne predpostavke in delovanje.	Razlike med pristopoma.
F20	Zelo zelo prehitro se dogaja no, da na podlagi ene informacije se gre v neke sklepe, ki so zelo definirajoči, determinirajoči, zelo manjka pa preverjanje, nek pogovor, neko iskanje skupnih pomenov, skupnih definicij problema čist iz delovnega odnosa ane.	V praksi se prehitro sklepa in manjka preverjanje razumevanja ter skupno raziskovanje definicij problema.	Postmoderno sistemsko socialno delo.	Temeljne predpostavke in delovanje.	Razlike med pristopoma.

#	Izjava/enota kodiranja	Pojem	Podkategorija	Kategorija	Tema
F21	Delovni odnos in vse to kar smo se učil, pač ta dialoška praksa na fakulteti je zlo pomemben, je zlo bistven, ampak v praksi zlo manjka no	V praksi manjka udejanjanja delovnega odnosa in dialoške prakse.	Postmodernost sistemsko socialno delo.	Temeljne predpostavke in delovanje.	Razlike med pristopoma.
F22	in spet na drugi strani v psihoterapevtski praksi predpostavljam, da bo velik velik več možnosti, da res nekaj zlo počasi, precizno oziroma zlo zavestno tud grem v ta proces, v neko delo s klientom am na ta način, da res vpeljem vse te – delovni odnos, dogovor o sodelovanju, dogovor o prevzemanju odgovornosti, o tem, kaj kdo prispeva. Tko, da to ja. To se mi zdi zlo pomembno.	V praksi je več priložnosti za udejanjanje elementov delovnega odnosa.	Sistemska psihoterapija.	Temeljne predpostavke in delovanje.	Razlike med pristopoma.
F23	Zdej teorija in praksa v socialnem delu sta še vedno zelo zelo oddaljeni na žalost	V praksi se udejanja drugače kakor naj bi se glede na teorijo.	Postmodernost sistemsko socialno delo.	Temeljne predpostavke in delovanje.	Razlike med pristopoma.
F24	in je bolj, lažje je udejanjat to kar smo se učil v socialnem delu no v sistemski psihoterapiji. Določene dele ja ...	Določena znanja PSSD je lažje udejanjati v praksi SP kakor v praksi PSSD.	Postmodernost sistemsko socialno delo.	Mnenje sogovornice.	Mnenje.
F25	Mogoče še to no, socialno delo, tko kot ga js pač delam, v takih okvirih v katerih sem, se ukvarjam z zlo konkretnimi zadevami ane. Grem z uporabnico na upravno enoto urejat dokumente, če je to potrebno, psihoterapevt pač to ne dela.	Pomagajoči se ukvarjajo z razreševanjem konkretnih izzivov.	Postmodernost sistemsko socialno delo.	Temeljne predpostavke in delovanje.	Razlike med pristopoma.
F26	Nekak ostajamo na tej ravni urejanja življenja, zlo osnovni,	Ostaja na osnovni ravni urejanja življenja uporabnikov.	Postmodernost sistemsko socialno delo.	Temeljne predpostavke in delovanje.	Razlike med pristopoma.
F27	s časoma zdej čist konkretno v tem, na mojem področju, kjer js delam pač uporabnice živijo, majo svoj začasni dom v varni hiši ane in jst v bistvu hodim v službo v njihov dom, je tudi možnost in priložnost, za neko recimo temu svetovalno delo z elementi sistemske psihoterapije ane odkrivanje virov, pogovori o virih,	Raziskovanje virov.		Uporabna znanja iz SP v PSSD.	Uporabnost znanj.
F28	za neke elemente v rešitev usmerjene kratke terapije – elemente ane, to ni psihoterapija ... in imam to	Elementi v rešitev usmerjene kratke terapije.		Uporabna znanja iz SP v PSSD.	Uporabnost znanj.

#	Izjava/enota kodiranja	Pojem	Podkategorija	Kategorija	Tema
	možnost, priložnost ustvarjat oziroma soustvarjat z uporabnico na način, da socialno delo ima psihoterapevtske učinke lahko ... ni terapija, lahko pa ima take učinke in po navadi jih ima.				
F29	Ampak to je specifika mojega dela, ker res tok časa preživim z uporabnicami, vsak dan sem z njimi ane.	Delo v varni hiši omogoča več preživljanja časa z uporabnicami.	Postmoderno sistemsko socialno delo.	Temeljne predpostavke in delovanje.	Razlike med pristopoma.
F30	Spet v psihoterapiji je pa to, ta vidik vseen časovno bolj omejen,	Pomagajoči v SP preživi manj časa z uporabnicami kot pomagajoči v varni hiši.		Temeljne predpostavke in delovanje.	Razlike med pristopoma.
F31	hkrati pa tudi na drugih področjih socialnega dela, na centrih za socialno delo niso vsak dan s strankami. Ne preživijo tolko časa z njimi, mislim tud ni možno, ni izvedljivo tko, da to je priložnost zame, zaradi te specifik, ki mi jo pač moje delo nudi, da več teh elementov uporabim, ni pa seveda to psihoterapija	Časovna omejenost na CSD.		Razlogi za neuporabnost znanj iz SP v PSSD.	Neuporabnost znanj.
F32	in je to seveda tud povezan s to vlogo ane, z mojo vlogo	Vloga pomagajočega v PSSD je drugačna od vloge pomagajočega v SP.		Razlogi za neuporabnost znanj iz SP v PSSD.	Neuporabnost znanj.
F33	in tudi moje uporabnice tega tud ne pričakujejo in tudi marsikatera tega ne bi želela. Izven našega programa ponujamo to možnost na primer, tko da nikakor ne bi mogla mešat teh dveh vlog ane.	Uporabnice ne pričakujejo ali ne želijo.		Razlogi za neuporabnost znanj iz SP v PSSD.	Neuporabnost znanj.
F34	Zdej kar se tiče nekih konkretnih konceptov znanja, kjer opažam razlike med strokama in kar mi izstopa ... delovni odnos, to sigurno. V teoriji zlo sovpada, v praksi pa ne no. Delovni odnos je pač en temelj, ki sem se ga učila in na socialnem delu in ga nam je Lea predavala tud na predavanjih na sistemski psihoterapiji.	Udejanjanje koncepta delovnega odnosa se v praksi med pristopoma razlikuje.		Delovne metode in koncepti znanja.	Razlike med pristopoma.
F35	Tko čist v osnovi ta dogovor o sodelovanju, osebno vodenje, perspektiva moči, etika udeležnosti, prisotnost tukaj in zdaj,	V praksi manj časa za refleksijo uporabljenih konceptov znanja delovnega odnosa.	Postmoderno sistemsko socialno delo.	Delovne metode in koncepti znanja.	Razlike med pristopoma.

#	Izjava/enota kodiranja	Pojem	Podkategorija	Kategorija	Tema
	znanje za ravnanje, to so vse koncepti, ki jih mam nekje v ozadju, v vsakdanjem socialnem delu pa morm rečt, da mi dostkrat ne omogoča tega, da bi zdej zlo mela čas reflektirat no – ali jih uporabljam, kako jih uporabljam, zavestno, vnaprej ...				
F36	Zdej po nekaj letih izkušenj poskušam zastavit na ta način ane, da je na začetku dogovor o sodelovanju, da razume, kaj lahko pričakuje, kaj lahko jst ponudim oziroma na čem bova delale, da seveda ona razume na čem bova delale, hkrati pa to tko zgleda ane, da vlečemo kovčke, se pospravlja, pač to je izselitev ane v fizičnem smislu in potem se stvari začnejo že zlo hitr dogajat, odvijat in velikokrat žal zmanjka časa za to, al pa potem šele to lažje doziram no čist konkretno. Kolikor je časa in možnosti no.	Manj časa za udejanjanje elementov delovnega odnosa.	Postmoderno sistemsko socialno delo.	Delovne metode in koncepti znanja.	Razlike med pristopoma.
F37	Dogovor o skupni definiciji problema, to je neki kar je zlo težko ... ker je tok problemov, da je enostavno težko opredelit no, oziroma razn tko, da drobimo sproti, na nek način recimo, da delamo dogovor o želeni rešitvi al pa spremembi ane. To je neki, kar je močno močno odvisno v tem mojem delu od drugih institucij, od postopkov, od sistema kot celote.	Dogovor o skupni definiciji problema je v varni hiši težko opredeliti, saj je odvisen tudi od drugih institucij, postopkov in sistema kot celote.	Postmoderno sistemsko socialno delo.	Delovne metode in koncepti znanja.	Razlike med pristopoma.
F38	Samo neko dogovarjanje, načrtovanje manjših korakov v smeri do ciljev je pa zlo odvisno od teme, ki se jo lotevamo ane, če je potrebno pač neke pravne postopke sprožit in pri tem jim zlo zlo velik pomagamo, sicer angažiramo tud odvjetnike, pravnike,	Načrtovanje korakov v smeri zelenega izida je v varni hiši odvisno tudi od drugih institucij.	Postmoderno sistemsko socialno delo.	Delovne metode in koncepti znanja.	Razlike med pristopoma.
F39	pol je že tud tuki ogromno neke edukacije, razlaganja postopkov, velik energije gre res za to, da razložim na primer uporabnici konkretno, kakšne so	V varni hiši je prisotnega več razlaganja in informiranja uporabnic o postopkih,	Postmoderno sistemsko socialno delo.	Delovne metode in koncepti znanja.	Razlike med pristopoma.

#	Izjava/enota kodiranja	Pojem	Podkategorija	Kategorija	Tema
	možnosti, kakšne ima možnosti, kaj lahko pričakuje, ampak ničesar ne mormo napovedat ane in ona se more v vsej tej negotovosti pač odločit za neke, sprejet neko odločitev tko da ...	možnostih in pričakovanih izidih.			
F40	Kar se tiče pa nekih razlik še, recimo ... kokr sm prej omenla, js uporabljam lahko določene elemente, če zdej pogledam, kar se recimo učim vse tekom študija zdej na sistemski psihoterapiji – tega uporabljam malo, ampak uporabljam določene stvari. Uporabljam recimo izjeme,	Izjeme.		Uporabna znanja iz SP v PSSD.	Uporabnost znanj.
F41	vprašanja o čudežu,	Vprašanje o čudežu.		Uporabna znanja iz SP v PSSD.	Uporabnost znanj.
F42	lestvica,	Lestvica.		Uporabna znanja iz SP v PSSD.	Uporabnost znanj.
F43	potem ene dvakrat sm mogoče postavljala reko življenja,	Reka življenja.		Uporabna znanja iz SP v PSSD.	Uporabnost znanj.
F44	potem sinergetika. Sinergetika je tuki eno področje, ki pride zelo prav	Sinergetika.		Uporabna znanja iz SP v PSSD.	Uporabnost znanj.
F45	ravno pri tem rahljanju nekih vzorcev in spreminjanju, premikanju te kroglice v drugačne vzorce, v spreminjanje in potem v stabilizacijo – to je proces, ki se ves čas dogaja recimo to mogoče nism tok ozaveštlja, da je tud zame en proces ozaveščanja ane, da se to dogaja in da mi ta teoretska znanja lahko zlo zlo pomagajo. Tko, da sinergetika je tuki zlo ... zame no, zlo prisotna.	Znanja sinergetike pomagajočega podprejo pri rahljanju in spreminjanju vzorcev ter stabilizaciji uporabnika.		Razlogi za uporabnost znanj iz SP v PSSD.	Uporabnost znanj.
F46	Potem ... ostalo pa smo nekje, sem no, mogoče moje sodelavke še mal bl, kr majo vseeno ... niso vse se pač tok izobraževale ne na tem področju ... smo nekje – kibernetika prvega reda pa drugega reda. Težko težko kaj pa šele tretjega reda. Res težko sami prekinjamo pr seb te vzorce miselne, da pač smo izven sistema in vidimo stvari objektivno in jih tko tud interpretiramo in ocenjujemo in potem na	Znanja kibernetike.		Delovne metode in koncepti znanja.	Podobnosti med pristopoma.

#	Izjava/enota kodiranja	Pojem	Podkategorija	Kategorija	Tema
	podlagi tega tud ponujamo te rešitve ... to je še vedno zlo prisotno no. Ampak ja, to so zdej znanja, ki jih je možno aplicirat v obeh, in socialnem delu in sistemski psihoterapiji.				
F47	Zdej razlike, pa ja ... ne to je to. Ker res zlo težko vzpostavljam razliko ...	Težko je prepoznavati razliko med pristopoma.	Zahtevnost primerjave pristopov.	Mnenje sogovornice.	Mnenje.
F48	Mogoče, da socialno delo vendar-le bolj upošteva al pa tud ne no, ne vem, sej to je verjetno sam moj občutek. Na nek način tud druge kontekstualne dejavnike, na primer čist družbeno, kulturno, politično klimo, ekonomske dejavnike.	Pomagajoči bolj upoštevajo širši kontekst in njegov vpliv na uporabnika.	Postmoderno sistemsko socialno delo.	Upoštevanje širšega konteksta uporabnika.	Razlike med pristopoma.
F49	No zdej, v psihoterapiji se mi zdi, da ko delaš s človekom individualno, sploh če delaš samo individualno, da se to lažje spregleda no,	Pri individualnem delu s posameznikom pomagajoči lažje spregledajo vpliv širšega konteksta.	Sistemska psihoterapija.	Upoštevanje širšega konteksta uporabnika.	Razlike med pristopoma.
F50	kljub temu da v sistemski psihoterapiji dajemo velik poudarka na to – ta konstrukcionizem, in pač upoštevanje celotnega življenjskega konteksta enega klienta, pa delamo genograme, pa gledamo prenose medinteracijske pa tko naprej, ampak v socialnem delu se mi zdi, da je to bolj prisotno no, da upoštevamo še zlo širše dejavnike, ker tko kot sm prej rekla ane,	Pomagajoči bolj upoštevajo širši kontekst in njegov vpliv na uporabnika.	Postmoderno sistemsko socialno delo.	Upoštevanje širšega konteksta uporabnika.	Razlike med pristopoma.
F51	tud recimo dogovori o želeni rešitvi, spremembi so v veliki meri na mojem področju dela, zelo odvisni od sistema in je uporabnicam zelo težko potem delat neke take mikro zelene spremembe, ker je vse pogojeno s tem, kar se bo zgodilo in odvilo v širšem sistemu ane – v pravosodnem sistemu, center za socialno delo, kako bo ne vem s službo, kako bo s stanovanjem. Dost dost bolj smo vpeti v ta sistem no. To je nekak moja predpostavka, da je tuki razlika no.	Pomagajoči so bolj vpeti v širši kontekst uporabnika, saj je razplet zelenih sprememb močno odvisen od drugih ustanov.	Postmoderno sistemsko socialno delo.	Upoštevanje širšega konteksta uporabnika.	Razlike med pristopoma.

#	Izjava/enota kodiranja	Pojem	Podkategorija	Kategorija	Tema
F52	V samih načinih dela pa to edino, kar res sm prej izpostavlja iz same vloge, kar izhaja	Razlike izhajajo iz vloge pomagajočega.		Temeljne predpostavke in delovanje.	Razlike med pristopoma.
F53	tud k različnim etičnim kodeksom smo zavezani, mislm verjetno vsebinsko v osnovi so podobni, ampak vendar-le različni, iz čist samih formalnih, formalnosti poklica pač izhaja.	Pristopa sta zavezana k različnim etičnim kodeksom.		Temeljne predpostavke in delovanje.	Razlike med pristopoma.
F54	Pa seveda psihoterapevtski poklic ni reguliran ane še zakonsko zaenkrat, tko da je mislm, da tuki še več nekih sivin al pa nekih kritičnih področij že zaradi tega.	Poklic psihoterapevta ni zakonsko reguliran in urejen.	Sistemska psihoterapija.	Temeljne predpostavke in delovanje.	Razlike med pristopoma.
F55	S klientom se srečuješ na določen čas ane, pač točno določen čas, v socialnem delu oziroma v tem delu, ki ga js opravljam praktično živim tam z njimi osem, devet ali deset ur.	V varni hiši pomagajoči preživi več ur z uporabniki, medtem ko v SP se pomagajoči s klientom srečuje na določen čas.		Temeljne predpostavke in delovanje.	Razlike med pristopoma.
F56	Zdej še kakšna konkretna znanja, ravnanja ... aja no seveda psihoterapija se, tko no kot js vidim, dosti dosti manj al pa sploh ni tega zagovornišva,	Zagovornišva je manj ali ga sploh ni.	Sistemska psihoterapija.	Delovne metode in koncepti znanja.	Razlike med pristopoma.
F57	pa nekega mogoče aktivističnega delovanja, če bi lahko temu tko rekla.	Aktivističnega delovanja je manj ali ga sploh ni.	Sistemska psihoterapija.	Delovne metode in koncepti znanja.	Razlike med pristopoma.
F58	Sicer verjetno so psihoterapevti vabljeni, kam grejo, se udeležijo kakšnih strokovnih timov multidisciplinarnih, ampak to je pri nas stalnica ane, v psihoterapiji pa bo tega verjetno dost manj.	Pogosto aktivno sodelovanje v meddisiplinarnih timih.	Postmoderno sistemsko socialno delo.	Delovne metode in koncepti znanja.	Razlike med pristopoma.
F59	Tega povezovanja no, vključevanja družinskih članov, tudi ja, ampak ne vem, js kontaktiram tudi z delodajalci naših uporabnic, pa z zdravniki pa tko naprej, kot psihoterapevt pa tega verjetno ne bom počela al pa dost v manjši meri.	Povezovanja z zunanjimi sistemi uporabnika je manj ali ga sploh ni.	Sistemska psihoterapija.	Delovne metode in koncepti znanja.	Razlike med pristopoma.
F60	Ja, tuki bi se spet malo ponavljala, mogoče odnos v psihoterapiji ... so vseen dost bolj natrenirani v narekovajih, zato da se zavedamo, da ne pač posedujemo resnice, da so	Več zavedanja, da pomagajoči ne posedujejo resnice in da so uporabniki eksperti iz izkušenj.	Sistemska psihoterapija.	Odnos pomagajočega do uporabniških sistemov.	Razlike med pristopoma.

#	Izjava/enota kodiranja	Pojem	Podkategorija	Kategorija	Tema
	naši klienti eksperti iz izkušenj,				
F61	da skupaj z njimi definiramo, dajemo pomene stvarim, jih poimenujemo oziroma so oni tisti, ki poimenujejo, mi se jim pa pridružujemo v uporabi njihovega jezika. Medtem ko v socialnem delu, takšnem kot je v vsakdanjiku ... je tega zelo zelo mal.	Prisotnega več soustvarjanja definicij in pomenov ter pridruževanja uporabnikom v uporabi njihovega jezika.	Sistemska psihoterapija.	Odnos pomagajočega do uporabniških sistemov.	Razlike med pristopoma.
F62	Več je tega objektivističnega pristopa,	Prisotnega je več objektivističnega pristopa.	Postmoderno sistemsko socialno delo.	Odnos pomagajočega do uporabniških sistemov.	Razlike med pristopoma.
F63	še vedno močno prisotna ta pozicija moči, ki se včasih tudi zlorabi, žal js mam take izkušnje. Ne seveda v dobro uporabnic naših,	Prisotna pozicija moči in zloraba pozicije na strani pomagajočega.	Postmoderno sistemsko socialno delo.	Odnos pomagajočega do uporabniških sistemov.	Razlike med pristopoma.
F64	tud nasilje je res tako področje, kjer je velik enih kontroverznosti, tud stroka si ni enotna, kako ravnati, opremljenosti ane strokovnjakov, strokovnih delavcev, ki delajo ni poenotena, niso enako opremljeni z znanji in že tuki so velike razlike.	Neenotnost na področju nasilja glede ravnanj in opremljenosti pomagajočih.	Postmoderno sistemsko socialno delo.	Odnos pomagajočega do uporabniških sistemov.	Razlike med pristopoma.
F65	Znotraj psihoterapije nimamo pa nekih postopkovno določenih stvari, kako jih delamo	Ni določenih postopkov za razreševanje težav.	Sistemska psihoterapija.	Način vodenja in potek procesa podpore in pomoči.	Razlike med pristopoma.
F66	ravno zato, ker prilagajamo, ker je pač vsak psihoterapevtski odnos izvirni delovni projekt ane, tko kot bi mogl tud bit v socialnem delu pa pač ni in se prilagajamo vedno znova klientu in vedno znova izumljamo, zato ker posedujemo toliko znanja in ga pač mormo met.	Vsak odnos je izvirni delovni projekt, kjer se pomagajoči vedno znova prilagaja uporabniku.	Sistemska psihoterapija.	Odnos pomagajočega do uporabniških sistemov.	Razlike med pristopoma.
F67	Moj občutek je, da v socialnem delu bolj upoštevajo širši kontekst.	Pomagajoči bolj upoštevajo širši kontekst in njegov vpliv na uporabnika.	Postmoderno sistemsko socialno delo.	Upoštevanje širšega konteksta uporabnika.	Razlike med pristopoma.
F68	Ampak to je res moj čist osebni občutek... eno tako, si postavljen pod neko lupo pri psihoterapevtu, medtem ko moje delo z mojimi uporabnicami pridejo s celim sistemom ane ... z vsem kar se dogaja, z vsem,	V varni hiši je več dela s kompleksnostjo, saj je sistem uporabnic bolj izrazit.	Postmoderno sistemsko socialno delo.	Upoštevanje širšega konteksta uporabnikov.	Razlike med pristopoma.

#	Izjava/enota kodiranja	Pojem	Podkategorija	Kategorija	Tema
	s celim svojim življenjem pridejo in js z vsem tem moram delat, z vso to kompleksnostjo.				
F69	Sej tudi v psihoterapiji se dela s kompleksnostjo, ampak nekako mam občutek ... ne znam to najbolj ubesediti ... da je ta kompleksnost vseen manj izrazita, manj prisotna, ker imaš tam enega človeka pred sabo.	Kompleksnost življenjskega sistema uporabnikov je manj izrazita zaradi individualnega dela z uporabniki.	Sistemska psihoterapija.	Upoštevanje širšega konteksta uporabnikov.	Razlike med pristopoma.
F70	V socialnem delu pa js ne morem delat z uporabnico ne da se povezujem intenzivno z drugimi institucijami, da sprašujem vse živo, od tega ali ima izbranega osebnega zdravnika, ginekologa, zobozdravnika ... ker so to osnove, zato je pomembno, da so urejene ... do zdravstvene situacije, do finančne situacije, do pač glede na njeno situacijo zadev, ki jih mora urejati na sodišču ali jih bo morala na primer sploh, če ma mladoletne otroke, do tega kaj, kako z nasiljem – prijava nasilja pač ti postopki na policiji in tko naprej ... do reševanja raznoraznih zagat, izzivov življenjskih, ki so realni ane – sem postavljena v središče življenja nekega človeka ane.	Več povezovanja z drugimi institucijami in strokami za namen razrešitve življenjskih situacij uporabnikov.	Postmoderno sistemsko socialno delo.	Upoštevanje širšega konteksta uporabnikov.	Razlike med pristopoma.
F71	K psihoterapevtu pa js pridem enkrat na teden, zdej če govorim jst kot klientka ... sem tam, je zame zelo pomembno, grem od tam – nekaj nesem s sabo v življenje, ampak psihoterapevtka ni z mano ane tukaj prisotna. Jst kot socialna delavka pa na tem področju, kjer jst delam pa sm tam doma. Js sm pri njih doma. Tisto je njihov začasni dom, ampak jst živim tam z njimi. Tko da zame je zelo velika razlika no.	V varni hiši pomagajoči preživi več ur z uporabniki, medtem ko v SP se pomagajoči s klientom srečuje na določen čas.		Temeljne predpostavke in delovanje.	Razlike med pristopoma.

#	Izjava/enota kodiranja	Pojem	Podkategorija	Kategorija	Tema
F72	Ampak je tam ena drugačna vloga psihoterapevta,	Razlike izhajajo iz vloge pomagajočega.		Temeljne predpostavke in delovanje.	Razlike med pristopoma.
F73	zlo pomembno je, da mi na tej strani zagotovimo neko stabilnost, neko umirjenost, ki jo človek rabi, da potem lahko, bom rekla po domače, koplje po nekih mogoče bolečih stvareh al pa svojih temah, ki so ble v senci pa zdej počasi prihajajo na površje.	Pomagajoči zagotavlja stabilnost za namen nadaljnjega globljega raziskovanja.	Postmoderno sistemsko socialno delo.	Temeljne predpostavke in delovanje.	Razlike med pristopoma.
F74	V psihoterapiji – jst dojemam psihoterapevta in tud moja izkušnja je taka in upam, da bom tud js tko delala, je res kot sopotnika, zaveznika, seveda zaveznika, ki ima določen nabor nekiz znanj, izkušenj, večšin,	Pomagajoči kot sopotnik in zaveznik z naborom znanj, izkušenj ter večšin.	Sistemska psihoterapija.	Način vodenja in potek procesa podpore in pomoči.	Razlike med pristopoma.
F75	ki je pod supervizijo konstantno in konstantno reflektira svoje znanje in svoje delovanje in se konstantno prevprašuje svoje ravnanje, delovanje, preverja pri klientu, kaj je tisto, kar pomaga, kaj je učinkovito in s tem tud stalno gradi odnos ane,	Pomagajoči gradi odnos skozi stalno supervizijo in refleksijo svojega delovanja skupaj s klientom.	Sistemska psihoterapija.	Način vodenja in potek procesa podpore in pomoči.	Razlike med pristopoma.
F76	to neko odprtost, iskrenost v odnosu, odpira prostor za to, da oba enakovredno prispevata in hkrati vedno znova daje veljavo temu, kar klient prinese ane, zato da pač proba vsaj na nek način mal izravnat njuno pozicijo oziroma razliko v poziciji moči,	Pomagajoči z zavedanjem, da je klient ekspert svojih izkušenj izravnava njuno neenakovredno pozicijo moči.	Sistemska psihoterapija.	Način vodenja in potek procesa podpore in pomoči.	Razlike med pristopoma.
F77	ki je pač prisotna tko v psihoterapiji kot v socialnem delu.	Prisotna razlika v poziciji moči med uporabniki in pomagajočimi.		Način vodenja in potek procesa podpore in pomoči.	Podobnosti med pristopoma.
F78	Se prav, socialno delo pa ... želja je ane, da na načelni ravni, da bi blo vodenje tko osebno vodenje,	V praksi manjka osebno vodenje.	Postmoderno sistemsko socialno delo.	Način vodenja in potek procesa podpore in pomoči.	Razlike med pristopoma.
F79	enakovreden odnos,	V praksi manjka vzpostavljanje enakovrednega odnosa.	Postmoderno sistemsko socialno delo.	Način vodenja in potek procesa podpore in pomoči.	Razlike med pristopoma.
F80	da damo uporabniku vedet, da nismo mi tisti, ki je ekspert iz izkušenj, ampak je on tisti, pač on poseduje vire, znanje o svojem	V praksi manjka zavedanje, da je uporabnik ekspert iz svojih izkušenj.	Postmoderno sistemsko socialno delo.	Način vodenja in potek procesa podpore in pomoči.	Razlike med pristopoma.

#	Izjava/enota kodiranja	Pojem	Podkategorija	Kategorija	Tema
	življenju, ampak v praksi temu pač ni tko no. V praksi ... že pri mojem delu tega manjka pa imam recimo nekaj neke osnovne pogoje za to, v drugih institucijah pa še toliko manj ane.				
F81	Vodenje je pač še vedno tko vodenje iz pozicije moči ane. Ne vem, kako bi drugač. Tko je najbolj enostavna nekaj definicija oziroma, ja tko jo jst vidim v praksi in verjetno, če bi spraševal uporabnike, kliente bi verjetno zelo podobno povedal,	Vodenje v praksi je vodenje iz pozicije moči.	Postmoderno sistemsko socialno delo.	Način vodenja in potek procesa podpore in pomoči.	Razlike med pristopoma.
F82	ampak si je osebno si prizadevam, zato ravno zaradi znanja, ki pa jih imam iz epistemologije, kibernetike ... pač tega kar sem dobila na sistemski psihoterapiji, da se sprašujem, da reflektiram, da poskušam vnašati spremembe, da preverjam, uporabljam te koncepte, ta znanja ane tudi v socialnem delu, ampak velikokrat zmanjka časa,	Pomanjkanje časa.		Razlogi za neuporabnost znanj iz SP v PSSD.	Neuporabnost znanj.
F83	časa al pa neke, kako bi temu rekla, neke zmožnosti organizacije dela na ta način no, da bi to lahko vnašal, da bi to lahko vpeljal.	Pomanjkanje zmožnosti organizacije dela na način, da bi lahko vnašali določena znanja.		Razlogi za neuporabnost znanj iz SP v PSSD.	Neuporabnost znanj.
F84	Čas je pomemben, čas teče, hitro se je treba odzvati, hitro je treba reagirati	Hitro odzivanje.	Postmoderno sistemsko socialno delo.	Način vodenja in potek procesa podpore in pomoči.	Razlike med pristopoma.
F85	in potem je tukaj en tak presing ane, da usmerjam uporabnico v neke odločitve, kar v psihoterapiji mislim, da bi si lahko vzela to svobodo ane, da njej res v popolnosti prepustiš to odločitev. Ja, to glede vodenja.	Zaradi pritiska glede hitrega odzivanja, je več usmerjanja in sugeriranja s strani pomagajočega.	Postmoderno sistemsko socialno delo.	Način vodenja in potek procesa podpore in pomoči.	Razlike med pristopoma.
F86	Ja jst delam v praksi oziroma ane v svojem poklicu z družino, z delom družine. Kje se umaknejo uporabnice, ki se pač umaknejo pred partnerji, ki so pač povzročitelji nasilja z otroki, ki so pač po navadi očetje teh otrok v večini primerov. Poudarek pri nas,	V varni hiši poteka proces podpore in pomoči le z delom družine – uporabniki, ki niso povzročitelji nasilja.	Postmoderno sistemsko socialno delo.	Način vodenja in potek procesa podpore in pomoči z družino.	Razlike med pristopoma.

#	Izjava/enota kodiranja	Pojem	Podkategorija	Kategorija	Tema
	v našem delu no v teh okvirih, ki nam jih pač, ki so postavljeni tko kot so, je na delu z uporabnico. Z otroki pa bolj v smislu ene normalizacije življenja, če temu tko lahko rečem. Normalizacija v smislu stabilizacije no. Tko da bi ful težko rekla no, ker ne delam s celo družino.				
F87	Probamo čim bolj normalizirat, stabilizirat družino no, se pravi ...	V varni hiši je proces podpore in pomoči osredotočen na stabilizacijo in normalizacijo družine.	Postmoderno sistemsko socialno delo.	Način vodenja in potek procesa podpore in pomoči z družino.	Razlike med pristopoma.
F88	začne se pa pri osnovah ane. Družina je na varnem, ima kje bit, streho nad glavo, neka finančna sredstva, pač te osnovne stvari se uredijo, potem pa od tm delamo naprej,	V varni hiši je proces podpore in pomoči z družino na začetku osredotočen na urejanje osnovnih in konkretnih potrebščin kot sta nastanitev in finance.	Postmoderno sistemsko socialno delo.	Način vodenja in potek procesa podpore in pomoči z družino.	Razlike med pristopoma.
F89	če je seveda tuki ... če mi prepoznamo, da je pač karkol potrebno v svetovalnem smislu, ne v terapevtskem.	V varni hiši se po potrebi izvaja svetovalno in ne terapevtsko delo.	Postmoderno sistemsko socialno delo.	Način vodenja in potek procesa podpore in pomoči z družino.	Razlike med pristopoma.
F90	Ampak po navadi se uporabnice odzovejo v smislu ne vem ... ja rabla bi varstvo za otroka za takrat, ko mam nek razgovor za službo al karkoli ... v tem konkretnem smislu.	V varni hiši je več potrebe po pomoči pri konkretnih rešitvah.	Postmoderno sistemsko socialno delo.	Način vodenja in potek procesa podpore in pomoči z družino.	Razlike med pristopoma.
F91	Kar se tiče samga nekega psihoterapevtskega dela z družino ... tuki angažiramo zunanje sodelavke.	Pomagajoči se varni hiši za potrebe terapevtske pomoči pri uporabnikih povezujejo z zunanjimi sodelavci.	Postmoderno sistemsko socialno delo.	Način vodenja in potek procesa podpore in pomoči z družino.	Razlike med pristopoma.
F92	Neke osnove ... neke take bolj mogoče neke vsakdanje stvari že mi nekaj poskušamo posredovat al neko znanje, al nekaj predlagamo neke načine, kako ne vem, kako ravnat z izpadom trme pri tri letniku ane, ko so pač mame zlo zlo v stiski ane al pa ko se prvič srečujejo z nekimi situacijami.	Svetovalno delo pri osnovnih in vsakdanjih stiskah uporabnic.	Postmoderno sistemsko socialno delo.	Način vodenja in potek procesa podpore in pomoči z družino.	Razlike med pristopoma.
F93	Drugač pa probamo angažirat zunanjo pomoč ravno zarad tega, da	Angažiranje zunanje pomoči v varni hiši z namenom	Postmoderno sistemsko socialno delo.	Način vodenja in potek procesa	Razlike med pristopoma.

#	Izjava/enota kodiranja	Pojem	Podkategorija	Kategorija	Tema
	razbremenimo to vlogo ane, da nism js tista, ki je že tko skos zraven pa že tko glede vsega ane ...	razbremenitve vloge pomagajočega.		podpore in pomoči z družino.	
F94	včasih zna bit tud to preveč ane pač ta moja prisotnost ni odmerjena, je konstantna tam in zdej okej, če hodjo v službo tko al pa tko se itak vidmo pol sam popoldne, ampak v psihoterapiji bi blo sigurno drugač.	V varni hiši je prisotnost pomagajočega konstantna.	Postmoderno sistemsko socialno delo.	Način vodenja in potek procesa podpore in pomoči z družino.	Razlike med pristopoma.
F95	Zdej niti ne vem, kako bi v praksi ... večinoma pridejo itak družine, cela družina ane ... al pa pač tisti družinski člani, ki želijo sodelovat tko da tuki bi blo že drugač,	V proces podpore in pomoči se družinski člani večkrat prostovoljno odločijo za sodelovanje.	Sistemska psihoterapija.	Način vodenja in potek procesa podpore in pomoči z družino.	Razlike med pristopoma.
F96	ampak pri nasilju ... nasilje je kontraindikacija za terapevtsko delo ane. Tko da ne vem ... težko bi rekla. Probamo delat tudi s tistim česar ni, zdej konkretno v našem primeru so to očetje, ki pač niso prisotni seveda, ker so sam ženske odmaknjene z otroki v varne hiše, ampak so vedno tukaj nekje ane ... in zdej zlo odvisno od situacije, če je blo to nasilje pač tud nad otrokom ... čeprou po slovenski zakonodaji je otrok žrtev nasilja tudi, če je "samo" priča nasilju, vendarle pa je oče kot nek lik vedno prisoten ane to je en sistemski pogled in je pač treba upoštevati, da je pomembna oseba.	V primeru nasilja pomagajoči v kontekstu sistemskega pogleda upoštevajo tudi povzročitelje kot pomembno osebo, ki vpliva na družino.		Način vodenja in potek procesa podpore in pomoči z družino.	Podobnosti med pristopoma.
F97	Terapevtsko ne delamo, delajo zunanje sodelavke, zunanji sodelavci s tem delom družine, ki je pri nas.	Pomagajoči se v varni hiši za potrebe terapevtske pomoči pri uporabnikih povezujejo z zunanjimi sodelavci.	Postmoderno sistemsko socialno delo.	Način vodenja in potek procesa podpore in pomoči z družino.	Razlike med pristopoma.
F98	Manjka pa tega no zelo zelo. Recimo pri nas bi bilo to zlo pomembno, da je prou delo z družino, psihoterapevtsko delo z družino v zatočišču ravno zaradi tega, da se lahko tudi vključi tega člana, ki ne more bit zraven, ker je trenutno tako pač bolj varno, ampak je pa pomembno no, ker je nekje prisoten in s	Psihoterapevtsko delo z družino bi bilo dobro vpeljati v varni hiši.		Predlogi za PSSD.	Predlog.

#	Izjava/enota kodiranja	Pojem	Podkategorija	Kategorija	Tema
	časoma tako al pa tako otroci imajo nek stik z očetom ane, če ni zdej to ogrožujoče tko da ... vidim velik možnosti no za vpeljavo, seveda pa je to povezano s financami in pa z vsem ostalim ane, da bi se delalo z družino tud v tem našem kontekstu.				
F99	zlo je ta komunikacija v socialnem delu v tem vsakdanjem no ... je enosmerna. Se pravi podajajo se informacije, ni pa časa za dialog oziroma se ne vzame se čas al pa ne odredi se čas za nek dialog, za preverjanje razumevanja, za kreiranje nekih rešitev znotraj te podane informacije ane.	Komunikacija je večkrat enosmerna in brez dialoga, kjer se uporabniku zgolj podajajo informacije, brez preverjanja razumevanja in kreiranja rešitev znotraj podanih informacij.	Postmoderno sistemsko socialno delo.	Temeljne predpostavke in delovanje.	Razlike med pristopoma.
F100	Socialni delavci, sploh na centrih, so zelo zelo vpeti v javna pooblastila, v neke zakonske okvire, zakonske podlage in je težko, res težko no, ker pač velik sodelujem in se velik z njimi pogovarjam ... težko najdejo znotraj tega prostor za tako socialno delo, o katerem se pač tuki pogovarjamo no. Tako socialno delo je izrinjeno iz tega popolnoma.	Javna pooblastila, zakonski okviri in podlage onemogočajo, da bi pomagajoči izvajali takšno socialno delo, kakršno bi moralo biti.	Postmoderno sistemsko socialno delo.	Mnenje sogovornice.	Mnenje.
F101	Dokler je taka situacija je res težko primerjati, ker so pač ...	SP in PSSD je težko primerjati, ker PSSD v praksi ni takšno, kakršno bi moralo biti.	Zahtevnost primerjave pristopov.	Mnenje sogovornice.	Mnenje.
F102	podstat je ista ane sistemsko socialno delo pa sistemsko psihoterapija, ampak v praksi ... kako živi eno ali drugo je pa pač ...	Pristopa temeljita na isti teoretski podlagi, vendar se razlikujeta v udejanjanju v praksi.	Primerjava pristopov.	Mnenje sogovornice.	Mnenje.
F103	so kr res porezane peruti no sistemskemu socialnemu delu. Zelo zelo v vseh pogledih in zato je ... pač, da zadostijo tem pač nekim zakonskim zahtevam, okvirjem birokratskim ane predvsem ... ja, ni druge izbire kot da je komunikacija enosmerna ane. Povejo nekaj, potrebujejo nek feedback, ki ni dialog, nekaj zapišejo in	Vpliv javnih pooblastil in zakonskih okvirjev na onemogočanje dialoga in enosmerno komunikacijo.	Postmoderno sistemsko socialno delo.	Temeljne predpostavke in delovanje.	Razlike med pristopoma.

#	Izjava/enota kodiranja	Pojem	Podkategorija	Kategorija	Tema
	dajo naprej. To je to ane. Na to se je pač zreduciralo socialno delo.				
F104	Zdej znotraj ... pač js delam v nevladni organizaciji pač ane na srečo še ni tako, ampak počasi pa so težnje, da bi šlo v to smer ane. Pač to je neki kaj, zoper česar se mormo borit in to zlo zlo močno, zato da je delo no z uporabnikom.	Vpliv slabih razmer na omejen čas z uporabniki.	Postmoderno sistemsko socialno delo.	Temeljne predpostavke in delovanje.	Razlike med pristopoma.
F105	Recimo bolj vidim no, kaj so stvari, ki bi se jih iz socialnega dela dalo prenest v ... seveda ne iz socialnega dela kakršno živi v praksi, ampak iz socialnega dela kakršno bi moralo bit no ... prenest v mogoče bolj v psihoterapijo. Obratno bi mi blo težje govorit,	Več je uporabnih znanj, ki bi jih lahko prenesli iz PSSD v SP kakor obratno.	Uporabnost znanj.	Mnenje sogovornice.	Mnenje.
F106	ampak iz socialnega dela recimo ... nek angažma, ki izhaja iz socialnega dela kot aktivistični angažma no ja ... nek aktivizem, oglašanje oziroma organiziranje, izražanje stališč zoper različne zatiralske prakse, ki so prisotne pač v naši družbi zdej tukej in zdej.	Aktivizem.		Uporabna znanja iz PSSD v SP.	Uporabnost znanj.
F107	Tud mogoče večja prisotnost v medijih,	Večja medijska prisotnost.		Predlogi za SP.	Predlogi.
F108	mogoče nek večji družbeni angažma psihoterapije kot tko v bolj organiziranem smislu ane. Sej okej ... so določeni ljudje, ki se pojavljajo v medijih, govorijo, jih vabjo in tko govorijo o psihoterapiji, ampak mogoče pogrešam en bolj koordiniran odziv njih, ki bi bil na ravni neke institucije. Sej je velik teh združenj psihoterapevtskih, ki se povezujejo tud v zvezo in tko, da bi se več oglašal no čist po domače povedano v družbi. To se mi zdi zlo pomembno.	Družbeni angažma in koordinirani odzivi v medijih na ravni institucije.		Predlogi za SP.	Predlogi.
F109	Naslavljal različne teme, naslavljal tud različne manjšine al pa ranljive skupine,	Naslavljanje tematik s področja ranljivih skupin in manjšin.		Predlogi za SP.	Predlogi.
F110	predvsem vidim en problem tuki no, da je socialno delo je dostopno za vse ane, je	Manj dostopna s finančnega vidika.	Sistemska psihoterapija.	Temeljne predpostavke in delovanje.	Razlike med pristopoma.

#	Izjava/enota kodiranja	Pojem	Podkategorija	Kategorija	Tema
	brezplačno ane tako rekoč, ni storitev, ki jo moraš plačati, psihoterapijo pa moreš plačati in kot taka je zelo zelo težko dostopna pač ljudem z nižjim socialno-ekonomskim standardom,				
F111	ki jih je v naši družbi ogromno in vemo, da revščina je en velik dejavnik za različna tveganja, za različne ranljivosti in za zdravje in za pač neko psihično funkcioniranje in za odvisnosti in za težave v družini in tko naprej, je še več izzivov, kokr jih sicer življenje prinaša in v tem smislu je psihoterapija nekak izključevalna no in ekskluzivna al kako bi temu rekla, elitistična. Socialno delo ni, psihoterapija pa je. Trenutno kakor je, je pač izključevalna, ker ni dostopna širše,	Izključevalna v okviru težje dostopnosti s finančnega vidika.	Sistemska psihoterapija.	Temeljne predpostavke in delovanje.	Razlike med pristopoma.
F112	hkrati pa se premalo po mojem mnenju angažira res v družbi na način, da se oglašja, da izraža stališča, da opozarja na določene stvari ... zdej dela bi mel ogromno no, ker bi blo treba na ogromno stvari opozarjat,	Manj angažirana v družbi za namen opozarjanja na razmere v družbi.	Sistemska psihoterapija.	Temeljne predpostavke in delovanje.	Razlike med pristopoma.
F113	ampak tuki sta recimo dve tehnični stvari v terapiji, ki bi jih prenesla iz socialnega dela no – dostopnost	Omogočanje večje dostopnosti.		Predlogi za SP.	Predlogi.
F114	in pa ta angažma, ta aktivistični angažma. Zdej ali to sodi k psihoterapiji, to ne vem, ampak po mojem mnenju ja, tudi.	Aktivizem.		Uporabna znanja iz PSSD v SP.	Uporabnost znanj.
F115	Prou konkretnih ravnanj ne vidim, kr zdej mi tko najprej pade na pamet konkretna ravnanja to kar js delam vsak dan ane. Konkretno urejanje, izpolnjevanje vlog, informiranje, klicarjenje okol, pogovarjanje z žensko – mal o tem, kaj morva priložit h kakšni vlogi pa mal o tem, kako se počuti, kako je preživela dan, kako je prenesla kakšne kritične situacije ... skratka mešajo se te neke vloge ane, ki jih mam socialni delavci od	Birokratska opravila.		Neuporabna znanja iz PSSD v SP.	Neuporabnost znanj.

#	Izjava/enota kodiranja	Pojem	Podkategorija	Kategorija	Tema
	svetovalnih do teh čist ... ne vem, kako se zde temu reče. Skratka težko si predstavljam, da bi to delala v psihoterapiji, v psihoterapevtski praksi.				
F116	Obratno več mogoče res iz psihoterapije, ampak res ja, določene elemente, določene recimo tehnike oziroma hevrstike, načine dela. To pa mogoče to, kar sm že omenla, da mi pride prou iz narativnih pristopov, če je možnost ane in če je čas.	Narativni pristopi.		Uporabna znanja iz SP v PSSD.	Uporabnost znanj.
F117	Je marsikej zlo uporabno – kratka, v rešitev usmerjena terapija,	Elementi v rešitev usmerjene kratke terapije.		Uporabna znanja iz SP v PSSD.	Uporabnost znanj.
F118	potem ja, sinergetika,	Sinergetika.		Uporabna znanja iz SP v PSSD.	Uporabnost znanj.
F119	tud mogoče v smislu psihoedukacije ane teh znanj, ki jih ... sej to je dialoški koncept znanje za ravnanje v smislu psihoeduakcije no, sicer tega izraza mislim, da v sistemski terapiji al pa socialnem delu gluh ne uporabljamo, ampak tko, da tud človeku nekatere stvari mogoče ponudiš neke opise, ponudiš neka znanja, ki jih pač maš ane,	Psihoedukacija uporabnikov o uporabljenih znanjih kot dialoški koncept znanja za ravnanje.		Uporabna znanja iz SP v PSSD.	Uporabnost znanj.
F120	ampak hkrati preveriš, a ma to kakšen smisu za njega a je to neki, kar mu pomaga razumet neke, razložiti neke. Ne sme manjkati ta deu preverjanja no. Ne samo, da razlagaš kot neke diagnoze ane, ampak da pač res preverjaš no, da ma člouk možnost pač, da mu daš prostor, da odreflektira in da se odloči, ali je to za njega sprejemljivo ali ne.	Preverjanje razumevanja in smiselnosti sprememb pri uporabnikih.		Uporabna znanja iz SP v PSSD.	Uporabnost znanj.
F121	Po mojih izkušnjah no pa to zlo pomaga recimo uporabnicam in olajša na nek način neke stiske. Tko kot lažje razumejo pomaga pri stabilizaciji no celotne situacije, s katero pridejo.	Preverjanje razumevanja in smiselnost sprememb pri uporabnicah je podporno pri lažšanju stisk, razumevanju uporabnic in stabilizaciji.		Razlogi za uporabnost znanj iz SP v PSSD.	Uporabnost znanj.
F122	Potem še kakšna konkretna znanja iz sistemske psihoterapije ... definitivno	Znanja epistemologije in kibernetike.		Uporabna znanja iz SP v PSSD.	Uporabnost znanj.

#	Izjava/enota kodiranja	Pojem	Podkategorija	Kategorija	Tema
	veliko govorit o epistemologiji pa kibernetiki, tudi v socialnem delu kot del enega kontinuiranega izobraževanja ane, to je zdej mogoče bolj ta teoretska podstat,				
F123	ker tega tud na socialnem delu ... ne vem, kako je zdej. Ko sm se jst izobraževala pač so ble smeri ane in kibernetiko je pač Lea predavala tistim študentom, k so bli na njeni smeri ostali, ki pa nismo bli pa tega pač nismo poslušal ampak okej js sm pol kasnej ane. Tko, da nimajo vsi teh znanj. Zdej tko, kokr slišm zdej mate ane neke stvari zdej poslušate in to je zelo zelo pomembno in res polagam na srce, da čim več odnesete kokr le lahko, ker je neko bistvo no. Sicer pol v praksi začneš stvari res v resnici povezovat ane, ampak niso pa vsi opremljeni s tem znanjem ane.	Pomankanje znanj iz SP, ki bi bila uporabna v PSSD.		Razlogi za uporabnost znanj iz SP v PSSD.	Uporabnost znanj.
F124	Tud vprašanje, kako razmišljamo v socialnem delu ... stvari vzamemo tko bom rekla po domače zdravo za gotovo in se ne sprašujemo o njih. Temu seveda zlo prispevajo tud slabe razmere, ki so v socialnem delu – grozljiva kadrovska podhranjenost in tko naprej.	Manj prevpraševanja o stvareh zaradi kadrovske podhranjenosti.	Postmoderno sistemsko socialno delo.	Temeljne predpostavke in delovanje.	Razlike med pristopoma.
F125	Veliko veliko ovir je za to čist sistemskih znotraj sistema, da bi ljudje pač lahko se več posvečal tem nekim znanjem.	Sistemske ovire.		Razlogi za neuporabnost znanj iz SP v PSSD.	Uporabnost znanj.
F126	Več je tega in zarad tega je tud več hlastanja po nekih tko bom rekla instant rešitvah, po nekih modelih, protokolih, kjer ti nardiš neke korake ne ozirajoč se na uporabnika, na njegov življenjski kontekst na pač to njegovo individualnost al pa individualnost družine ane, ki je sestavljena iz vseh članov ... skratka neke hitre	Vpliv sistemskih ovir na več hitrih rešitev brez upoštevanja širšega konteksta.	Postmoderno sistemsko socialno delo.	Temeljne predpostavke in delovanje.	Razlike med pristopoma.

#	Izjava/enota kodiranja	Pojem	Podkategorija	Kategorija	Tema
	rešitve se iščejo, to je pa popoln odmik od tega, kar naj bi sistemsko socialno delo blo ane.				
F127	Kar se tiče ja pa konkretnih metod, načinov psihoterapije v socialno delo zelo odvisno od uporabnika. Treba je preverit, vprašat ane. Tudi tko pri mojih uporabnicah – nekatere zelo rade delajo kakšne rečemo temu vaje ane, rade razmišljajo o sebi, rade se o tem pogovarjajo. Nekateri pa ne.	Uporaba znanj iz SP v PSSD je odvisna od želja uporabnic.	Uporabnost znanj.	Mnenje sogovornice.	Mnenje.
F128	Na psihoterapiji ne morš brez tega pač človek ve, da pride se o sebi pogovarjat. V tem delu, ki ga pa js opravljam kot socialno delo pa to ni kr samo po sebi ane. Kolikor je potrebno mogoče za nekatere določene stvari al za neke postopke, ampak ni pa nujno, da želijo govoriti o svojih izkušnjah al pa da so v nekem trenutku ... res ogromen ... en cel sklop nekih okoliščin je treba upoštevati ane.	Uporabniki ne bodo vedno želeli govoriti o svojih izkušnjah.	Postmoderno sistemsko socialno delo.	Temeljne predpostavke in delovanje.	Razlike med pristopoma.
F129	Ampak ja no, iz sistemske psihoterapije v socialno delo ... nas je vedno znova treba k temu spomniti na to no, predvsem pa narest take pogoje no, da bodo lahko to socialni delavci udeleženi in živeli ane tko ...	Neustrezni pogoji v PSSD za udeležanje znanj.		Razlogi za neuporabnost znanj iz SP v PSSD.	Neuporabnost znanj.
F130	Ja, mogoče sm se tega prej tudi dotaknila no, ko sm rekla, da si ne predstavljam, da bi psihoterapevt zdej delal te konkretne stvari, ki jih jst z uporabnico urejam ane.	Konkretno urejanje življenjskih situacij.		Neuporabna znanja iz PSSD v SP.	Neuporabnost znanj.
F131	Ker tudi niti ni to namen psihoterapije, niti ja, kot psihoterapevt lahko podaš neko informacijo al pa usmeriš mogoče klienta, ampak odločitev je njegova ane. Jst bi tukaj razmejila ...	Namen SP je drugačen od PSSD.		Razlogi za neuporabnost znanj iz PSSD v SP.	Neuporabnost znanj.
F132	no sej to smo se včasih s sošolkami na tem našem drugem faksu ane na sistemski psihoterapiji pogovarjale, k smo tudi socialne delavke, kolk tega kar delamo sicer v	Vpliv več delovnih področij na raznoliko prakso v PSSD.	Postmoderno sistemsko socialno delo.	Temeljne predpostavke in delovanje.	Razlike med pristopoma.

#	Izjava/enota kodiranja	Pojem	Podkategorija	Kategorija	Tema
	socialnem delu pa delamo v različnih okoljih ane ene na centrih, ene smo v nevladnih organizacijah že tuki so velke razlike.				
F133	Kolk iz tega si predstavljamo, kako bo pol pri delu s klienti v psihoterapiji in moram rečt, da js sm zlo naklonjena razmejitvi pač.	Dobro je, da določene stvari med pristopoma ostanejo ločene.		Mnenje sogovornice.	Mnenje.
F134	V socialnem delu je ... to je ena kompleksna mešanica vsega ane, nešteto se zgodi, da pride uporabnica z raznoraznimi al stiskami al veselimi novicami al pa s čimerkoli pride in potem najprej se o tem pogovarjamo in potem že razmišljamo, kaj je treba neki formalnega, birokratskega narest, da se nekaj pač uredi, nekaj premakne, neki spremeni, skratka v tem delu je zlo različno no in mogoče tud ne vem ...	Pomagajoči se veliko posveča urejanju formalnih dokumentov.	Postmoderno sistemsko socialno delo.	Delovne metode in koncepti znanja.	Razlike med pristopoma.
F135	ja, v psihoterapiji okej – se postavljajo neki želeni izidi, neki cilji ... sej tudi mi postavljamo z našimi uporabnicami neke želene cilje in izide,	Soustvarjanje zelenih izidov in ciljev.		Delovne metode in koncepti znanja.	Podobnosti med pristopoma.
F136	ampak tko kot sm rekla – dosti bolj odvisni izidi v socialnem delu od samega sistema, od zunanjih okoliščin.	Izidi odvisni od sistema in zunanjih okoliščin.	Postmoderno sistemsko socialno delo.	Temeljne predpostavke in delovanje.	Razlike med pristopoma.
F137	Zlo zlo zlo je pomemben odnos. Odnos je itak na obeh področjih zlo pomemben,	Trud za odnos med pomagajočimi in uporabniki je pomemben.		Temeljne predpostavke in delovanje.	Podobnosti med pristopoma.
F138	ampak mogoče ne vem, mam občutek, pač to je moja hipoteza, sej bom vidla, ko bom začela delat tud v psihoterapiji ... da delaš v socialnem delu vendar-le z dost večjo kompleksnostjo in zato je potreben nek tko širši nabor enih drugih znanj, ki jih mogoče psihoterapevt ne rabi. Ne rabi poznat do neke mere nekih pravnih postopkov, ne rabi poznat sodnega sistema na področju ne vem družine, kazenskega in tko naprej	Širok nabor znanj v okviru dela s kompleksnostjo.	Postmoderno sistemsko socialno delo.	Temeljne predpostavke in delovanje.	Razlike med pristopoma.

#	Izjava/enota kodiranja	Pojem	Podkategorija	Kategorija	Tema
	ane. Lahko pozna tko iz nekih drugih, ampak ni pa to nek pogoj.				
F139	Tko mogoče, če povzamem res – v psihoterapiji fokus na tistega posameznika, ki pride pač je lahko večji fokus, v socialnem delu pa z vso kompleksnostjo, z vso širino – v bolj širino kot v globino. V psihoterapiji pa bolj z globino mogoče kot s širino, al pa oboje no, ampak v socialnem delu definitivno je ta širina in kompleksnost tista, ki jo mormo met skos v mislih. Mogoče dost bolj ane kot v psihoterapiji.	V SP pomagajoči dela bolj z globino, medtem ko v PSSD pomagajoči dela z večjo kompleksnostjo in širino.		Temeljne predpostavke in delovanje.	Razlike med pristopoma.
F140	Ja pa to no, da ne bi delala, izpolnjevala vlog za kakšne pomoči kot psihoterapevtka ne, to definitivno ne no.	Birokratska opravila.		Neuporabna znanja iz PSSD v SP.	Neuporabnost znanj.
F141	V psihoterapiji velik lažje delamo s tem, da ... lažje no, ne lažje, ampak mogoče smo bolj opremljeni za delo s tem, česar ne vemo ane. Medtem ko v socialnem delu je pa dosti težje in so slabši izidi, če delamo s čem, česar ne vemo. Se prav to so neke stvari, ki nam jih mogoče uporabniki ne povejo iz različnih razlogov ane.	Pomagajoči opremljeni za delo z nerazkritim s strani uporabnika.	Sistemska psihoterapija.	Temeljne predpostavke in delovanje.	Razlike med pristopoma.
F142	Pač s tem mammo velik opravka z neko negotovostjo.	Delo z negotovostjo.	Postmoderno sistemsko socialno delo.	Temeljne predpostavke in delovanje.	Razlike med pristopoma.
F143	Če v psihoterapiji – ne, kr psihoterapvet je izurjen in tko zna delat s tem, zna ne vem ... preokvirt, uprašat oziroma je priložnosti in čas za raziskovanje tega, kar je ostalo zamolčano al pa nerazkrito s strani klienta,	Pomagajoči so opremljeni za delo z nerazkritim s strani uporabnika.	Sistemska psihoterapija.	Temeljne predpostavke in delovanje.	Razlike med pristopoma.
F144	medtem ko v socialnem delu je to ... so lahko posledice tega kar hude ane, zato ker je to spet povezano z nekim formalističnim, nekimi zakonskimi okvirji in tko naprej ane ... nekimi pač postopki, ki jih morjo socialni delavci izvajati in stvari, ki se ne razkrijejo in so zamolčane so potem, ko se razkrijejo in če so	Večje posledice, kadar pomagajoči delajo s pomanjkljivimi informacijami.	Postmoderno sistemsko socialno delo	Temeljne predpostavke in delovanje.	Razlike med pristopoma.

#	Izjava/enota kodiranja	Pojem	Podkategorija	Kategorija	Tema
	pomembne ane za te postopke ... ni prijetno no.				
F145	Pol smo pa spet pr tem ane kibernetiki drugega reda pa tretjega reda pa tem objektivističnem gledanju ane ko ne vemo pač da ... ni zavedanja, da v ozadju so vedno stvari, ki jih ne vemo in da vedno delamo z nevednostjo in negotovostjo, zato recimo socialni delavci niso dobro opremljeni	Pomagajoči niso dobro opremljeni za delo z negotovostjo.		Razlogi za uporabnost znanj iz SP v PSSD.	Uporabnost znanj.
F146	in je to nekaj iz psihoterapije, kar bi prenesla v socialno delo. Ta opremljenost za delo z negotovostjo.	Znanja za delo z negotovostjo.		Uporabna znanja iz SP v PSSD.	Uporabnost znanj.

9.4. Oso kodiranje

PODOBNOSTI MED PRISTOPOMA

Temeljne predpostavke in delovanje

- Prekrivanje v temeljnih predpostavkah in delovanju. (A1)
- Enaka podstat. (A4)
- Prekrivanje v teoriji. (A15), (A20), (A22), (E1), (E21), (E30), (F8)
- Prekrivanje v epistemoloških predpostavkah. (B1), (B19)
- Delo v teoriji temelji na konstruktivizmu in socialnem konstrukcionizmu. (B2)
- Prekrivanje v znanju, ki ga dobijo študenti in študentke. (B4)
- Prekrivanje v temeljnih konceptih znanja, delovnih metodah in spretnostih. (B5)
- Prekrivanje v načinu dela. (C35)
- Na prvem mestu je človek. (D1)
- Delo temelji na razumevanju konteksta, iz katerega sogovornik izhaja. (D2)
- Delo temelji na razumevanju načina, kako sogovornik ustvarja pomene. (D3)
- Delo temelji na upoštevanju realnosti vsakega posameznika. (D4)
- Delo temelji na socialnem konstrukcionizmu. (E2)
- Prekrivanje v pristopu k delu s sistemom. (E3)
- Trud za odnos med pomagajočimi in uporabniki je pomemben. (E24), (F6), (F137)

Delovne metode in koncepti znanja

- K rešitvi usmerjeni pristopi. (A5), (A6)
- Odnos kot pomembna osnova za proces podpore in pomoči. (A7)
- Krožna vprašanja. (A23)
- Vprašanje čudeža. (A24)
- Vprašanje smisla. (A25)
- Lestvica. (A26)
- Vzpostavljanje delovnega procesa. (B8), (C12), (C16)
- Koncept perspektive moči. (B9), (C5)
- Raziskovanje virov. (B10), (C19)
- Koncept etike udeležnosti. (B11)
- Narativni pristopi. (B14), (B81)
- Delo s posamezniki, pari, družinami, skupinami. (B15)
- Delo z družino na prvi in drugi ravni. (B82)
- Osredotočenost na vire. (C3)
- Osredotočenost na sedanjost in prihodnost. (C4)
- Osredotočenost na rešitve. (C6), (C17)
- Opredelitev vlog in mej na začetku delovnega procesa. (C13)
- Instrumentalna definicija problema. (C18)
- Znanja kibernetike. (F46)
- Soustvarjanje zelenih izidov in ciljev. (F135)

Odnos pomagajočih do uporabniških sistemov

- Prekrivanje v teoriji glede odnosa pomagajočih do uporabniških sistemov. (A21), (B33), (B40)
- Odnos temelji na enakovrednem odnosu med uporabniki in pomagajočimi. (B34), (D27)
- Odnos med uporabniki in pomagajočim je sodelovalen. (B35)
- Razumevanje, da je vsak udeležen ekspert iz svojih izkušenj. (B36), (D28)
- Upoštevanje uporabnikovih želja in ciljev. (D19)
- Pomagajoči skupaj z uporabniki soustvarjajo cilje. (D20)
- Pomagajoči upoštevajo vire moči uporabnikov. (D29)
- V ospredju je delo s perspektivo moči. (D30)

Upoštevanje širšega konteksta uporabnikov

- Pomagajoči zelo upoštevajo širši kontekst uporabnikov. (A30), (C22)
- Pomagajoči upoštevajo, da so uporabniki neločljiv del sistema. (A31)
- Prekrivanje v teoriji glede upoštevanja širšega konteksta uporabnikov. (B44)

Način vodenja in potek procesa podpore in pomoči

- Prekrivanje v načinu vodenja in poteku procesa podpore in pomoči. (A32)
- Pridruževanje pomagajočega. (A35), (B52)
- Pomagajoči ne delujejo iz pozicije vsevedočega. (A36)
- Pomagajoči uporabnike slišijo. (A37)
- Prekrivanje v vodenju. (A38)
- Prekrivanje v epistemoloških predpostavkah. (B50)
- Razumevanje pomagajočega, da je uporabnik ekspert iz svojih izkušenj. (B51)
- Skupno načrtovanje korakov. (B53)
- Delo na krepitvi moči. (B54)
- Prisotna razlika v poziciji moči med uporabniki in pomagajočimi. (F77)

Način vodenja in potek procesa podpore in pomoči z družino

- Način raziskovanja definicije problema vseh udeležениh. (B63)
- Način raziskovanja želene rešitve vseh udeležениh. (B64)
- Način raziskovanja doprinosa vsakega udeležенega. (B65)
- Delo s perspektive moči. (B66)
- Upoštevanje etike udeležенosti. (B67)
- Spodbujanje, da se pomagajoči posvetijo vsakemu članu enakovredno. (C29)
- Zaščita otrok kot najšibkejših členov v družini. (C30)
- Upoštevanje, da ima vsak enako pomembno besedo. (C31)
- Zavedanje, da veliko stvari izhaja iz družine. (C32)
- Na začetku procesa pomagajoči pogosto sodelujejo samo z enim članom družine. (E46)
- V primeru nasilja pomagajoči v kontekstu systemskega pogleda upoštevajo tudi povzročitelje kot pomembno osebo, ki vpliva na družino. (F96)

RAZLIKE MED PRISTOPOMA

Temeljne predpostavke in delovanje

- Razlike v kontekstu in okoliščinah. (B16)

- Pomagajoči lahko bolj posegajo in vplivajo na sisteme uporabnika, medtem ko v SP terapevt te spremembe dosega preko uporabnika. (C23)
- Srečujeta se z zelo različnimi problemi. (D72)
- Razlike v izvedbi podobnih ali istih znanj. (E4)
- Razlike v časovnih okvirih procesa podpore in pomoči. (E15)
- Razlike v prostoru, v katerem se pristopa udejanjata v praksi. (E22)
- Razlike izhajajo iz vloge pomagajočega. (F3), (F52), (F72)
- Razlike v formalnih pozicijah. (F4)
- Vloga pomagajočega v PSSD je bolj usmerjena v spremljanje uporabnic, zagovorništvo, informiranje in konkretno pomoč, medtem ko je vloga pomagajočega v SP bolj usmerjena v zasledovanje ciljev uporabnika. (F5)
- Pomagajoči v SP preživi manj časa z uporabnicami kot pomagajoči v varni hiši. (F30)
- Pristopa sta zavezana k različnim etičnim kodeksom. (F53)
- V varni hiši pomagajoči preživi več ur z uporabniki, medtem ko v SP se pomagajoči s klientom srečuje na določen čas. (F55), (F71)
- V SP pomagajoči dela bolj z globino, medtem ko v PSSD pomagajoči dela z večjo kompleksnostjo in širino. (F139)

Sistemska psihoterapija

- Globlja dinamika dela. (A3), (C9), (C11)
- Več časa in prostora za poglobljen način dela. (A10), (A13)
- Manj dostopna s finančnega vidika. (A12), (F110)
- Več prostora za dogovarjanje, kdo je del procesa podpore in pomoči. (A43)
- Pomagajoči niso omejeni z določenim številom srečanj z uporabniki. (A44)
- Več možnosti, da uporabnik spregovori v individualnem pogovoru. (A45)
- Manj formalnih neprostovoljnih transakcij. (A60)
- Okoliščine so bolj naklonjene dolgotrajnejšemu procesu sodelovanja. (B17)
- Večinoma se izvaja v zasebni praksi in je plačljiva. (B31)
- Bolj zavzeti uporabniki v okviru plačljivosti psihoterapije. (B101)
- Prisoten je koncept zdravljenja. (C10)
- Več prostovoljnih transakcij. (C24), (E14), (E28)
- Več ugodnih pogojev za vzpostavljanje odnosa. (E20)
- Pomagajoči v praksi lažje spremlja svoje interpretacije resničnosti uporabnika in hipotetiziranje. (F13)

- Več priložnosti za preverjanje razumevanja in soustvarjanje zaradi manjše časovne stiske. (F16)
- V praksi je več priložnosti za udejanjanje elementov delovnega odnosa. (F22)
- Poklic psihoterapevta ni zakonsko reguliran in urejen. (F54)
- Izključevalna v okviru težje dostopnosti s finančnega vidika. (F111)
- Manj angažirana v družbi za namen opozarjanja na razmere v družbi. (F112)
- Pomagajoči opremljeni za delo z nerazkritim s strani uporabnika. (F141), (F143)

Postmoderno sistemsko socialno delo

- Časovna in prostorska omejenost na področjih dela kot je CSD. (A11)
- Med pomagajočimi je več predsodkov do ljudi, ki imajo težave z zasvojenostjo. (A16)
- Pomagajoči večkrat delujejo iz drže vsevedočega. (A17), (A19)
- Pomagajoči so manj participatorni in vpleteni. (A18)
- Pomagajoči delujejo večkrat bolj objektivistično kot konstruktivistično. (B3)
- Časovna omejenost. (B18)
- Več neprostoVOLJNIH transakcij. (B58), (B102), (E12), (E23)
- V praksi je bolj ciljno usmerjeno. (C7)
- Pomagajoči imajo več pristojnosti za poseg v uporabniški sistem. (C45)
- Bolj usmerjeno k reševanju konkretnih izzivov kot je zagotavljanje sredstev ali omogočanje selitve. (D5)
- Bolj usmerjeno v posredovanje konkretnih orodij in informacij uporabnikom za njihove spremembe. (D6)
- V praksi je bolj osredotočeno na delo tukaj in zdaj. (D7)
- Več povezovanja z drugimi institucijami. (D8)
- Vpliv več delovnih področij na raznoliko prakso v PSSD. (D10), (F132)
- Širši spekter znanja. (D17)
- Več oprijemljivih in konkretnih rešitev. (D18)
- Večja osredotočenost na iskanje rešitev in načrtovanje korakov kot na tem, kako se pogovarjati o problemu. (D46)
- Nudi brezplačno pomoč. (D70)
- Populacija uporabnikov, ki si težko privoščijo psihoterapijo. (D71)
- Na CSD je manj prostora za izvedbo znanj, ki so skupni obema pristopoma. (E5)
- Na CSD se dodatno izvaja specifičen način dela, ki sledi javnim pooblastilom in nalogam po zakonu. (E6)

- Na CSD lahko pomagajoči hitreje prevzamejo birokratski način dela. (E7)
- Vpliv velike količine dela na težje vračanje k odnosu s strani pomagajočih na CSD. (E8)
- Manj prostora za izvedbo znanj, ki so skupni obema pristopoma na področju varstva otrok in družine na CSD. (E11)
- Nekateri uporabniki na področju varstva otrok in družine na CSD so zakonsko obvezani, da se udeležijo procesa podpore in pomoči. (E13)
- Pomagajoči na CSD večkrat težje vzpostavljajo odnos z uporabniki. (E25)
- Pomagajoči na CSD morajo vložiti več truda za vzpostavljanje odnosa. (E26)
- Vpliv pritiska javnih pooblastil in nalog po zakonu na manjšo sproščenost pomagajočih na CSD. (E31)
- V praksi se pomagajoči manj zavedajo svojega vpliva na sistem uporabnika. (F9)
- V praksi pomagajoči ne vedo, kako ravnati z zavedanjem svojega vpliva na sistem. (F10)
- V praksi manjka zavedanja, da so razmerja med uporabniki in pomagajočimi neenakovredna. (F11)
- Pomagajoči premalo aktivno postopajo k razreševanju neenakovrednih odnosov med njimi in uporabniki. (F12)
- Manj je preverjanja razumevanja. (F14)
- Vpliv časovne omejenosti na več hipotetiziranja in pomanjkanja preverjanja razumevanja. (F15)
- V praksi je prisotno definiranje uporabnikov. (F17)
- V praksi je prisotno pripisovanje pomenov in diagnoz kot objektivnih razlag. (F18)
- V praksi je manj pojasnjevanja in raziskovanja pomenov ter več sklepanja. (F19)
- V praksi se prehitro sklepa in manjka preverjanje razumevanja ter skupno raziskovanje definicij problema. (F20)
- V praksi manjka udejanjanja delovnega odnosa in dialoške prakse. (F21)
- V praksi se udejanja drugače kakor naj bi se glede na teorijo. (F23)
- Pomagajoči se ukvarjajo z razreševanjem konkretnih izzivov. (F25)
- Ostaja na osnovni ravni urejanja življenja uporabnikov. (F26)
- Delo v varni hiši omogoča več preživljanja časa z uporabnicami. (F29)
- Pomagajoči zagotavlja stabilnost za namen nadaljnega globljega raziskovanja. (F73)
- Komunikacija je večkrat enosmerna in brez dialoga, kjer se uporabniku zgolj podajajo informacije, brez preverjanja razumevanja in kreiranja rešitev znotraj podanih informacij. (F99)

- Vpliv javnih pooblastil in zakonskih okvirjev na onemogočanje dialoga in enosmerno komunikacijo. (F103)
- Vpliv slabih razmer na omejen čas z uporabniki. (F104)
- Manj prevpraševanja o stvareh zaradi kadrovske podhranjenosti. (F124)
- Vpliv sistemskih ovir na več hitrih rešitev brez upoštevanja širšega konteksta. (F126)
- Uporabniki ne bodo vedno želeli govoriti o svojih izkušnjah. (F128)
- Izidi odvisni od sistema in zunanjih okoliščin. (F136)
- Širok nabor znanj v okviru dela s kompleksnostjo. (F138)
- Delo z negotovostjo. (F142)
- Večje posledice, kadar pomagajoči delajo s pomanjkljivimi informacijami. (F144)

Delovne metode in koncepti znanja

- Razlike med dogovorom o sodelovanju in terapevtskim dogovorom v okviru različnega konteksta dela. (B30)
- Študenti SP pridobijo več znanja o uporabi hipnoze kakor študenti PSSD. (B77)
- V PSSD je več dela na prvi ravni pri delu z družino, medtem ko je v SP več dela na drugi ravni. (B83)
- Razlike v uporabi jezika. (C20)
- Udejanjanje koncepta delovnega odnosa se v praksi med pristopoma razlikuje. (F34)

Sistemska psihoterapija

- Več poglobljenega raziskovanja vzorcev, izkušenj in stanj. (A9)
- Reka življenja. (A27), (A42), (B75), (C14)
- Narativni pristopi. (A28), (B25), (C15)
- Hipnoza. (B24)
- Individualno odločanje pomagajočega glede izvajanja skupinskega dela. (B29)
- Terapevtski dogovor vsebuje tudi dogovor o ceni in načinu plačila. (B32)
- Več poudarka na čuječnosti in spodbujanju uporabnikov k čuječemu delovanju. (B78)
- Več poudarka na delu s travmo. (B79)
- Pomagajoči so bolj usposobljeni za delo s travmo. (B80)
- Zagovornišva je manj ali ga sploh ni. (F56)
- Aktivističnega delovanja je manj ali ga sploh ni. (F57)
- Povezovanja z zunanjimi sistemi uporabnika je manj ali ga sploh ni. (F59)

Postmoderno sistemsko socialno delo

- Več oprijemljivega dela. (A8)
- Več konkretnega dela in podpore pri urejanju življenjskih izzivov. (A14)
- Koncept delovnega odnosa. (A48)
- Več skupinskega dela v okviru konteksta dela in okoliščin. (B28)
- V praksi deluje bolj po metodah krajših in hitrejših rešitev. (C8)
- Zagovorništvo. (D9), (D11)
- Spremistvo uporabnikov. (D12)
- Pomagajoči po potrebi zavzemajo vlogo prevajalca na drugih institucijah za potrebe urejanja uporabnikove situacije. (D13)
- Terensko delo. (D14)
- Bolj osredotočeno na delo tukaj in zdaj. (D15)
- Pomagajoči bolj predvidevajo in upoštevajo posledice vnesenih sprememb v uporabnikovem življenju. (D16)
- Redka uporaba narativnih pristopov. (D49)
- V praksi manj časa za refleksijo uporabljenih konceptov znanja delovnega odnosa. (F35)
- Manj časa za udejanjanje elementov delovnega odnosa. (F36)
- Dogovor o skupni definiciji problema je v varni hiši težko opredeliti, saj je odvisen tudi od drugih institucij, postopkov in sistema kot celote. (F37)
- Načrtovanje korakov v smeri zelenega izida je v varni hiši odvisno tudi od drugih institucij. (F38)
- V varni hiši je prisotnega več razlaganja in informiranja uporabnic o postopkih, možnostih in pričakovanih izidih. (F39)
- Pogosto aktivno sodelovanje v meddisciplinarnih timih. (F58)
- Pomagajoči se veliko posveča urejanju formalnih dokumentov. (F134)

Odnos pomagajočih do uporabniških sistemov

Sistemska psihoterapija

- Pomagajoči se lahko, v okviru večje razpoložljivosti časa, bolj posvetijo uporabnikom in procesu dela. (B39)
- Odnos med pomagajočimi in uporabniki je večkrat bolj enakovreden. (D23)

- Več zavedanja, da pomagajoči ne posedujejo resnice in da so uporabniki eksperti iz izkušenj. (F60)
- Prisotnega več soustvarjanja definicij in pomenov ter pridruževanja uporabnikom v uporabi njihovega jezika. (F61)
- Vsak odnos je izvirni delovni projekt, kjer se pomagajoči vedno znova prilagaja uporabniku. (F66)

Postmoderno sistemsko socialno delo

- Znotraj področja varstva otrok in družine pomagajoči delujejo bolj objektivistično v okviru sledenja zakonodaji. (B37)
- Pomagajoči včasih delujejo uradniško. (B38)
- Uporabljen jezik vzpostavlja bolj enakovreden odnos med uporabnikom in pomagajočim. (C21)
- Na CSD pomagajoči pogosto nastopijo iz pozicije moči. (D21)
- V kontekstu pritiska javnih pooblastil pomagajoči na CSD pogosto nastopijo iz pozicije moči. (D22), (E29)
- V kontekstu zakonodajnega pritiska pomagajoči pogosto nastopijo iz pozicije moči. (D24), (D25)
- V kontekstu pritiska javnih pooblastil in nalog po zakonu je oteženo soustvarjanje z uporabniki. (D26)
- V kontekstu več neprostoVOLJNIH uporabnikov pomagajoči na CSD pogosto nastopijo iz pozicije moči. (E27)
- Prisotnega je več objektivističnega pristopa. (F62)
- Prisotna pozicija moči in zloraba pozicije na strani pomagajočega. (F63)
- Neenotnost na področju nasilja glede ravnanj in opremljenosti pomagajočih. (F64)

Upoštevanje širšega konteksta uporabnikov

Sistemska psihoterapija

- Več poudarka na upoštevanju širšega konteksta uporabnikov. (B42), (E32)
- Pomagajoči spodbujajo vključevanje vseh pomembnih ljudi uporabnika v sodelovanje. (B43)
- Prisotnega več poudarjanja zavedanja, da sprememba dela sistema vpliva na spremembo celotnega sistema. (B46)
- Pomagajoči so bolj pozorni na okolje in okoliščine uporabnikov. (B47)

- Več poudarka na tem, da okolje vpliva na definicijo rešitve in problema. (B48)
- Več poudarka na znanju socialnega konstrukcionizma. (B49)
- Pomagajoči manj upoštevajo vpliv širšega konteksta. (D33), (D34)
- Pri individualnem delu s posameznikom pomagajoči lažje spregledajo vpliv širšega konteksta. (F49)
- Kompleksnost življenjskega sistema uporabnikov je manj izrazita zaradi individualnega dela z uporabniki. (F69)

Postmoderno sistemsko socialno delo

- Prisotnih je več interdisciplinarnih sestankov. (B45)
- Pomagajoči bolj upoštevajo širši kontekst in njegov vpliv na uporabnika. (D31), (F48), (F50), (F67)
- Pomagajoči imajo več znanja o mreži sistemov, v katere so lahko vključeni uporabniki. (D32)
- Pomagajoči na področju dela zaščite otrok, v odnosu do povzročiteljev nasilja, hitreje spregledajo vpliv njihovega širšega konteksta. (E33)
- Vpliv omejenega časa na oteženo upoštevanje širšega konteksta na področju predhodnega svetovanja. (E34)
- Pomagajoči so bolj vpeti v širši kontekst uporabnika, saj je razplet zelenih sprememb močno odvisen od drugih ustanov. (F51)
- V varni hiši je več dela s kompleksnostjo, saj je sistem uporabnic bolj izrazit. (F68)
- Več povezovanja z drugimi institucijami in strokami za namen razrešitve življenjskih situacij uporabnikov. (F70)

Način vodenja in potek procesa podpore in pomoči

Sistemska psihoterapija

- Več časa in prostora za izvajanje procesa podpore in pomoči. (A33)
- Uporabniki pridejo bolj pogosto pripravljeni z vizijo izidov. (C25)
- Sledenje samemu procesu znotraj terapije. (C28)
- Osredotočenost zgolj na psihične stiske. (D38)
- Več časa za proces podpore in pomoči. (E16)
- Vpliv večjega zaupanja s strani uporabnikov na lažje vzpostavljanje odnosa, sodelovanje in prilagajanje. (E38)
- Ni določenih postopkov za razreševanje težav. (F65)

- Pomagajoči kot sopotnik in zaveznik z naborom znanj, izkušenj ter veščin. (F74)
- Pomagajoči gradi odnos skozi stalno supervizijo in refleksijo svojega delovanja skupaj s klientom. (F75)
- Pomagajoči z zavedanjem, da je klient ekspert svojih izkušenj izravnava njuno neenakovredno pozicijo moči. (F76)

Postmoderno sistemsko socialno delo

- Manj časa in prostora. (A34), (A40)
- Manj poglobljene dinamike dela. (A39), (A41)
- Cilj vnaprej določen. (B57)
- Večkrat krajši proces sodelovanja. (B73)
- Način vodenja poteka po vnaprej določenih postopkih in nalogah. (C26)
- Rigidno sledenje vnaprej predpisanim korakom za vodenje procesa. (C27)
- Širše zastavljen proces podpore in pomoči. (D35)
- Pomagajoči naslavlja več problemov hkrati. (D36)
- Vključuje druge ustanove v proces podpore in pomoči. (D37)
- Pomagajoči pogosto zaznavajo in naslavlja tudi druge stiske, ki jih uporabnik ne izpostavi sam. (D39)
- Več družbene veljave za poseg v sisteme uporabnika. (D42)
- Upabniki imajo manj zaupanja v pomagajoče glede nudenja pristne pomoči. (E37)
- Na področju varstva otrok in družine pomagajoči nedvomno upoštevajo korist otroka. (E39), (E41)
- V praksi manjka osebno vodenje. (F78)
- V praksi manjka vzpostavljanje enakovrednega odnosa. (F79)
- V manjka zavedanje, da je uporabnik ekspert iz svojih izkušenj. (F80)
- Vodenje v praksi je vodenje iz pozicije moči. (F81)
- Hitro odzivanje. (F84)
- Zaradi pritiska glede hitrega odzivanja, je več usmerjanja in sugeriranja s strani pomagajočega. (F85)

Dejavniki vpliva na način vodenja in potek procesa podpore in pomoči

- Kontekst področja dela. (B55), (B59)
- Oblika transakcije. (B60)
- Ali je cilj pogovora že vnaprej določen ali ne. (B61)

- Število srečanj. (B74)

Dejavniki vpliva v PSSD na način vodenja in potek procesa podpore in pomoči

- Časovna omejenost na CSD. (B56)
- Pritisk zaradi javnih pooblastil in nalog po zakonu na CSD. (E17)
- Oblika transakcije na CSD. (E35)
- Namen srečanja na CSD. (E40)

Dejavniki vpliva v SP na način vodenja in potek procesa podpore in pomoči

- Vpliv več prostovoljnih transakcij na večjo sproščenost. (E18)
- Manj časovnega pritiska. (E19)
- Motivirani uporabniki. (E36)

Način vodenja in potek procesa podpore in pomoči z družino

Sistemska psihoterapija

- Pomagajoči se v praksi večkrat osredotočajo zgolj samo na odnose znotraj družine ne pa tudi na širšo socialno mrežo družine. (D40)
- Več prostora za raziskovanje, kaj potrebujejo družina in posamezni člani za spremembo. (E45)
- V proces podpore in pomoči se družinski člani večkrat prostovoljno odločijo za sodelovanje. (F95)

Postmoderno sistemsko socialno delo

- Cilji sodelovanja so določeni vnaprej. (B70)
- Pomagajoči imajo več pristojnosti za poseg v družino. (C33)
- Pooblastila za večji poseg v uporabnikovo življenje in s tem v vključevanje njegovih sistemov v proces podpore in pomoči. (D41)
- Na področju varstva otrok in družine se pomagajoči osredotočajo tudi na potrebe starša in omogočanje sprememb. (E43)
- Spremembe so bolj drastične. (E44)
- V varni hiši poteka proces podpore in pomoči le z delom družine – uporabniki, ki niso povzročitelji nasilja. (F86)
- V varni hiši je proces podpore in pomoči osredotočen na stabilizacijo in normalizacijo družine. (F87)

- V varni hiši je proces podpore in pomoči z družino na začetku osredotočen na urejanje osnovnih in konkretnih potrebščin kot sta nastanitev in finance. (F88)
- V varni hiši se po potrebi izvaja svetovalno in ne terapevtsko delo. (F89)
- V varni hiši je več potrebe po pomoči pri konkretnih rešitvah. (F90)
- Pomagajoči se v varni hiši za potrebe terapevtske pomoči pri uporabnikih povezujejo z zunanjimi sodelavci. (F91), (F97)
- Svetovalno delo v varni hiši pri osnovnih in vsakdanjih stiskah uporabnic. (F92)
- Angažiranje zunanje pomoči v varni hiši z namenom razbremenitve vloge pomagajočega. (F93)
- V varni hiši je prisotnost pomagajočega konstantna. (F94)

Dejavniki vpliva na način vodenja in potek procesa podpore in pomoči z družino

- Kontekst področja dela. (B62), (B68), (B71)

Dejavniki vpliva v PSSD na način vodenja in potek procesa podpore in pomoči z družino

- Neprostovoljne transakcije. (B69)
- Delovno področje. (E42)

UPORABNOST ZNANJ

Uporabna znanja iz PSSD v SP

- Vprašanje čudeža. (A50)
- Vprašanje smisla. (A51)
- Vprašanje vrat. (A52)
- Koncept etike udeležенosti. (A53)
- Perspektiva moči. (A54)
- Pridruževanje. (A55)
- Sooblikovanje. (A56)
- Krožnost. (A57)
- Zavedanje, da je pomagajoči del sistema, ki ga opazuje. (A58)
- Vsa znanja PSSD. (A59), (A62), (A84), (E57)
- Znanja v okviru neprostovoljnih transakcij. (A61)
- Konkretnе informacije s področja socialno-procesnega prava. (A81)
- Znanja zakonodajnih osnov. (A83)
- Osnovna znanja s področja uveljavljanja pravic iz javnih sredstev. (B98)

- Upoštevanje kibernetike tretjega reda. (C34)
- Aktivizem. (C52), (F106), (F114)
- Zagovorništvo z namenom krepite moči in samozagovorništa uporabnikov. (D43)
- Aktivno vključevanje drugih v problemu in rešitvi. (D44)
- Poznavanje sistemov uporabnikov. (D52)
- Poznavanje širše mreže pomoči. (D53)
- Delovni odnos. (E47)

Uporabna znanja iz SP v PSSD

- Narativni pristopi. (A29), (D47), (F116)
- Reka življenja. (A64), (B86), (E53), (F43)
- Uporaba hipnoze. (A65), (B84), (E54)
- Kako delati s pari. (A67)
- Delo s travmo. (B85), (C39)
- Čuječnost. (B87)
- Poglobljeno poznavanje psihologije človeka. (C36)
- Znanja iz nevroznanosti. (C37)
- Znanja iz vzorcev navezanosti. (C38)
- Znanja s področja odvisnosti. (C40)
- Znanja v povezavi z vzorci, ki so osnovani na notranjem svetu človeka. (C41)
- Več posvečenega časa natančnemu raziskovanju posameznika. (C44)
- Načini pogovora in raziskovanja problema. (D45)
- Poudarjanje aktivne vloge uporabnikov pri premagovanju izzivov v kontekstu narativnih pristopov. (D48)
- Omogočanje prostora, da uporabniki s podobnimi izkušnjami le-te med seboj podelijo. (D50)
- Reflektirajoči timi. (D51)
- Raziskovanje virov. (F27)
- Elementi v rešitev usmerjene kratke terapije. (F28), (F117)
- Izjeme. (F40)
- Vprašanje o čudežu. (F41)
- Lestvica. (F42)
- Sinergetika. (F44), (F118)

- Psihoedukacija uporabnikov o uporabljenih znanjih kot dialoški koncept znanja za ravnanje. (F119)
- Preverjanje razumevanja in smiselnosti sprememb pri uporabnikih. (F120)
- Znanja epistemologije in kibernetike. (F122)
- Znanja za delo z negotovostjo. (F146)

Razlogi za uporabnost znanj iz PSSD v SP

- Neinformiranost uporabnikov na področju socialno-procesnega prava. (A82)
- Znanja PSSD so v SP podpora. (A85)
- Znanja pridobljena tekom študija PSSD so bila uporabna v terapevtskem delu. (B12)
- Delovni odnos pomagajočega podpre, saj usmerja proces podpore in pomoči. (E48)
- Delovni odnos pomagajočega podpre, saj pomaga pri opredelitvi vlog in odgovornosti. (E49)
- Delovni odnos omogoča varno in sproščeno okolje. (E50)
- PSSD nudi širok spekter znanja in poznavanje socialnega varstva, kar omogoča, da lahko pomagajoči v SP uporabnika po potrebi ustrezno usmeri še v druge oblike pomoči. (E58)

Razlogi za uporabnost znanj iz SP v PSSD

- Uporaba hipnoze za namen sproščanja uporabnikov. (A66)
- Znanja pridobljena med študijem SP bi bila uporabna v praksi PSSD. (B13)
- Znanja sinergetike pomagajočega podprejo pri rahljanju in spreminjanju vzorcev ter stabilizaciji uporabnika. (F45)
- Preverjanje razumevanja in smiselnost sprememb pri uporabnicah je podporno pri lažšanju stisk, razumevanju uporabnic in stabilizaciji. (F121)
- Pomankanje znanj iz SP, ki bi bila uporabna v PSSD. (F123)
- Pomagajoči niso dobro opremljeni za delo z negotovostjo. (F145)

NEUPORABNOST ZNANJ

Neuporabna znanja iz PSSD v SP

- Znanja o sodelovanju s starostniki pri delu terapevtke z mladostniki. (B94)
- Poznavanje informacijskega sistema Krpan. (B97)
- Birokratska opravila. (D60), (F115), (F140)
- Aktivizem. (D63)

- Konkretno urejanje življenjskih situacij. (F130)

Neuporabna znanja iz SP v PSSD

- Poglobljeno delo s travmo. (A72), (C49), (E55), (E59)
- Metoda dela s kipi. (A74)
- Rekonstrukcija družine. (A76), (D54)
- Tehnike in metode, ki poglobljajo delo. (A77)
- Delo s travmo na področju denarnih pomoči na CSD. (B89)
- Uporaba tehnike reke življenja na področju denarnih pomoči na CSD. (B90)

Razlogi za neuporabnost znanj iz PSSD v SP

- Razlike v kontekstu delovnega področja. (B95)
- Razlike v načinu dela. (C46)
- Razlike v zakonski opredelitvi dela. (C48)
- Namen SP je drugačen od PSSD. (D61), (F131)
- Pomanjkljiva predznanja v kontekstu aktivističnega opozarjanja na sistemske napake. (D64)

Razlogi za neuporabnost znanj iz SP v PSSD

- Pomisleki o možnosti vpeljave znanj v izobraževalni proces PSSD. (A68)
- Določena znanja SP so preveč intenzivna za uporabo v kontekstu PSSD. (A70), (A75)
- Časovna in prostorska omejenost v PSSD. (A71), (A73)
- Kontekst PSSD je drugačen od SP. (A78), (C42), (E60)
- Kontekst PSSD je omejen. (A79)
- Poglobljeno raziskovanje je nepošteno do uporabnikov zaradi časovne, prostorske in kontekstualne omejenosti PSSD. (A80)
- Pomagajoči v PSSD ne uporabljajo znanj SP, ker teh znanj nimajo. (B22)
- Pomagajoči v PSSD ne uporabljajo znanj SP, ker niso imeli možnosti, da bi jih pridobili. (B23)
- Določena znanja SP študenti PSSD spoznajo поближе šele na podiplomskem študiju. (B27)
- Tehniko reke življenja pomagajoči v PSSD ne uporabljajo, saj je ne poznajo dovolj natančno. (B76)

- Pomagajoči v SP imajo bolj poglobljeno poznavanje in razumevanje osebnostih motenj in psihiatričnih diagnoz za namen poglobljenega dela s travmo. (C50)
- V PSSD je manj možnosti za izvajanje dolgotrajnejših procesov. (C51)
- V PSSD prihajajo uporabniki bolj po konkretne rešitve in informacije. (D55)
- PSSD ni prostor za čustveno poglobljene procese, saj bi spregledali pravi namen prihoda uporabnika, ki si želi konkretnih rešitev. (D56)
- Kontekst CSD je drugačen od SP za poglobljeno delo s travmo. (E56)
- Časovna omejenost na CSD. (F31)
- Vloga pomagajočega v PSSD je drugačna od vloge pomagajočega v SP. (F32)
- Uporabnice ne pričakujejo ali ne želijo. (F33)
- Pomanjkanje časa. (F82)
- Pomanjkanje zmožnosti organizacije dela na način, da bi lahko vnašali določena znanja. (F83)
- Sistemske ovire. (F125)
- Neustrezni pogoji v PSSD za udejanjanje znanj. (F129)

PREDLOGI

Predlogi za PSSD

- Dobro bi bilo, da pomagajoči ob zaznani potrebi ali izraženi želji uporabnike preusmerijo drugam, kjer lahko dodatno raziskujejo. (A46)
- Znanja iz SP bi bilo vredno vpeljati v PSSD. (A63), (C43)
- Smiselna bi bila vpeljava določenih znanj SP vsaj znotraj vaj v izobraževalnem procesu PSSD. (A69)
- V učni načrt študija socialnega dela bi bilo smiselno vnesti znanja o narativnih pristopih. (B88)
- Psihoterapevtsko delo z družino bi bilo dobro vpeljati v varni hiši. (F98)

Predlogi za SP

- Večja medijska prisotnost. (F107)
- Družbeni angažma in koordinirani odzivi v medijih na ravni institucije. (F108)
- Naslavljanje tematik s področja ranljivih skupin in manjšin. (F109)
- Omogočanje večje dostopnosti. (F113)

MNENJE

Mnenje sogovornice

- Odnos predstavlja osnovo za globlje raziskovanje. (A47)
- Pomembno je graditi dober odnos z uporabnikom. (A49)
- Udejanjanje določenega pristopa v praksi je odvisno od pomagajoče osebe. (B20), (B41)
- Dobro je, da določene stvari med pristopoma ostanejo ločene. (D62), (F133)
- Pomembno je, da se vsak pomagajoči zaveda svojih omejitev. (D69)

Uporabnost znanj

- Znanja PSSD so v SP skoraj v celoti uporabna. (A87)
- Več je uporabnih znanj, ki bi jih lahko prenesli iz PSSD v SP kakor obratno. (A88), (F105)
- Veliko znanj PSSD je uporabnih v SP. (B6)
- Veliko znanj SP je uporabnih v PSSD. (B7)
- Uporabnost znanj iz SP v PSSD je težje opredeliti za določena delovna področja v PSSD. (E51)
- Uporaba znanj iz SP v PSSD je odvisna od želja uporabnic. (F127)

Neuporabnost znanj

- Določena znanja iz SP se ne uporabljajo znotraj PSSD. (B21)
- Neuporabnost znanj iz SP v PSSD je odvisna od konteksta delovnega področja. (B91), (B92)
- Neuporabnost znanj iz PSSD v SP je odvisna od konteksta delovnega področja. (B93), (B96)

Zahtevnost primerjave pristopov

- Težko je prepoznavati razliko med pristopoma. (A2), (F2), (F47)
- Težko je opredeliti podobnosti, razlike in uporabnost znanj, ker je zelo odvisno od konkretnih situacij. (B99)
- Določena področja v PSSD je težko primerjati s prakso SP, saj gre za dva zelo različna konteksta. (B100)
- Pristopa je težko primerjati, saj je veliko dejavnikov, ki vplivajo na njuno udejanjanje v praksi. (B103)

- Težko je prehajati med osebno izkušnjo dela in opažanji pri drugih kot tudi med tem, kakšna sta pristopa v teoriji in kakšna sta v praksi. (F7)
- SP in PSSD je težko primerjati, ker PSSD v praksi ni takšno, kakršno bi moralo biti. (F101)

Prekrivanje med pristopoma

- Presenečenost nad prekrivanjem PSSD in SP. (A86)
- Prekrivanje med pristopoma ni naključje, zaradi začetnikov SP, ki so po izobrazbi bili socialni delavci. (A89)

Primerjava pristopov

- PSSD in SP sta po eni strani zelo podobni stroki, po drugi strani pa zelo različni zaradi dejavnikov, ki vplivajo na njuno udejanjanje v praksi. (B72)
- Med PSSD in SP je več podobnosti kot razlik. (C1)
- Podobnosti med pristopoma je veliko. (F1)
- Pristopa temeljita na isti teoretski podlagi, vendar se razlikujeta v udejanjanju v praksi. (F102)

Postmoderno sistemsko socialno delo

- Vse več pomagajočih v PSSD ima znanja SP, vendar je število še vedno majhno. (B26)
- Dobra točka PSSD je možnost posega v sistem uporabnika. (C47)
- Razumevanje PSSD kot predpripravo na psihoterapijo. (D57)
- Razumevanje naloge PSSD kot stabilizacijo uporabnikov in omogočanje okoliščin, da lahko nadaljujejo z morebitno psihoterapijo. (D58)
- Veliko pomagajočih v PSSD, kljub pomanjkanju znanja ali soglasja ljudi, izvaja prakso podobno terapiji. (D67)
- Področje socialnovarstvenih storitev v PSSD omogoča prostor za udejanjanje prakse, kakršna je v SP. (E9), (E10)
- Dolgotrajnejši odnos in svetovalno usmerjena področja v PSSD omogočata večji prostor za prenos znanj iz SP v PSSD. (E52)
- Določena znanja PSSD je lažje udejanjati v praksi SP kakor v praksi PSSD. (F24)
- Javna pooblastila, zakonski okviri in podlage onemogočajo, da bi pomagajoči izvajali takšno socialno delo, kakršno bi moralo biti. (F100)

Sistemska psihoterapija

- Psihoterapevt bi moral prepoznati potrebo po konkretnih rešitvah z namenom preusmeritve v PSSD. (D59)
- V SP primanjkuje znanj PSSD. (D66)

Sinergija med pristopoma

- Pristopa črpata znanje drug od drugega. (C2)
- Pristopa skupaj dobro delujeta. (C53)
- Pristopa sta si lahko zelo v pomoč. (C54)
- Določena znanja in spretnosti SP ter PSSD delujejo bolje, kadar jih uporabljamo skupaj. (D65)
- Največ se doseže, kadar SP in PSSD sodelujeta skupaj, hkrati pa se zavedata svojih omejitev. (D68)